ن

ن ‹نون› ئەرەب ئېلىپبەسىنىڭ 25 ـ ھەرپى بولۇپ ئەبجەد ھېسابىدا «50»نى كۆرسىتىدۇ.

نَا: بىز، بىزنىڭ.

نَاءَ يَنُوءُ نَوْءًا الشَّخْصُ بِالحِمْلِ: ئېغىر يۈكنى ئۈستىگە ئالدى، كۈچەپ كۆتۈردى.

نَاءَ بِهِ الْحِمْلُ: يۈك ئېغىر كەلدى.

﴿وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءُ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ﴾ ‹قرآن›: قارۇنغا خەزىنىلەردىن شۇ قەدەر كۆپ بەرگەنىدۇقكى، ئۇلارنىڭ ئاچقۇچلىرىنى (كۆتۈرۈش) كۈچلۈك بىر جامائەگىمۇ ھەقىقەتەن ئېغىرلىق قىلاتتى.

نَاءَ يَنِيءُ نَيْئًا وَنُيُوءًا اللَّحْمُ: گۆش پىشمىدى.

نَاءَى يُنَائِي مُنَاآةً الرَّجُلَ: ئادەمدىن يىراقلاشتى.

نَاءَى الشَّرَّ عَنْهُ: قوغدىدى، مۇھاپىزەت قىلدى، پاناھىغا ئالدى، ھامىي بولدى، ھىمايە قىلدى، مۇداپىئە قىلدى.

نَابَ يَنُوبُ نَوْبًا الشَّيْءُ: يېقىنلاشتى.

نَابَ إِلَى الشَّيْءِ: قايتتى، ياندى.

«نَابَ النَّحْلُ إِلَى الْخَلَايَا»: ھەرە كۆنەكلەرگە قايتتى.

نَابَ إِلَى اللهِ: ئاللاھغا تەۋبە قىلدى.

نَابَ يَنُوبُ نَوْبًا وَنَوْبَةً: ـ هُ أَمْرٌ: ئۇ بىر ئىشقا دۇچار بولدى.

«يَنُوبُهُ دُوَارٌ»: ئۇنىڭ بېشى قېيىپ تۇرىدۇ.

«نَابَتْهُ سَكْتَةٌ قَلْبِيَّةٌ»: يۈرىكى توختاپ قالدى.

نَابَ يَنُوبُ نِيَابَةً الشَّخْصَ عَنْهُ: ئۇنىڭ ئورنىغا تۇردى.

«نَابَ الْوَكِيلُ عَنِ الْمُدِيرِ»: ۋەكىل مۇدىرنىڭ ئورنىنى باستى.

«نَابَ الْمُرَشَّحُ لِمَجْلِسِ النُّوَّابِ عَنْ مِنْطَقَتِهِ»: پارلامېنت نامزاتى ئۆز رايونىغا ۋەكىل بولدى.

نَابَ يَنِيبُ نَيْبًا الضَّرْبَةُ: ئۇنىڭ قوزۇق چىشى زەربىگە ئۇچرىدى.

نَابٌ ج أَنْيَابٌ: قوزۇق چىش.

نَابٌ ج أَنْيُبٌ وَأَنْيَابٌ وَنُيُوبٌ: ئېزىق چىش.

نَابُ الْحَيَّةِ: زەھەرلىك چىش.

كَشَّرَ عَنْ أَنْيَابِهِ: چىشلىرىنى ھىڭگايتتى.

عَضَّهُ الدَّهْرُ بِنَابِهِ: ئۇ پالاكەتچىلىككە ئۇچرىدى.

نَابُ الْقَوْمِ: قوۋمنىڭ باشچىسى.

نَابٌ ج أَنْيَابٌ وَنِيبٌ: قېرى تۆگە.

نَابَأَ يُنَابِئُ مُنَابَأَةً: خەۋەر يەتكۈزۈشتى.

نَابِئٌ: دۆڭ.

رَجُلٌ نَابِئٌ: باشقا يۇرتلۇق ئادەم.

سَيْلٌ نَابِئٌ: يىراقتىن كەلگەن كەلكۈن.

نَابِتٌ: ئۆسۈۋاتقان، يېتىلىۋاتقان.

نَابِتَةٌ ج نَوَابِتٌ: بالا، ئۆسمۈر، تاي، بوتىلاق، قوزا، پاقلان.

نَابِجَةٌ: ئاپەت.

نَابِخَةٌ ج نَوَابِخُ: يىراق يەر، ھاكاۋۇر.

نَابَذَ يُنَابِذُ مُنَابَذَةً: ئايرىلدى، ئالاقىنى ئۈزدى.

نَابَذَ الْقَوْمَ الْحَرْبَ: كىشىلەرگە ئۇرۇش ئېلان قىلدى.

نَابَذَهُ الْعَدَاوَةَ: ئۇنىڭغا دۈشمەنلىك ئىزھار قىلدى.

نَابِشٌ ج نَوَابِشُ: يەرنى كولاپ يەيدىغان ھايۋان

(توخوغا ئوخشاش).

نَابِضٌ: سوقۇۋاتقان.

«قَلْبٌ نَابِضٌ بِبُطْءٍ»: ئاستا سوقۇۋاتقان يۈرەك.

نَابِضٌ ج نَابِضُونَ: تېتىك.

«شَابٌّ نَابِضٌ بِالْحَيَاةِ»: جۇشقۇن ياش.

«تَبْدُو السَّمَكَةُ فِي هَذِهِ اللَّوْحَةِ نَابِضَةً بِالْحَيَاةِ»: بۇ رەسىمدىكى بېلىق تىرىكتەكلا كۆرۈنىدۇ.

نَابِغٌ / نَابِغَةٌ ج نَوَابِغُ: كۆزگە كۆرۈنگەن، ئۈستۈنلۈكى ئىگىلىگەن، مەشھۇر، داڭلىق؛ ئىقتىدارلىق، تالانتلىق، قابىلىيەتلىك.

نَابِكٌ ج نَوَابِكُ: ئېگىز يەر.

نَابِلٌ ج نُبَّلٌ: مەرگەن، ئوق ئېتىشقا ماھىر.

إِخْتَلَطَ الْحَابِلُ بِالنَّابِلِ: قالايمىقانلىشىپ كەتتى، باشباشتاقلىق يۈز بەردى.

نَابِهٌ ج نُبَهَاءُ: هوشيار، ئەقىللىق، زېرەك، چېچەن؛ ئېسىل، ئالىيجاناب، مۆتىۋەر، مەشھۇر.

«هُوَ مِنَ الْأَفَاضِلِ النُّبَهَاءِ»: ئۇ پەزىلەتلىك ئېسىللەردىن.

«كَاتِبٌ نَابِهٌ»: مەشھۇر يازغۇچى.

«نَابِهُ الذِّكْرِ»: نامى چىققان، نامدار.

نَابٍ: سەت.

«وَجْهٌ نَابٍ»: سەت چىراي.

«صُورَةٌ نَابِيَةٌ»: سەت سۈرەت.

كَلِمَةٌ نَابِيَةٌ: قاملاشمىغان سۆز، قۇلاققا ياقمايدىغان سۆز.

نَاتَ يَنُوتُ نَوْتًا: لىڭشىپ قالدى، تەۋرىنىپ قالدى، ئىرغاڭلىدى، ئاجىزلاپ قالدى.

نَاةٌ: سۆرەم پالاس ئايال، مەس-مەس ئايال.

نَاتِجٌ: نەتىجە، ئاقىۋەت، مەھسۇلات، ئۈنۈم، پايدا.

نَاتِجُ الْقُطْنِ: پاختا مەھسۇلاتى.

نَاتِجٌ عَنْ: ... لىقتىن.

النَّاتِجُ الْقَوْمِيُّ (فِي الْإِقْتِصَادِ): مىللىي دارامەت.

نَاتِئٌ / النَّاتِي: تومپىيىپ چىققان، پولتىيىپ چىققان، بۆرتۈپ چىققان، قاپارتما؛ ئوچۇق، كۆزگە تاشلىنىپ تۇرىدىغان.

نَاثٌّ ج نُثَّاثٌ: غەيۋەتخور.

نَاثِرٌ ج نَاثِرُونَ: نەسرىي ئەسەر يازغۇچى.

«الْجَاحِظُ مِنْ كِبَارِ النَّاثِرِينَ»: جاھىز نەسرىي ئەسەر يازغۇچىلارنىڭ پېشۋالىرىدىن ئىدى.

نَاثٍ: غەيۋەتخور.

نَاجِحٌ ج نَاجِحُونَ: مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشكۈچى، ئۇتۇق قازانغان، ئۇتۇقلۇق، مۇۋەپپەقىيەتلىك، ئوڭۇشلۇق.

تَجْرِبَةٌ نَاجِحَةٌ: مۇۋەپپەقىيەتلىك تەجرىبە.

«نَاجِحٌ فِي الْمُنَاظَرَةِ»: مۇنازىرىدە ئۇتۇق قازانغۇچى.

«أَرْجُو أَنْ أَكُونَ طَبِيبًا نَاجِحًا لِكَيْ أَخْدِمَ الْمَرْضَى»: كېسەللەرگە خىزمەت قىلىش ئۈچۈن ماھىر دوختۇر بولۇپ چىقىشنى ئارزۇ قىلىمەن.

نَاجَدَ يُنَاجِدُ نِجَادًا وَ مُنَاجَدَةً: ياردەملەشتى، ھەمكارلاشتى.

نَاجِذٌ ج نَوَاجِذُ: ئېزىق چىش.

«ضَحِكَ حَتَّى بَدَتْ نَوَاجِذُهُ» حديث: ئېزىق چىشلىرى كۆرۈنگۈچە كۈلدى.

عَضَّ عَلَى نَاجِذِهِ / عَضَّ عَلَى نَاجِذَيْهِ: چىشىنى چىشلىدى، چىدىدى، سەۋرچان بولدى.

عَضَّ عَلَى الشَّيْءِ بِنَاجِذِهِ: تەقدىرلىدى، ھېرىس بولدى، ئاچ كۆزلۈك قىلدى.

أَبْدَتِ الْحَرْبُ نَاجِذَيْهَا: ئۇرۇش قاتتىق بولدى.

نَاجَزَ يُنَاجِزُ مُنَاجَزَةً: ئېلىشتى، تۇتۇشتى، ئۆلتۈرۈشتى.

نَاجِزٌ: تەييار، ئورۇنلانغان، پۈتكەن.

بَاعَهُ نَاجِزًا بِنَاجِزٍ: نەقمۇنەق ساتتى.

نَاجِعٌ ج نَاجِعَةٌ وَ نَوَاجِعُ: پايدىلىق، ئۈنۈملۈك.

«دَوَاءٌ نَاجِعٌ»: پايدىلىق دورا.

مَوَاقِفُ نَاجِعَةٌ: پايدىلىق جايلار.

نَاجِمٌ: پەيدا بولغۇچى، تۇغۇلغۇچى، كېلىپ چىققان، يۈز بەرگەن، بارلىققا كەلگەن، ھاسىل بولغان.

نَاجَى يُنَاجِي مُنَاجَاةً: مۇڭداشتى، پىچىرلاشتى.

بَاتَ الْهَمّ يُنَاجِيهِ: غەم-ئەندىشە ئۇنى ئورىۋالدى.

نَاجٍ / النَّاجِي: قۇتۇلغۇچى؛ مۇڭداشقۇچى، پىچىرلاشقۇچى.

نَاحَ يَنُوحُ نَوْحًا وَ نُوَاحًا الْمَيِّتَ: ئۆلۈككە يىغلىدى، يىغا-زارە قىلدى، ھۆركىرەپ يىغلىدى.

نَاحَ الْحَمَامَةُ: كەپتەر بۇقۇلدىدى.

«الْمَيِّتُ يُعَذَّبُ فِي قَبْرِهِ بِمَا نِيحَ عَلَيْهِ» ‹حديث›: مېيىتقا ئۈن سېلىپ يىغلاش بىلەن مېيىتقا قەبرىسىدە ئازاب قىلىنىدۇ.

نَاحَبَ يُنَاحِبُ مُنَاحَبَةً عَلَى كَذَا: دو تىكتى، باغلاشتى.

نَاحَبَهُ إِلَى فُلَانٍ: ئەرز قىلدى.

نَاحَرَ يُنَاحِرُ مُنَاحَرَةً عَلَى الْأَمْرِ: جىدەللەشتى، دە-تالاش قىلىشتى.

نَاحَضَ يُنَاحِضُ مُنَاحَضَةً: ئۇرۇشتى، جىدەللەشتى.

نَاحِطٌ: قاتتىق يۆتەلگۈچى.

نَاحِيَةٌ ج نَوَاحٍ (النَّوَاحِي): جەھەت، تەرەپ؛ ناھىيە، مەيدان، ساھە.

«تَصَرُّفٌ سَلِيمٌ مِنَ النَّاحِيَةِ الْقَانُونِيَّةِ»: قانۇنىي جەھەتتىن توغرا بىر تەرەپ قىلىش.

«نَجَحَ فُلَانٌ فِي عِدَّةِ نَوَاحٍ»: پالانى بىرنەچچە ساھەدە مۇۋەپپەقىيەت قازاندى.

«مَوْضُوعٌ مُتَعَدِّدُ النَّوَاحِي»: كۆپ قىرلىق ماۋزۇ (تېما).

نَاخِرٌ ج نُخَّرٌ: خورەك تارتقۇچى.

مَا بِالدَّارِ نَاخِرٌ: قورۇدا ھېچكىم يوق.

نَاخِرَةٌ: كاۋاك.

«ضِرْسٌ نَاخِرَةٌ»: قۇرت يېگەن چىش.

نَاخِصٌ: ئورۇق، ياداڭغۇ.

نَادَ يَنُودُ نَوْدًا وَ نُوَادًا وَنَوَدَانًا الْغُصْنُ: شاخ ئىرغاڭلىدى، لىڭشىدى.

نَادَّ يُنَادُّ مُنَادَاةً: كېلىشەلمىدى، ئەپلىشەلمىدى.

نَادِرٌ: ئاز، ئاز ئۇچرايدىغان، كەمدىن-كەم تېپىلىدىغان، نادىر.

هُوَ نَادِرُ الْمِثَالِ: ئوخشىشى كەم تېپىلىدىغان.

يَزُورُنَا نَادِرًا: بىزنى ئاندا-ساندا يوقلاپ تۇرىدۇ.

النَّادِرُ لَا حُكْمَ لَهُ: ئاز ئۇچرايدىغان ئىش ئاساس قىلىنمايدۇ.

نَادِرَةٌ ج نَوَادِرُ: ئاجايىپ، ھەيران قالارلىق، ئاز ئۇچرايدىغان.

عُمْلَةٌ نَادِرَةٌ: قىممەت باھالىق پۇل.

سِلْعَةٌ نَادِرَةٌ: ئەتىۋار مال.

هُوَ نَادِرَةُ زَمَانِهِ: ئۇ زامانىنىڭ يېگانىسىدۇر.

نَوَادِرُ الْبُخَلَاءِ: بېخىللار توغرىسىدىكى ھەيران قالارلىق ئىشلار.

نَادِلٌ ج نُدُلٌ: يېمەك-ئىچمەك مۇلازىمەتچىسى.

«نَادِلُ الْمَقْهَى»: قەھۋەخانا مۇلازىمەتچىسى.

«نُدُلُ الْمَطَاعِمِ»: ئاشخانىلارنىڭ مۇلازىملىرى.

نَادَمَ يُنَادِمُ مُنَادَمَةً:ـهُ عَلَى الشَّرَابِ: ئۇنىڭ بىلەن ئۈلپەت بولدى.

«نَادَمَ إِبْرَاهِيمُ الْمَوْصِلِيّ الْأَمِيرَ»: ئىبراھىم مەۋسىلىي ئەمىرگە ئۈلپەت بولدى.

نَادِمٌ: پۇشايمان قىلغۇچى، نادامەت چەككۈچى.

﴿فَعَقَرُوهَا فَأَصْبَحُوا نَادِمِينَ﴾ ‹قرآن›: ئۇلار چىشى تۆگىنى بوغۇزلىدى، شۇنىڭ بىلەن ئۇلار نادامەتكە قالدى.

نَادَى يُنَادِي نِدَاءً وَ مُنَادَاةً: چاقىردى، توۋلىدى.

نَادَاهُ: ئۇنىڭ بىلەن يىغىندا بىللە بولدى.

نَادَى بِالْحِلِّ السِّيَاسِيِّ: سىياسىينى بىر تەرەپ قىلىشقا چاقىردى.

نُودِيَ: تاللاندى، سايلاندى.

«نُودِيَ بِهِ رَئِيسًا لِلْجَمْعِيَةِ»: ئۇ جەمئىيەتنىڭ باشلىقلىقىغا تاللاندى.

نَادٍ (النَّادِي) ج أَنْدِيَةٌ ونَوَادٍ (النَّوَادِي): يىغىن، جەمئىيەت، سورۇنداش.

«النَّادِي الثَّقَافِيّ»: مەدەنىيەت جەمئىيىتى.

«النَّوَادِي الرِّيَاضِيَّةُ»: تەنھەرىكەت سورۇنلىرى.

نَادِي الرَّجُلِ: ئادەمنىڭ سورۇندىشى، جەمەتى.

﴿فَلْيَدْعُ نَادِيَهُ﴾ «قرآن»: ئۇ ئۆزىنىڭ سورۇنداشلىرىنى (ياردەمگە) چاقىرسۇن!

نَارَ يَنُورُ نَوْرًا النَّارُ: ئوت يورۇدى.

نَارَ الشَّيْءُ: يورۇپ كەتتى، چىرايلىق بولدى، رەڭگى ياخشى بولدى.

نَارَتِ الْفِتْنَةُ: پىتنە-ئىغۋا تىرىلدى.

نَارَ الشَّيْءَ: بەلگە قىلدى.

«نَارَ السِّلْعَةَ»: تاۋارغا بەلگە سالدى.

نَارَ يَنِيرُ نَيْرًا الثَّوْبَ: رەختكە سۆرەت باستى.

نَارٌ ج نِيرَانٌ: ئوت، ئوت ئاپىتى، تامغا، بەلگە، ئەن، مۆھۈر؛ پۇرۇخ، پارتلاتقۇچ دورا.

جَبَلُ النَّارِ: ۋولقان، يانار تاغ.

إِطْلَاقُ النَّارِ: مىلتىق ئاتماق، ئوت ئاچماق.

عِبَادَةُ النَّارِ: ئوتقا چوقۇنۇش، ئاتەشپەرەسلىك.

النَّارَ وَلَا الْعَارَ: ئۆلسىمۇ تىز پۈكمەيدىغان.

قَعَدَ عَلَى النَّارِ: تىكەن ئۈستىدە ئولتۇرغاندەك بولدى، بىئارام بولدى.

بَيْنَ نَارَيْنِ: مۈشكۈل ئەھۋالدا قالماق، نىمە قىلىشنى بىلمەي قالماق.

أَشْهَرُ مِنْ نَارٍ عَلَى عَلَمٍ: مەشھۇر، داڭدار، ئاتاقلىق.

أَوْقَدَ نَارَ الْحَرْبِ: ئۇرۇش قوزغىدى.

﴿وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ﴾ «قرآن»: بىز (ئاللاھدىن غەيرىيگە چوقۇنغۇچى) زالىملارغا: «سىلەر چىنپۈتمىگەن دوزاخ ئازابىنى تېتىڭلار»، دەيمىز.

النَّارُ: دوزاخ.

شَيْخُ النَّارِ: ئىبلىس.

«إِتَّقُوا النَّارَ وَلَوْ بِشِقِّ تَمْرَةٍ» «حديث»: يېرىم تال خورما چاغلىق نەرسىنى سەدىقە قىلىپ بولسىمۇ، دوزاختىن ساقلىنىڭلار.

نَارَجِيلٌ الْوَاحِدَةُ نَارَجِيلَةٌ: ياڭاق، كوكوس، كوكۇس ياڭىقى، كوكۇس پالمىسى.

نَارَجِيلَةٌ ج نَارَجِيلَاتٌ: چىلىم.

نَارَنْجٌ: ئاپېلسىن دەرىخى.

نَارِيٌّ: ئوتلۇق، ئوتنىڭ، ئوتتەك.

سِلَاحٌ نَارِيٌّ: ئوت ئالغۇچ قورال.

خِطَابٌ نَارِيٌّ: تەنتەنىلىك سۆز، يالقۇنلۇق نۇتۇق.

أَسْهُمٌ نَارِيَّةٌ: ئوتقاش، راكېتا، پوجاڭزا.

«طَلْقَةٌ نَارِيَّةٌ»: ئوت ئېچىش.

دَرَّاجَةٌ نَارِيَّةٌ: موتورلۇق ۋېلىسىپىت، موتسىكلىت.

أَلْعَابٌ نَارِيَّةٌ: ساليۇت، ئۇچقۇن چىقىرىدىغان پوجاڭزا، رەڭگارەڭ پوجاڭزا.

نَازِحٌ: يىراقلاشقۇچى.

نَازِحٌ عَنِ الْوَطَنِ: مۇھاجىر.

نَازَعَ يُنَازِعُ نِزَاعًا وَمُنَازَعَةً الْمَرِيضُ: كېسەل جان تالاشتى.

«نَازَعَهُ حَقَّهُ»: ئۇنىڭ ھەققى ئۈستىدە دەتالاش قىلدى.

نَازَلَ يُنَازِلُ نِزَالًا وَمُنَازَلَةً: ـ ه فِي الْحَرْبِ: ئۇرۇشتا ئۇنىڭ بىلەن يۈزمۇيۈز تۇتۇشتى.

«نَازَلَهُ بِالسَّيْفِ»: ئۇنىڭ بىلەن قىلىچۋازلىق قىلىشتى.

نَازِلٌ ج نُزَّالٌ: چۈشكەن، پەسەيگەن، قونغان، تۆۋەنلىگەن.

نَازِلَةٌ ج نَازِلَاتٌ وَ نَوَازِلُ: مۇسىبەت، تەبىئىي ئاپەت، بالايىئاپەت، بالا-قازا، پالاكەت، بەختسىزلىك.

النَّازِلَةُ الْمَالِيَّةُ: مالىيە بوھرانى، مالىيە كرىزىسى.

«حَلَّتْ بِهِمْ نَازِلَةٌ مِنْ أَثَرِ الْفَيَضَانَاتِ»: كەلكۈننىڭ تەسىرىدىن ئۇلارغا ئاپەت كەلدى.

نَازِيٌّ: ناتسىست، ناتسىست ئۇنسۇر.

نَازِيَةٌ: ناتسىزم.

شَارَةٌ نَازِيَةٌ: ناتسىست بەلگىسى (卐).

نَاسَ يَنُوسُ نَوْسًا وَ نَوَسَانًا:— الشَّيْءُ: مىدىرلىدى، ھەرىكەتلەندى، لىڭشىدى.

«نَاسَ رَقَّاصُ السَّاعَةِ»: سائەتنىڭ ماياتنىكى ھەرىكەتلەندى، لىڭشىدى.

نَاسَ الْإِبِلَ: تۆگىنى يېتىلىدى.

نَاسٌ (النَّاسُ): ئىنسانلار، كىشىلەر.

﴿آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ﴾ ‹قرآن›: ئىمان ئېيتقان كىشىلەردەك (يەنى، ساھابىلەردەك چىن كۆڭلۈڭلار بىلەن) ئىمان ئېيتىڭلار.

إِبْنُ نَاسٍ: ياخشى ئائىلىدىن، ئېسىل ئائىلىدىن.

نَاسَبَ يُنَاسِبُ مُنَاسَبَةً: مۇناسىپ كەلدى، مۇۋاپىق كەلدى، ماسلاشتى، تويلاشتى، قۇدىلاشتى.

«نَاسَبَ الدَّوَاءُ الْمَرِيضَ»: دورا كېسەلگە مۇۋاپىق كەلدى.

«نَاسَبَ عَائِلَةً مَعْرُوفَةً»: مەشھۇر ئائىلە بىلەن قۇدىلاشتى.

نَاسِخٌ ج نُسَّاخٌ: خەت كۆچۈرگۈچى.

«قَلَّ النُّسَّاخُ بَعْدَ ظُهُورِ الطِّبَاعَةِ وَالتَّصْوِيرِ»: مەتبەچىلىك ۋە رەسىمگە ئېلىش مەيدانغا كەلگەندىن كېيىن، كۆچۈرگۈچىلەر ئازلاپ كەتتى.

نَاسِعٌ: ئۇزۇن بويۇن.

نَاسِفٌ: ۋەيران قىلغۇچى، قومۇرۇپ تاشلىغۇچى.

«نَاسِفُ الْبَيْتِ»: ئۆي چاققۇچى.

مَاتَ إِثْرَ فَتْحِهِ طَرْدًا نَاسِفًا: پارتلىغۇچ پوسولكىنى ئېچىش بىلەن ئۆلدى.

نَاسِفَةٌ: پارتلاتقۇچ، مىلتىق دورىسى.

قُنْبُلَةٌ نَاسِفَةٌ: ۋەيران قىلغۇچى بومبا.

نَاسِكٌ ج نُسَّاكٌ: زاھىت، دەرۋىش، راھىب.

نَاسِمٌ: سەكراتتا چۈشۈپ قالغان ئادەم.

نَاسُوتٌ ج نَوَاسِيتُ: ئىنسانىي، ئىنسان تەبىئىتى.

نَاسُورٌ ج نَوَاسِيرُ: ئاقما، ئاقما كانال.

نَاسُورُ إِسْتِيٌّ. نَاسُورٌ شَرَجِيٌّ: سوك ئاقمىسى، مەقئەت ئاقمىسى.

نَاشَ يَنُوشُ نَوْشًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئالدى.

«نَاشَهُ بِيَدِهِ»: ئۇنى قولى بىلەن ئالدى.

نَاشَ فُلَانًا: تۇتۇۋالدى.

نَاشَهُ خَيْرًا: ئۇنىڭغا پايدا يەتكۈزدى.

نَاشَ فُلَانٌ: ماڭدى.

نَاشَ الْبَعِيرُ: تۆگە ئورنىدىن تېز قوپتى.

نَاشِيءٌ ج نَشْءٌ وَ نَشَأٌ: ياش-ئۆسمۈر.

«نَشْءٌ صَاعِدٌ»: ئۆسۈۋاتقان ئۆسمۈرلەر.

نَاشِيءٌ ج نَاشِئُونَ: باشلانغۇچ.

«رَسَّامٌ نَاشِيءٌ»: يېڭى رەسسام.

نَاشِئَةٌ ج نَوَاشِيءُ: ياش-ئۆسمۈر قىز؛ ياش ئەۋلاد.

«نَاشِئَةٌ مُثَقَّفَةٌ»: تەربىيە كۆرگەن ياش ئەۋلاد.

نَاشِئَةُ اللَّيْلِ: كېچىنىڭ قىيامى، كېچىنى بىدار ئۆتكۈزمەك.

﴿إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْءاً وَأَقْوَمُ قِيلاً﴾ ‹قرآن›: شۈبھىسىزكى، كېچىنىڭ قىيامى ئەڭ مۇۋاپىقتۇر، (تىنچ بولغانلىقى ئۈچۈن) كېچىنىڭ قىرائىتى ئەڭ توغرا بولىدۇ.

نَاشَدَ يُنَاشِدُ مُنَاشَدَةً: تەلەپ قىلدى، ئۆتۈندى،

ئىلتىماس قىلدى.

«نَاشَدَةُ الْمَعُونَةَ»: ئۇنىڭدىن ياردەم سورىدى.

نَاشَدْتُكَ اللهَ أَنْ تُسَاعِدَ الْيَتَامَى: يېتىملەرگە ياردەم بېرىشىڭنى ئاللاھقا قەسەم قىلىپ سورايمەن.

نَاشِرٌ ج نَاشِرُونَ: كىتاب نەشر قىلغۇچى.

نَاشِزٌ: ئۆز جايىدىن كۆتۈرۈلگەن، كۆپكەن، تومپايغان، ئۆرلىگەن، قائىدىدىن چىققان.

«عِرْقٌ نَاشِزٌ»: كۆپكەن تومۇر.

نَاشِزٌ ج نَوَاشِزُ: كۆڭۈلسىز.

«رَجُلٌ نَاشِزٌ»: خوتۇنىغا كۆڭۈلسىز ئەر.

«إِمْرَأَةٌ نَاشِزَةٌ»: ئېرىگە كۆڭۈلسىز ئايال.

نَاشِصٌ: ئېرىنى خارلايدىغان ئايال.

نَاشِغٌ: چوقچىيىپ چىققان.

نَاصَ يَنُوصُ نَوْصًا وَ نَوَصَانًا الشَّخْصُ إِلَيْهِ: ياناھلاندى.

نَاصَ الشَّخْصُ عَنِ الْأَمْرِ: كېچىكتى.

نَاصَبَ يُنَاصِبُ مُنَاصَبَةً: قارشىلاشتى.

نَاصَبَ الْحَرْبَ أَوِ الْعِدَاءَ: ئۇرۇش ياكى قارشىلىقنى قوزغىدى، قارشىلىق كۆرسەتتى.

نَاصَبَهُ الشَّرَّ: ئۇنىڭغا يامانلىق قىلدى.

نَاصِبٌ ج نَوَاصِبُ: جاپالىق، قىيىن.

«عَيْشٌ نَاصِبٌ»: قىيىن تۇرمۇش.

«هَمٌّ نَاصِبٌ»: ھالسىرىتىدىغان غەم.

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ عَامِلَةٌ نَّاصِبَةٌ﴾ «قۇرئان»: بۇ كۈندە نۇرغۇن ئادەملەر خار بولغۇچىدۇر، ئۇلار دۇنيادا گۇناھ قىلغۇچىلاردۇر، (ئاخىرەتتە) جاپا تارتقۇچىلاردۇر.

نَاصَحَ يُنَاصِحُ مُنَاصَحَةً: بىر-بىرىگە سەممىمي بولۇشتى.

نَاصَحَ نَفْسَهُ فِي التَّوْبَةِ: سەممىمي رەۋىشتە تەۋبە قىلدى.

نَاصِحٌ: نەسىھەت قىلغۇچى، سادىق، سەممىمي، خالىس، ساپ.

«سَقَانِيْ نَاصِحَ الشَّرَابِ»: ئۇ ماڭا ساپ مەي ئىچكۈزدى.

﴿وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ﴾ «قۇرئان»: مەن سىلەرگە ئىشەنچلىك نەسىھەتچىمەن.

نَاصِحُ الْجَيْبِ: ئاق كۆڭۈل، ساپ دىل، سەممىمي.

نَاصَرَ يُنَاصِرُ مُنَاصَرَةً: بىر-بىرىگە ياردەملەشتى، ھەمكارلاشتى.

«نَاصَرَ فِي الْعَمَلِيَّةِ الْإِنْتِخَابِيَّةِ»: سايلام ھەرىكىتىدە ئۇنىڭغا ياردەملەشتى.

نَاصِرٌ ج نَاصِرُونَ وَ نُصَّارٌ وَ أَنْصَارٌ: ياردەم قىلغۇچى.

﴿وَمَا لَهُم مِّن نَّاصِرِينَ﴾ «قۇرئان»: ئۇلارغا ھېچ ياردەم قىلغۇچى يوقتۇر.

أَخَذَ بِنَاصِرِهِ: ئۇنىڭغا ياردەم قىلدى.

نَاصِرٌ ج نَوَاصِرُ: سايغا سۇ ئاقىدىغان ئېقىن.

نَاصِعٌ: ئوچۇق، ساپ، سۈزۈك.

«ثَوْبٌ نَاصِعُ الْبَيَاضِ»: ئاپئاق كىيىم.

«أَحْمَرُ نَاصِعٌ»: ئوچۇق قىزىل.

«حَقٌّ نَاصِعٌ»: ئوچۇق-ئاشكارا ھەقىقەت.

«صُوْرَةٌ نَاصِعَةٌ»: ئوچۇق سۈرەت.

نَاصَفَ يُنَاصِفُ مُنَاصَفَةً:ـهُ الشَّيْئَ: نەرسىنى بۆلۈشۈۋالدى.

نَاصِلٌ: رەڭگى ئۆڭگەن.

«لِحْيَةٌ نَاصِلَةٌ»: بويىقى ئۆڭگەن ساقال.

نَاصِيَةٌ ج نَوَاصٍ (النَّوَاصِي) وَ نَاصِيَاتٌ. پېشانە، كوكۇلا، ماڭلاي چاچ؛ دوقمۇش.

﴿فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالْأَقْدَامِ﴾ «قۇرئان»: ئۇلار كوكۇلىلىرىدىن ۋە پۇتلىرىدىن تۇتۇلۇپ (دوزاخقا تاشلىنىدۇ).

اِلْتَقَيَا عِنْدَ نَاصِيَةِ الشَّارِعِ: ئۇلار كوچىنىڭ دوقمۇشىدا ئۇچراشتى.

أَذَلَّ فُلَانٌ نَاصِيَةَ فُلَانٍ: خارلىدى، ئابرۇيىنى

تۆكتى.

إِمْتَلَكَ نَاصِيَةَ الْأَمْرِ: ھاكىمىيەتنى قولىغا ئالدى.

فُلَانٌ نَاصِيَةُ قَوْمِهِ: پالانى قوۋمىنىڭ ئابرۇيلۇق ئادەمى.

نَاضِرٌ: نۇرلۇق، چىرايلىق، سۈزۈك، يارقىن، گۈزەل.

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾ «قۇرئان»: بۇ كۈندە (سائادەتمەنلەرنىڭ) يۈزلىرى نۇرلۇق بولىدۇ. (ئۇلار) پەرۋەردىگارىغا قاراپ تۇرىدۇ.

نَاضٌ: دىرھەم، تەڭگە.

نَاضِفٌ: ئۇسۇرغاق.

نَاضَلَ يُنَاضِلُ نِضَالًا وَ مُنَاضَلَةً ـــ ھ: ئۇنىڭ بىلەن ئېتىشتا مۇسابىقىلەشتى.

نَاضَلَ عَنْهُ: قوغدىدى، كۈرەش قىلدى، مۇداپىئە قىلدى.

«يُنَاضِلُ مِنْ أَجْلِ تَحْرِيرِ بِلَادِهِ»: ئۆز يۇرتىنىڭ ئازادلىقى ئۈچۈن كۈرەش قىلىدۇ.

نَاطَ يَنُوطُ نَوْطًا الشَّيْءَ بِغَيْرِهِ: ئاستى.

«كُلُّ شَاةٍ مِنْ رِجْلِهَا سَتُنَاطُ»: ھەرقانىداق قوي پۇتىدىن ئېسىلىدۇ.

نَاطَ الْأَمْرَ بِفُلَانٍ: ئىشنى پالانىغا تاپشۇردى.

نِيطَ الْحَيَوَانُ: ھايۋاننىڭ بوغۇزى ياكى كۆكسى ئېشىشىدى.

نَاطَحَ يُنَاطِحُ مُنَاطَحَةً: ئۈسۈشتى.

«نَاطَحَ كَبْشِي كَبْشَهُ»: مېنىڭ قوچقىرىم ئۇنىڭ قوچقىرى بىلەن ئۈسۈشتى.

نَاطِحَةٌ ج نَوَاطِحُ: ئۈسكۈچى، ئۈسىدىغان.

«بَقَرَةٌ نَاطِحَةٌ»: ئۈسكەك كالا.

نَاطِحَةُ السَّحَابِ ج نَاطِحَاتٌ: ئېگىز بىنا، ئاسمانغا تاقاشقان بىنا.

نَاطِسٌ ج نُطَّسٌ: جاسۇس.

نَاطِقٌ: سۆزلىگۈچى، باياناتچى؛ ئوچۇق.

«دَلِيلٌ نَاطِقٌ»: ئوچۇق دەلىل.

النَّاطِقُونَ بِالضَّادِ: ئەرەبلەر.

فِلْمٌ نَاطِقٌ: ئاۋازلىق فىلىم.

حَيَوَانٌ نَاطِقٌ: ئىنسان.

النَّاطِقُ بِلِسَانِ الْوِزَارَةِ الْخَارِجِيَّةِ: دىپلوماتىيە (تاشقى ئىشلار) مىنىستىرلىقىنىڭ باياناتچىسى.

نَاطِلٌ ج نَوَاطِلُ: سۇيۇقلۇق ئۆلچىنىدىغان كەمچەن.

نَاطُورٌ ج نَوَاطِيرُ: زىرائەت كۆزەتچىسى.

نَاظَرَ يُنَاظِرُ مُنَاظَرَةً فُلَانًا: پالانىغا ئوخشىدى.

«نَاظَرَهُ فِي الْوَظِيفَةِ»: ۋەزىپىدە ئۇنىڭغا ئوخشاپ قالدى.

نَاظَرَهُ: ئۇنىڭ بىلەن مۇنازىرىلەشتى.

جَمْعُهُمْ يُنَاظِرُ الْأَلْفَ: ئۇلارنىڭ ھەممىسى مىڭغا يېقىن كېلىدۇ.

دَارِي تُنَاظِرُ دَارَهُ: مېنىڭ قورۇيۇم ئۇنىڭ قورۇسىغا ئۇدۇل كېلىدۇ.

نَاظِرٌ ج نَظَّارَةٌ: قارىغۇچى، كۆرگۈچى.

نَاظِرٌ ج نَوَاظِرُ: كۆز.

نَاظِرٌ ج نُظَّارٌ: نازارەتچى، نازىر.

«نَاظِرُ الْمَدْرَسَةِ»: مەكتەپ نازارەتچىسى.

«نَاظِرُ الْمَعَارِفِ»: مائارىپ نازىرى.

نَاظِرَةٌ ج نَوَاظِرُ: قاراپ تۇرغان، كۆز.

﴿وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ﴾ «قۇرئان»: بۇ كۈندە (سائادەتمەنلەرنىڭ) يۈزلىرى نۇرلۇق بولىدۇ، (ئۇلار) پەرۋەردىگارىغا قاراپ تۇرىدۇ.

«أَصَابَتِ الصَّفْعَةُ نَاظِرَتَهُ»: ئۇنىڭ كۆزىگە بىر كاچات تەگدى.

نَاعِرَةٌ: سۇ تۈگمىنى.

نَاعِسٌ ج نُعَّسٌ م نَاعِسَةٌ ج نَوَاعِسُ: ئۈگدىگۈچى، مۈگدىگۈچى، ئۇيقۇسىرىغۇچى.

نَاعِصَةٌ: قولىلغۇچىلار، ياردەمچىلەر.

نَـاعِقٌ ج نَعَقَـةٌ ونُعَّـاقٌ: غاقىلدايـــــدىغان، هوقۇيتىدىغان.

«غُرَابٌ نَاعِقٌ»: غاقىلدايدىغان قاغا.

«رُعَاةٌ نَعَقَةٌ»: هوقۇيتىدىغان مالچىلار.

أَتَى كُلَّ نَاعِقٍ وَ نَاعِرٍ: كـــىشىلەرنىڭ هەممىسى كەلدى.

فُلَانٌ نَاعِقَةُ بَنِي فُلَانٍ: پـالانى-پـالانى قەبىلىسىنىڭ جاكارچىسى.

نَاعِلٌ: كەشلىك، كەش كىيگۈچى؛ قۇلان.

«رَجُلٌ نَاعِلٌ»: كەشلىك ئادەم.

نَاعِمٌ: يۇمشاق، يـۇمران؛ پـاراۋان، باياشـات، كەڭتاشا.

«ثَوْبٌ نَاعِمٌ»: يۇمشاق كىيىم.

«سُكَّرٌ نَاعِمٌ»: يۇمشاق شېكەر.

«عِيْشٌ نَاعِمٌ»: باياشات تۇرمۇش.

الْجِنْسُ النَّاعِمُ: ئاياللار.

نَاعِمُ الظُّفْرِ: ياپياش.

نَاعُورٌ نَاعُورَةٌ ج نَوَاعِيرُ: سۇ چىقىرىش ماشىنىسى.

نَاعُوظٌ: باھنى كۈچەيتكۈچى دورا.

نَـاعٍ (النَّـاعِي) ج نَـاعُوْنَ و نُعَـاةٌ م نَاعِيَـةٌ ج نَاعِيَـاتٌ: ئۆلـۈم خەۋىرىنـى ئېلىپ كەلگـۈچى، ئۆلـۈكنى قەبرىگە ئۇزاتقۇچى.

نَاغَشَ يُنَاغِشُ مُنَاغَشَةً: ئوينـاشـتى، چاقچاقلاشـتى، پاراڭلاشتى؛ ساقال تاشلىدى.

نَاغَمَ يُنَاغِمُ مُنَاغَمَةً: ئاستا گەپ قىلدى، پىچىرلاپ گەپ قىلدى.

نَـاغَى يُنَـاغِي مُنَاغَـاةً الصَّبِيَّ: بـالا بـىلەن قىزغىن پاراڭلاشتى.

نَاغَى الْمَرْأَةَ: ئايالغا چاقچاق قىلدى.

كَادَ الْمَوْجُ يُنَاغِي السَّحَابَ: دولقۇن بۇلۇتقا تاقىشاي دەپ قالدى.

نَافَ يَنُوْفُ نَوْفًا الشَّيْءُ: ئۇستۈن بولـدى، ئۆرلـدى، يۇكسەلدى، ئالىيجاناب بولدى.

نَافَ الرَّضِيعُ الثَّدْيَ: بوۋاق ئەمچەكنى ئەمدى.

نَافَ الشَّخْصُ عَلَى الشَّيْءِ: يېقىنلاشتى.

«عُمْرُهُ يَنُوْفُ عَلَى السِّتِّيْنَ»: ئۇنىڭ يېشى ئاتمىشقا يېقىن.

نَافَ عَلَى: ھالقىپ كەتتى، ئۆتۈپ كەتتى، ئېشىپ كەتتى، بېسىپ چۈشتى.

نَافِثٌ: قايىنىغان قازان، بولغان خېمىر.

نَافِجَةٌ ج نَوَافِجُ: چوكچىلىق قىلغۇچى، ئاتىكارچى، هاكاۋۇر؛ يامغۇرلۇق بۇلۇت؛ قاتتىق شامال، بوران؛ كىيىكنىڭ تىنىدىكى ئىپار قىپى.

نَافَجَ يُنَافِجُ مُنَافَجَةً ـــ هُ: ئۇنىڭ بىلەن كۈرەش قىلدى، جېدەللەشتى.

نَافَجَ عَنْهُ: ئۇنى قوغدىدى.

نَافِخٌ: پۈۋلىگۈچى، پۈۋلەپ چالغۇچى.

«نَافِخٌ فِي الْبُوْقِ»: بۇرغا چالغۇچى.

مَا بِالدَّارِ نَافِخُ ضَرَمَةٍ: قورۇدا ھېچكىم يوق.

نَافَذَ يُنَافِذُ مُنَافَذَةً: دەۋالاشتى، جېدەللەشتى.

نَافِدُ الصَّبْرِ: سەۋر-تاقىتى قالمىغان.

نَافِذٌ: ئۆتكەن، تەگكەن.

«سَهْمٌ نَافِذٌ إِلَى صَدْرِهِ»: ئۇنىڭ كۆكرىكىگە تەگكەن ئوق.

نَافِذٌ ج نُفَّذٌ: ئۆتكۈر.

«رَجُلٌ نَافِذُ الْكَلِمَةِ»: گېپى ئۆتىدىغان ئادەم.

نَافِذٌ ج نَوَافِذُ: ئۆتكۈر، ئىجرا قىلىنىدىغان.

«طَرِيْقٌ نَافِذٌ»: مېڭىلىغان يول.

«حُكْمٌ نَافِذٌ»: ئىجرا قىلىنىدىغان ھۆكۈم.

«قَرَارٌ نَافِذُ الْمَفْعُوْلِ»: كۈچكە ئىگە قارار.

نَافِذَةٌ ج نَوَافِذُ: تۈڭلۈك، دېرىزە، پەنجىرە.

«طُرُقٌ نَافِذَةٌ»: ئۆتەر يوللار.

«نَافِذَةُ الْغُرْفَةِ»: ھۇجرىنىڭ دېرىزىسى.

«نَافِذَةُ الْقِطَارِ»: پويىزنىڭ دېرىزىسى.

رَائِحَةٌ نَافِذَةٌ: ئۆتكۈر پۇراق.

نَافَرَ يُنَافِرُ مُنَافَرَةً: جېدەللەشتى، ئابرۇي تالاشتى.

نَافَرَهُ: داۋالاشتى.

نَافِرٌ ج نُفَّرٌ وَ نُفَّرٌ: نەپرەتلەنگۈچى، ئۈچ كۆرگۈچى، يىرگەنگۈچى، كۆپكۈچى، ئىششىق، كۆپۈك، قاپارتقۇ.

رَسْمٌ نَافِرٌ: قاپارتما نەقىش.

نَافِرَةُ الشَّخْصِ: كىشىنىڭ ئائىلىسى ۋە يېقىن تۇغقانلىرى.

نَافَسَ يُنَافِسُ مُنَافَسَةً: مۇسابىقىلەشتى، بەسلەشتى.

«نَافَسَهُ فِي السِّبَاقِ»: مۇسابىقىدە ئۇنىڭ بىلەن بەسلەشتى.

نَافِطَةٌ ج نَوَافِطُ: قاپارتقۇ، چىپچەك، ئۆچكە.

رَغْوَةٌ نَافِطَةٌ: كۆپۈك.

مَا لَهُ عَافِطَةٌ وَلَا نَافِطَةٌ: ئۇنىڭ ھېچ نەرسىسى يوق.

نَافِعٌ: پايدىلىق، مەنپەئەتلىك، ئۇنۇملۇك.

«قَوْلٌ نَافِعٌ»: پايدىلىق گەپ ـ سۆز.

«دَوَاءٌ نَافِعٌ»: پايدىلىق دورا.

النَّافِعُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بولۇپ، خالىغان بەندىسىگە پايدا يەتكۈزگۈچى دېگەن مەنىدە.

نَافِعَةٌ: پايدا، مەنپەئەت.

مَا نَفَعَنِي بِنَافِعَةٍ: ماڭا پايدا يەتكۈزمىدى.

نَافَقَ يُنَافِقُ نِفَاقًا وَ مُنَافَقَةً: ئىككى يۈزلىمىلىك قىلدى.

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا﴾ «قۇرئان»: مۇناپىقلارنىڭ ... نى كۆرمىدىڭمۇ؟

نَافِقٌ: بازارلىق، بازىرى ئىتتىك، بازىرى چاققان.

نَافِلٌ م نَافِلَةٌ ج نَوَافِلُ: سوۋغا بەرگۈچى؛ ئۆلۈشنىڭ تېپىشىدىكى نەرسە؛ نەپلى ناماز؛ سوۋغا، سوۋغات، تارتۇق، ھەدىيە؛ ئولجا، غەنىيمەت؛ نەۋرە.

﴿وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ﴾ «قۇرئان»: ساڭا نەپلە (ئىبادەت) بولۇشى ئۈچۈن، كېچىنىڭ بىر قىسمىدا (ناماز ئوقۇشقا، قۇرئان ئوقۇشقا) ئويغانغىن.

﴿وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً﴾ «قۇرئان»: بىز ئۇنىڭغا (يەنى، ئىبراھىمغا) ئىسھاقنى بەردۇق، (ئۇ پەرۋەردىگارىدىن سورىمىسىمۇ) يەئقۇبنى ئوشۇق بەردۇق.

مِنْ نَافِلَةِ الْقَوْلِ أَنْ ...: ئارتۇق گەپ، بۇ يەردە قوشۇمچە قىلىپ قويىدىغان گەپ.

نَافِهٌ ج نُفَّهٌ: قورقۇنچاق، توخۇ يۈرەك؛ ھالسىرىغان تۆگە.

نَافُورَةٌ ج نَوَافِيرُ: فونتان.

نَافَى يُنَافِي مُنَافَاةً: قارىمۇقارشى كەلدى، زىت كەلدى.

«سُلُوكٌ يُنَافِي الْأَدَبَ»: ئەدەپ ـ قائىدىلەرگە زىت كېلىدىغان قىلىق.

«هَذِهِ الْقَضِيَّةُ تُنَافِي تِلْكَ»: بۇ مەسىلە شۇ مەسىلىگە زىت كېلىدۇ. قارىمۇقارشى كېلىدۇ.

نَاقَةٌ ج نُوقٌ وَ نِيَاقٌ: چىشى تۆگە؛ تۆگە شەكلىدە تىزىلغان يۇلتۇزلار.

لَا نَاقَةَ لَهُ فِي الْأَمْرِ وَلَا جَمَلَ: ئۇنىڭ ئىش بىلەن ئالاقىسى يوق.

نَاقَةُ الْبَحْرِ: دېڭىز كالىسى.

نَاقَدَ يُنَاقِدُ مُنَاقَدَةً ـــ هـ: ئۇنىڭ بىلەن دەتالاش قىلدى، مۇنازىرىلەشتى.

«نَاقَدَ الْأَتْبَاعُ زَعِيمَهُمْ»: قول ئاستىدىكىلىرى باشلىقى بىلەن گەپ تالاشتى.

نَاقِدٌ ج نُقَّادٌ وَ نَقَدَةٌ: تەنقىدچى، باھالىغۇچى، ئوبزورچى، ئەيىبلىگۈچى.

نَاقِدٌ فَنِّيٌّ : سەنئەت جەھەتتىن باھالىغۇچى.

نَاقِدٌ مَسْرَحِيٌّ: ئوپېرا ئوبزورچىسى.

نَاقَرَ يُنَاقِرُ مُنَاقَرَةً: تاكاللاشتى، تالاش-تارتىش قىلدى، مۇنازىرىلەشتى.

«شَابٌّ مُشَاكِسٌ يُنَاقِرُ زُمَلَاءَهُ»: ساۋاقداشلىرى بىلەن جاڭجاللىشىدىغان تەرسا يىگىت.

نَاقَشَ يُنَاقِشُ نِقَاشًا وَ مُنَاقَشَةً: تەكشۈردى، تەتقىق قىلدى.

«يُنَاقِشُ كُلَّ صَغِيرَةٍ وَ كَبِيرَةٍ»: كىچىك-چوڭ ھەممىنى تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلىدۇ.

نَاقَشَ الْحِسَابَ / نَاقَشَ فِي الْحِسَابِ: ھېساباتنى تەكشۈردى.

«نَاقَشَ الْمُفَتِّشُ الْمُحَاسِبَ»: مۇپەتتىش بوغالتىرنى تەكشۈردى.

نَاقَشَتِ اللَّجْنَةُ الطَّالِبَ فِي أُطْرُوْحَتِهِ لِنَيْلِ الدُّكْتُوْرَاة: ئوقۇغۇچىنىڭ دوكتورلۇق ئۇنۋانى ئېلىش ئۈچۈن يازغان ماقالىسىنى ھەيئەت مۇھاكىمە قىلدى.

«يُنَاقِشُ مَجْلِسُ النُّوَّابِ مِيْزَانِيَّةَ الدَّوْلَةِ آخِرَ كُلِّ سَنَةٍ»: پارلامېنت دۆلەت بىيۇدژىتىنى ھەر يىلىنىڭ ئاخىرىدا بەس-مۇنازىرە قىلىدۇ.

«بَيْنَا نَحْنُ نُنَاقِشُ الْمَشْرُوْعَ أَعْلَنَ رَئِيْسُ الْجَلْسَةِ تَأْجِيْلَ الْإِجْتِمَاعِ»: بىز پىلاننى مۇزاكىرە قىلىۋاتساق، تۇساتتىن يىغىن باشقۇرغۇچى يىغىننىڭ كېچىكتۈرۈلگەنلىكىنى ئېلان قىلدى.

نَاقِصٌ: كەم، پۈتمىگەن؛ ئاخىرقى ھەرپى «ھەرپى ئىللەت» بولغان سۆز، يەنى «رمى»، «دعا»غا ئوخشاش.

«عَمَلٌ نَاقِصٌ»: پۈتمىگەن ئىش.

نَاقَضَ يُنَاقِضُ مُنَاقَضَةً: قارشىلىق قىلدى، قارشى تۇردى.

نَاقَضَ الشَّخْصَ فِي قَوْلِهِ: قارشى سۆزلىدى.

نَاقِعٌ: نەملىگۈچى، ھۆللىگۈچى.

سُمٌّ نَاقِعٌ: جاننى ئالىدىغان زەھەر.

شَرَابٌ نَاقِعٌ: ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇرىدىغان ئىچىملىك:

دَوَاءٌ نَاقِعٌ: ئۈنۈملۈك دورا.

دَمٌ نَاقِعٌ: يېڭى قان.

نَاقَلَ يُنَاقِلُ مُنَاقَلَةً الْفَرَسُ: ئات ئۈچقاندەك چاپتى.

نَاقَلَ الْأَقْدَاحَ: قەدەھ تۇتۇشتى، قەدەھ سوقۇشتۇردى.

نَاقَلْتِ الْحَدِيْثَ: پاراڭلاشتى، سۆھبەتلەشتى.

نَاقِلٌ: يەتكۈزگۈچى، يەتكۈزىدىغان.

«سِلْكٌ نَاقِلٌ لِلْكَهْرَبَاءِ»: توك يەتكۈزىدىغان سىم.

«نَاقِلُ الصَّوْتِ»: ئاڭلىتىش ئاپپاراتى.

«نَاقِلٌ لِلْعَدْوَى»: يۇقۇملۇق كېسەللىك تارقاتقۇچى.

نَاقِلٌ نَاقِلُوْنَ وَ نَقَلَةٌ وَ نُقَّالٌ: ھامما ل، يۆتكىگۈچى؛ توشۇغۇچى؛ راۋىي، رىۋايەت قىلغۇچى؛ تەرجىمە قىلغۇچى.

«نَاقِلُو الْبَضَائِعِ»: مال يۆتكىگۈچىلەر.

«هُوَ مِنَ النَّقَلَةِ الْمُمْتَازِيْنَ»: ئۇستا تەرجىمان.

«نَاقِلٌ لِلْحَدِيْثِ الشَّرِيْفِ»: ھەدىس شەرىف رىۋايەت قىلغۇچى.

«مِنْ نَقَلَةِ الْعِلْمِ»: ئىلىم تارقاتقۇچىلاردىن.

نَاقِلَةٌ ج نَاقِلَاتٌ و نَوَاقِلُ: يۈك توشۇغۇچى پاراخوت؛ مۇسسەبەت، بالايىئاپەت.

«نَمَّامَةٌ نَاقِلَةٌ لِلْأَخْبَارِ»: خەۋەرلەرنى توشۇغۇچى، گەپلەرنى توشۇغۇچى، سۇخەنچى.

«نَاقِلَةُ النِّفْطِ»: نېفىت توشۇغۇچى پاراخوت.

«نَاقِلَةُ الطَّائِرَاتِ»: ئاۋىئاماتكا.

نَاقِلَةٌ مِنَ النَّاسِ: كۆچمەنلەر.

نَاقِمٌ ج نَاقِمُوْنَ: غەزەپلەنگۈچى، يامان كۆرگۈچى.

«نَاقِمٌ عَلَيْهِ مِنْ أَجْلِ تَصَرُّفَاتِهِ»: ئۇنىڭ ئىش-ھەرىكىتى تۈپەيلىدىن ئۇنى يامان كۆرگۈچى.

نَاقُورٌ ج نَوَاقِيرُ: بۇرغا، كاناي، سۇر.

نَاقُوسٌ ج نَوَاقِيسُ: قوڭغۇراق، زىل، كولدۇرما.

«نَاقُوسُ الْمَدْرَسَةِ»: مەكتەپنىڭ قوڭغۇرىقى.

دَقَّ نَاقُوسَ الْخَطَرِ: ئاگاھلاندۇرۇش سىگنالى چالدى.

نَاكَ يَنِيكُ نَيْكًا: جىما قىلدى، جىنسىي ئالاقە قىلدى.

نَاكَدَ يُنَاكِدُ مُنَاكَدَةً ــ هُ: ئۇنىڭغا قاتتىق مۇئامىلە قىلدى، ئۇنى قىيىن ئەھۋالغا چۈشۈرۈپ قويدى.

نَاكِدٌ ج نَوَاكِدُ: بالىسى تۇرمايدىغان ئايال؛ سۈتى ئاز ھايۋان.

نَاكَرَ يُنَاكِرُ مُنَاكَرَةً: ئالدىدى، گوللىدى، ھىيلىگەرلىك قىلدى، ئالدامچىلىق قىلدى.

نَاكَرَهُ: ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشتى.

نَاكِسٌ ج نَاكِسُونَ وَ نَوَاكِسُ: بېشىنى تۆۋەن سالغان.

﴿وَلَوْ تَرَى إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُو رُؤُوسِهِمْ﴾ «قرآن»: ئەگەر سەن گۇناھكارلارنىڭ باشلىرىنى ساڭگىلىتىپ تۇرغانلىقىنى كۆرىدىغان بولساڭ...

نَاكَفَ يُنَاكِفُ مُنَاكَفَةً ــ هُ الْكَلَامَ: تاكاللاشتى، گەپ ياندۇردى، جېدەللەشتى.

نَاكِلٌ عَنِ الْأَمْرِ: قورقۇنچاق، ئاجىز.

نَالَ يَنَالُ نَيْلًا: ئېرىشتى، ئالدى، قولغا كەلتۈردى.

﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ﴾ «قرآن»: ياخشى كۆرگەن نەرسەڭلەردىن سەرپ قىلمىغۇچە ھەرگىز ياخشىلىققا (يەنى، جەننەتكە) ئېرىشەلمەيسىلەر.

نَالَ مَطْلُوبَهُ: مەقسىتىگە يەتتى، ئىزدىگىنىگە ئېرىشتى.

«نَالَ التَّقْدِيرَ»: تەقدىرلەندى.

«نَالَ الْإِسْتِقْلَالَ»: مۇستەقىللىققە ئېرىشتى.

«نَالَ جَائِزَةً»: مۇكاپاتقا ئېرىشتى.

«نَالَ النَّادِي الرِّيَاضِيّ الْجَائِزَةَ السَّنَوِيَّةَ»: تەنھەرىكەت كۇلۇبى يىللىق مۇكاپاتقا ئېرىشتى.

نَالَ مِنْهُ وَ مِنْ عِرْضِهِ: ئۇنى تىللىدى.

نَالَ الشَّيْءَ: پايدا ئالدى، مەنپەئەتكە ئېرىشتى.

نَالَ مِنْهُ: تەسىرلەندى، تەسىرلەندۈردى، ھاياجانلاندۇردى، جەلپ قىلدى، يۇقۇملاندى.

نَالَهُ الشَّيْءُ: نەرسە ئۇنىڭغا يەتتى، يېتىپ باردى.

﴿لَن يَنَالَ اللَّهَ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا﴾ «قرآن»: ئاللاھقا ئۇلارنىڭ گۆشلىرى ۋە قانلىرى يېتىپ بارمايدۇ.

نَالَ الشَّخْصُ مِنْ فُلَانٍ أَوْ مِنْ عِرْضِهِ: پالانىنى تىللىدى.

نَالَ فُلَانًا الشَّيْءَ: پالانىغا نەرسە بەردى.

«نِلْتُهُ مَعْرُوفًا»: ئۇنىڭغا ياخشىلىق قىلدىم.

«نَالَهُ أَوْفَرَ مَنَالٍ»: ئۇنىڭغا ئەڭ كۆپ بەردى.

نَالَ مِنْهُ الشَّيْبُ: چېچى ئاقىرىپ كەتتى.

نَالَ مِنْ عِرْضِهِ: تۆھمەت قىلدى، بوھتان چاپلىدى، قارا چاپلىدى، ئابرۇيىنى تۆكتى.

نَالَهُ بِسُوءٍ: زىيانكەشلىك قىلدى، يامانلىق قىلدى.

نَالَهُ: ئېرىشتۈردى، ئىگە قىلدى.

نَالَ يَنُولُ نَوْلًا وَ نَوَالًا: بەردى، ئاتا قىلدى.

نَالَ عَلَيْهِ بِشَيْءٍ: سېخىيلىق قىلدى.

«نَالَ عَلَيْهِ بِهَدِيَّةٍ»: ئۇنىڭغا سوۋغات بەردى.

نَالَ لَهُ أَنْ يَفْعَلَ كَذَا: شۇنداق قىلىشقا ئاز قالدى.

نَامَ يَنَامُ نَوْمًا: ئۇخلىدى.

«نَامَ الصَّبِيّ»: بالا ئۇخلىدى.

نَامَ الشَّيْءُ: توختىدى، جىمىدى، پەسەيدى، تىنچىدى.

«نَامَ الْبَحْرُ»: دېڭىز تىنچىدى.

«نَامَتِ الرِّيحُ»: شامال توختىدى.

«إِنَّ عَيْنَيَّ تَنَامَانِ وَلَا يَنَامُ قَلْبِيْ» ‹حديث›: مېنىڭ ئىككى كۆزۈم ئۇخلىغان بىلەن قەلبىم ئويغاق.

نَامَتِ النَّارُ: ئوت ئۆچتى.

نَامَ إِلَيْهِ: خاتىرجەم بولدى.

نَامَ عَنْ حَاجَتِهِ: ئۇنىڭغا كۆڭۈل بۆلمەدى، بېپەرۋالىق قىلدى.

نَامَ الشَّخْصُ لِلَّهِ: ئاللاھقا بويسۇندى.

نَامَ هَمُّهُ: خاتىرجەم بولدى.

«إِنَّ هَذَا النَّارَ عَدُوٌّ لَكُمْ، فَإِذَا نِمْتُمْ فَأَطْفِئُوهَا عَنْكُمْ» ‹حديث›: شۈبھىسىزكى، ئوت سىلەرگە دۈشمەندۇر، سىلەر ئۇخلىغاندا ئوتنى ئۆچۈرۈۋېتىڭلار.

نَامَتِ الرِّجْلُ: پۇت ئۇيۇشۇپ قالدى.

نَامَتِ السُّوْقُ: بازار كاساتلاشتى.

نَامَسَ يُنَامِسُ مُنَامَسَةً الصَّائِدُ: ئوۋچى موكۇش ئۆيىگە كىرىۋالدى.

نَامَسَهُ: ئۇنىڭ بىلەن سىرداشتى.

نَامِصَةٌ ج نَوَامِصُ: ئاياللارنىڭ يۈزىنى تىرىپ پەردازلىغۇچى ئايال.

نَامُوْسٌ ج نَوَامِيْسُ: زىرەك، چېبچەن؛ شەرىئەت، قائىدە، تۈزۈم، نىزام، قانۇن، سىرداش دوست، مەككار، كاززاپ، كىچىك پاشا، راھىبنىڭ ئىبادەتخانىسى، ئوۋچى ئۆزىنى دالدىغا ئالىدىغان جاي.

نَامُوْسُ الْإِنْتِخَابِ الطَّبِيْعِيِّ: تەبىئىي تاللىنىش قانۇنى.

«نَوَامِيْسُ الطَّبِيْعَةِ»: تەبىئەت قانۇنلىرى.

النَّامُوْسُ: جىبرىئىل ئەلەيھىسسالام.

نَامُوْسِيَّةٌ: پاشىلىق.

نَامٍ (النَّامِيْ): ئۆسۈۋاتقان، تەرەققىي قىلىۋاتقان.

شَبَابٌ نَامٍ: يېتىلىۋاتقان ياش.

الْبُلْدَانُ النَّامِيَّةُ: تەرەققىي قىلىۋاتقان دۆلەتلەر.

نَامِيَةٌ مَرَضِيَّةٌ: سۆگەل.

النَّامِيَّةُ السَّرَطَانِيَّةُ: يامان سۈپەتلىك ئۆسمە.

نَاهَ يَنُوْهُ نَوْهًا: ئۆستى، ئۆرلىدى، ئېگىزلىدى.

«نَاهَ النَّبَاتُ»: ئۆسۈملۈك ئۆستى.

نَاهِيءٌ: ئېچىپ قانغۇچى.

نَاهَبَ يُنَاهِبُ مُنَاهَبَةً: پۇكۇرۇشتە مۇسابىقىلەشتى.

نَاهَبَ الْغَنِيْمَةَ: : غەنىيمەت ئالدى، تالاشتى.

نَاهَدَ يُنَاهِدُ نِهَادًا وَ مُنَاهَدَةً الشَّخْصُ: جېدەللەشتى، قارشى چىقتى.

«نَاهَدَ الْعَدُوَّ»: دۈشمەنگە قارشى كۈرەش قىلدى.

نَاهِدٌ نَاهِدَةٌ ج نَوَاهِدُ: ئەمچىكى تومپىيىپ چىقىپ تۇرغان ئايال؛ يولۋاس.

غُلَامٌ نَاهِدٌ: بالاغەتكە يەتكەن بالا.

نَاهَزَ يُنَاهِزُ مُنَاهَزَةً: يېقىنلاشتى.

«نَاهَزَ الرَّضِيْعُ الْفِطَامَ»: بالا ئەمچەكتىن ئايرىشقا يېقىنلاشتى.

«نَاهَزَتِ الْبُلُوْغَ»: بالاغەتكە يېتەي دەپ قالدى.

«نَاهَزَ الْخَمْسِيْنَ مِنْ عُمْرِهِ»: ئەللىك ياشقا يېقىنلاشتى.

نَاهَزَتْهُ الْفُرْصَةُ: ئۇنىڭغا پۇرسەت كېلىپ قالدى.

نَاهَزَ الْفُرْصَةَ: پۇرسەتنى غەنىيمەت بىلدى.

نَاهَضَ يُنَاهِضُ مُنَاهَضَةً: قارشى تۇردى، قارشىلىق كۆرسەتتى، قارشىلاشتى، تىركەشتى، قارشى چىقتى.

«نَاهَضَ خَصْمَهُ»: دۈشمىنى بىلەن قارشىلاشتى، رەقىبى بىلەن قارشىلاشتى.

نَاهِضٌ: جانلانغۇچى، گۈللەنگۈچى، تىرىك، ئۆرە.

نَاهِضٌ ج نَوَاهِضُ: قۇشنىڭ ئۇچۇرمىسى بولغان بالىسى؛ ئېگىز يەر.

نَاهِضٌ ج نُهَّضٌ: تېتىك، جانلىق، روھلۇق.

«شَبَابٌ نَاهِضٌ»: جانلىق، روھلۇق ياشلار.

«عُمَّالٌ نُهَّضٌ»: تىرىشچان ئىشچىلار.

دَلِيْلٌ نَاهِضٌ: ئوچۇق پاكىت، روشەن دەلىل.

نَاهِضَةٌ: تېتىك، جانلىق، روھلۇق.

«فَتَاةٌ نَشِيْطَةٌ نَاهِضَةٌ»: روھلۇق، تىرىشچان قىز.

نَاهِضَةٌ ج نَوَاهِضُ الشَّخْصِ: كىشىنىڭ بولۇشىدىغان تۆغقانلىرى؛ ئىشقا تەييار خىزمەتچىلەر.

نَاهِلٌ ج نُهَّالٌ: قېنىپ ئىچكەن، تەشنا.

نَاهِلَةٌ ج نَوَاهِلُ وَ نِهَالٌ: قانغان، قېنىپ ئىچكەن؛ تەشنا.

سُيُوْفٌ نَوَاهِلُ: قان تېمىپ تۇرغان قىلىچلار.

إِبِلٌ نَوَاهِلُ: ئاچ قالغان تۆگىلەر.

نَاهٍ (النَّاهِيْ) ج نُهَاةٌ: چەكلىگۈچى، چەكلەيدىغان، توق قانغان.

«النَّاهِي عَنِ الْمَعَاصِي»: گۇناھلاردىن چەكلەيدىغان.

رَجُلٌ نَاهِيْكَ مِنْ رَجُلٍ: ئۇ ھاجىتىڭدىن چىقىدىغان ئادەم.

نَاهِيَةٌ ج نَوَاهٍ: مەنئى قىلىش بۇيرۇقى، تەھقىقلەش پەرمانى، پەرھىز، ئۆزگەرمەس قانۇن.

نَاوَأَ يُنَاوِئُ مُنَاوَأَةً — ه: ئابرۇي تالاشتى.

نَاوَأَهُ: دۇشمەنلەشتى، قارشىلاشتى، مۇسابىقىلەشتى.

«نَاوَأَهُ خُصُوْمُهُ»: رەقىبلىرى ئۇنىڭ بىلەن قارشىلاشتى.

نَاوَرَ يُنَاوِرُ مُنَاوَرَةً — ه: ئۇنىڭ بىلەن تىللاشتى.

«نَاوَرَ خَصْمَهُ»: رەقىبى بىلەن تىللاشتى.

نَاوَرَتْ فِرَقُ الْجَيْشِ: ئەسكىرىي قىسىملار مانېۋىر ئۆتكۈزدى.

نَاوَشَ يُنَاوِشُ مُنَاوَشَةً: ئارىلاشتى.

نَاوَشَ الشَّخْصَ: ئۇنىڭ بىلەن ئۇرۇشۇشتىن بۇرۇن ئۇنىڭ كۈچىنى سىنىدى.

«نَاوَشَ الثُّوَّارُ جُنُوْدَ الْعَدُوِّ»: قوزغىلاڭچىلار دۈشمەن قوشۇنىنىڭ كۈچىنى سىنىدى.

نَاوَلَ يُنَاوِلُ مُنَاوَلَةً — هُ الشَّيْءَ: ئۇنىڭغا نەرسە بەردى.

«نَاوَلَهُ الدَّوَاءَ»: ئۇنىڭغا دورا بەردى.

نَاوُوْسٌ ج نَوَاوِيْسُ: خرىستىئانلار ئۆلۈكنىڭ جەسىتىنى سالىدىغان ساندۇق؛ خرىستىئانلارنىڭ قەبرىستانلىقى.

نَاوَى يُنَاوِي مُنَاوَاةً: قارشى تۇردى، قارشىلىق كۆرسەتتى، دۈشمەنلەشتى.

نَايٌ ج نَايَاتٌ: نەي، قومۇش نەي.

نَايَاتِيٌّ ج نَايَاتِيَّاتٌ: نەيچى.

نَاءٍ م نَائِيَةٌ: يىراق، ئۇزاق.

يَعِيْشُ فِي قَرْيَةٍ نَائِيَةٍ: ئۇ يىراق يېزىدا ياشايدۇ.

نَائِبٌ ج نُوَّابٌ: ئورۇنباسار، ۋەكىل، خەلق ۋەكىلى.

«نَائِبُ الرَّئِيْسِ»: مۇئاۋىن رەئىس.

«نَائِبُ الْقَاضِي»: ئورۇنباسار سوتچى.

«النَّائِبُ الْعُمُوْمِيّ»: تەپتىش باشلىقى، تەپتىش ئەمەلدارى.

«نَائِبٌ فِي الْبَرْلَمَانِ»: پارلامېنت ئەزاسى.

نَائِبَةٌ ج نَوَائِبُ وَ نَائِبَاتٌ: ئايال ۋەكىل، ئايال ئەزا، ئاپەت، بالايى-قازا، ھادىسە، مۇسىبەت.

«نَائِبَةٌ فِي الْبَرْلَمَانِ»: ئايال پارلامېنت ئەزاسى.

الحُمَّى النَّائِبَةُ: ھەر كۈنى بولۇپ تۇرىدىغان بەزگەك.

نَوَائِبُ الدَّهْرِ: بەختسىزلىك، ئاپەت، بالايى-قازا، ھادىسە، مۇسىبەت.

نَائِجَةٌ ج نَوَائِجُ و نَائِجَاتٌ: بوران، قارا بوران.

نَائِحَةٌ ج نَائِحَاتٌ و نَوَائِحُ: مېيىتكە قوشاق قېتىپ يىغلايدىغان ئايال.

نَائِلٌ: ئېرىشكۈچى، قولغا كەلتۈرگۈچى،

ئېرىشـىلگەن نەرسـە، سـوۋغا، سـېخىيلىق، مەردلىك.

«عِشْ نَائِلاً كُلَّ مَا تَرْجُوهُ مَا سَجَعَتْ وَرْقُ الْحَمَامِ عَلَى الأَغْصَانِ وَالْبَانِ»: مـادامىكى كەپـتەرلەر شـاخلاردا سـايراپلا تۇرىـدىكەن، كۆڭلـۈڭگە پـۈككەن نەرسـەڭگە ئېرىـشىپ ياشارسـەن. (ئىلاھىم، مەڭگۈ كۆتكىنىڭگە ئېرىشەرسەن.)

نَائِمٌ ج نُوَّامٌ وَ نِيَامٌ: ئۇخلىغـۇچى، ئۇخلاۋاتقـان، ئۇيۇشۇپ قالغان، ناركوز قىلىنغۇچى، ناركوز قىلىنغان.

نَاءٍ (النائي): يىراق.

يَعِيشُ فِي قَرْيَةٍ نَائِيَةٍ: ئۇ يىراق جايدا ياشايدۇ.

نَأَتَ يَنْأَتُ نَأْتًا وَ نَئِيتًا: ئىڭرىدى.

نَأَتَ الرَّجُلَ: كـىشىگە ھەسـەت قىلـدى، كـىشىنى كۆرەلمىدى.

نَأَثَ يَنْأَثُ نَأْثًا وَ مَنْأَثًا: يىراقلاشـتى، يىـراق بولـدى، ئاستا بولدى، تېز ماڭدى.

نَأَجَ يَنْأَجُ نَئِيجًا وَنَأْجًا — الرِّيحُ: بوران چىقتى.

نَأَجَ إِلَى اللهِ فِي الدّعَاءِ: ئاللاھقا ئىلتىجا قىلدى.

نَأَجَ الْخَبَرَ: خەۋەر تارقالدى.

نَأَجَ الأَمْرَ: ئىشنى كىچىكلەتتى.

نَأَجَ يَنْأَجُ يَنْاِجُ نَأْجًا وَ نُؤَاجًا — الثَّوْرُ: ئۆكۈز مۆرىدى، بورقىرىدى.

نَئِجَ يَنْأَجُ نَأْجًا: ئاستا يېدى، ئۆمەللەپ يېدى.

نَئِجَ الْقَوْمُ: قوۋم بوراندا قالدى.

نَأَدَ يَنْأَدُ نَأْدًا: ھەسەت قىلدى.

نَأْدَتْهُ الْمُصِيبَةُ: ئۇنىڭغا مۇسىبەت كەلـدى، بـالا-قازاغا يولۇقتى.

نَأْدَهُ: ئۇنىڭغا ھەسەت قىلدى.

نَأَرَ يَنْأَرُ نَأْرًا: قالايمىقانچىلىق يۈز بەردى.

نَأَشَ يَنْأَشُ نَأْشًا — الشَّيْءَ: نەرسـىنى تارتـۋالـدى، زورلۇق بىلەن ئېلىۋالدى.

نَأَشَ الأَمْرَ: ئىشنى كېچىكتۈردى.

نَأَشَ مِنْ مَكَانِهِ: جايىدىن يىراقلاپ كەتتى.

نَأَشَهُ اللهُ: ئاللاھ ئۇنى تىرىلدۈردى.

نَأَفَ يَنْأَفُ نَأْفًا فِي الأَمْرِ: ئەسـتايىدىل ئىـشلىدى، دىققەت بىلەن ئورۇنلىدى.

نَئِفَ يَنْئَفُ نَأْفًا وَنَأَفًا — مِنَ الشَّرَابِ: قـانغۇدەك ئىچتى.

نَئِفَ الرَّجُلَ: ئـۆچ كـۆردى، يامـان كـۆردى، بـىزار بولدى.

نَئِفَ الشَّيْءَ: نەرسىنى يېدى.

نَأَلَ يَنْأَلُ نَأْلًا و نَأَلَاناً وَ نَئِيْلًا الْفَرَسُ: ئـات يـورغىلاپ ماڭدى.

نَأْلَهُ: ئۇنىڭغا ھەسەت قىلدى.

نَأَمَ يَنْأَمُ نَئِيمًا: ۋاراڭ-چۇرۇڭ قىلدى.

نَأْمَةٌ: ۋاراڭ-چۇرۇڭ.

نَأْنَأَ يُنَأْنِئُ نَأْنَأَةً عَنِ الأَمْرِ: بوشاشـتى، بوشـاڭلىق قىلدى، سوغۇق مۇئامىلىدە بولدى.

نَأْنَأَ فِي الرَّأْيِ: ئىكْكىلىنىپ قىلـدى، ئەزمىلـىك قىلدى.

نَأْنَأٌ ونَأْنَاءٌ و نُؤْنُؤٌ: ئاجىز، قورقۇنچاق، ئىرادىـسىز، بوزەك.

نُؤْوْدٌ: ئاپەت، ھادىسە.

نُؤْوْرٌ: بۇس (ياغنىلىق).

نُؤْوْشٌ: كۈچلۈك، كۈچتۈڭگۈر.

نَأَى يَنْأَى نَأْيًا — عَنْهُ: يىراقلاشـتى، يىـراق تـۇردى، ئايرىلدى، ئۇزاپ كەتتى، نېرى كەتتى.

«نَأَى عَنْ بَيْتِهِ»: ئۆيىدىن يىراقلاشتى.

نَـأَى الـشَّخْصُ بِجَانِبِـهِ: تەكەببۇرلـۇق قىلـدى، ئاتىكارچىلىق قىلدى، چوڭچىلىق قىلدى، يۈز ئۆرۈدى، يىراقلاشتى.

﴿وَإِذَا أَنْعَمْنَـا عَلَـى الإِنـسَانِ أَعْـرَضَ وَنَـأَى بِجَانِبِـهِ﴾ ‹قۇرئان›: ئىنـسانغا (تۈرلـۈك نېمەتلەرنـى

بەرسەك، (پەرۋەردىگارىنىڭ ئىبادىتىدىن يۈز ئۆرۈيدۇ، (چوكچىلىق قىلىپ پەرۋەردىگارىدىن يىراقلىشىدۇ.

نُؤْيٌ وَ نِئْيٌ وَ نُؤْيٌ ج آنَاءٌ وَأُنْآءٌ وُ نُئِيٌّ و نِئِيٌّ: خەندەك، ئاكوپ.

نَيْئَشٌ: يىراق.

فَعَلَهُ نَيْئَشًا: ئۇ ئەمدى قىلدى.

جَاءَ نَيْئَشًا: ئۇ ئاستا كەلدى.

نَبَا يَنْبُو نُبُوًّا وَ نَبْوَةً — الطَّبْعُ عَنِ الشَّيْءِ: ئىنسان تەبىئىتى نەرسىدىن يىرگەندى.

نَبَتِ الصَّوْرَةُ: سۈرەت سەت بولدى.

نَبَتْ جَنْبُهُ عَنِ الْفِرَاشِ: ئۇ ئارامسىزلىنىپ ئۇخلىيالمىدى.

نَبَتِ السَّهْمُ عَنِ الْهَدَفِ: ئوق نىشانغا تەگمىدى.

«نَبَا عَنْ مَكَانِهِ، نَبَا بِهِ الْمَكَانَ»: ئورنىدىن چەتنىدى.

نَبَاتٌ: ئۈنمەك.

نَبَاتٌ ج نَبَاتَاتٌ: ئۆسۈملۈك، ئوت-چۆپ، گىياھ-ئېكىن.

«نَبَاتٌ حَوْلِيٌّ»: يىللىق ئۆسۈملۈك.

«نَبَاتٌ طِبِّيٌّ»: تېببىي ئۆسۈملۈك، دورا ئۆسۈملۈكى.

«نَبَاتٌ مَائِيٌّ»: سۇ ئۆسۈملۈكى.

«نَبَاتَاتُ الزِّينَةِ»: زىننەت ئۆسۈملۈكلىرى.

﴿وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھ بۇلۇتتىن يامغۇر سۈيىنى چۈشۈردى، شۇنىڭ بىلەن بارلىق ئۆسۈملۈكلەرنى ئۈندۈردى.

عِلْمُ النَّبَاتِ: بوتانىكا.

نَبَاتِيٌّ: ئوتخور؛ گۆشسىز تاماق يەيدىغان ئادەم؛ ئۆسۈملۈكنىڭ، ئۆسۈملۈككە ئائىت.

دُهْنٌ نَبَاتِيٌّ: ئۆسۈملۈك مېيى؛ بوتانىكا ئالىمى.

الْمَمْلَكَةُ النَّبَاتِيَّةُ: ئۆسۈملۈك دۇنياسى.

الْمَعَرِّيُّ مِنَ النَّبَاتِيِّينَ: ئەبۇلئەلا مەئەررى گۆش يېمەيدىغانلاردىن ئىدى.

نَبَاجٌ: ئېگىزلىك، تۆپىلىك.

نُبَاجٌ: ئۇسۇرۇق، كېرەكسىز نەرسە، كېرەكسىز ئادەم.

نُبَاجُ الْكَلْبِ: ئىتنىڭ هاۋشىشى.

نُبَاحٌ: ئىتنىڭ هاۋشىشى، قاۋىشى، هاۋشىماق.

«نُبَاحُ الْكِلَابِ لَايَضِرّ بِالسَّحَابِ»: ئىتنىڭ هاۋشىشى بۇلۇتقا زىيان يەتكۈزەلمەيدۇ، بىر تال موينى تەۋرىتەلمەيدۇ؛ ئىت هۈرەر كارۋان يۈرەر.

نِبَالَةٌ: ئوق ياساش كەسپى.

نَبَالَةٌ: ئالىيجانابلىق، ئېسىلزادىلىك؛ زېرەكلىك.

نَبَاهَةٌ: ئەقىل، زېرەكلىك، چېچەنلىك؛ شۆھرەت، داڭق، شەرەپ، ئېسىللىك.

نَبَأَ يَنْبَأُ وَ نُبُوءًا الشَّيْءُ: ئېگىز بولدى، ئۈستۈن بولدى، يۇكسەك بولدى.

نَبَأَ عَنْ كَذَا: يىرگەندى، يامان كۆردى، بىزار بولدى، نەپرەتلەندى.

نَبَأَ عَلَى قَوْمٍ: قوۋمغا تۇيۇقسىز هۇجۇم قىلدى.

نَبَأَ مِنْ أَرْضٍ إِلَى أَرْضٍ أُخْرَى: كۆچتى.

نَبَأَ يَنْبَأُ نَبَأً وَ نَبْأَةً: ئاستا توۋلىدى.

نَبَأَ نَبَأَ الرَّجُلَ: خەۋەر قىلدى، خەۋەر يەتكۈزدى.

نَبَأٌ ج أَنْبَاءٌ: خەۋەر، مەلۇمات، ئىز-دېرەك، ئاخبارات، ئۇچۇر؛ هادىس، (يېڭى) خەۋەر.

أَنْبَاءُ الْحَرْبِ: ئۇرۇش خەۋەرلىرى.

«نَشْرَةُ الْأَنْبَاءِ فِي الْإِذَاعَةِ و التِّلْفَزَةِ»: رادىئو ۋە تېلېۋىزىيىدە خەۋەرلەرنى ئاڭلىتىش.

﴿عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ عَنِ النَّبَإِ الْعَظِيمِ﴾ ‹قرآن›: (مۇشرىكلار ئۆزئارا نېمە توغرۇلۇق سورىشىدۇ؟ ئۇلار چوڭ بىر خەۋەر (يەنى، قىيامەت توغرۇلۇق) سورىشىدۇ.

نَبْأَةٌ: ئېگىرىغان ئاۋاز، نالە-پەرياد، ئىتلارنىڭ

خىرقىرىغان ئاۋازى، خىرقىرىغان ئاۋاز.

نَبَّ يَنِبُّ نَبًّا ونَبِيبًا: ۋارقىرىدى، تووۋلىدى، چىرقىرىدى.

نَبَّ التَّيْسُ: تېكە مەرىدى.

نَبَّاحٌ: كۆپ قاۋايدىغان، تولا ھاۋشىيدىغان، يالغانچى.

كَلْبٌ نَبَّاحٌ: قاتتىق ھاۋشىيدىغان ئىت.

نَبَّاخٌ مِنَ الْعَجِيْنِ: بولغان خېمىر.

نَبَّاذٌ: ھاراق سودىگىرى.

نَبَّارٌ: تووۋلىغۇچى، سۆرەن سالغۇچى.

رَجُلٌ نَبَّارٌ بِالْكَلَامِ: پاساھەتلىك ئادەم.

نَبَّاشٌ ج نَبَّاشُوْنَ: تولا كولايدىغان.

«نَمَّامٌ نَبَّاشٌ»: تولا گەپ كولايدىغان گەپ توشۇغۇچى، تولا گەپ كولايدىغان سۇخەنچى.

نَبَّاشُ الْقُبُوْرِ: كېپەن ئوغرىسى، قەبرە ئوغرىسى.

نَبَّالٌ: مەرگەن.

نَبَّأَ يُنَبِّئُ تَنْبِيئًا فُلَانًا الْخَبَرَ وَ بِالْخَبَرِ: خەۋەر قىلدى، ئېيتتى، دەپ قويدى، ئۇقتۇردى، بىلدۈردى، مەلۇم قىلدى، ئېلان قىلدى، جاكارلىدى.

«نَبَّأَهُ بِوُقُوْعِ الْخَطَرِ»: ئۇنىڭغا خەتەر يۈز بەرگەنلىكىنى خەۋەر قىلدى.

﴿إِلَى اللهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ﴾ «قرآن»: ھەممىڭلار ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتىسىلەر، سىلەر ئىختىلاپ قىلىشقان نەرسىلەرنى (ئۇنىڭ قايسى ھەق، قايسى ناھەق ئىكەنلىكىنى) ئاللاھ سىلەرگە ئېيتىپ بېرىدۇ.

نَبَّبَ يُنَبِّبُ تَنْبِيبًا — النَّبَاتُ: ئۆسۈملۈك بوغۇملۇق بولدى.

نَبَّتَ يُنَبِّتُ تَنْبِيتًا — الزَّرْعَ: ئۆسۈملۈك بىخ چىقاردى.

نَبَّتَ الشَّجَرَ: دەرەخ تىكتى.

نَبَّتَ الصَّبِيَّ: بالىنى تەربىيىلەپ ئۆستۈردى.

نَبَّذَ يُنَبِّذُ تَنْبِيذًا: تاشلىدى.

نَبَّذَ التَّمْرَ أَوِ الْعِنَبَ: خورما ياكى ئۈزۈمدىن شاراب چىقاردى.

نَبَّضَ يُنَبِّضُ تَنْبِيضًا الْقَوْسَ أَوْ فِيْهِ: يانى مىدىرلاتتى.

نَبَّضَتْهُ الْحُمَّى: قىزىتما ئۇنى تىترىتىۋەتتى.

نَبَّطَ يُنَبِّطُ تَنْبِيطًا الْبِئْرَ: قۇدۇقنىڭ سۈيىنى چىقاردى، تارتتى.

نَبَّقَ يُنَبِّقُ تَنْبِيقًا الشَّيْئَ: كۆرۈندى، ئاشكارا بولدى.

نَبَّقَ الْكِتَابَ: كىتابنى رەتلىك يازدى.

نَبَّقَ الشَّجَرَ: دەرەخنى رەتلىك تىكتى.

نَبَّهَ يُنَبِّهُ تَنْبِيهًا — بِاسْمِهِ: ئۇنىڭ نامىنى چىقاردى.

نَبَّهَهُ مِنْ نَوْمِهِ: ئۇنى ئۇيقۇسىدىن ئويغاتتى.

نَبَّهَهُ عَلَى أَوْ إِلَى الْأَمْرِ: ۋاقىپلاندۇردى، ئۇقتۇردى، بىلدۈردى، ئاگاھلاندۇردى.

نَبَّهَ الرَّأْيَ الْعَامَّ: جامائەت پىكرىنى قوزغىدى.

نَبُوتٌ ج نَبَابِيتُ: كالتەك، توقماق، تاياق.

نَبَتَ يَنْبُتُ نَبْتًا وَ نَبَاتًا — الزَّرْعُ: زىرائەت ئۈندى، ئۆستى.

نَبَتَتِ الْأَرْضُ: يەردە ئۆسۈملۈك ئۆستى.

نَبَتَ يَنْبُتُ نَبْتَةً وَ نَبَاتًا الْإِنْسَانُ: ياش قۇرامىغا يەتتى، ۋايىگە يەتتى، توشتى، تولدى، يېتىلدى.

نَبَتَ فُلَانٌ فِي مَنْبِتِ صِدْقٍ: ياخشى ئېسىل ئائىلىدە ئۆستى.

نَبَتَ يَنْبُتُ نُبُوْتًا ثَدْيُ الْجَارِيَةِ: قىزنىڭ كۆكسى كۆتۈرۈلدى.

نَبْتٌ الْوَاحِدَةُ نَبْتَةٌ ج نُبُوتٌ: ئۆسۈملۈك.

«غَرَسَ فِي حَدِيْقَتِهِ نَبْتَةَ يَاسِمِيْنَ»: ئۇ بېغىدا ياسىمەن ئۆسۈملۈكىنى تىكتى.

نَبَثَ يَنْبُثُ نَبْثًا الْبِئْرَ: قۇدۇق قازدى، كولىدى،

ئويدى.

نَبَثَ الشَّيْءَ: ئاشكارىلىدى.

نَبَثَ عَنِ السِّرِّ أَوْ الأَمْرِ: سىر ياكى ئىشنى ئىزدەپ ئاشكارىلىدى.

«فُلَانٌ يَنْبُثُ عَنْ عُيُوبِ النَّاسِ»: پالانى كىشىلەرنىڭ ئەيىبلىرىنى ئاچىدۇ، كولايدۇ.

نَبْثٌ ج أَنْبَاثٌ: ئىز، قالدۇق.

نَبَجَانٌ ج نِبَاجٌ: ئەھدىت، ئەھدىت سۆزلىرى.

نَبْجَةٌ: تۆپىلىك، ئېگىزلىك.

نَبَحَ يَنْبَحُ نَبْحًا وَ نُبَاحًا — الْكَلْبُ: ئىت ھاۋشىدى.

«إِنَّ الْكِلَابَ تَنْبَحُ وَالْقَافِلَةُ تَسِيرُ»: ئىت ھۈرەر، كارۋان يۈرەر.

نَبَحَ الشَّاعِرَ: شائىر ھەجۋىي قىلدى.

نَبَخَ يَنْبَخُ نُبُوخًا — العَجِينُ: خېمىر بولدى.

نُبَّحٌ: ھاۋشىماق.

نَبْخٌ، نَبَخٌ: قاپارتقۇ.

نَبْخَةٌ: سەرەڭگە، گۈگۈت.

نَبَذَ يَنْبِذُ نَبْذًا وَ نَبَذَانًا — الشَّيْءَ: تاشلىدى، ئىرغىتىپ تاشلىدى، چۆرىدى، ۋاز كەچتى.

نَبَذَ الْعَهْدَ: ئەھدىنى بۇزدى، ئەمەلدىن قالدۇردى.

﴿فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ﴾ «قۇرئان»: مۇئاھەدىسىنى ئۇلارغا ئوچۇق-يورۇقلۇق بىلەن تاشلاپ بەرگىن.

نَبَذَ الأَمْرَ: ئىشنى ئەمەلدىن قالدۇردى.

نَبَذَ الطَّاعَةَ: ئاسىيلىق قىلدى.

نَبْذٌ ج أَنْبَاذٌ: ئازغىنە، ئاز مىقداردا.

نُبْذَةٌ ج نُبَذٌ: كىچىك بىر پارچە، ئاز بىر بۆلۈك، قىسىم، بۆلۈم، ئورۇن؛ ماقالە، قىسقا مۇلاھىزە، قىسقا ئوبزور؛ بوغۇم، ئابزاس، پاراگراف.

نُبْذَةٌ عَنْ حَيَاتِهِ: ئۇنىڭ ھاياتىدىن بىر قىسىم.

نُبْذَةٌ مِنْ كِتَابٍ: كىتابتىن بىر ئابزاس.

نُبْذَةٌ تَارِيخِيَّةٌ: تارىخىي پارچە.

ذَكَرَ نُبَذًا مِنْ خِطَابِهِ: نۇتقىدىن بۆلەكلەرنى تىلغا ئېلىپ ئۆتتى.

نَبَرَ يَنْبِرُ نَبْرًا: كۆتۈردى.

نَبَرَ الْمُغَنِّي: ناخشىچى ئاۋازىنى كۆتۈردى.

نَبَرَ الرَّجُلَ: كىشىنى ئەيىبلىدى.

نَبْرٌ: كۆتۈرمەك، توسىماق، چەكلىمەك، دۈشكەلىمەك.

نَبْرُ الصَّوْتِ: ئاۋازنى كۆتۈرمەك.

نِبْرٌ ج أَنْبَارٌ: ئامبار، ساك، ئىسكىلات؛ كۆكۈيلۇن، كانا، پاكار، پەسكەش.

نِبْرَاسٌ ج نَبَارِيسُ: چىراغ، باتۇر، قەھرىمان، يولۋاس، نەيزىنىڭ ئۇچى.

اِتَّخَذَ مِنْهُ نِبْرَاسًا: ئۇنى ئۈلگە قىلدى.

نَبْرَةٌ ج نَبَرَاتٌ: ئۇرغۇ، ئۇششۇق.

أَعْرِفُهُ مِنْ نَبْرَةِ صَوْتِهِ: ئۇنىڭ ئاۋازىنىڭ ئۇرغۇسىدىن تونۇيمەن.

نُبْرَةٌ ج نُبَرٌ: چوڭ بىر كاپام.

نَبْرِيجٌ: رېزىنكە ناسوس، رېزىنكە تۇرۇبا.

نَبَزَ يَنْبِزُ نَبْزًا: لەقەم قويدى.

«نَبَزَهُ بِالأَعْرَجِ»: ئۇنىڭغا توكۇر دەپ لەقەم قويدى.

نَبَزٌ ج أَنْبَازٌ: لەقەم.

نِبْزٌ: ئەسلى پەس، زاتى پەس، پەسكەش.

نُبَزَةٌ: كىشىلەرگە تولا لەقەم قويىدىغان ئادەم.

نَبَسَ يَنْبِسُ نَبْسًا — الشَّخْصُ: ئىككى لىۋىنى مىدىرلاپ ئاستا سۆزلىدى، بۇ كۆپىنچە بولۇشسىز پېئىلدا قوللىنىلىدۇ.

«لَمْ يَنْبِسْ بِكَلِمَةٍ»: ھېچ نەرسە سۆزلىمىدى، لام-جىم دېمىدى.

نَبَسَ السِّرَّ: سىر ساقلىدى.

مَا نَبَسَ بِبِنْتِ شَفَةٍ: ئېغىز ئاچمىدى، لام-جىم دېمىدى.

نَبَشَ يَنْبُشُ نَبْشًا: ئاچتى، ئاشكارىلىدى.

«نَبَشَ عَنِ الْكَنْزِ»: كاننى ئاچتى.

نَبَشَ السِّرَّ: سىرنى ئاشكارىلىدى.

نَبَشَ الْقَبْرَ: قەبرىنى كولىدى؛ كېپەن ئوغرىلىدى.

نَبَشَ الْحَدِيثَ: گەپ ئاختۇردى.

نَبَشَ الْجُثَّةَ مِنَ الْقَبْرِ: جەسەتنى قەبرىدىن كولاپ چىقاردى.

نَبَشَ لِعَيَالِهِ: تىرىكچىلىك قىلدى، تۇرمۇش كەچۈردى.

نَبْشٌ: قىزىپ تەكشۈرمەك.

نَبْشُ الْأَسْرَارِ / نَبْشٌ عَنِ الْأَسْرَارِ: سىرنى پاش قىلىش.

نَبَصَ يَنْبِصُ نَبْصًا الْغُلَامُ الْكَلْبَ: بالا ئىتنى ئىسقىرتىپ چاقىردى.

نَبَصَ الشَّعْرَ: چاچنى يۇلۇزلىدى.

نَبَصَ فِي الْمَجْلِسِ: يىغىندا سۆزلىدى.

مَا نَبَصَ بِكَلِمَةٍ أَوْ بِحَرْفٍ: لام-جىم دېمىدى.

نَبْصَةٌ: سۆز.

نَبَضَ يَنْبِضُ نَبْضًا وَ نَبَاضَانًا — الْعِرْقُ: تومۇر سوقتى.

«نَبَضَ الْقَلْبُ خَفِيفًا»: يۈرەك يەڭگىل سوقتى، مىدىرلىدى.

نَبَضَ الْوَتَرَ: تارنى تېز ھەرىكەتلەندۈردى، تېز چەكتى.

مَا دَامَ فِيهِ عِرْقٌ يَنْبِضُ: ھاياتلا بولىدىكەن، ئۆمۈر بويى.

مَا نَبَضَ لَهُ عِرْقٌ عَصَبِيَّةٌ: تەرەپبازلىق قىلمىدى.

نَبَضَ يَنْبُضُ نُبُوضًا الْمَاءُ: سۇ يەرگە سىڭىپ كەتتى.

نَبْضٌ: تومۇر.

جَسَّ الطَّبِيبُ نَبْضَ الْمَرِيضِ: دوختۇر كېسەلنىڭ تومۇرىنى تۇتتى.

فُلَانٌ نَبْضُ الْفُؤَادِ: پالانى زېرەك، چېچەن.

نَبْضَةٌ ج نَبَضَاتٌ: بىر قېتىم سوقۇش.

نَبَطَ يَنْبُطُ نَبْطًا وَنُبُوطًا الْمَاءُ: سۇ ئېتىلىپ چىقتى.

نَبَطَ الْبِئْرَ: قۇدۇقنىڭ سۈيىنى چىقاردى، تارتتى.

نَبَطَ الْعِلْمَ: ئىلىم تارقاتتى.

نَبَطَ الشَّيْءَ: نەرسىنى ئاشكارىلىدى.

نَبَطٌ ج أَنْبَاطٌ وَ نُبُوطٌ: سۇنىڭ چوڭقۇرلۇقى.

فُلَانٌ لَا يُدْرَكُ نَبَطُهُ: ئۇنىڭ سەۋىيىسىنىڭ چوڭقۇرلۇقىنى ئۆلچىگىلى بولمايدۇ.

نَبَطُ الْمَرْءِ: كىشىنىڭ ئىچكى سىرى.

نَبَعَ يَنْبَعُ نَبْعًا وَ نُبُوعًا وَ نَبَعَانًا الْمَاءُ وَنَحْوُهُ مِنَ الْأَرْضِ: سۇ ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلار يەردىن ئېتىلىپ چىقتى.

«نَبَعَ النِّفْطُ فِي الْجَنُوبِ»: جەنۇبتا نېفت چىقتى.

«يَنْبُعُ الْعَرَقُ مِنَ الْجَبِينِ»: پېشانىدىن تەر چىقىۋاتىدۇ.

نَبْعٌ: بۇلاق، سۇنىڭ ئېتىلىپ چىقىشى.

فُلَانٌ صَلِيبُ النَّبْعِ: ئېگىلمەس، سۇنماس ئادەم.

نَبْعٌ مَعْدَنِيٌّ: مىنېرال بۇلاق.

هُوَ مِنْ نَبْعٍ كَرِيمٍ: ئۇنىڭ تېگى ئېسىل.

نَبَغَ يَنْبُغُ نُبُوغًا: كۆرۈندى، پەيدا بولدى، مەيدانغا كەلدى، يۈز بەردى، شەكىللەندى، نامايان بولدى، روشەن بولدى، كۆزگە كۆرۈندى.

«نَبَغَ فِي الرِّيَاضِيَاتِ»: ماتېماتىكىدا ئۆزۈپ چىقتى.

نَبَغَ الشَّخْصُ: ئۈستۈنلۈك قازاندى، ماھارەت ھاسىل قىلدى.

نَبَغَ فِي فَنِّهِ: ئۆز سەنئىتىدە ئۈستۈنلۈك قازاندى.

نَبَغَ فِي الْعِلْمِ: ئىلىمدە توشتى، يېتىلدى.

نَبَغَ الشَّرَّ: يامانلىق يامرىدى.

نَبْغٌ: ئۈستۈنلۈك، ئەۋزەللىك.

نَبَقَ يَنْبُقُ نَبْقًا الشَّيْءُ: مەيدانغا چىقتى، ئاشكارا بولدى، كۆرۈندى.

نَبْقٌ نَبَقٌ: ياۋا چىلان، ئاكسىل دەرىخى.

نَبَكَ يَنْبُكُ نُبُوكًا الْمَكَانُ: جاي ئېگىز بولدى.

نَبَكَةٌ ج نَبَكٌ وَ نَبْكٌ وَ نِبَاكٌ وَ نُبُوكٌ: تۆپىلىك، دۆڭ، چوققا، كىچىك تاغ.

نَبَلَ يَنْبُلُ نَبْلًا الرَّجُلَ: كىشىنى ئوقيا بىلەن ئاتتى.

نَبَلَ الْهَدَفَ: نىشانغا ئاتتى.

نَبُلَ يَنْبُلُ نُبْلًا وَ نَبَالَةً الشَّخْصُ: ئېسىل بولدى، ياخشى بولدى.

نَبْلٌ: ئېسىل، ئالىيجاناب، زېرەك، چېچەن.

نُبْلٌ: ئالىيجانابلىق، ئېسىلزادىلىك، زېرەكلىك.

نَبْلَةٌ ج نِبَالٌ وَ نَبْلٌ: ئوق.

«أَمْطَرَهُ بِوَابِلٍ مِنَ النِّبَالِ»: ئۇنىڭ ئۈستىگە ئوق ياغدۇردى.

نُبْلَةٌ ج نُبَلَاتٌ: سوۋغا، سوۋغات، ئىنئام، ھەدىيە، تارتۇق.

نَبَهَ يَنْبُهُ وَ نَبُهَ يَنْبُهُ نَبَاهَةً: ئېسىل بولدى، ئالىيجاناب بولدى؛ مەشھۇر بولدى، داڭقى چىقتى.

«نَبَهَ الْعَالِمُ الْفُلَانِيُّ»: پالانى ئالىمنىڭ داڭقى چىقتى.

نَبِهَ يَنْبَهُ نَبَاهَةً: ئېسىل بولدى، ئالىيجاناب بولدى، مەشھۇر بولدى.

نَبِهَ نَبَهًا لِلْأَمْرِ: چۈشەندى، ئۇقتى، تۇيدى.

نَبِهَ نُبْهًا مِنْ نَوْمِهِ: ئۇيقۇسىدىن ئويغاندى.

نُبْهٌ: ئەقىل، زېرەكلىك، چېچەنلىك.

نَبِهٌ: ھوشيار، ئەقىللىق، زېرەك، چېچەن، ئېسىل، ئالىيجاناب، مۇنەۋۋەر، مەشھۇر.

نَبَهًا: دەل توغرا كېلىپ قېلىپ، تاسادىپەن.

وَجَدْتُ الضَّالَّةَ نَبَهًا: يىتتۈپ كەتكەن نەرسىنى تاسادىپىي تېپىۋالدىم.

نَبْوٌ: ئوقنىڭ نىشانغا تەگمەسلىكى.

نُبُوءَةٌ: ئاللاھنىڭ ۋەھيىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزۈشى، پەيغەمبەرلىك؛ غايىبتىن خەۋەر بېرىش؛ ئالدىن ئېيتىپ بەرمەك، بېشارەت، مەلۇمات.

نُبُوءَةُ الْمُنَجِّمِينَ: مۇنەججىملەرنىڭ ئالدىن خەۋەر بېرىشى.

نَبْوَةٌ: دۆڭلۈك، چوققا.

«لِكُلِّ سَيْفٍ نَبْوَةٌ»: ھەرقانداق قىلىچنىڭ جايىغا تەگمەيدىغان چاغلىرى بولىدۇ.

نُبُوغٌ: ئەقىل-پاراسەت، زېرەكلىك، چېچەنلىك، ئۆتكۈرلۈك، تالانت، قابىلىيەت، ئۈستۈنلۈك، ئەۋزەللىك.

نُبُوٌّ: ئوقنىڭ نىشانغا تەگمەسلىكى.

نُبُوَّةٌ: غايىبتىن خەۋەر بېرىش، ئالدىن ئېيتىپ بېرىش، بېشارەت، مەلۇمات، ئاللاھنىڭ ۋەھيىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزۈشى، پەيغەمبەرلىك.

﴿وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ﴾ «قۇرئان»: پەيغەمبەرلىكنى ۋە كىتابنى ئۇلارنىڭ ئەۋلادىغا (ئاتا) قىلدۇق.

«رُؤْيَا الْمُؤْمِنِ جُزْءٌ مِنْ سِتَّةٍ وَ أَرْبَعِينَ جُزْءًا مِنَ النُّبُوَّةِ» «حەدىيث»: مۇئمىننىڭ چۈشى پەيغەمبەرلىكنىڭ قىرىق ئالتە ھەسسىسىدىن بىر ھەسسىسىدۇر.

نَبَوِيٌّ: پەيغەمبەرلىك، پەيغەمبەرنىڭ.

«الْأَحَادِيثُ النَّبَوِيَّةُ»: پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ھەدىسلىرى (سۆزلىرى).

نَبِيٌّ ج أَنْبِيَاءُ: پەيغەمبەر.

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا﴾ «قۇرئان»: ئى پەيغەمبەر، سېنى بىز ھەقىقەتەن گۇۋاھچى، بېشارەتچى، ئاگاھلاندۇرغۇچى قىلىپ ئەۋەتتۇق.

نَبِيثٌ: كولانغان ئىز؛ ئەسكى، يامان، قۇلاق كەستى.

نَبِيئَةٌ ج نَبَائِئُ: قۇدۇق-ئۆستەڭلەردىن چىقىرىلغان لاي؛ مەخپىيەتلىك، سىر.

نَبِيذٌ ج أَنْبِذَةٌ: ئۈزۈم ياكى خورما، ياكى باشقىلاردىن چىقىرىلغان شاراب، هاراق.

«نَبِيذٌ أَحْمَرُ»: قىزىل هاراق.

«نَبِيذٌ أَبْيَضُ»: ئاق هاراق.

نَبِيرٌ: ئىرىمچىك.

نُبَيْزٌ: زىرەك، چېچەن.

نَبِيشَةٌ: كولانغان، قېزىلغان.

نَبِيلٌ ج نُبَلَاءُ م نَبِيلَةٌ ج نَبَائِلُ وَ نَبِيلَاتٌ: ياخشى، ئېسىل.

«دَبَّ السُّرُورُ بِكُلِّ قَلْبٍ مُشْرِقٍ بِلِقَائِكُمْ يَا صَفْوَةَ النُّبَلَاءِ»: ئى ئېسىلزادىلەر، سىلەر بىلەن ئۇچرىشىپ، ھەممەيلەننىڭ قەلبى شادلىققا چۆمدى.

«هُوَ مِنْ عَائِلَةٍ نَبِيلَةٍ»: ئۇ ئېسىل ئائىلىدىن.

«لَهُ رَأْيٌ نَبِيلٌ»: ئۇنىڭ قارىشى ياخشى.

نَبِيهٌ: هوشيار، ئەقىللىق، زىرەك، ئېسىل، ئالىيجاناب، مۆتىۋەر، مەشھۇر.

نِتَاجٌ: مېۋە، ئۈنۈم، مەھسۇلات.

«نِتَاجُ الضَّيْعَةِ مِنَ الْفَوَاكِهِ»: مېۋە مەھسۇلاتى.

نِتَاجُ الْكَاتِبِ: يازغۇچىنىڭ ئەسىرى.

نِتَاجُ الْأُدَبَاءِ الشُّبَّانِ: ياش ئەدىبلەرنىڭ ئەسىرى.

نِتَاجُ الْمَوَاشِي: تۆل، ئۇغلاق.

نِتَاجُ الْمَصْنَعِ: ساناۋەت مەھسۇلاتلىرى.

نِتَاجُ الْأَرْضِ: يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرى.

نُتَافٌ. نُتَافَةٌ: يۇلۇنغان موي.

نِتَاقٌ: ئۇدۇلى، روبىروسى.

«دَارُهُ نِتَاقَ دَارِي»: ئۇنىڭ هويلىسى مېنىڭ هويلامنىڭ ئۇدۇلىدا.

نَتَانَةٌ: سېسىپ قالماق، پۇراپ قالماق، بۇزۇلۇپ قالماق.

نَتَانَةُ الْقُمَامَةِ: ئەخلەتنىڭ پۇرىشى.

نَتَانَةُ الْكَنِيفِ: ئېغىل (ئوبۇرنا)نىڭ پۇرىشى.

نَتَأَ يَنْتَأُ نُتُوءًا: تومپىيىپ چىقتى، چوقچىيىپ چىقتى، ئالاھىدە كۆرۈندى، گەۋدىلەندى، ھۆررەك پەيدا بولدى.

«نَتَأَتِ الصَّخْرَةُ فِي الْجَبَلِ»: تاغدا قورام تاش چوقچىيىپ چىقتى.

«نَتَأَ ثَدْيُهَا»: ئۇنىڭ ئەمچىكى چىقتى.

نَتَأَةٌ: تۆپىلىك، دۆڭ، چوققا، ئېگىزلىك، كىچىك تاغ.

نَتَبَ يَنْتُبُ نُتُوبًا الشَّيْءُ: نەرسە چوقچىيىپ چىقتى، تومپىيىپ چىقتى.

نَتَّ يَنِتُّ نَتِيتًا وَ نَتًّا الْقِدْرُ: قازان قاينىدى.

نَتَّ مِنَ الْغَضَبِ: غەزىپى تاشتى.

نَتَّ مِنَ الْمَرَضِ: كېسەلدىن ئىڭرىدى.

نَتَّتَ يُنَتِّتُ تَنْتِيتًا الْخَبَرَ: خەۋەرنى چۈشەندۈردى، ئىزاھلىدى.

نُتَّةٌ: (يامغۇر سۈيى يېغىلىپ قالىدىغان) ئورەك.

نَتَّفَ يُنَتِّفُ تَنْتِيفًا: قاتتىق يۇلدى، يۈگدىدى.

نَتَّفَ رِيشَ الْفِرَاخِ: باچكىنى يۈگدىدى.

نَتَّنَ يُنَتِّنُ تَنْتِينًا الشَّيْءُ: پۇرىتىۋەتتى، سېسىتىۋەتتى.

«نَتَّنَ الْمَحَلَّ بِرَائِحَةِ الْكِبْرِيتِ»: ماگىزىنىنى گۈگۈرت پۇرىقى بىلەن پۇرىتىۋەتتى.

نَتَجَ يَنْتِجُ نَتْجًا وَ نَتَاجًا الشَّيْءَ: چىقاردى.

نَتَجَ الْبَهِيمَةَ: چارۋا مالنى تۇغدۇردى.

«نَتَجَ الرَّجُلُ الْحَامِلَ»: ئادەم هامىلىدارنى (ئىگە بولۇپ) تۇغدۇردى.

«نَتَجَ هَذَا الْخِلَافُ مِنْ سُوءِ تَصَرُّفِكَ»: بۇ ئىختىلاپ سېنىڭ ناتوغرا ھەرىكىتىڭدىن كېلىپ چىقتى.

نُتِجَ الْوَلَدُ: بالا تۇغۇلدى.

نَتَجَ الشَّيْءُ مِنَ الشَّيْءِ: چىقتى، پەيدا بولدى.

نَتَجَ الْوَلَدُ عِنْدَ الْعَامَّةِ: بالا ياشلار قاتارىغا كىردى.

نَتَحَ يَنْتِحُ نَتْحًا وَ نُتُوحًا الْعَرَقُ: بەدەندىن تەر چىقتى.

نَتَحَ الدَّسَمُ مِنَ الْإِنَاءِ: قاچىدىن ماي تەپچىرەپ چىقتى.

نَتَّحَ: تەپچىرىمەك.

نَتَخَ يَنْتِخُ نَتْخًا الشَّيْءَ: قومۇرۇۋەتتى.

نَتَخَ إِلَيْهِ بِبَصَرِهِ: ئۇنىڭغا تىكىلىپ قارىدى.

نَتَخَ الثَّوْبَ بِالذَّهَبِ: كىيىمنى كالۇۋتۇن بىلەن تىكتى.

نَتَخَ فُلَانًا: پالاننى خارلىدى.

«نَتَخْتُ الشَّوْكَةَ مِنْ رِجْلِي بِالْمَنَاتِخِ»: پۇتۇمدىن تىكەننى يىڭنە بىلەن ئېلىۋەتتىم.

نَتَخَ نَتِيخًا بِالْمَكَانِ: يەرلەشتى، ماكانلاشتى، ئولتۇراقلاشتى.

نَتَرَ يَنْتُرُ نَتْرًا: بەك تارتتى.

«نَتَرَ الصَّبِيَّ مِنْ أَمَامِ السَّيَّارَةِ»: ماشىنىنىڭ ئالدىدىن بالىنى تارتىۋالدى.

نَتِرَ يَنْتَرُ نَتْرًا الشَّيْءُ: سېسىپ قالدى، بۇزۇلۇپ قالدى، پۈتۈپ كەتتى.

طَعْنٌ نَتْرٌ: قاتتىق سانچىق.

نَتَشَ يَنْتِشُ نَتْشًا: يۇلدى، سۇغاردى، تارتتى.

نَتَشَهُ بِالْعَصَا: ئۇنى تاياق بىلەن ئۇردى.

«مَا نَتَشَ مِنْهُ شَيْئًا»: ئۇنىڭدىن ھېچ نەرسە ئالمىدى.

نَتَعَ يَنْتَعُ نَتْعًا وَ نُتُوعًا: ئاز-ئاز چىقتى.

«نَتَعَ الدَّمُ مِنَ الْجُرْحِ»: يارىدىن ئاز-ئاز قان چىقتى.

«نَتَعَ الْعَرَقُ مِنَ الْجِسْمِ»: بەدەندىن تەر چىقتى.

نَتَغَ يَنْتُغُ يَنْتِغُ نَتْغًا فُلَانًا: پالاننى ئەيىبلىدى، مالامەت قىلدى، غەيۋىتىنى قىلدى.

نَتَفَ يَنْتِفُ نَتْفًا: يۇلدى، يۇڭدىدى.

«نَتَفَ الْمَرْأَةُ الدَّجَاجَةَ»: ئايال توخۇنى يۇڭدىدى.

نُتْفَةٌ ج نُتَفٌ: كىچىككىنە، ئازغىنە، ئازراق، ئاز - تولا، سەل-پەل.

«أَعْطَاهُ نُتْفَةً مِنَ الطَّعَامِ»: ئۇنىڭغا ئازغىنە يېمەكلىك بەردى.

نُتْفَةٌ مِنَ الْخِطَابِ: نەقىل قىلىنغان سۆز، سىتات ئېلىنغان سۆز.

نَتَقَ يَنْتُقُ / يَنْتِقُ نَتْقًا الشَّيْءَ: ئۇز جايىدىن كۆتۈردى، قومۇرۇپ تىكلىدى.

﴿وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ﴾ «قرآن»: ئۆز ۋاقتىدا (تۇر) تاغىنى قومۇرۇپ ئۇلارنىڭ ئۇستىگە سايىۋەندەك تىكلىدۇق.

نَتَقَ الْجِرَابَ: تۇلۇمنى قاقتى.

نَتَقَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال كۆپ باللىق بولدى.

نَتْقٌ: ئۆدۈلى، روبىروسى.

نَتَلَ يَنْتِلُ نَتْلًا وَ نُتُولًا وَنَتَلَانًا مِنْ بَيْنِ الْقَوْمِ الشَّيْءَ: نەرسىنى قوۋم ئىچىدىن ئالدىغا تارتتى.

نَتَلَهُ: ئۇنى قوغلىۋەتتى، ھەيدىۋەتتى.

نَتَنَ يَنْتِنُ نَتْنًا: پۇراپ قالدى، سېسىپ قالدى، بۇزۇلۇپ قالدى.

«نَتَنَ اللَّحْمُ مِنْ شِدَّةِ الْحَرِّ»: ئىسسىقنىڭ قاتتىقلىقىدىن گۆش سېسىپ قالدى.

نَتُنَ يَنْتُنُ نَتَانَةً: پۇراپ قالدى، سېسىپ قالدى.

نُتُوءٌ: كۆپمە، بۆرتمە، دۆڭ، دومباق، بۆرتۈپ چىقىپ تۇرغان، تومپىيىپ چىقىپ تۇرغان.

«جَلَسْنَا عَلَى نُتُوءٍ فِي الْجَبَلِ»: تاغدىكى تۆپىلىكتە ئولتۇردۇق.

نُتُوءٌ عَظْمِيٌّ: سۆڭەك ئۆسۈش.

نُتُوخٌ: دەرەخ يىلىمى.

نَتِيجَةٌ ج نَتَائِجُ: نەتىجە، ئۈنۈم، پايدا، ئاقىۋەت؛ كالېندار.

«النَّجَاحُ نَتِيجَةُ الْإِجْتِهَادِ»: مۇۋەپپەقىيەت

تىرىشچانلىقنىڭ نەتىجىسى.

«وَصَلَ إِلَى نَتِيجَةٍ»: نەتىجىگە ئېرىشتى.

نَتِيجَةٌ طَبِيعِيَّةٌ: تەبىئىي نەتىجە.

نَتِيجَةٌ خَطِيرَةٌ: يامان ئاقىۋەت.

نَتِيجَةُ الْجَيْبِ: خاتىرە دەپتەر.

نَتِيفٌ: يۇلۇنغان موي.

نَبِيلَةٌ ج نَبَائِلُ: ۋاستە، قورال، ئۇسۇل.

نِثَاثٌ: يارىغا سۈرتىلىدىغان ماي.

نِثَارٌ: چاچماق، چاچقۇ (مۇراسىملاردىكى).

«مَا أَصَبْتُ مِنَ النِّثَارِ شَيْئاً»: چاچقۇدىن ھېچ نەرسە ئالالمىدىم.

نُثَارٌ. نُثَارَةٌ: چېچىلىپ قالغان.

نُثَالَةٌ: قالدۇقى، قىلىپ قالغىنى.

نَثَّ يَنِثُّ نَثًّا وَ نَثِيثًا الْإِنَاءُ: قاچا تەپچىرىدى.

نَثَّ الْعَرَقُ: تەر چىقتى.

نَثَّ الرَّجُلُ: كىشى تەرلىدى.

نَثَّ الْخَبَرَ: خەۋەر تارقالدى.

نَثَّ فُلَانًا: كىشىنىڭ غەيۋىتىنى قىلدى.

نَثَّ يَنِثُّ نَثًّا الْجُرْحَ: يارىغا ماي سۈركىدى.

نَثَّاثٌ: پىتنىخور، سۆز ـ چۆچەك تارقاتقۇچى.

نَثَّرَ يُنَثِّرُ تَنْثِيرًا الشَّيْءَ: نەرسىنى چېچىۋەتتى.

نَثَجَ يَنْثِجُ نَثْجًا وَ نَثَجًا الشَّيْءُ: بوشاپ كەتتى، سولىشىپ كەتتى.

نَثَجَ مَا فِي بَطْنِهِ: ئىچ ـ باغرىنى چىقاردى.

نَثَجَ بَطْنَهُ بِالسِّكِّينِ: قارنىنى پىچاق بىلەن ياردى.

نِثْجٌ: قورقۇنچاق، توخۇ يۈرەك.

نَثَرَ يَنْثُرُ نَثْرًا وَ نِثَارًا: چاچتى، يايدى، تارقاتتى، تېرىدى.

«نَثَرَ الْحَبَّ فِي الْحَقْلِ»: ئېتىزغا ئۇرۇق چاچتى.

نَثَرَ الْكَلَامَ: نەسر يازدى.

«أَدِيبٌ يَنْثُرُ وَ يَنْظِمُ»: نەسر ۋە نەزم يازىدىغان ئەدىب.

نَثَرَ السِّرَّ: سىرنى پاش قىلدى، ئاشكارىلىدى.

نَثْرٌ: چاچماق، ياپماق، پىروزا؛ ئاز.

«لَهُ يَدٌ طُولَى فِي الشِّعْرِ وَ النَّثْرِ»: ئۇ نەزمى ۋە نەسرىي ئەسەر يېزىشتا ئۇقتىدارلىق.

نَثَرٌ: چېچىلىپ قالغان.

نَثْرِيٌّ: نەسرىي پىروزا، نەسرىي.

مَصَارِيفُ نَثْرِيَّةٌ: پارچە خىراجەت.

قَصِيدَةٌ نَثْرِيَّةٌ: چاچما شېئىر.

نَثْرِيَّاتٌ: مىلىچمال، چەرچىن مال.

«خَصَّصَ مَبْلَغًا صَغِيرًا لِنَثْرِيَّاتِهِ»: پارچە خىراجىتى ئۈچۈن ئازراق پۇل ئاجرىتىپ قويدى.

نَثِلٌ: كولانغان.

بِئْرٌ نَثِلٌ: سېنىڭ ئورالڭ كولانغان.

نَثَمَ يَنْثِمُ نَثْمًا: ئېغىزنى يامان قىلدى، سەت گەپ قىلدى.

نِثْوَةٌ: قارا چاپلىماق.

نَثِيرٌ: چېچىلىپ كەتكەن، چېچىلاڭغۇ.

كَلَامُهُ دُرٌّ نَثِيرٌ: ئۇنىڭ سۆزى چېچىلغان گۆھەردۇر.

نَجَا يَنْجُو نَجَاءً وَ نَجَاةً: قۇتۇلدى.

نَجَا مِنَ الْخَطَرِ: خەتەردىن قۇتۇلدى.

نَجَا يَنْجُو نَجْوًا وَ نَجْوَى الشَّخْصَ: مۇڭداشتى، پىچىرلاشتى.

«نَجَا أُمَّهُ بِهُمُومِهِ»: ئانىسى بىلەن غەم ـ قايغۇلىرىنى ئېيتىپ مۇڭداشتى.

نُجَاءٌ: سۈركە دورىسى.

نَجَابَةٌ: ئېسىللىك، زېرەكلىك.

نَجَاةٌ: قۇتۇلۇش.

طَوْقُ النَّجَاةِ: قۇتۇلۇش بالونى.

زَوْرَقُ النَّجَاةِ: قۇتۇلۇش قولۋىقى.

نَجَاحٌ: ئۇتۇق قازانماق.

نَجَاحٌ ج نَجَاحَاتٌ: نىشانغا يېتىش، مەقسەتكە يېتىش.

«تَجَاوَزَتْ نَجَاحَاتُكَ كُلَّ تَوَقُّعَاتِنَا»: سېنىڭ ئۇتۇقلىرىڭ كۈتكەنلىرىمىزدىن پۈتۈنلەي ئېشىپ كەتتى.

«لَقِيَ نَجَاحًا فِي مُحَاضَرَتِهِ»: ئۇ لېكسىيە سۆزلەشتە مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتى.

«حَقَّقَ نَجَاحَاتٍ كَثِيرَةً هَذَا الْعَامَ»: ئۇ بۇ يىل كۆپ ئۇتۇق قازاندى.

نَجَاحَةٌ: چىداملىق بولۇش، سەۋرچان بولۇش.

نِجَادٌ: ياردەملەشمەك؛ قىلىچنىڭ تاسمىسى.

هُوَ طَوِيلُ النِّجَادِ: ئۇنىڭ بويى ئېگىز.

نِجَارٌ . نُجَارٌ: ئەسلى، مەنبە.

نُجَارَةٌ: قىرىندى.

نِجَارَةٌ: ياغاچچىلىق.

تَلَقَّى دُرُوسًا فِي النِّجَارَةِ: ياغاچچىلىقنى ئۆگەندى.

نَجَاسَةٌ ج نَجَاسَاتٌ: نىجاسەت، پاسكىنىچىلىق.

نَجَاعَةٌ: پايدىلىق بولۇش.

نَجَاعَةُ الدَّوَاءِ: دورىنىڭ پايدىلىق بولۇشى.

نَجَاعَةُ الْهَوَاءِ النَّقِيِّ فِي الْجَبَلِ: تاغنىڭ ساپ ھاۋاسىنىڭ پايدىلىق بولۇشى.

نِجَامَةٌ: ئاسترونومىيە.

نَجَاوَةٌ: كەك (زېمىن).

نَجُبَ يَنْجُبُ نَجَابَةً: تېگى ياخشى ئېسىل بولدى؛ سۆز - ھەرىكىتىدە ماختاشقا ئەرزىيدىغان بولدى؛ زېرەكلىكتە تەڭتۇشلىرىدىن ئۈستۈن بولدى.

نَجَثَ يَنْجُثُ نَجْثًا عَنِ الْأَمْرِ: ئىزدەندى.

نَجَثَ الشَّيْءَ: نەرسىنى چىقاردى.

نَجَثَ الْقَوْمَ: قوۋمدىن ياردەم سورىدى.

نَجَّارٌ ج نَجَّارُونَ: ياغاچچى.

نَجَّاشٌ: ئوۋچى، شەيئىلەرنىڭ ماھىيىتىنى چۈشىنەلەيدىغان ئادەم.

نَجَّامٌ: مۇنەججىم، ئاسترونوم، پالچى، قورئەنداز.

نَجَّحَ يُنَجِّحُ تَنْجِيحًا: مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتۈردى.

«نَجَّحَهُ فِي الْمُسَابَقَةِ»: مۇسابىقىدە ئۇنى ئۇتۇققا ئېرىشتۈردى.

نَجَّدَ يُنَجِّدُ تَنْجِيدًا الْبَيْتَ: ئۆيىنى بېزىدى، تۈزەشتۈردى، زىننەتلىدى، ئورۇنلاشتۇردى، تەييارلىدى.

نَجَّزَ يُنَجِّزُ تَنْجِيزًا: تولۇق ئورۇنلىدى.

نَجَّسَ يُنَجِّسُ تَنْجِيسًا: پاسكىنا قىلدى، نىجىس قىلدى، بۇلغىدى.

نَجَّفَ يُنَجِّفُ تَنْجِيفًا: قاتتىق كولىدى.

نَجَّمَ يُنَجِّمُ تَنْجِيمًا: يۇلتۇزلارغا قاراپ پال ئاچتى.

نَجَّى يُنَجِّي تَنْجِيَةً: قۇتقۇزدى، قۇتۇلدۇردى.

«نَجَّى السَّبَّاحُ الْغَرِيقَ»: سۇ ئۈزگۈچى، سۇغا چۆكۈپ كەتكۈچىنى قۇتقۇزدى.

نَجَحَ يَنْجَحُ نَجْحًا وَ نُجْحًا وَ نَجَاحًا: ئۇتۇق قازاندى، مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشتى.

«نَجَحَتِ الْبِنْتُ فِي الْإِمْتِحَانِ»: قىز ئىمتىھاندىن ئۆتتى.

نَجَحَ الْأَمْرُ: ئىش ئاسان بولدى، ئوڭۇشلۇق بولدى.

«نَجَحَتِ الْمُفَاوَضَاتُ»: سۆھبەت مۇۋەپپەقىيەتلىك بولدى.

نَجَخَ يَنْجَخُ نَجْخًا وَ نَجِيخًا الْمَوْجُ: دولقۇن ئۆركەشلىدى.

نَجَدَ يَنْجُدُ نُجُودًا: ئېگىز بولدى، كۆتۈرۈلدى.

نَجَدَ يَنْجُدُ نَجْدًا: ياردەم قىلدى.

نَجَدَ الْبَدَنُ عَرَقًا: بەدەندىن تەر ئاقتى.

نَجِدَ يَنْجَدُ نَجَدًا: ھاردى، چارچىدى.

نَجِدَ الرَّجُلُ: ئادەم تەرلىدى.

نَجْدٌ: ياردەم قىلماق، ياردەم بەرمەك.

نَجْدٌ ج نِجَادٌ: ئېگىزلىك، يول.

﴿وَهَدَيْنَاهُ النَّجْدَيْنِ﴾ «قرآن»: ئۇنىڭغا ياخشى يول بىلەن يامان يولنى كۆرسەتمىدۇقمۇ؟

نَجْدَةٌ ج نَجَدَاتٌ: تېز ياردەم؛ ياردەم بېرىپ كۈچەيتىش؛ باتۇرلۇق، قەھرىمانلىق.

«نَجْدَاتٌ عَسْكَرِيَّةٌ»: ئەسكىرىي ياردەملەر.

«النَّجْدَةَ! النَّجْدَةَ!»: قۇتقۇزۇڭلار! قۇتقۇزۇڭلار!

شُرْطَةُ النَّجْدَةِ: جىددىي قۇتقۇزۇش ساقچىلىرى.

نَجَذَ يَنْجُذُ نَجْذًا: چاينىدى؛ قاتتىق تەلەپ قىلدى، تەلەپ قىلىپ تۇرۇۋالدى.

نَجَرَ يَنْجُرُ نَجْرًا الْخَشَبَ: ياغاچچىلىق قىلدى، ياغاچنى رەندىلىدى.

نَجْرَانٌ م نَجْرَى ج نَجَارَى: گىرە، مۇجۇق؛ تەشنا، ئۇسسۇز.

إِبِلٌ نَجْرَى أَوْ نَجَارَى: ئۇسسۇز تۆگە.

نَجَزَ يَنْجُزُ نَجْزًا الشَّيْءُ: پۈتتى، ئورۇنلاندى.

نَجَزَ الْوَعْدُ: ۋەدە ئورۇنلاندى.

نَجَزَ الْعَمَلَ: ئىشنى ئورۇنلىدى، پۈتتۈردى، تاماملىدى.

نَجِزَ يَنْجَزُ نَجَزًا: تۈگىدى.

نَجُسَ يَنْجُسُ نَجَاسَةً: نىجىس بولدى، بۇلغاندى، پاسكىنا بولدى.

نَجُسَ الثَّوْبُ: كىيىم پاسكىنا بولدى.

نَجِسَ يَنْجَسُ نَجَسًا: نىجىس بولدى، پاسكىنا بولدى.

نَجَسٌ ج أَنْجَاسٌ: نىجىس، پاسكىنا، گۇناھكار.

نَجِسٌ: نىجىس، پاسكىنا، مەينەت.

﴿إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ﴾ ‹قۇرئان›: مۇشرىكلار (ئاللاھنى ئىنكار قىلغانلىقلىرى ئۈچۈن) پەقەت نىجىستۇر

نَجَشَ يَنْجُشُ نَجْشًا الصَّيْدَ: ئوۋنى قاچۇرۇۋەتتى.

نَجَشَ الْحَدِيثَ: سۆزنى تارقاتتى.

نَجَشَ النَّارَ: ئوت ياقتى.

«نَجَشَ فُلَانٌ فِي الْبَيْعِ»: مالنىڭ باھاسىنى ئاشۇرۇش ئۈچۈن سودىدا تىل بىرىكتۈرۈۋالدى.

نَجَشَ الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى بولۇشىچە ھەيدىدى.

نَجَشَ الشَّيْءَ: نەرسىنى يىغىۋالدى.

نَجَعَ يَنْجَعُ نَجْعًا وَ نُجُوعًا: پايدىسى بولدى، ئۈنۈمى بولدى، تەسىرى بولدى.

نَجَعَ الْمَكَانَ: جايغا كەلدى، چۈشتى.

نَجَعَ الدَّوَاءُ: دورا پايدا قىلدى، ئۈنۈم بەردى.

«نَجَعَ الْبَدْوُ الرَّحَّلُ فِي مَوَاضِعِ الْكَلَأِ»: كۆچمەن چارۋىچىلار يايلاقتا چۈشتى.

نَجْعٌ: پايدا قىلىش، ئۈنۈم بېرىش.

نَجْعٌ ج نُجُوعٌ: چۈشكۈن بولىدىغان ئوت-چۆپلۈك جاي، چېدىر، كىچىك كەنت، مەھەللە.

نُجْعَةٌ: ئوتلاق ئىزدەش، خەير-ساخاۋەتچىلەردىن ئىلتىپات تىلەش.

«هَذِهِ لَيْسَتْ بِدَارِ نُجْعَةٍ»: بۇ جاينىڭ ئوت-چۆپى يوق.

فُلَانٌ نُجْعَتِي: پالانى ساخاۋەتچىم.

نَجَفَ يَنْجُفُ نَجْفًا: كەستى، چاپتى.

نَجَفَ الْبِئْرَ: قۇدۇق كولىدى.

نَجَفٌ ج نِجَافٌ: دۆڭ، تۆپىلىك.

نَجَفَةٌ ج نَجَفٌ وَ نِجَافٌ: ساي ئۈستۈرىسىدىكى سۇ چىقمايدىغان دۆڭ.

نَجَفَةٌ ج نَجَفٌ وَ نَجَفَاتٌ: كۆپ لامپىلىق ئاسما چىراغ.

نَجَلَ يَنْجُلُ نَجْلًا الْمَوْلُودَ: بالا تۇغدى.

نَجَلَ الْأَرْضَ: يەر ھەيدىدى، تېرىدى.

نَجِلَ يَنْجَلُ نَجَلًا ـــتِ الْعَيْنُ: كۆز چوڭ ۋە گۈزەل بولدى.

نَجْلٌ ج أَنْجَالٌ: ئوغۇل، بالا، پەرزەنت، ئەۋلاد، پۇشتى؛ ئەسلى، تېگى.

«هُوَ كَرِيمُ النَّجْلِ»: ئۇنىڭ تېگى ئېسىل.

«أَقَرَّ اللهُ عَيْنَكَ بِأَنْجَالِكَ»: ئاللاھ سىزنى باللىرىڭىز بىلەن خۇشال قىلسۇن.

نَجْلَاءُ ج نُجْلٌ: شەھلا كۆز.

«غَادَةٌ نَجْلَاءُ»: شەھلا كۆزلۈك نازىنىن.

«طَعْنَةٌ نَجْلَاءُ»: ئەجەللىك زەربە.

لَيْلَةٌ نَجْلَاءُ: ئۇزۇن كېچە.

نَجَمَ يَنْجُمُ نَجْمًا وَ نُجُومًا: مەيدانغا چىقتى، كۆرۈندى، پەيدا بولدى، مەيدانغا كەلدى، ئاشكارا بولدى، ئايان بولدى.

نَجَمَ النَّبَاتُ: ئۆسۈملۈك كۆرۈندى، ئۈندى.

نَجَمَ عَنْهُ: تۇغۇلدى، يۈز بەردى، كېلىپ چىقتى.

نَجَمَ الدَّيْنُ: قەرزنى مۇددەتكە بۆلۈپ تاپشۇردى.

نَجَمَ الشَّاعِرُ: شائىرلىقتا ئۇستۇنلۇككە ئېرىشتى.

«نَجَمَ عَنْ فَوْضِي الْمُرُوْرِ كَثْرَةُ الْحَوَادِثِ»: قاتناشنىڭ قالايمىقانچىلىقىدىن كۆپلىگەن ۋەقەلەر كېلىپ چىقتى.

نَجْمٌ ج نُجُومٌ وَ أَنْجُمٌ: يۇلتۇز؛ ئوت-چۆپ، دەل-دەرەخ، باشاقلىق ئۆسۈملۈك، دانلىق ئۆسۈملۈك؛ چولپان.

﴿وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَى﴾ «قۇرئان»: ساقىغان يۇلتۇزلار بىلەن قەسەمكى ...

النَّجْمُ الْقُطْبِيُّ: قۇتۇپ يۇلتۇز.

نَجْمٌ بِذَنَبٍ: كومېتا، قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز.

نَجْمُ الصُّبْحِ: چولپان يۇلتۇز، ۋېنېرا، زۆھرە يۇلتۇز.

﴿وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ﴾ «قۇرئان»: ئوت-چۆپ، دەل-دەرەخلەر سەجدە قىلىدۇ (يەنى، ئاللاھنىڭ ئىرادىسىگە بويسۇنىدۇ).

«أَفَلَ نَجْمُهُ»: ئۇنى نەس باستى.

«عَلَا نَجْمُهُ»: ئۇنىڭ تەلىيى كەلدى.

«هُوَ نَجْمُ السِّيْنَمَا»: ئۇ كىنو چولپىنى.

النُّجُومُ الثَّوَابِتُ: تۇرغۇن يۇلتۇزلار.

عِلْمُ النُّجُومِ: ئاسترونومىيە.

عِبَادَةُ النُّجُومِ: يۇلتۇزلارغا چوقۇنۇش.

نَجْمَةٌ ج نَجْمٌ وَ نُجُومٌ: يۇلتۇز، چولپان، يۇلتۇز بەلگىسى؛ مېھمانخانىلارنى دەرىجىگە ئايرىش ئۆلچىمى.

نَجْمَةٌ عَالَمِيَّةٌ: خەلقئارالىق چولپان.

«فُنْدُقٌ ثَلَاثَةُ نُجُومٍ»: ئۈچ يۇلتۇزلۇق مېھمانخانا.

«فُنْدُقٌ خَمْسَةُ نُجُومٍ»: بەش يۇلتۇزلۇق مېھمانخانا.

نَجْمِيٌّ: يۇلتۇزنىڭ، يۇلتۇزغا ئائىت، يۇلتۇزدەك.

نَجْوٌ: مۆكۈدىشىش؛ گەندە، سۈيدۈك، قىغ، ماياق.

نَجْوَةٌ ج نِجَاءٌ: ئېگىزلىك، قاپتال.

نَجْوَى: پىچىرلىشىش، مەخپىي سۆھبەت.

﴿إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ﴾ «قۇرئان»: (گۇناھ توغرىسىدا) پىچىرلىشىش شەيتاندىن.

نَجِيبٌ ج أَنْجَابٌ وَ نُجَبَاءُ وَ نُجُبٌ: ئېسىل، ئارتۇق، مۇنەۋۋەر، زېرەك.

«وَلَدٌ نَجِيبٌ»: ئېسىل بالا.

«فَتَاةٌ نَجِيبَةٌ»: ئېسىل قىز.

نَجِيثٌ: سىر، مەقسەت، نىشان؛ ئاستا.

«بَدَا نَجِيثُ الْقَوْمِ»: قەۋمنىڭ سىرى ئاشكارىلاندى.

«أَمْرٌ لَهُ نَجِيثٌ»: ئاقىۋىتى يامان ئىش.

«نَجِيثُ الْبِئْرِ»: قۇدۇقتىن چىقىرىلغان توپا.

نَجِيحٌ م نَجِيحَةٌ: مۇۋەپپەقىيەت قازانغۇچى.

رَأْيٌ نَجِيحٌ: توغرا پىكىر.

رَجُلٌ نَجِيحٌ: چىدامىلىق ئادەم.

سَيْرٌ نَجِيحٌ: تېز مېڭىش.

مَكَانٌ نَجِيحٌ: يېقىن جاي.

نَجِيشٌ: ئوۋچى.

نَجِيعٌ: پايدىلىق، ئۈنۈملۈك.

نَحَا يَنْحُو نَحْوًا الشَّخْصُ إِلَى الشَّيْءِ: مايىل بولدى، نىشانلىدى، يۈزلەندى.

نَحَا نَحْوَهُ: ئۇنىڭ ئىزىدىن ماڭدى

«نَحَا نَحْوَ أُسْتَاذِهِ»: ئۇستازىنىڭ ئىزىدىن ماڭدى، ئۇستازىغا ئەگەشتى.

نُحَابٌ: يۆتەل.

نِحَاتَةٌ: ئۇششاق، ئۇۋاق.

نُحَاتَةٌ ج نُحَاتَاتٌ: قىرىندى، چىپىندى، تارىشا.

نَحَاحٌ: سېخىيلىق، مەردلىك؛ بېخىللىق.

نِحَازٌ: ئەسلى، تېگى ـ تەكتى، كېلىپ چىقىشى.

نُحَازَةٌ: بىر پارچە گۆش.

نُحَاسٌ: مىس.

«نُحَاسٌ أَحْمَرُ»: قىزىل مىس.

«نُحَاسٌ أَصْفَرُ»: سېرىق مىس.

نِحَاسَةٌ: مىسكەرچىلىك.

نُحَاسِيٌّ: مىسلىق.

نُحَاسِيّ اللَّوْنِ: مىس رەڭ.

اَلْعَصْرُ النُّحَاسِيُّ: مىس قورال دەۋرى.

نُقُودٌ نُحَاسِيَّةٌ: مىس پۇللار.

اَلْآلَاتُ النُّحَاسِيَّةُ: پۇۋلەپ چالىدىغان مۇزىكا ئەسۋابلىرى.

نَحَافَةٌ: ئورۇقلۇق، جۇدەڭلىك، ئاجىزلىق.

نِحَالَةٌ: ھەسەل ھەرىسى، ھەرە بېقىش.

«تُشَجِّعُ الدَّوْلَةُ النِّحَالَةَ»: دۆلەت ھەسەل ھەرىسى بېقىشقا ئىلھاملاندۇرۇۋاتىدۇ.

نَحَبَ يَنْحُبُ نَحْبًا وَ نَحِيبًا: قاتتىق يىغلىدى، ئۆكسۈپ يىغلىدى.

نَحْبٌ: قاتتىق يىغلىماق، پاكىت، ئىسپات، روھ، ئىرادە، ۋاقىت، چاغ، قىمار، يۆتەل، ئۇيقۇ، سېمىزلىك.

قَضَي نَحْبَهُ: ئۇ ئۆلدى.

﴿فَمِنْهُم مَّن قَضَى نَحْبَهُ﴾ «قرآن»: ئۆلارنىڭ بەزىسى (ئەھدىگە ۋاپا قىلىپ) شېھىت بولدى.

نُحْبَةٌ: تەلەي، تەقدىر.

نَحَتَ يَنْحِتُ نَحْتًا وَ نَحِيتًا: يونىدى، ئويدى.

نَحَتَ الْجَبَلَ: تاغنى تەشتى، تاغدىن تاشلارنى كەستى، تاغنى تېشىپ ياسىدى.

﴿قَالَ أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ﴾ «قرآن»: ئىبراھىم ئېيتتى: «(ئۆزۈڭلار) ئويۇپ ياسىغان بۇتلارغا چوقۇنامسىلەر؟».

نَحَتَ الْكَلِمَةَ: سۆز ياسىدى. «صلعم» «صلي الله عليه وسلم»: دىن قىسقارتىپ ياسالغاندەك.

نَحَتَهُ بِلِسَانِهِ: تۆھمەت قىلدى، قارىلىدى، ھاقارەتلىدى.

نَحْتٌ: ئويمىچىلىق.

نَحْتُ الْكَلَامِ: سۆز ياسىماق.

نَحْتُ التَّمَاثِيلِ: ھەيكەلتاراشلىق، ئويمىچىلىق.

غَزَالَةٌ رَائِعَةُ النَّحْتِ: چىرايلىق ئويۇپ چىقىرىلغان ئاھۇ ھەيكىلى.

نَحَّاتٌ ج نَحَّاتُونَ: ئويمىچى، قىرغۇچى، نەققاش.

نَحَّاتُ الْحَجَرِ: تاشچى.

«نَحَّاتُ الرَّخَامِ»: مەرمەر تاش ياسىغۇچى.

نَحَّاتُ الْخَشَبِ: ياغاچچى.

نَحَّاتُ التَّمَاثِيلِ: ھەيكەلتاراش.

نَحَّارٌ: قاسساپ؛ سېخىي.

نَحَّاسٌ ج نَحَّاسُونَ: مىسكەر.

نَحَّاطٌ: ھاكاۋۇر.

نَحَّالٌ ج نَحَّالُونَ: ھەسەل ھەرىسى باققۇچى.

نَحَّامٌ: كۆپ ھاسىرايدىغان، كۆپ يۆتىلىدىغان، بېخىل، يولۋاس.

نَحَّبَ يُنَحِّبُ تَنْحِيبًا فِي الْأَمْرِ: تىرىشتى.

نَحَّبَ عَلَي الشَّيْءِ: ئۆز ئۈستىگە ئالدى.

نَحَّبَهُ السَّفَرُ: سەپەر ئۇنى چارچىتىۋەتتى.

نَحَّسَ يُنَحِّسُ تَنْحِيسًا الْأَخْبَارَ: رازۋېدكا قىلدى، تەكشۈردى، ئاخبارات ئىگىلىدى.

«نَحَّسَ الْآنِيَةَ»: قاچىلارغا مىس يالاتتى.

نَحَّي يُنَحِّي تَنْحِيَةً: نېرى قىلدى، چەتكە چىقاردى، ئۆز جايىدىن ئېلىۋەتتى.

«نَحَّي الْحِجَارَةَ مِنَ الطَّرِيقِ»: تاشنى يولدىن نېرى

قىلىۋەتتى.

نَحَرَ يَنْحَرُ نَحْرًا: بوغۇزلىدى، ئۆلتۈردى.

«**نَحَرَ الْبَعِيرَ**»: تۆگىنى بوغۇزلىدى.

﴿**فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ**﴾ «قۇرئان»: پەرۋەردىگارىڭ ئۈچۈن ناماز ئوقۇغىن ۋە قۇربانلىق قىلغىن.

نَحَرَ الْأُمُورَ عِلْمًا: ئىشلارنى پۇختا ئورۇنلىدى.

نَحْرٌ: بوغۇزلىماق.

نَحْرٌ ج نُحُورٌ: بوغۇز (كېكىرتەك).

يَوْمُ النَّحْرِ: قۇربان ھېيت كۈنى.

نِحْرِيرٌ ج نَحَارِيرُ: ئۆز ئىلمىدە ماھىر، يېتىشكەن، پىشقان.

«**الْإِمَامُ الْعَالِمُ النِّحْرِيرُ**»: يېتىشكەن ئالىم، پېشۋا.

نَحِزَ يَنْحَزُ نَحَزًا وَ نُحَازًا: يۆتەلدى.

نَحَسَ يَنْحَسُ نَحْسًا الشَّخْصَ: شەخسكە زىيان سالدى، ئازار بەردى.

نُحِسَ الشَّخْصُ: پالاكەت باستى، نەس باستى.

نَحُسَ يَنْحُسُ نَحْسًا وَ نُحُوسَةً الشَّخْصُ: چارچىدى، زىيان-زەخمەتكە ئۇچرىدى.

نَحْسٌ: نەس باسماق، پالاكەت باسماق.

نَحْسٌ ج نُحُوسٌ: نەسلىك، بەختسىزلىك.

«**لَازَمَهُ النَّحْسُ**»: ئۇنى نەس باستى.

جَلَبَ لَهُ النَّحْسَ: ئۇنىڭغا بەختسىزلىك كەلتۈردى.

أَمْرٌ نَحْسٌ: پالاكەتكە ئۇچرىغان ئىش.

يَوْمٌ نَحْسٌ: نەس باسقان كۈن، شۇم كۈن.

نَحَصَ يَنْحَصُ نُحُوصًا النَّاقَةُ: تۆگە سەمرىپ كەتتى.

نَحُضَ يَنْحُضُ نَحَاضَةً: سەمرىپ كەتتى.

نَحْضٌ ج نِحَاضٌ وَ نُحُوضٌ: سەمرىپ تىقىلىپ كېتىش.

نَحَطَ يَنْحِطُ نَحْطًا وَ نَحِيطًا: چارچاش ياكى غەزەپتىن ۋارقىرىدى.

نَحُفَ يَنْحُفُ نَحَافَةً: ئورۇقلىدى، جۈدىدى، يادىدى، ئاجىزلىدى.

نَحَلَ يَنْحَلُ نَحْلًا الْقَوْلَ: يالغاننى ياسىدى، ئويدۇرۇپ چىقاردى، ساختىلاشتۇردى، توقۇپ چىقتى.

نَحَلَهُ الْمَرَضُ: كېسەللىك ئۇنى ئورۇقلىتىۋەتتى.

نَحَلَ يَنْحَلُ نُحُولًا: ئورۇقلىدى، جۈدىدى، يادىدى.

«**نَحَلَتِ الْفَتَاةُ**»: قىز ياداپ كەتتى.

نَحْلٌ: ئويدۇرماق، توقۇماق؛ ھەسەل ھەرىسى، بال ھەرىسى.

﴿**وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا**﴾ «قۇرئان»: پەرۋەردىگارىڭ ھەسەل ھەرىسىگە ئىلھام بىلەن بىلدۈردى: «تاغلارغا ئۇۋا تۈزگىن».

نِحْلَةٌ: سوۋغا، ھەدىيە.

﴿**وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً**﴾ «قۇرئان»: ئاياللارغا ئۇلارنىڭ مەھرىلىرىنى خۇشاللىق بىلەن سوۋغا قىلىپ بېرىڭلار.

نِحْلَةٌ ج نِحَلٌ: مەزھەپ، ئەقىدە.

نَحَمَ يَنْحِمُ نَحْمًا وَ نَحِيمًا وَ نَحَمَانًا: ھاسىرىدى، ھۆمۈدىدى، نەپىسى سىقىلدى.

نَحَمَ السَّبُعُ: يولۋاس خىرقىرىدى.

نَحْمَةٌ: يۆتەل.

نَحْنُ: بىز.

نَحْنُ تُجَّارٌ: بىز سودىگەرلەر.

ئەسكەرتىش: بەزىدە ئۆزىنى ئۇلۇغلاش يۈزىسىدىن «مەن» دېگەن سۆز «بىز» سۆزى بىلەن ئىپادىلىنىدۇ.

«**نَحْنُ رَئِيسُ الْجُمْهُورِيَّةِ قَرَّرْنَا ...**»: بىز جۇمھۇرىيەت رەئىسى قارار قىلدۇقكى ...

نَحْنَحَ يُنَحْنِحُ نَحْنَحَةً: ھاسىرىدى.

نَحْنَحَةٌ: ھاسىرىماق.

نَحْوٌ ج أَنْحَاءٌ: تەرەپ، يان، يۆنىلىش، نىشان، ئورۇن، جەھەت، يول، ئۇسۇل، چارە،

تەدبىر، شەكىل، پاسون، يوسۇن.

«سَارَ عَلَى هَذَا النَّحْوِ»: مۇشۇ يول بويىچە ماڭدى.

«عَلَى نَحْوٍ لَمْ يُعْهَدْ مِنْ قَبْلُ»: ئىلگىرى كۆرۈلمىگەن ئۇسۇلدا.

«جَاءَ فِي نَحْوِ السَّابِعَةِ مَسَاءً»: ئۇ كەچ سائەت يەتتە ئەتراپىدا كەلدى.

عِلْمُ النَّحْوِ: سىنتاكسىس ئىلمى، جۈملە تۈزۈلۈشى ھەققىدىكى پەن.

الصَّرْفُ وَالنَّحْوُ: مورفولوگىيە ۋە سىنتاكسىس.

نُحُوسَةٌ: چارچاش، زىيان-زەخمەتكە ئۇچراش.

نَحْوِيٌّ: سىنتاكسىسقا مۇناسىۋەتلىك.

«دِرَاسَةٌ نَحْوِيَّةٌ»: سىنتاكسىس ئۆگەنمەك.

نَحْوِيٌّ ج نَحْوِيُّوْنَ وَ نُحَاةٌ: سىنتاكسىسشۇناس، نەھۋىشۇناس.

نَحِيبٌ: يىغا.

نَحِيتٌ: چېپىلغان، تۈزلەنگەن، ئويۇپ چۈشۈرۈلگەن، ئويۇلغان، قىرىلغان.

نَحِيحٌ: بىخىل، خىرقىرىغان ئاۋاز.

نَحِيسٌ: قورغاقچىلىق.

«عَامٌ نَحِيسٌ»: قورغاقچىلىق يىل.

نَحِيسٌ ج نُحَسَاءُ: بەختسىز، تەلەيسىز.

«رَجُلٌ نَحِيسٌ»: تەلەيسىز ئادەم.

نَحِيفٌ ج نُحَفَاءُ: ئورۇق، جۈدەڭگۈ، سولغۇن.

«هُوَ نَحِيفُ الدِّيْنِ»: ئۇنىڭ دىنى ئاجىز.

«أَجْسَامٌ نَحِيفَةٌ»: ئورۇق بەدەن.

نَحِيلٌ ج نَحْلَى: ئورۇق، ياداڭغۇ.

«طِفْلٌ نَحِيلٌ»: ئورۇق بوۋاق.

نَحِيمٌ: خىرقىرىغان ئاۋاز.

نَخَا يَنْخُو نَخْوَةً: پەخىرلەندى، چوڭلۇق قىلدى.

«يَنْخُو بِمَالِهِ وَ بَنِيْهِ»: مېلى ۋە ئوغۇللىرى بىلەن پەخىرلىنىدۇ.

نِخَابٌ: يۈرەك پەردىسى.

نُخَاخَةٌ: يىلىك.

نِخَاسَةٌ: ئات-ئۇلاغ تىجارىتى؛ قۇل سودىسى، قۇل تىجارىتى.

نُخَاعٌ: يۇلۇن.

نُخَاعَةٌ ج نُخَاعَاتٌ: بەلغەم.

نِخَافٌ ج أَنْخِفَةٌ: ئاياغ كىيىم.

نُخَالَةٌ: كېپەك.

نُخَالَةُ الدَّقِيْقِ: ئۇننىڭ كېپىكى.

نُخَامَةٌ: بەلغەم.

«لَا تَرْمِ بِنُخَامَتِكَ فِي الطَّرِيْقِ»: بەلغىمىڭنى يولغا تۈكۈرمە.

نَخَبَ يَنْخُبُ نَخْبًا الشَّيْءَ: تاللىدى، ئىلغىدى، خىللىدى.

نَخْبٌ: قورقۇنچاق، ئېسىل مەي، شەربەت.

«شَرِبَ نَخْبَ فُلَانٍ»: پالانىنىڭ سالامەتلىكى ئۈچۈن ئىچتى.

«شَرِبَ عَلَى نَخْبِ الضُّيُوْفِ»: مېھمانلار بىلەن قەدەھ سوقۇشتۇردى.

نُخْبَةٌ ج نُخَبٌ: تاللانغان، خىللانغان، سايلانغان.

«نُخْبَةُ الْقَوْمِ»: قەۋم ئىچىدىن تاللانغان مۇنەۋۋەر.

«نُخْبَةٌ مِنْ ذَوِي الْمَكَانَةِ»: مەرتىۋىلىك ئادەملەردىن سايلانغان.

«نُخْبَةٌ مِنَ الْكُتُبِ»: كىتابلاردىن تاللانما.

«نُخْبَةٌ مِنَ الْأَفْلَامِ»: فىلىملەردىن تاللانما.

نَخَتَ يَنْخُتُ نَخْتًا الطَّائِرُ الشَّيْءَ: قۇش بىر نەرسىنى چوقۇلدى.

نَخَتَ الْقَوْلَ: سۆزنى تەكشۈرۈپ كۆردى.

نَخَّ يَنُخُّ نَخًّا الْإِبِلَ: تۆگىنى قاتتىق ھەيدىدى، تۆگىنى «چۆك، چۆك»، دېدى.

نَخٌّ ج أَنْخَاخٌ: پايانداز.

نُخٌّ: يىلىك.

نَخَّاجَةٌ: سۇ چېچىش ئەسۋابى.

نَخَّاسٌ ج نَخَّاسُونَ: ئات-ئۇلاغ سودىگىرى، قۇل سودىگىرى.

«يَلْتَقِي النَّخَّاسُونَ فِي سُوْقِ الْأَحَدِ»: ئۇلاغ سودىگەرلىرى يەكشەنبە بازاردا ئۇچرىشىدۇ.

«كَثُرَ النَّخَّاسُونَ فِي الْقَرْنِ السَّادِسِ عَشَرَ»: قۇل سودىگەرلىرى 16- ئەسىردە كۆپ بولغان.

نَخَرَ يَنْخُرُ نَخْرًا: يېيدى.

«نَخَرَ السُّوسُ الْخَشَبَ»: ياغاچنى قۇرت يېدى.

نَخَرَ يَنْخِرُ نَخِيْرًا: خورەك تارتتى.

نَخِرَ يَنْخَرُ نَخَرًا الْعُوْدُ أَوِ الْعَظْمُ: چىرىدى.

نَخِرٌ: چىرىگەن.

﴿أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخِرَةً﴾ ‹قۇرئان›: ئۇ بىزنىڭ چىرىگەن سۆڭەك بولۇپ قالغان ۋاقتىمىز ئەمەسمۇ؟

نَخَزَ يَنْخَزُ نَخْزًا: سانجىدى.

«نَخَزَ الْحِمَارَ بِالْعَصَا»: ئېشەكنى تاياق بىلەن نوقۇدى.

نَخَزَهُ بِكَلِمَةٍ: ئۇنىڭغا دەشنام بەردى، ئازار بەردى.

«مَا أَشَدَّ نَخْزَهَا»: نېمىدېگەن قاتتىق ئازار.

نَخَسَ يَنْخُسُ نَخْسًا الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى تاياق بىلەن نوقۇدى.

نَخَصَ يَنْخَصُ نَخْصًا: ئورۇقلاپ كەتتى، ياداپ كەتتى.

«نَخَصَ فُلَانًا الْكِبَرُ»: ياشانغانلىق پالاننى ئاجىزلىتىۋەتتى.

نَخَطَ يَنْخَطُ نَخْطًا إِلَيْهِ: ئۇنىڭغا تۇيۇقسىز زەربە بەردى.

نَخَطَ عَلَيْهِ: چوڭچىلىق قىلدى، ھاكاۋۇرلۇق قىلدى.

نَخَطَ الْمُخَاطَ مِنْ أَنْفِهِ: مىشقىردى.

نُخْطٌ . نَخْطٌ: يىلىك.

نَخَعَ يَنْخَعُ نُخُوعًا: بەلغەم تۈكۈردى، مىشقاردى.

نُخْفَةٌ: تاغ ئۈستىدىكى ئويمان جاي.

نَخَلَ يَنْخُلُ نَخْلًا: تاسقىدى.

«نَخَلْتِ الدَّقِيْقَ»: ئۇن تاسقىدى.

«نَخَلَ السَّحَابُ الْمَطَرَ»: بۇلۇت يامغۇرنى قويۇۋەتتى.

نَخَلَ الْكَلَامَ: سۆزنى تۈجۈپىلىدى.

نَخْلٌ: تاسقىماق.

نَخْلٌ ج نَخِيْلٌ: خورما.

﴿فِيهِمَا فَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ﴾ ‹قۇرئان›: ئۇ ئىككى جەننەتتە مېۋىلەر، خورمىلار ۋە ئانارلار بار.

نَخَمَ يَنْخَمُ نَخْمًا: تۈكۈردى، مىشقاردى.

نَخْوَةٌ: يەخىرلەنمەك؛ قەھرىمانلىق، قىزغىنلىق، ئادىمگەرچىلىك.

«يُدَافِعُ عَنِ الْمَظْلُوْمِيْنَ بِكُلِّ نَخْوَةٍ»: ئېزىلگەنلەرنى پۈتۈن قىزغىنلىق بىلەن قوغدايدۇ.

نَخِيْبٌ ج نُخُبٌ: ھېسسىياتسىز، مەتۇ، ئەقىلسىز، قورقۇنچاق.

نِدَاءٌ: چاقىرماق، چاقىرىق، تۈۋلىماق، مۇناجات.

«نِدَاءٌ هَاتِفِيٌّ»: تېلېفوندا چاقىرىش.

«أَصْدَرَ الزَّعِيْمُ نِدَاءً لِأَتْبَاعِهِ»: داھىي ئۆز تەۋەلىرىگە چاقىرىق چىقاردى.

﴿إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا﴾ ‹قۇرئان›: ئۇ ئۆز ۋاقتىدا پەرۋەردىگارىغا پەس ئاۋازدا مۇناجات قىلدى.

«إِذَا سَمِعْتُمُ النِّدَاءَ فَقُوْلُوْا مِثْلَ مَا يَقُوْلُ الْمُؤَذِّنُ» ‹ھەدىيث›: ئەزان ئاۋازىنى ئاڭلىغان چېغىڭلاردا، مۇئەززىن نېمە دېسە شۇنى دەڭلار.

نِدَافَةٌ: پاختا ئېتىش كەسپى.

نَدَامَةٌ: پۇشايمان قىلماق، نادامەت.

«إِنَّكُمْ سَتَحْرِصُوْنَ عَلَى الْإِمَارَةِ وَسَتَكُوْنُ نَدَامَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ» ‹ھەدىيث›: سىلەر ئەمەل تۇتۇشقا ھېرىسلىق قىلىسىلەر، تۇتقان ئەمەلىڭلار

ئۇچۇن قىيامەت كۈنى نادامەت چېكىسىلەر.

نَدَاوَةٌ: ھۆل بولماق، نەملىك.

نَدَبَ يَنْدُبُ نَدْبًا: يىغلىدى، ئېچىندى.

نَدَبَ الْمَيِّتَ: مېيىتكە ھازا ئاچتى، تەرىپىنى قىلدى.

نَدَبَ الشَّخْصَ إِلَى الْأَمْرِ: چاقىردى، تەكلىپ قىلدى.

«نَدَبَهُ إِلَى الْإِشْرَافِ عَلَى بِنَاءِ الْجِسْرِ»: ئۇنى كۆۋرۈك قۇرۇلۇشىغا نازارەت قىلىشقا تەكلىپ قىلدى.

نَدِبَ يَنْدَبُ نَدَبًا الْجُرْحُ : يارا ئىزى قېلىپ قالدى.

نَدْبٌ ج نُدُوبٌ وَ نُدَبَاءُ: ئاكتىپ، پائال، پائالىيەتچان، شوخ، تېتىك، جانلىق، ئۆتكۈر، سەزگۈر، سەگەك، چەبدەس.

نَدَبٌ ج نُدُوبٌ : يارىنىڭ ئىزى.

نَدَبَةٌ ج نُدُوبٌ: يارىنىڭ ئىزى.

«تَرَكَ الْمَرَضُ فِي جِسْمِهِ نُدُوبًا»: كېسەللىك ئۇنىڭ تېنىدە ئىزلارنى قالدۇردى.

«عَلَى جَبْهَتِهِ نَدَبَةُ جُرْحٍ قَدِيمٍ»: ئۇنىڭ پېشانىسىدە كونا يارىنىڭ ئىزى بار.

نَدَحَ يَنْدَحُ نَدْحًا الشَّيْءَ: كېڭەيتتى.

نُدْحَةٌ: كەڭلىك، كەڭ زېمىن.

إِنَّكَ فِي نُدْحَةٍ مِنَ الْأَمْرِ: بۇ ئىشتا سېنىڭ تاللاش ئىمكانىيىتىڭ بار.

نَدَخَ يَنْدَخُ نَدْخًا ـ الشَّيءَ: پۇتلىشىپ كەتتى.

نَدَّ يَنِدّ نَدًّا وَ نُدُودًا: ـ الْبَعِيرُ: تۆگە ئۈركۈپ كەتتى.

نَدَّتِ الْكَلِمَةُ: سۆز قائىدىدىن چىقتى، قائىدىسىز بولدى.

نَدَّتِ الْفِكْرَةُ عَنِّي: يادىمدىن چىقىپ كەتتى.

نَدٌّ ج أَنْدَادٌ: ئىسرىق ياغىچى، خۇشبۇي ماددا؛ تۈپىلىك.

نِدٌّ ج أَنْدَادٌ: ئوخشىشى، مىسلى، ئوخشىشىپ كېتىدىغان.

«هُوَ نِدُّهُ»:ئۇ ئۇنىڭغا ئوخشاش.

﴿فَلَا تَجْعَلُوا لِلّهِ أَنْدَادًا﴾ «قرآن»:ئەمىدى ئاللاھقا شېرىك كەلتۈرمەڭلار.

نَدَّافٌ: ئاتقۇچى؛ پاختا ئاتقۇچى.

نَدَّدَ يُنَدِّدُ تَنْدِيدًا بِالشَّخْصِ: كىشىنىڭ ئەيىبىنى پاش قىلدى.

نَدَّدَ بِكَذِبِهِ وَ نِفَاقِهِ: ئۇنىڭ ساختىپەزلىكىنى پاش قىلدى.

نَدَّدَ الْمُتَظَاهِرُونَ بِقَرَارِ مُدِيرِالْمَصْنَعِ: نامايىشچىلار زاۋۇت باشلىقىنىڭ قارارىنى ئەيىبلىدى.

نَدَرَ يَنْدُرُ نُدُورًا وَ نُدْرَةً الشَّيْءُ: چىقىپ كەتتى.

«نَدَرَ الْعَظْمُ عَنْ مَوْضِعِهِ»: سۆڭەك ئۆز جايىدىن چىقىپ كەتتى.

نَدَرَ الشَّخْصُ: ئاز ئۇچرىدى، كەم تېپىلدى.

نَدَرَ فِي صَبْرِهِ وَ عِفَّتِهِ: چىدامللىق ۋە ئەخلاقتا كەمدىن ـ كەم تېپىلىدىغان بولدى.

نَدَسَ يَنْدُسُ نَدْسًا:ــ هُ بِالرُّمْحِ: نەيزە سانجىدى.

نَدَسَ بِهِ الْأَرْضَ: ئۇنى يەرگە ئاتتى.

نَدَسَ الشَّيْءَ عَنِ الطَّرِيقِ: نەرسىنى يولدىن نېرى قىلىۋەتتى.

نَدَسَ عَلَيْهِ الظَّنَّ: ئۇنىڭغا يامان ئويدا بولدى.

نَدَسَ الْأَرْضَ بِرِجْلِهِ: يەرنى تەپتى.

نَدَسَهُ بِكَلِمَةٍ: ئۇنى پەس ئاۋاز بىلەن مازاق قىلدى.

نَدِسَ يَنْدَسُ نَدَسًا: ئىنچىكە تەكشۈردى، كۆزەتتى.

نَدَسَ الْغُلَامُ: بالا زېرەك بولدى.

نَدْسٌ: يوشۇرۇن ئاۋاز، تويغۇن.

نَدَسٌ: ئەقىل ـ پاراسەت، زېرەكلىك.

نَدَشَ يَنْدِشُ نَدْشًا وَ نَدَشًا:ــ عَنِ الشَّيْءِ: ئىزدەندى، تەكشۈردى.

نَدَشَ الْقُطْنَ: پاختىنى ئاتتى.

نَدَفَ يَنْدِفُ نَدْفًا وَنَدَفَانًا الْقُطْنَ: پاختا ئاتتى.

نَدَلَ يَنْدُلُ نَدْلًا الشَّيْءَ: تېز يۆتكىدى.

نَدِلَ يَنْدَلُ نَدَلًا: پاسكىنا بولدى.

«نَدِلَتْ يَدُهُ»: ئۇنىڭ قولى پاسكىنا بولدى.

نَدِمَ يَنْدَمُ نَدَمًا وَ نَدَامَةً : پۇشايمان قىلدى، نادامەت قىلدى.

«نَدِمَ عَلَىارْتِكَابِهِ الْمَعَاصِي»: قىلغان گۇناھلىرىغا پۇشايمان قىلدى.

نَدَهَ يَنْدَهُ نَدْهًا: تووۋلىدى، ۋارقىرىدى.

نَدْهَةٌ: ئاۋاز، تووۋلاش.

نَدْوَةٌ: ئۇيۇشما، جەمئىيەت، ئىجتىمائىي تەشكىلات، ئىتتىپاق، بىرلەشمە، كۇلۇب، يىغىن زالى.

«نَدْوَةٌ ثَقَافِيَّةٌ»: مەدەنىي كېڭەش.

«نَدَوَاتٌ عِلْمِيَّةٌ»: ئىلمىي جەمئىيەتلەر.

دَارُ النَّدْوَةِ: پارلامېنت، مەسلىھەت، مىللىي كېڭەش، مىللىي مەجلىس ۋە كېڭەش ئېلىپ بارىدىغان جاي.

نَدْوَةٌ صَحَفِيَّةٌ: ئاخبارات يىغىنى.

نَدَى يَنْدُو نَدْوًا الْقَوْمُ: كىشىلەر يىغىلدى.

نَدِيَ يَنْدَى نَدًى وَ نَدَاوَةً: ھۆل بولدى، نەم بولدى.

«نَدِيَ الثَّوْبُ بِالْمَطَرِ»: يامغۇردا كىيىم ھۆل بولۇپ كەتتى.

«نَدِيَتِ الْأَرْضُ»: يەر نەملىشىپ كەتتى.

كَلَامٌ يَنْدَى لَهُ الْجَبِينُ: كىشىنى يەرگە قارىتىدىغان سۆز.

نَدًى: ھۆل بولماق، نەم بولماق.

نَدًى ج أَنْدَاءٌ: پار، شەبنەم، سىخىيلىق.

مَسَحَ الزُّجَاجَ الْمُغَطَّى بِالنَّدَى: شەبنەم چۈشكەن ئەينەكنى سۈرتتۈۋەتتى.

إِنَّ نَدَاهُ عَلَيْنَا لَوَفِيرٌ: ئۇنىڭ بىزگە قىلغان خەيىر-ساخاۋىتى كۆپ.

نَدٍ (النَّدِي) م نَدِيَةٌ: ھۆل، نەم.

نَدْيَانٌ: ھۆل، نەم.

نَدِيمٌ ج نُدَمَاءُ وَ نُدْمَانٌ وَ نُدَامَى: ئۇلپەت، شاراب ۋە داستىخاندا سۆھبەتداش بولغۇچى.

«اِلْتَقَى النُّدَمَاءُ فِي بَيْتِهِ»: ئۇلپەتلەر ئۇنىڭ ئۆيىدە ئۇچراشتى.

نَدِيٌّ: ھۆل، نەم.

مُغَنٍّ نَدِيُّ الصَّوْتِ: ئاۋازى مۇڭلۇق ناخشىچى.

هُوَ نَدِيُّ الْكَفِّ: ئۇ سېخىي.

زَهْرٌ نَدِيٌّ: ھۆل چېچەك.

نَذَالَةٌ: پەسكەشلىك.

نَذَرَ يَنْذُرُ / يَنْذِرُ نَذْرًا وَ نُذُورًا: ۋەدە بەردى، بىرەر ئىش قىلىشنى ئۆزىگە ئېلىۋالدى.

﴿رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا﴾ ‹قرآن›: پەرۋەردىگارىم مەن قورسىقىمدىكى پەرزەنتىمنى ئازاد قىلىنغان ھالدا چوقۇم سېنىڭ خىزمىتىڭگە ئاتىدىم.

نَذَرَ نَفْسَهُ: ئۆزىنى ئاتىدى، بېغىشلىدى.

«نَذَرَ نَفْسَهُ لِخِدْمَةِ الْعِلْمِ»: ئۆزىنى ئىلىم خىزمىتى ئۈچۈن بېغىشلىدى.

«مَنْ نَذَرَ أَنْ يُطِيعَ اللهَ فَلْيُطِعْهُ وَمَنْ نَذَرَ أَنْ يَعْصِيَ اللهَ فَلَا يَعْصِهِ» ‹حديث›: كىمكى ئاللاھقا ئىتائەت قىلىشقا ۋەدە قىلغان بولسا، ئاللاھقا ئىتائەت قىلسۇن، كىمكى ئاللاھقا ئاسىيلىق قىلىشقا ۋەدە قىلغان بولسا، ئاللاھقا ئاسىيلىق قىلمىسۇن.

نَذْرٌ ج نُذُورٌ: ۋەدە، ئەھدە، سەدىقە، ئېھسان، بىرەر نەرسىنى ئورۇنلاشنى ئۆزلۈكىدىن ئۆزىگە ئېلىۋالماق، تۈلەم.

نَذُلَ يَنْذُلُ نَذَالَةً: پەسكەش بولدى، رەسۋا بولدى، رەزىل بولدى.

نَذْلٌ ج أَنْذَالٌ: نەسلى پەس، پەسكەش، قارا يۈز، رەزىل، ئۇياتسىز.

كَذَّابٌ سَارِقٌ نَذْلٌ: كاززاپ، پەسكەش ئوغرى.

نَذُولٌ: نەسلى پەس، پەسكەش، قارا يۈز، رەزىل،

ئۇياتسىز.

نَذِيرٌ: ئاگاھلاندۇرغۇچى، سىگنال، ئەلچى.

«نَذِيرُ الْخَطَرِ»: خەتەردىن ئاگاھلاندۇرغۇچى.

نَذِيرُ شُؤْمٍ: شۇملۇقنىڭ سىگنالى.

﴿وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ نَذِيراً﴾ «قرآن»: ئەگەر خالىساق، ئەلۋەتتە ھەر شەھەرگە بىر ئاگاھلاندۇرغۇچى (پەيغەمبەر) ئەۋەتەتتۇق.

نَذِيلٌ ج نُذَلَاءُ وَ نِذَالٌ: نەسلى پەس، پەسكەش، قارا يۈز، رەزىل، ئۇياتسىز.

نَرْجِسٌ / نِرْجِسٌ وَاحِدَتُهُ نَرْجِسَةٌ: نەرگىس گۈل.

نَرْجِيلَةٌ ج نَرْجِيلَاتٌ وَ نَرَاجِيلُ: چىلىم.

نَرْدٌ: شىشخال (قىمار ئويناش ئەسۋابى).

نَزَا يَنْزُو نَزْوًا وَ نُزُوًّا وَ نَزَوَانًا الْفَحْلُ: ئەركەك چىشىغا چاپتى، ئويناقشىدى.

نَزَا قَلْبُهُ إِلَى الشَّيْءِ: تەشنا بولدى، ئارزۇ قىلدى، ئۈمىد قىلدى، تەلپۈندى.

نِزَازٌ: رىقابەت، جاگجال.

نِزَاعٌ: تالاش-تارتىش، داۋا، ماجىرا.

«نِزَاعُ الْخُصُومِ أَمَامَ الْقَاضِي»: سوتچى ئالدىدا داۋالىشىش.

«نِزَاعٌ دُوَلِيٌّ»: دۆلەتلەر ئارا تالاش-تارتىش.

«نِزَاعٌ مُسَلَّحٌ»: قوراللىق توقۇنۇش.

«وَقَعَ فِي نِزَاعٍ مَعَ ...»: دەتالاش قىلىشتى.

لَا نِزَاعَ فِي هَذَا الْأَمْرِ: بۇ ئىشتا تالاش-تارتىش يوق.

نِزَالٌ: كۆرەش قىلىش ئۈچۈن يۈزمۇيۈز تاقابىل تۇرماق.

نِزَالٌ خِطَابِيٌّ بَيْنَ الْمُتَنَافِسَيْنِ عَلَى الرِّئَاسَةِ: رەئىس سايلىمدا ئىككى رىقابەتچىنىڭ نۇتۇق كۆرىشى.

نَزَأَ يَنْزَأُ نَزْءًا وَ نُزُوءًا بَيْنَ الْقَوْمِ: ئوتقۇيرۇقلۇق قىلدى، ئارىنى بۇزدى.

نَزَأَ عَلَيْهِ: ھۇجۇم قىلدى.

نَزِئَ بِكَذَا: مەپتۇن بولدى.

نَزَبَ يَنْزِبُ نَزْبًا وَ نُزَابًا وَ نَزِيبًا الْغَزَالُ: كېيىك مەرىدى.

نَزْبٌ ج أَنْزَابٌ: لەقەم.

نَزَجَ يَنْزُجُ نَزْجًا الْغُلَامُ: بالا ئۇسسۇل ئوينىدى.

نَزَحَ يَنْزَحُ وَ يَنْزِحُ نَزْحًا وَ نُزُوحًا: يىراق بولدى، يىراقلاشتى، ئۇزاق بولدى.

نَزَحَ الشَّخْصَ: يىراقلاشتۇردى.

«نَزَحَهُمْ قَهْرًا»: ئۇلارنى مەجبۇرەن يىراقلاشتۇردى.

نَزَحَ الْبِئْرَ: قۇدۇقنى (سۈيىنى تارتىپ) قۇرۇقدىدى.

نَزُرَ يَنْزُرُ نَزَارَةً وَ نُزُورَةً الشَّيْءُ: ئازلىدى، ئاز بولدى، كېمەيدى.

نَزُرَ لَبَنُ النَّاقَةِ: تۆگىنىڭ سۈتى سوغۇلۇپ كەتتى.

نَزُرَ الشَّخْصُ: ياخشىلىقى ئاز بولدى.

نَزْرٌ: ئاز، ئازغىنە، ئازراق.

نَزَّ يَنِزُّ نَزًّا وَ نَزِيزًا الْمَكَانُ: تەپچىرىدى، سىرغىپ چىقتى.

نَزَّ الْجُرْحُ: يارىنى سىقىپ ئىچىدىكىنى چىقاردى.

نَزَّ الشَّخْصُ عَنْهُ: چەتكە چىقتى.

نَزَّ يَنِزُّ نَزًّا وَ نَزِيزًا: سىلكىندى، تىترىدى، دىرىلدىدى.

نَزٌّ: سىرغىماق، تەپچىرىمەك.

نَزٌّ ج نُزُوزٌ أَنْزَازٌ: يەردىن سىرغىپ چىققان سۇ.

«بِالْغُرْفَةِ السُّفْلِيَّةِ نَزٌّ مُسْتَمِرٌّ»: تۆۋەندىكى ھۇجرىدا داۋاملىق سۇ تەپچىرەيدۇ.

نَزَّةٌ: كۈچلۈك جىنسىي شەھۋەت.

أَرْضٌ نَزَّةٌ: سۇ تەپچىرەپ تۇرغان جاي.

نَاقَةٌ نَزَّةٌ: چاققان تۆگە.

نَزَّعَ يُنَزِّعُ تَنْزِيعًا الشَّيْءَ: قومۇرۇۋەتتى، يۆتكىۋەتتى، نېرى قىلدى.

«نَزَّعَتِ الْأُمُّ ثِيَابَ رَضِيعِهَا»: ئانا بوۋىقىنىڭ كىيىمىنى سالدۇردى.

نَزَّلَ يُنَزِّلُ تَنْزِيلًا: چۈشۈردى.

«نَزَّلَ الصَّبِيَّ مِنْ فَوْقِ الدَّرَّاجَةِ»: بالىنى ۋېلسىپىتتىن چۈشۈردى.

نَزَّلَ الثَّمَنَ: باھانى چۈشۈردى، تۆۋەنلەتتى.

«نَزَّلَ التَّاجِرُ أَثْمَانَ بَضَائِعِهِ»: سودىگەر ماللىرىنىڭ باھالىرىنى چۈشۈردى.

نَزَّلَ اللهُ كَلَامَهُ عَلَى أَنْبِيَائِهِ: ئاللاھ ئۆزىنىڭ پەيغەمبەرلىرىگە ۋەھيى قىلدى.

﴿ذَلِكَ بِأَنَّ اللهَ نَزَّلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ﴾ ‹قرآن›: بۇ (قاتتىق ئازاب) شۇنىڭ ئۈچۈنكى، ئاللاھ ھەقىقەتەن ھەق كىتابنى (تەۋراتنى) نازىل قىلدى.

نَزَّهَ يُنَزِّهُ تَنْزِيهًا — نَفْسَهُ عَنِ الْقَبِيحِ: ئۆزىنى يامانلىقتىن يىراق قىلدى، پاك تۇتتى.

نَزَّهَهُ اللهُ مِنَ السُّوءِ: ئاللاھ ئۇنى يامانلىقتىن يىراق قىلدى.

نَزَعَ يَنْزِعُ نَزْعًا: تارتتى، يۇلدى، سۇغاردى، قومۇردى، تارتىپ ئالدى.

«نَزَعَ النَّجَّارُ الْمِسْمَارَ»: ياغاچچى مىخنى يۇلدى.

نَزَعَهُ عَنْ عَمَلِهِ: ئۇنى ئىشتىن بوشاتتى.

«نَزَعَهُ عَنْ وَظِيفَتِهِ»: ئۇنى ۋەزىپىسىدىن ئېلىۋەتتى.

نَزَعَ يَدَهُ مِنْ جَيْبِهِ: قولىنى يانچۇقىدىن چىقاردى.

﴿وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلنَّاظِرِينَ﴾ ‹قرآن›: قولىنى (يانچۇقىدىن) چىقىرىۋىدى، ئۇ ناگاھان قارىغۇچىلارغا (نۇر چاقنىتىپ تۇرىدىغان) ئاپئاق بولۇپ كۆرۈندى.

نَزَعَ يَدَهُ مِنَ الطَّاعَةِ: ئۇ ئىتائەت قىلىشتىن باش تارتتى.

نَزَعَ يَنْزِعُ نُزُوعًا الشَّخْصُ إِلَى أَهْلِهِ: سېغىندى، تەلپۈندى.

نَزَعَهُ عِرْقٌ: ئۆز ئەسلىگە تارتتى.

نَزَعَ الشَّخْصُ عَنِ الْأَمْرِ: بىرەر ئىشتىن ئۆزىنى تارتتى، پەخەس بولدى، ساقلاندى، قول ئۈزدى.

نَزْعٌ: تارتماق، ئېلىۋەتمەك، سۇغارماق، بوشاتماق، كېسەل سەكراتقا چۈشۈپ قالماق.

نَزْعُ السِّلَاحِ: ھەربىي ھازىرلىقلارنى قىسقارتماق، قوراللارنى قىسقارتماق.

فِي النَّزْعِ الْأَخِيرِ: سەكراتتا.

نَزْعَةٌ ج نَزَعَاتٌ: مايىللىق، يۈزلىنىش، خاھىش.

«النَّزْعَاتُ التَّوَسُّعِيَّةُ لِلدُّوَلِ الْكُبْرَى»: چوڭ دۆلەتلەرنىڭ كېڭەيمىچىلىك خاھىشلىرى.

«نَزْعَةٌ جَدِيدَةٌ»: يېڭى يۈزلىنىش.

نَزَغَ يَنْزَغُ / يَنْزِغُ نَزْغًا بَيْنَ الْقَوْمِ: قوۋم (كىشىلەر) ئارىسىدا پىتنە قوزغىدى، ئۇلارنىڭ ئارىسىنى بۇزدى، ئىغۋاگەرچىلىك قىلدى.

﴿إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزَغُ بَيْنَهُمْ﴾ ‹قرآن›: شۈبھىسىزكى، شەيتان ئۇلارنىڭ ئارىسىدا پىتنە قوزغايدۇ.

نَزْغٌ: پىتنە قوزغىماق، بۇزماق، بۇزغۇنچىلىق قىلماق، ئىغۋاگەرچىلىك قىلماق.

نَزْغُ الشَّيْطَانِ: شەيتاننىڭ ئازدۇرۇشى، شەيتاننىڭ ۋەسۋەسىسى.

نَزَفَ يَنْزِفُ نَزْفًا ـ هُ الدَّمُ: ئۇنىڭدىن قان كۆپ چىقىپ كەتتى.

نَزَفَتِ الْبِئْرُ: قۇدۇقنىڭ سۈيى تۈگىگەنگە قەدەر تارتىلدى.

نَزَفَ الشَّخْصُ دَمْعًا: كۆپ ياش تۆكتى.

نُزِفَ الشَّخْصُ: ئەقلىدىن ئازدى، مەست قىلىندى.

نُزِفَ فِي الْخُصُومَةِ: ماجىرادا يېڭىلدى.

﴿لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ﴾ ‹قرآن›: ئۇنىڭدا مەست قىلىدىغان نەرسە يوق، ئۇلار ئۇنى ئىچىش بىلەن مەست بولمايدۇ.

نَزْفٌ: چىقارماق، تارتماق.

نَزْفُ الدَّمِ: قان چىقارماق.

نَزِقَ يَنْزَقُ نَزَقًا وَ نُزُوقًا: يېنىكلىك قىلدى، قاراملىق

قىلدى، ئالدىراڭغۇلۇق قىلدى، تەنتەكلىك قىلدى.

نَزَقٌ: يېنىكلىك، تەنتەكلىك، ئالدىراڭغۇلۇق، شاللاقلىق.

فِي سُلُوكِهِ نَزَقٌ: ئۇنىڭ يۈرۈش-تۇرۇشىدا ئالدىراڭغۇلۇق بار.

نَزَكَ يَنْزِكُ نَزْكًا: سانجىماق، تىقماق.

نَزَلَ يَنْزِلُ نُزُولًا: چۈشتى، قوندى، تۆۋەنلىدى (پەسلىدى).

«نَزَلَ السَّلَّمَ»: شوتىدىن چۈشتى.

«نَزَلَ الْمَطَرُ»: يامغۇر ياغدى.

«نَزَلَتِ الطَّائِرَةُ»: ئايروپىلان قوندى.

«نَزَلَتْ حَرَارَةُ الْمَرِيضِ»: كېسەلنىڭ قىزىتمىسى تۆۋەنلىدى.

«أَوَّلُ آيَةٍ نَزَلَتْ عَلَى الرَّسُولِ ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ﴾»: ئاللاھ تەرەپتىن رەسۇلۇللاغا چۈشكەن تۇنجى ئايەت ﴿اقْرَأْ بِاسْمِ﴾.

«نَزَلَ مَنْزِلًا»: مەنزىلگە (ئۆيگە) چۈشتى.

«نَزَلَ بِالْعَاصِمَةِ»: پايتەختكە چۈشتى.

«نَزَلَ فِي الْفُنْدُقِ»: مېھمانخانىغا چۈشتى.

نَزَلَ عَلَى الْقَوْمِ: كىشىلەرنىڭكىگە مېھمان بولۇپ چۈشتى.

نَزَلَ عَلَى إِرَادَتِهِ: ئۇنىڭ پىكرىگە قوشۇلدى.

«نَزَلَ عَلَى رَأْيِ الْأَغْلَبِيَّةِ»: كۆپ سانلىقنىڭ پىكرىگە قوشۇلدى.

نَزَلَ بِهِ مَكْرُوهٌ: ئۇنىڭغا يامانلىق يەتتى.

نَزَلَ فُلَانٌ عَنِ الْأَمْرِ وَالْحَقِّ: تەرك ئەتتى، كارى بولمىدى.

نَزَلَ عِنْدَ رَغْبَتِهِ: ئۇنىڭ دېگەن يېرىگە باردى.

نَزَلَ عَلَى حُكْمِهِ: ئۇنىڭ ھۆكۈمىنى قوبۇل قىلدى.

نَزِلَ يَنْزَلُ نَزَلَةً: زۇكام بولدى.

نُزُلٌ: مېھمانخانا، مەخسۇس مېھمان كۈتىدىغان جاي.

«يَخْتَارُ السَّيَّاحُ النُّزُولَ عَلَى الشَّوَاطِيءِ»: ساياھەتچىلەر سۇ بويلىرىدىكى مېھمانخانىنى تاللايدۇ.

«نُزُلٌ أَرْبَعَةُ نُجُومٍ»: تۆت يۇلتۇزلۇق مېھمانخانا.

«نُزُلٌ شَعْبِيٌّ»: خەلق مېھمانخانىسى.

﴿كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا﴾ ‹قرآن›: ئۇلارنىڭ مەنزىلگاھى فىردەۋس جەننەتلىرى بولىدۇ.

نَزْلَةٌ: زۇكام بولماق.

نَزْلَةٌ ج نَزَلَاتٌ: بۇرۇن ۋە نەپەسلىنىش يوللىرىدىكى ياللۇغلىنىش.

«نَزْلَةٌ وَافِدَةٌ»: تارقىلىشچان زۇكام.

نَزْلَةٌ شُعْبِيَّةٌ / نَزْلَةٌ صَدْرِيَّةٌ: زۇككە، دەم سىقىلىش.

نَزَهَ يَنْزَهُ نَزَاهَةً: يامانلىقتىن يىراق بولدى، ئۆزىنى پاك تۇتتى، ئىشلارغا ئوبىيېكتىپ قارىدى.

نُزْهَةٌ ج نُزَهٌ: سەيلە قىلماق، تاماشا قىلماق، ئويناماق.

«نُزْهَةُ يَوْمِ الْأَحَدِ»: يەكشەنبىلىك سەيلە.

«قَامَ بِنُزْهَةٍ بَحْرِيَّةٍ»: دېڭىز ساياھىتى قىلدى.

نَزْوٌ: كۆيلىنىش، چاپماق، ئويناقشىماق.

نَزْوُ الْحَيَوَانَاتِ: ھايۋانلارنىڭ كۆيلىشى.

نَزَوَانٌ: قوزغالماق، كۆتۈرۈلمەك، ئېتىلماق، چاچرىماق.

نَزْوَةٌ ج نَزَوَاتٌ: ئويناقشىماق، سەكرەپ چىقماق، ئىرغىماق، ئۇقچىماق، چاپماق.

نَزَوَاتُ الشَّبَابِ: ياشلىقنىڭ بەڭۋاشلىقى.

هُوَ ذُو نَزَوَاتٍ: ئۇ بەڭۋاش.

نَزُوعٌ ج نُزُعٌ وَ نِزَاعٌ: ۋەتەنگە تەلپۈنگۈچى، يۇرتىنى سېغىنغۇچى.

بِئْرٌ نَزُوعٌ: تېيىز قۇدۇق.

صَحْرَاءُ نَزُوعٌ: يىراق قۇملۇق.

نُزُولٌ: چۈشمەك، تۆۋەنلىمەك، ساڭگىلىماق.

صُعُودًا وَ نُزُولًا: مۇقىمسىز.

«تَذَبْذَبَتِ الْأَسْعَارُ صُعُودًا وَ نُزُولًا»: باھا مۇقىمسىز بولۇپ تۇردى.

نَزِيرٌ ج نُزُرٌ: ئازغىنە، بىرئاز، ئاز مىقداردا، ئاز.

نَزِيفٌ: قان كۆپ چىقىش.

«نَزِيفُ الْأَنْفِ مِنْ شِدَّةِ الْحَرَارَةِ»: ئىسسىق بەك بولغانلىقتىن بۇرۇندىن قان كۆپ چىققان.

«نَزِيفٌ دَاخِلِيٌّ»: ئىچىگە قان چۈشۈش.

«نَزِيفٌ دِمَاغِيٌّ»: مېڭىگە قان چۈشۈش.

«تُوُفِّيَ مِنْ أَثَرِ نَزِيفٍ مُخِّيٍّ»: مېڭىگە قان چۈشكەنلىكتىن ۋاپات بولدى.

نَزِيلٌ ج نُزَلَاءُ: مېھمان، يۇرتداش.

«فُلَانٌ نَزِيلِي»: پالانى مېنىڭ يۇرتدىشىم.

نُزَلَاءُ الْمُسْتَشْفَى: دوختۇرخانىدا ياتقۇچىلار.

نَزِيهٌ ج نُزَهَاءُ: ئېپپەتلىك، پاك؛ ئىشلارغا ئوبيېكتىپ قارايدىغان.

«إِمْرَأَةٌ عَفِيفَةٌ نَزِيهَةٌ»: ئېپپەتلىك پاك ئايال.

مُدِيرٌ نَزِيهٌ: مەسىلىلەرگە ئوبيېكتىپ قارايدىغان مۇدىر.

نَسَا مُثَنَّاهُ نَسَوَانِ وَ نَسَيَانِ ج أَنْسَاءُ: ئولتۇرغۇچ سۆڭەك نېرۋا.

نِسَاءٌ: («إِمْرَأَةٌ» نىڭ جەمئىيسى) ئاياللار، خوتۇن-قىزلار.

نِسَائِيٌّ: ئاياللارغا مەنسۇپ، ئاياللارغا مۇناسىۋەتلىك.

«أَشْغَالٌ نِسَائِيَّةٌ»: ئاياللارغا ئائىت ئىشلار، ئاياللار ھەرىكىتى.

تَزَعَّمَتِ الْحَرَكَةَ النِّسَائِيَّةَ: ئاياللار ھەرىكىتىگە باشچىلىق قىلدى.

اَلْإِتِّحَادُ النِّسَائِيُّ: ئاياللار بىرلەشمىسى.

نِسَاجَةٌ: توقۇمىچىلىق.

«نِسَاجَةُ الصُّوفِ»: يۇڭ توقۇمىچىلىق.

«النِّسَاجَةُ الْآلِيَّةُ»: ماشىنىلاشقان توقۇمىچىلىق.

نَسَأَ يَنْسَأُ نَسْئًا وَ مَنْسَأَةً: ئارقىغا سوزدى، كېچىكتۈردى.

«نَسَأَ الدَّيْنَ»: قەرزنى ئارقىغا سوزدى.

نَسَأَ اللهُ أَجَلَهُ: ئاللاھ ئۇنىڭ ئەجىلىنى كېچىكتۈردى، ئۆمرىنى ئۇزۇن قىلدى.

نَسَبَ يَنْسُبُ نَسَبًا وَ نِسْبَةً: نەسەبنامىنى ئېيتىپ بەردى، سۆزلەپ بەردى.

نَسَبَ إِلَى: ... غا مۇناسىۋەتلىك دەپ قارىدى، مەنسۇپ دېدى.

نَسَبَ النَّجَاحَ إِلَى نَفْسِهِ: مۇۋەپپەقىيەتنى ئۆزىنىڭ قىلىۋالدى.

نَسَبَ الْقَوْلَ إِلَى مَصْدَرٍ مَوْثُوقٍ: سۆزنى ئىشەنچلىك مەنبەدىن ئالدى.

نَسَبَ يَنْسِبُ نَسِيبًا — الشَّاعِرُ بِالْمَرْأَةِ: شائىر (ئۆز لىرىكىسىدا) مەھبۇبىنى كۈيلىدى.

نَسَبٌ: نەسەب سۆزلىمەك.

نَسَبٌ ج أَنْسَابٌ: نەسەب، نەسەبنامە، تۇغقانچىلىق، قانداشلىق مۇناسىۋەت.

«شَجَرَةُ النَّسَبِ»: نەسەبنامە، شەجەرە.

عُلَمَاءُ الْأَنْسَابِ: نەسەبشۇناسلار.

سِلْسِلَةُ النَّسَبِ: نەسەبنامە، شەجەرە.

نِسْبَةٌ: نەسەب سۆزلىمەك.

نِسْبَةٌ ج نِسَبٌ: نىسبەت، تۇغقانچىلىق، مەنسۇپ بولماق، مۇناسىۋەت، ئالاقە، باغلىنىش.

بِالنِّسْبَةِ إِلَى كَذَا: شۇنىڭغا قارىغاندا.

يُضَافُ هَذَا إِلَى ذَاكَ بِنِسْبَةِ كَذَا: بۇ ئۇنىڭغا مۇنچىلىك مىقداردا قوشۇلىدۇ.

نِسْبَةُ الْمَوَالِيدِ: تۇغۇلغانلار نىسبىتى.

نِسْبَةُ الْوَفَيَاتِ: ئۆلگەنلەرنىڭ نىسبىتى.

لَا نِسْبَةَ وَلَا مُنَاسَبَةَ بَيْنَهُمَا: ئۇلارنىڭ ئوتتۇرىسىدا ھېچ ئالاقە يوق.

نِسْبِيٌّ: نىسپىي، باشقىغا قارىغاندا.
أَخَذَ أَجْرًا نِسْبِيًّا عَلَى عَمَلِهِ: ئۆزىنىڭ ئىشىغا مۇۋاپىق ھەق ئالدى.
نِسْبِيَّةٌ: نىسپىيلىك.
مَبْدَأُ النِّسْبِيَّةِ: نىسپىيلىك پرىنسىپى.
نَظَرِيَّةُ النِّسْبِيَّةِ: نىسپىيلىك نەزەرىيىسى.
نَسَجَ يَنْسِجُ نَسْجًا الثَّوْبَ: رەخت توقۇدى.
نَسَجَ الشَّاعِرُ الْكَلَامَ: شائىر سۆزلەرنى تىزدى.
نَسَجَ الْكَلَامَ: يالغاننى توقۇدى.
نَسَجَ عَلَى مِنْوَالِهِ: ئۇنىڭغا تەقلىد قىلدى.
نَسَجَ نَسْجَهُ: ئۇنىڭغا ئوخشاش قىلدى.
نَسْجٌ: توقۇش.
«كَلَامٌ مِنْ نَسْجِ الْخِيَالِ»: توقۇلما گەپ.
صَنَاعَةُ الْغَزْلِ وَالنَّسْجِ: توقۇمىچىلىق سانائىتى.
نَسَحَ يَنْسَحُ نَسْحًا التُّرَابَ: توپىنى توزۇتتى.
نَسِحَ يَنْسَحُ نَسَحًا: تەمەگەرلىك قىلدى، ئاچ كۆزلۈك قىلدى.
نَسَخَ يَنْسَخُ نَسْخًا الْكِتَابَ: كىتاب كۆچۈردى.
«نَسَخَ الْوَثِيقَةَ»: ھۆججەتنى كۆپەيتىپ كوپىيە ئالدى.
نَسَخَ الشَّيْءَ: نەرسىنى يوقاتتى.
﴿مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنْسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَا أَوْ مِثْلِهَا﴾ ‹قرآن›: قانداقلا بىر ئايەتنى ئەمەلدىن قالدۇرساق، ياكى ئۇنتۇلدۇرساق، (ئورنىغا) ئۇنىڭدىن ئارتۇق ياكى شۇنىڭغا ئوخشاش بىر ئايەتنى كەلتۈرىمىز.
نَسْخٌ: بىكار قىلماق، ئەمەلدىن قالدۇرماق، ئۆچۈرمەك؛ (خەت) كۆچۈرمەك.
خَطُّ النَّسْخِ: نەسخى خەت نۇسخىسى.
الْخَطُّ النَّسْخِيُّ: نەسخى خەت تۈرى.
نُسْخَةٌ ج نُسَخٌ: نۇسخا، توم، جىلد، قىسىم.
«نُسْخَةٌ مِنْ قَرَارِ الْوَزِيرِ»: مىنىستىر قارارىدىن بىر نۇسخا.
نُسْخَةٌ أَصْلِيَّةٌ: ئورىگىنال، قوليازما، كوپىيە.
«حَصَلَ عَلَى النُّسْخَةِ الْأَصْلِيَّةِ لِلْمَخْطُوطِ»: قوليازمىنىڭ ئەسلىي نۇسخىسىغا ئېرىشتى.
نُسْخَةٌ مِنْ كِتَابِ الْبُخَلَاءِ: بېخىللار توغرىسىدىكى كىتابتىن بىر پارچە.
نَسَرَ يَنْسُرُ نَسْرًا: كەستى، ئۈزدى، چوقۇلىدى.
نَسَرَ الْحَبْلَ: ئارقاننى ئۈزدى.
نَسَرَ الطَّائِرُ اللَّحْمَ: قۇش گۆشنى چوقۇلاپ يېدى.
نَسْرٌ ج نُسُورٌ: تازقارا، قۇماي، بۈركۈت.
نِسْرِينٌ وَاحِدَتُهُ نِسْرِينَةٌ: خۇش پۇراق ئاق ئەتىرگۈل، سېرىنگۈل.
نَسَّ يَنُسُّ نُسُوسًا وَ نَسِيسًا الشَّيْءُ: قۇرۇپ قالدى.
نَسَّابٌ ج نَسَّابُونَ: نەسەب ئالىمى، نەسەبشۇناس، شەجەرەشۇناس.
نَسَّابَةٌ ج نَسَّابَاتٌ: نەسەب ئالىمى، نەسەبشۇناس.
نَسَّاجٌ ج نَسَّاجُونَ: توقۇمىچى، توقۇغۇچى.
«نَسَّاجُ الصُّوفِيَّةِ»: يۇڭ كىيىملەرنى توقۇغۇچى.
نَسَّاسٌ: سۇخەنچى.
نَسَّافَةٌ ج نَسَّافَاتٌ: قوغلىغۇچى ھەربىي كېمە.
«قَذَائِفُ النَّسَّافَاتِ»: تورپېدا (سۇ ئىچىدە ئۈزۈپ يۈرىدىغان مىنالار).
نَسَّقَ يُنَسِّقُ تَنْسِيقًا: باغلىدى، تۇتاشتۇردى، تەرتىپكە سالدى، رەتلىدى.
نَسَّقَ بَيْنَ الْمُتَقَدِّمِينَ لِشُغْلِ الْوَظَائِفِ الْخَالِيَةِ: بوش ئورۇنلاردا ئىشلەشكە كەلگەنلەرنى تەڭشىدى.
نَسَّى يُنَسِّي تَنْسِيَةً: ئۇنتۇلدۇردى.
نَسَعَ يَنْسَعُ نُسُوعًا الشَّيْءُ: ئۆستى.
نِسْعٌ ج نُسْعٌ وَ نِسَعٌ وَ نُسُوعٌ وَ أَنْسَاعٌ: بېغىش، تاسما، شىمال شامىلى.
نَسْغٌ: دەرەخ كەسكەندە چىقىدىغان سۇ.
نَسْغُ النَّبَاتِ: ئۆسۈملۈكنىڭ سۈيى.

نَسَفَ يَنْسِفُ نَسْفًا: بۇزدى، چاقتى، ۋەيران قىلدى، يوقاتتى.

﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفاً﴾ ‹قرآن›: ئۇلار سەندىن تاغلار توغرۇلۇق (يەنى، تاغنىڭ ئاقىۋىتىنىڭ قانداق بولىدىغانلىقى توغرۇلۇق) سورايدۇ، ئېيتقىنكى، «پەرۋەردىگارىم ئۇلارنى كۇكۇم-تالقان قىلىپ...».

نَسَفَ الْبِنَاءَ: بىنانى چېقىپ ۋەيران قىلدى.

«نَسَفَ الْعَدُوّ الدِّيَارَ بِالْقَنَابِلِ»: دۈشمەن بومبىلار بىلەن يۇرتلارنى ۋەيران قىلىپ تۈزلىۋەتتى.

«نَسَفَ الْمُعَارِضُوْنَ الْإِجْتِمَاعَ»: قارشىلىق قىلغۇچىلار يىغىننى بۇزۇۋەتتى.

نَسَقَ يَنْسِقُ نَسْقًا الشَّيْءَ: تىزدى.

«نَسَقَ الدُّرَّ»: گۆھەرنى تىزدى.

نَسَقَ الْكَلَامَ:گەپنى تىزدى، رەتلىدى.

نَسْقٌ: تىزماق، رەتلىمەك، تەرتىپكە سالماق، سىستېمىلاشتۇرماق، ئورۇنلاشتۇرماق.

نَسَقٌ: رەتلىك، تەرتىپلىك، تەكشى.

«كَلَامٌ نَسَقٌ»: رەتلىك گەپ.

«جَاءَ الْقَوْمُ نَسَقًا»: كىشىلەر رەتلىك كەلدى.

فَصِيْحٌ بَلِيْغٌ يُحْسِنُ نَسَقَ الْكَلَامِ: ئۇ سۆزگە ئۇستا بولۇپ گەپنى رەتلىك قىلىدۇ.

حُرُوْفُ النَّسَقِ: ئۇلاش (عطف) ھەرپلىرى.

سَارَ عَلَى نَسَقِهِ: ئۇ نېمە قىلسا شۇنى قىلدى.

نَسَكَ يَنْسُكُ نُسْكًا: زاھىت بولدى.

نَسَكَ الشَّخْصُ لِلّٰهِ: زاھىت بولۇپ ئاللاھقا ئىبادەت قىلدى.

نَسُكَ يَنْسُكُ نَسَاكَةً: زاھىت بولدى.

نُسُكٌ: ئاللاھنىڭ ھەققى، قۇربانلىق.

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّٰهِ﴾ ‹قرآن›: (ئى مۇھەممەد!) ئېيتقىنكى، «مېنىڭ نامىزىم، قۇربانلىقىم، ھاياتىم ۋە ماماتىم ئاللاھ ئۈچۈندۇر».

نَسَلَ يَنْسُلُ نُسُوْلًا: ئاجراپ چۈشتى.

«نَسَلَ رِيْشُ الطَّائِرِ»: قۇشنىڭ پېيى چۈشتى.

«نَسَلَ شَعْرُهُ»: ئۇنىڭ چېچى چۈشتى.

نَسَلَ يَنْسِلُ نَسْلًا الْحَيَوَانَ: ھايۋانىنى نەسىللەندۈردى.

نَسَلَ يَنْسِلُ نَسْلًا الشَّخْصُ: كىشىنىڭ نەسلى كۆپەيدى.

نَسْلٌ: ئاجراپ چۈشمەك، نەسىللەندۈرمەك، نەسلى كۆپەيمەك.

«تَحْدِيْدُ النَّسْلِ»: تۇغۇتنى چەكلىمەك.

«تَحْسِيْنُ النَّسْلِ»: نەسلىنى ياخشىلاش.

ضَبْطُ النَّسْلِ: تۇغۇت چەكلەش.

نَسْلٌ ج أَنْسَالٌ: نەسىل، ئەۋلاد؛ خەلق، ھايۋان.

«هُوَ مِنْ نَسْلِ الْأَشْرَافِ»: ئۇ ئېسىلزادىلەردىن.

﴿وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ﴾ ‹قرآن›: ئۇ (ھۇزۇرۇڭدىن) قايتقاندىن كېيىن، زېمىندا بۇزغۇنچىلىق قىلىش ئۈچۈن ۋە زىرائەتلەرنى، ھايۋاناتلارنى ھالاك قىلىش ئۈچۈن تىرىشىدۇ.

نَسَمَ يَنْسِمُ نَسْمًا وَنَسِيْمًا: شامال چىقتى.

نَسَمَ الشَّيْءُ: تەمى ئۆزگەردى.

«نَسَمَ اللَّبَنُ»: سۈتنىڭ تەمى ئۆزگەردى.

«نَسَمَ لِي خَبَرٌ»: خەۋەر ماڭا ئۇچۇق بولدى.

نَسَمَةٌ ج نَسَمٌ: جان ئىگىسى، جاندار.

نَسَمَةٌ ج نَسَمَاتٌ: ئىنسان، كىشى، جان، نەفس؛ نەپەس سىقىلىش، ھاۋا.

«سُكَّانُ الْقَرْيَةِ أَلْفُ نَسَمَةٍ»: يېزىنىڭ ئاھالىسى مىڭ كىشى.

نَسْنَاسٌ ج نَسَانِيْسُ: پاكىنەك ئادەم، پاكار، ئۇزۇن قۇيرۇقلۇق مايمۇن، تىلىڭ-تىڭچى.

جَوْعٌ نَسْنَاسٌ: قاتتىق ئاچلىق.

قَطَعَ اللهُ نَسْنَاسَهُ: ئاللاھ ئۇنىڭ ئىزىنى يوق قىلسۇن.

نَسْنَسَ يُنَسْنِسُ نَسْنَسَةً الطَّائِرُ: قۇش تېز ئۇچتى.

نَسْنَسَ الدَّابَّةَ: ئات-ئۇلاغنى قوغلاپ ھەيدىدى.

نِسْوَةٌ: («إِمْرَأَةٌ» نىڭ جەمئىسى) ئاياللار، خوتۇن-قىزلار.

﴿وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ﴾ «قۇرئان»: شەھەردىكى بەزى ئاياللار ... دېيىشتى.

نُسُوْعٌ: ئۇزۇنلۇق.

نِسْوِيٌّ: ئاياللارغا مەنسۇپ.

«الْحَرَكَةُ النِّسْوِيَّةُ»: ئاياللار ھەرىكىتى.

نَسِيَ يَنْسَى نَسْيًا وَ نِسْيَانًا: ئۇنتۇدى.

﴿رَبَّنَا لاَ تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾ «قۇرئان»: پەرۋەردىگارىمىز! ئەگەر بىز ئۇنتۇساق ياكى خاتالاشساق...

نَسْيٌ: ئۇنتۇماق.

﴿وَكُنتُ نَسْياً مَّنْسِيًّا﴾ «قۇرئان»: كىشىلەر تەرىپىدىن ئۇنتۇلۇپ كەتكەن (ئەرزىمەس) نەرسىگە ئايلىنىپ كەتسەمچۇ!

نِسْيَانٌ: ئۇنتۇش، خاتىرىسىنى قىسمەن ياكى پۈتۈنلەي يوقىتىش.

«آفَةُ الْعِلْمِ النِّسْيَانُ» «ھەدىس»: ئۇنتۇش ئىلىمنىڭ ئاپىتى.

«أُصِيبَ بِالنِّسْيَانِ بَعْدَ حَادِثِ السَّيَّارَةِ»: ماشىنا ھادىسىسىدىن كېيىن خاتىرىسىنى يوقاتتى.

نَسِيْءٌ: كېچىكتۈرۈش، ئارقىغا سۈرۈش.

﴿إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ﴾ «قۇرئان»: ئاينى ئارقىغا سۈرۈش (يەنى، ئۇرۇش ھارام قىلىنغان ئاينى باشقا بىر ئايغا ئۆزگەرتىپ، يىلنىڭ 12 ئېيىنى 13 ئايغا كۆپەيتىش) كۇفرىنى زىيادە قىلىشتۇر.

نَسِيْئَةٌ: نېسى.

«بَاعَهُ بِنَسِيْئَةٍ»: ئۇنى نېسى ساتتى.

رِبَا النَّسِيْئَةِ: مالنى نېسىگە بېرىش بەدىلىگە ئېلىنىدىغان ئۆسۈم.

نَسِيْبٌ ج أَنْسِبَاءُ وَ نُسَبَاءُ: مۇناسىپ، مۇۋاپىق، ماس؛ تۇغقان، كۈيئوغۇل، قودا-باجا.

نَسِيْبٌ فِي الشِّعْرِ: لىرىكا، لىرىكىلىق شېئىر.

رَجُلٌ نَسِيْبٌ: نەسەبى ئېسىل ئادەم.

أَجَادَ النَّسِيْبَ فِي مَطَالِعِ قَصَائِدِهِ: قەسىدىنىڭ باش قىسمىدا لىرىكىنى غايىگە يەتكۈزگەن.

نَسِيْجٌ ج أَنْسِجَةٌ م نَسِيْجَةٌ ج نَسَائِجُ وَ نُسُجٌ: توقۇلما.

«نَسِيْجُ الْعَنْكَبُوْتِ»: ئۆمۈچۈك تورى.

«مَصْنَعُ النَّسِيْجِ»: توقۇمىچىلىق فابرىكىسى.

نَسِيْجٌ ج أَنْسِجَةٌ: جانلىق جىسىملار توقۇلمىلىرى، توقۇلما ماللار.

هُوَ نَسِيْجُ وَحْدِهِ: ئۇنىڭ تەڭدىشى يوق، يېگانە.

نَسِيْجُ الْجِسْمِ: بەدەن توقۇلمىلىرى.

نَسِيْجٌ عَضَلِيٌّ: مۇسكۇل توقۇلمىلىرى.

نَسِيْجُ الْمُجْتَمَعِ: جەمئىيەت قاتلاملىرى.

نَسِيْسٌ ج نُسُسٌ: ھەيدەلگەن، ھەيدىۋېتىلگەن.

نَسِيْسَةٌ ج نَسَائِسُ: سۇخەنچىلىك، تەبىئەت دۇنياسى، ماھىيەت.

نَسِيْمٌ: سالقىن شامال، روھ، جان، تەر.

فُلاَنٌ بَارِدُ النَّسِيْمِ: پالانى ئېغىر ئادەم.

نَشَأَ نَشَاءٌ: كراخمال.

نُشَارَةٌ ج نُشَارَاتٌ: ھەرە كېپىكى.

نَشَازٌ: كۆتۈرۈلگەن، كۆپكەن، تومپايغان.

«عِرْقٌ نَشَازٌ»: كۆپكەن تومۇر.

نَغْمَةٌ نَشَازٌ: يېقىمسىز كۈي.

قَوْلٌ نَشَازٌ: ياقمايدىغان سۆز.

نَشَاصٌ وَ نِشَاصٌ ج نُشُصٌ وَ نَشَائِصُ: قاتلامۇ قاتلام بۇلۇتلار، قوشۇن.

نَشَاطٌ: تېتىكلەشمەك، روھلانماق، جانلانماق.

نَشَاطٌ ج أَنْشِطَةٌ: ئىش، ھەرىكەت، پائالىيەت.

«لَهُ نَشَاطٌ زِرَاعِيٌّ»: ئۇ دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىدۇ.

«أَنْشِطَةُ الْمُؤَسَّسَةِ الْمُخْتَلِفَةِ»: شىركەت (كارخانا)نىڭ ھەر تۈرلۈك پائالىيەتلىرى.

«الْأَنْشِطَةُ التَّرْبَوِيَّةُ»: تەربىيىۋى پائالىيەتلەر.

«نَشَاطٌ اِجْتِمَاعِيٌّ»: ئىجتىمائىي پائالىيەت.

«نَشَاطٌ دِبْلُومَاسِيٌّ مُكَثَّفٌ»: قويۇق دىپلوماتىك پائالىيەت.

نَشَاطَاتٌ لَا شَرْعِيَّةٌ: قانۇنسىز ھەرىكەتلەر.

نَشَأَ يَنْشَأُ نَشْأً وَ نُشُوءًا وَ نَشْأَةً: پەيدا بولدى، يۈز بەردى، كېلىپ چىقتى، بارلىققا كەلدى، تۇغۇلدى.

نَشَأَ الصَّبِيُّ: بالا ئۆسۈپ يېتىلدى.

«يَنْشَأُ الْبُخَارُ مِنَ الْحَرَارَةِ»: پار ئىسسىقلىقتىن ھاسىل بولىدۇ.

نَشَأَ الشَّخْصُ فِي بَنِي فُلَانٍ: پالانى جەمەتتە تەربىيىلىنىپ ئۆستى.

نَشْءٌ: پەيدا بولماق، ئۆسمەك، يېتىلمەك.

نَشْءٌ ج نَشَأٌ: ھايۋانلارنىڭ بالىلىرى، ئۆسمۈرلەر، ئەۋلاد، ئىگىز بولۇت.

هُوَ نَشَأُ سُوءٍ: ئۇ يامان ئائىلىدىن كېلىپ چىققان.

نَشْأَةٌ: ئۆسمەك، يۇمران ئۆسمۈرلۈك، تەربىيىلەنمەك.

نَشِبَ يَنْشَبُ نَشَبًا وَ نُشُوبًا: قوزغالدى، ئىلىندى.

«نَشِبَتِ الْحَرْبُ بَيْنَ الْجِيرَانِ»: قوشنىلار ئارىسىدا جەڭگى-جېدەل پەيدا بولدى.

«نَشِبَ الصَّيْدُ فِي الْحِبَالَةِ»: ئوۋ تۇزاققا ئىلىندى.

نَشَبٌ: قوزغالماق، ئىلىنماق، تۇرماق، كۆچمەس مۈلۈك، تۇراقلىق مۈلۈك، ئۆي-جاي مۈلۈك، مال-مۈلۈك، پۇل-مال.

«لَهُ نَسَبٌ وَ لَيْسَ لَهُ نَشَبٌ»: ئۇ ئۆزى ئېسىلزادە، ئەمما قولى قىسقا.

نَشِجَ يَنْشَجُ نَشْجًا وَ نَشِيجًا الْبَاكِي: بوقۇلداپ يىغلىدى، ئۆكسۈپ يىغلىدى، ئىسەدەپ يىغلىدى، ھۆكرەپ يىغلىدى.

نَشَجَتِ الْقِدْرُ: قازان پۇرۇقلاپ قاينىدى.

نَشْجٌ ج أَنْشَاجٌ: دەريا، ئېقىن.

نُشْجٌ ج أَنْشَاجٌ: خىرقىراش.

عَبْرَةٌ نُشُجٌ: ئۈن سېلىپ يىغلاش.

نَشَحَ يَنْشَحُ نَشْحًا وَ نُشُوحًا: ئازراق ئىچتى؛ قانغۇدەك ئىچتى.

نَشْحُوحٌ ج نُشُحٌ: ئازغىنە سۇ، مەست ئادەم.

نَشَدَ يَنْشُدُ نَشْدًا وَ نَشِيدًا وَ نِشْدَانًا: سۈرۈشتە قىلدى، ئىزدەندى، ئىستىدى، ئىنتىلدى.

«نَشَدَ ضَالَّتَهُ»: يوقالغان نەرسىنى ئىزدىدى.

نَشَدَ جَارَهُ لِمُسَاعَدَتِهِ: قوشنىسىدىن ياردەم تەلەپ قىلدى.

نَشَدَهُ كَذَا: ئەسلىدى، ياد ئەتتى.

نَشَدْتُكَ بِاللهِ أَنْ تُسَاعِدَنِي عَلَى قَضَاءِ حَاجَتِي: خۇدا ھەققى، مېنىڭ ھاجىتىمنىڭ راۋا بولۇشىغا ياردەم بېرىشىڭنى سورايمەن.

نَشَرَ يَنْشُرُ نَشْرًا الشَّيْءَ: يايدى، تاراتتى، تىلدى.

«نَشَرَ الرَّاعِي غَنَمَهُ فِي الْمَرْعَى»: مالچى قويىنى ئوتلاققا قويۇۋەتتى.

«نَشَرَتِ الْمَرْأَةُ الثِّيَابَ الْمُبَلَّلَةَ»: ئايال ھۆل كىيىملەرنى يايدى.

نَشَرَ النَّجَّارُ الْخَشَبَ: ياغاچچى ياغاچنى تىلدى.

نَشَرَ الْعَلَمَ: بايراق چىقاردى.

نَشَرَ الْكِتَابَ: كىتاب نەشر قىلدى.

«نَشَرَ الشَّاعِرُ دِيْوَانَهُ»: شائىر توپلىمىنى نەشر قىلدۇردى.

نَشَرَتْ وَكَالَةُ الْأَنْبَاءِ خَبَرَ وَقْفِ الْقِتَالِ: ئاخبارات

ئـاكېنىتلىقى ئـۇرۇش تـوختىتىش خەۋىرىنـى ئاڭلاتتى.

نَشَرَ يَنْشُرُ نُشُوْرًا الْأَرْضُ: (باھاردا) زېمىن يېشىللىققا پۈركەندى.

نَشَرَ الشَّجَرُ: دەرەخ يوپۇرماق چىقاردى.

نَشَرَ اللّٰهُ الْمَوْتَى: ئاللاھ ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈردى.

نَشْرٌ: يايماق، تاراتماق، ھەرىدەمەك، يارماق، تارقاتماق، نەشر قىلماق.

دَارُ النَّشْرِ: نەشرىيات.

يَوْمُ النَّشْرِ: قىيامەت كۈنى.

جَاءَ الْقَوْمُ نَشْرًا: قوۋم تارقاق كەلدى.

نَشْرَةٌ ج نَشَرَاتٌ: يايماق، تاراتماق؛ ئۇقتۇرۇش.

«نَشْرَةٌ إِخْبَارِيَّةٌ»: خەۋەرلەندۈرۈش، ئۇقتۇرۇش.

«نَشْرَةٌ جَوِّيَّةٌ»: ھاۋا رايىدىن ئالدىن مەلۇمات بېرىش.

«نَشْرَةٌ دَاخِلِيَّةٌ»: ئىچكى ئۇقتۇرۇش.

نَشْرَةُ الْأَسْعَارِ: مال باھا ئېلانى.

نَشَزَ يَنْشُزُ / يَنْشِزُ نَشْزًا وَ نُشُوْزًا: كۆپتى، ئۆرلىدى، تومپايدى، كۆتۈرۈلدى.

«نَشَزَ الْعِرْقُ»: تومۇر كۆپتى.

نَشَزَ الشَّيْءُ: ئادەتتىن تاشقىرى بولدى، كۆڭۈلسىز بولدى.

نَشَزَ اللَّحْنُ عَنْ ذَوْقِ الْجَمَاعَةِ: ئاھاڭ كۆپچىلىككە ياقمىدى.

نَشْزٌ: ئېگىزلىك، دۆڭ.

نَشَّ يَنِشُّ نَشًّا الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى ئاستا ھەيدىدى.

نَشَّ الذُّبَابَ: چىۋىن قورۇدى.

نَشَّ يَنِشُّ نَشًّا وَ نَشِيْشًا: قۇرۇدى.

«نَشَّتِ الْقِدْرُ»: قازان قۇرۇپ قالدى.

«نَشَّ الرَّطْبُ»: يېشىل ئۇتلاق قۇرۇپ كەتتى.

نَشَّ اللَّحْمَ: ساپلىقتىكى گۆش گاژ-گۇژ قىلدى.

نَشَّأَ يُنَشِّئُ تَنْشِئَةً: تەربىيىلىدى.

«نَشَّأَهُ عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوَى»: ئـۇنى ياخشىلىق ۋە تەقۋالىق ئاساسىدا تەربىيىلىدى.

نَشَّابٌ ج نَشَّابَةٌ: قـوزغىلاڭچى، ئـوق ياسىغۇچى، ئوق ئاتقۇچى، مەرگەن.

نُشَّابٌ ج نَشَاشِيْبُ: ئوقيا ئوقى.

«تَرَامَوْا بِالنَّشَاشِيْبِ»: ئۇلار ئوقيا ئېتىشتى.

نَشَّارُ الْخَشَبِ: ياغاچ تىلغۇچى، شال تىلغۇچى.

نَشَّافٌ: سىياھ سۈمۈرىدىغان قەغەز، تازىلىق قەغىزى.

نَشَّافَةٌ ج نَشَّافَاتٌ: لۆڭگە.

نَشَّالٌ ج نَشَّالُوْنَ: يانچۇقچى، بۇلاڭچى.

نَشَّرَ يُنَشِّرُ تَنْشِيْرًا: يايدى، تاراتتى، نەشر قىلدى.

نَشَّطَ يُنَشِّطُ تَنْشِيْطًا: تېتىكلەشتۈردى، روھلاندۇردى، جانلاندۇردى.

«نَشَّطَ الْمُعَلِّمُ تَلَامِيْذَهُ»: ئوقۇتقۇچى ئوقۇغۇچىلىرىنى روھلاندۇردى.

نَشَّطَ الْحَبْلَ: چەگدى، باغلىدى.

نَشَّفَ يُنَشِّفُ تَنْشِيْفًا: ئېرتتى، سۈرتتى قۇرۇتتى.

«نَشَّفَ عَرَقَهُ»: تېرىنى ئېرتتى.

«نَشَّفَ جِسْمَهُ»: بەدەننى سۈرتتى.

نَشَّمَ اللَّحْمُ: گۆش پۇراپ قالدى.

نَشَّمَ فِيْهِ: تىللىدى، ئەيىبلىدى.

نَشَّمَ اللّٰهُ ذِكْرَ فُلَانٍ: ئاللاھ ئۇنىڭ نامىنى ئۇلۇغ قىلدى.

نَشَّى يُنَشِّي تَنْشِيَةً الْقُمَاشَ: رەختنى كراخماللىدى، پاتلىدى.

نَشَصَ يَنْشِصُ نُشُوْصًا: كۆتۈرۈلدى.

نَشَصَ السَّحَابُ فِي السَّمَاءِ: بۇلۇت ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى.

نَشَطَ يَنْشِطُ نَشْطًا الْحَبْلَ: ئارغامچىغا تۈگۈن چىگدى.

نَشِطَ يَنْشَطُ نَشَاطًا: تېتىك بولدى، روھلۇق

بولدى، جانلىق بولدى.

نَشِطَ مِنْ عِقالِهِ: چۈشەكتىن بوشاندى.

نَشِطَ فِي إدارَةِ الْمَشْرُوعِ: پىلاننى ئورۇنلاشتا
خۇشاللاندى.

نَشَعَ يَنْشَعُ نَشْعًا: ئېسەدەپ يىغلىدى.

نَشَغَتِ الْأَرْضُ: زېمىن سىيسىق سۇ چىقاردى.

نَشَغَ الشَّيْءَ: تارتتۇۋالدى، بۇلۇۋالدى.

نَشَغَ الطِّيبَ: پۇرىدى.

نَشَغَ الْكَلامَ: ئېغىزاكى تارقاتتى.

نَشَغَ الدَّواءَ: دورا ئىچكۈزدى.

نَشَغَ الْماءَ: سۇ تەپچىرىدى.

نَشْغٌ: پالچىلىق ھەققى.

نَشَغَ يَنْشَغُ نَشْغًا: — الْماءَ: سۇ ئاقتى.

نَشَغَ الْماءَ: سۇنى قوچۇشلاپ ئىچتى.

نَشْغَةٌ ج نَشَغاتٌ: ئۆھ تارتىش.

نَشَفَ يَنْشُفُ نَشْفًا: قۇرۇدى.

«نَشَفَ الثَّوْبُ»: كىيىم قۇرۇدى.

«نَشَفَتِ الْأَرْضُ»: يەر قۇرۇدى.

نَشِفَ يَنْشَفُ نَشْفًا و نَشَفًا: قۇرۇدى.

«نَشِفَتِ الْأَرْضُ»: يەر قۇرۇدى.

«نَشِفَتِ الْبِئْرُ»: قۇدۇق قۇرۇپ كەتتى.

نَشِقَ يَنْشَقُ نَشْقًا و نَشَقًا الرّائِحَةَ: پۇرىدى.

نَشَلَ يَنْشُلُ نَشْلًا: تېز تارتتۇۋالدى، بۇلدى،
ئوغرىلىدى، چىقاردى، قۇتقۇزدى.

«نَشَلَ السّارِقُ عِقْدَ السَّيِّدَةِ»: ئوغرى خانىمنىڭ
بويۇنچىقىنى بۇلىدى.

«نَشَلَ النُّقُودَ مِنْ جَيْبِهِ»: ئۇنىڭ يانچۇقىدىن پۇل
ئوغرىلىدى.

نَشَلَ الْخاتَمَ: ئۈزۈكنى چىقىرىۋالدى.

نَشَلَ اللَّحْمَ: گۆشنى قازاندىن ئالدى.

نَشَلَ الْغَرِيقَ: سۇغا غەرق بولغاننى قۇتقۇزدى.

نَشِمَ يَنْشَمُ نَشَمًا الثَّوْرُ: ئۆكۈز ئالا بولدى.

نَشِمَ الشَّيْءُ: نەرسە پۇراپ قالدى.

نَشْنَشَ يُنَشْنِشُ نَشْنَشَةً: قازان پورۇقلاپ قايندى.

نَشْنَشَ الشَّيْءَ: ئىتتىردى، قاتتىق ئىتتىردى.

نَشْنَشَ الدّابَّةَ: ئۇلاغنى ھەيدىدى.

نَشْنَشٌ: قولى ئەپلىك.

نَشْوانٌ م نَشْوَى ج نَشاوَى نشوى: مەست.

نَشْوٌ نَشْوَةٌ: مەستلىك.

نَشْوَةُ الْإنْتِصارِ: غەلىبە خۇشاللىقى.

نَشْوَةُ الطَّرَبِ: خۇشاللىق مەستلىكى.

نَشْوَةُ النَّجاحِ: غەلىبە مەستلىكى.

نُشُوءٌ: پەيدا بولماق، ئۆسمەك.

«مَذْهَبُ النُّشُوءِ وَالْإرْتِقاءِ»: تەدرىجىي تەرەققىيات
نەزەرىيىسى.

نُشُورٌ: ئۆلۈكلەرنى تىرىلدۈرمەك.

يَوْمُ النُّشُورِ: قىيامەت كۈنى.

﴿وَإلَيْهِ النُّشُورُ﴾ «قۇرئان»: سىلەر تىرىلگەندىن
كېيىن ئاللاھنىڭ دەرگاھىغا قايتۇرۇلىسىلەر.

نُشُوزٌ: كۆڭۈلسىز بولماق.

﴿وَإنِ امْرَأَةٌ خافَتْ مِنْ بَعْلِها نُشُوزًا أَوْ إعْراضًا فَلا
جُناحَ عَلَيْهِما أَنْ يُصْلِحا بَيْنَهُما صُلْحًا﴾ «قۇرئان»:
ئەگەر بىرەر ئايال ئېرىنىڭ كۆڭۈلسىز
بولۇشىدىن ياكى يۈز ئۆرۈشىدىن ئەندىشە
قىلسا، ئۇلارنىڭ ئۆزئارا كېلىشىشى ھېچ
گۇناھ ئەمەس.

نَشُوغٌ: ناس، ناسۋال.

نَشَوِيٌّ: كراخمال.

مَوادُّ نَشَوِيَّةٌ: كراخماللىق ماددىلار.

نَشِيَ يَنْشَى نَشْوًا و نَشْوَةً: مەست بولدى.

نَشِيَ بِالشَّيْءِ: ياقتۇردى

«نَشْبَيْتُ بِشِعْرِ الْمَجْنُونِ الْغَزَلِيِّ»: مەجنۇننىڭ
لىرىكىلىرىنى ياقتۇرۇپ كەتتى.

نَشِيجٌ: بۇقۇلداپ يىغلاش، ئۆكسۈپ يىغلاش.

نَشِيدٌ ج أَنَاشِيدُ: ناخشا، قوشاق، غەزەل.

«نَشِيدٌ وَطَنِيٌّ»: دۆلەت شېئىرى.

«نَشِيدٌ عَسْكَرِيٌّ»: ھەربىي ئوركېستىر.

النَّشِيدُ الْأُمَمِيّ: ئىنتېرناتسىئونال شېئىرى.

نَشِيرٌ: ئاياللارنىڭ ئۆي ئىچىدە كىيىدىغان كىيىمى، كېچىلىك كىيىم، ئۆخلاش كىيىمى.

نَشِيشٌ: قۇرۇماق، قايناۋاتقان سۇنىڭ قاينىغان ئاۋازى.

نَشِيطٌ ج نِشَاطٌ وَ نُشَطَاءُ: تېتىك، روھلۇق.

«طَالِبٌ نَشِيطٌ»: روھلۇق ئوقۇغۇچى.

نَشِيطَةٌ: تېتىك، جانلىق، جەڭگاھقا يېتىپ بېرىشتىن بۇرۇن ئېلىنغان ئولجا.

نَصَا يَنْصُو نَصْوًا: كوكۇلىسىدىن تۇتۇۋالدى.

نِصَابٌ ج نُصُبٌ: ئەسلى، يىلتىز، كۈن پاتىدىغان جاي، نەرسىنىڭ باشلىنىشى.

نِصَابُ السِّكِّينِ: پىچاقنىڭ دەستىسى.

نِصَابٌ مِنَ الْمَالِ: زاكات كېلىدىغان ئۆلچەم.

«رَجَعَ الْأَمْرُ إِلَى نِصَابِهِ»: ئىش ئەسلىگە قايتتى.

حَضَرَ النِّصَابُ الْقَانُونِيّ مِنَ الْمُشْتَرِكِينَ فِي الْجَمْعِيَّةِ: جەمئىيەتكە قاتناشقۇچىلارنىڭ قانۇندا بەلگىلەنگەن سانى توشتى.

لِعَدَمِ اكْتِمَالِ النِّصَابِ أُرْجِئَ التَّصْوِيتُ عَلَى الْمَشْرُوعِ: سان توشمىغانلىقى ئۈچۈن لايىھىنى ئاۋازغا قويۇش ئارقىغا سۈرۈلدى.

نَصَبَ يَنْصِبُ نَصْبًا: تىكلىدى، كۆتۈردى، ئورناتتى، ئۆستۈردى.

«نَصَبَ الْعَلَمَ»: بايراق كۆتۈردى، تىكلىدى.

«نَصَبَ الْبَابَ»: ئىشىك ئورناتتى.

«نَصَبَ مِدْفَعًا»: توپ-زەمبىرەكنى تىكلىدى.

نَصَبَ الشَّجَرَةَ: دەرەخ تىكتى.

نَصَبَ الرَّئِيسُ فُلَانًا: رەئىس پالاننى مەنسەپكە قويدى.

نَصَبَ عَلَيْهِ: ھىيلە ئىشلەتتى.

نَصَبَ لَهُ حَرْبًا: ئۇنىڭغا ئۇرۇش ئاچتى.

نَصَبَ لَهُ الْعِدَاءَ: دۈشمەنلەشتى.

نَصَبَ لَهُ فَخًّا: ئۇنىڭغا قىلتاق قويدى.

نَصَبَ نَفْسَهُ لِمُسَاعَدَةِ الْيَتَامَى: يېتىملەرگە ياردەم بېرىشكە ئۆزىنى ئاتىدى.

نَصِبَ يَنْصَبُ نَصَبًا: ھاردى، چارچىدى.

«نَصِبَ الْعَامِلُ يَوْمَ اشْتِدَادِ الْحَرِّ»: ئىسسىق قاتتىق بولغان كۈنى ئىشچى چارچىدى.

نَصِبَ فِي الْأَمْرِ: تىرىشتى.

﴿فَإِذَا فَرَغْتَ فَانْصَبْ﴾ ‹قرآن›: (ئى مۇھەممەد! دەۋەتتىن) بوشىغان چېغىڭدا (ئاللاھقا) ئىبادەت قىلىشقا تىرىشقىن.

نَصْبٌ: تىكلىمەك؛ تىكلەنگەن بايراق؛ ھىيلىگەرلىك؛ خەت يېزىلغان قەبرە تېشى.

نَصْبٌ تَذْكَارِيٌّ: خاتىرە مۇنارىسى.

نُصْبٌ: تىكلەنگەن؛ يامانلىق، بالا.

﴿إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ بِنُصْبٍ وَعَذَابٍ﴾ ‹قرآن›: ئۆز ۋاقتىدا پەرۋەردىگارىغا (ئىلتىجا قىلىپ): «شەيتان ماڭا ھەقىقەتەن جاپا-مۇشەققەت ۋە ئازاب يەتكۈزدى»، دەپ نىدا قىلدى.

نُصْبٌ / نَصْبٌ ج أَنْصَابٌ: چوقۇنۇش ئۈچۈن تىكلەنگەن تاش.

﴿إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ﴾ ‹قرآن›: ھاراق ئىچىش، قىمار ئويناش، بۇتلار (چوقۇنۇش ئۈچۈن تىكلەنگەن تاشلار)غا چوقۇنۇش، پال ئوقلىرى بىلەن پال سېلىش شەيتاننىڭ ئىشى، پاسكىنا قىلىقلاردۇر.

نُصْبَةٌ ج نُصُبٌ: يول بەلگىسى.

نَصَتَ يَنْصِتُ نَصْتًا الشَّخْصَ لَهُ: ئۇنىڭغا قۇلاق

سىلىپ جىم تۇردى.

«يَنْصِتْ لِنَصَائِحِ جَدِّهِ»: بوۋىسىنىڭ نەسىھەتلىرىنى جىم تۇرۇپ ئاڭلايدۇ.

نَصَحَ يَنْصَحُ نَصْحًا وَ نُصُوحًا وَ نَصَاحَةً: نەسىھەت قىلدى، مەسلىھەت بەردى.

نَصَحَتْ تَوْبَتُهُ: ئۇنىڭ تەۋبىسى سەممىي بولدى.

نَصَحَ لَهُ الْوُدَّ: ئۇنىڭغا سەممىي دوستلۇق ئىزھار قىلدى.

نَصَرَ يَنْصُرُ نَصْرًا وَ نُصْرَةً: ياردەم قىلدى.

«نَصَرَ الْمَظْلُوْمَ»: ئېزىلگۈچىگە ياردەم قىلدى.

نَصَرَهُ مِنْهُ: قۇتقۇزدى.

نَصْرٌ: ياردەم قىلماق، غەلىبە؛ ياردەم قىلغۇچى، بولۇشقۇچى.

«رَجُلٌ نَصْرٌ»: ياردەم قىلغۇچى ئادەم.

«قَوْمٌ نَصْرٌ»: ياردەم قىلغۇچى كىشىلەر.

كَانَ النَّصْرُ حَلِيْفَهُ وَالْفَوْزُ أَلِيْفَهُ: غەلىبە ئۇنىڭ ئىتتىپاقدىشى، مۇۋەپپەقىيەت ئۇنىڭ ئۈلپەتدىشى بولدى.

نَصْرَانِيٌّ نَصْرَانِيَّةٌ ج نَصَارَى: ناسارا، خرىستىئان.

﴿وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ﴾ «قۇرئان»: ناسارالار: «مەسىھ (يەنى، ئىيسا) ئاللاھنىڭ ئوغلىدۇر»، دېدى.

نَصْرَانِيَّةٌ: خرىستىئان دىنى.

نُصْرَةٌ: ياردەم، ياردەم قىلماق.

نَصَّ يَنُصُّ نَصًّا الْحَدِيْثَ: ھەدىسنىڭ سەنەدىنى بايان قىلدى.

نَصَّ الرِّسَالَةَ: يېزىپ چىقتى، تەييارلىدى.

نَصَّ الرَّجُلَ: تەكتىنى سورۇشتۇردى، سورۇشتۇرۇپ بىلدى.

نَصَّهُ عَلَى كَذَا: بەلگىلىدى.

نَصٌّ ج نُصُوْصٌ: ئەسلىي تېكىست.

نَصُّ الْكِتَابِ: كىتابنىڭ ئەسلىي نۇسخىسى، ئەسلىي تېكىستى، ئورىگىنال.

وَثِيْقَةٌ بِنَصِّهَا الْحَرْفِيِّ: سۆزمۇسۆز ئېلىنغان ھۆججەت.

تُرْجِمَ الْكَلَامُ نَصًّا وَ رُوْحًا: سۆز تېكىستى ۋە مەزمۇن بويىچە تەرجىمە قىلىندى.

بَلَغَ مِنَ الْأَمْرِ نَصَّهُ: ئىش چېكىگە يەتتى.

النَّصُّ: قۇرئان ۋە ھەدىس.

لَا اِجْتِهَادَ مَعَ النَّصِّ: قۇرئان ۋە ھەدىستىن ئاساس بار يەردە ئىجتىھاتقا يول يوق.

مُخْتَارَاتٌ مِنْ نُصُوْصٍ أَدَبِيَّةٍ: ئەدەبىي تاللانمىلار.

نَصَّابٌ ج نَصَّابُوْنَ: ئالدامچى، ھىيلىگەر.

نَصَّبَ يُنَصِّبُ تَنْصِيْبًا: كۆتۈردى، تىكتى.

«نَصَّبَ الْخَيْمَةَ»: چېدىر تىكتى.

نَصَّبَ الشَّخْصَ: مەنسەپكە ئۆستۈردى.

«نَصَّبَ الْوَزِيْرُ الْمُدِيْرَ الْجَدِيْدَ»: مىنىستىر يېڭى مۇدىر بەلگىلىدى.

نَصَّرَ يُنَصِّرُ تَنْصِيْرًا الشَّخْصَ: خرىستىئانلاشتۇردى.

«حَتَّى يَكُوْنُ أَبَوَاهُ هُمَا اللَّذَانِ يُهَوِّدَانِهِ أَوْ يُنَصِّرَانِهِ» «حدىث»: تاكى ئۇ بالىنىڭ ئاتا-ئانىسى ئۇنى يەھۇدىي قىلىپ چىقىدۇ ياكى ناسارا قىلىپ چىقىدۇ.

نَصَّصَ يُنَصِّصُ تَنْصِيْصًا الْمَتَاعَ: دۆۋىلىدى، توپلىدى، يىغدى، ئۈستى-ئۈستىگە قويدى.

نَصَّفَ يُنَصِّفُ تَنْصِيْفًا النَّهَارَ: چۈش بولدى، كۈن تىكلەشتى.

نَصَّفَ النَّخْلُ: خورما ئالا بولدى.

نَصَّفَ الرَّجُلُ: ئادەم ئوتتۇرا ياش بولدى.

نَصَعَ يَنْصَعُ نُصُوْعًا وَ نَصَاعَةً: ئوچۇق بولدى، ئاشكارا بولدى.

«نَصَعَ لَوْنُهُ»: ئۇنىڭ رەڭگى سۇزۇك بولدى.

«نَصَعَ الْأَمْرُ»: ئىش ئايدىڭلاشتى.

«نَصَعَ الْحَقُّ»: ھەقىقەت ئايدىڭلاشتى.

نَصَعَ بِالْحَقِّ: ھەقنى ئېتىراپ قىلىپ ئۇنى ئادا

قىلدى.

نَصَفَ يَنْصُفُ نَصْفًا وَ نُصُوفًا النَّهَارُ: چىڭقى چۈش بولدى، كۈن تىكلەشتى.

نَصَفَ الشَّيْءَ نَصْفًا: نەرسىنىڭ يېرىمىغا يەتتى.

«نَصَفَ الشَّيْبُ رَأْسَهُ»: ئۇ چارباش بولدى.

«نَصَفَ الْكِتَابَ»: كىتابنىڭ يېرىمىغا كەلدى.

نَصَفَ الشَّيْءَ: نەرسىنى ئىككى بۆلدى.

«نَصَفَ النُّقُودَ بَيْنَهُمَا»: پۇلنى ئۇ ئىككىيلەنگە تەڭ بۆلۈپ بەردى.

نَصَفٌ ج أَنْصَافٌ وَ نُصُفٌ: ئوتتۇرا ياش.

«رَجُلٌ نَصَفٌ»: ئوتتۇرا ياش ئەر.

«اِمْرَأَةٌ نَصَفٌ»: ئوتتۇرا ياش ئايال.

نِصْفٌ نُصْفٌ نَصْفٌ ج أَنْصَافٌ: يېرىم، ئىچى، ئوتتۇرىسى.

«رَجُلٌ نِصْفٌ»: ئوتتۇراھال ئادەم.

«اِمْرَأَةٌ نِصْفٌ»: ئوتتۇراھال ئايال.

«نِصْفُ رَغِيفٍ»: يېرىم توقاچ، يېرىم نان.

«نِصْفُ رَاتِبٍ»: يېرىم مائاش.

«نِصْفُ نَهَارٍ»: يېرىم كۈن، چۈش ۋاقتى.

«نِصْفٌ سَنَوِيٌّ»: يېرىم يىللىق.

«نِصْفُ دَائِرَةٍ»: يېرىم چەمبەر.

نِصْفٌ دَائِرِيٌّ: يېرىم چەمبەر.

نِصْفٌ أُسْبُوعِيٌّ: يېرىم ھەپتىلىك.

نِصْفُ سَاعَةٍ: يېرىم سائەت.

﴿وَإِنْ كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ﴾ «قۇرئان»: ئەگەر (ۋارىس) بىر قىز بولىدىغان بولسا، ئۇنىڭغا مىراسنىڭ يېرىمى تېگىدۇ.

نِصْفٌ شَهْرِيٌّ: يېرىم ئايلىق.

نِصْفُ قُطْرٍ: رادىئۇس.

نِصْفُ الْكُرَةِ: يېرىم شار.

نِصْفُ عُرْيَانٍ: يېرىم يالىڭاچ.

نِصْفُ اللَّيْلِ: يېرىم كېچە، تۈن نىسپى.

نِصْفُ الرَّبِيعِ: باھار ئوتتۇرىسى.

نِصْفُ الطَّرِيقِ: يېرىم يول.

مَجَلَّةٌ نِصْفُ شَهْرِيَّةٍ: يېرىم ئايلىق ژۇرنال.

نِظَامُ نِصْفِ دِرَاسَةٍ وَ نِصْفِ عَمَلٍ: يېرىم كۈن ئوقۇپ، يېرىم كۈن ئىشلەش تۈزۈمى.

بَيْضٌ نِصْفُ سِلْقٍ: يېرىمى ئىلىتىلغان تۇخۇم.

نِصْفِيٌّ: يېرىم، يېرىمى.

شَلَلٌ نِصْفِيٌّ: يېرىم پالەچ.

تِمْثَالٌ نِصْفِيٌّ: يېرىم ھەيكەل.

نَصَلَ يَنْصُلُ نَصْلًا وَ نُصُولًا: تۆكۈلدى.

«نَصَلَ لَوْنُ الثَّوْبِ»: كىيىمنىڭ رەڭگى تۆكۈلدى.

نَصَلَ السَّهْمَ وَالرُّمْحَ وَنَحْوَهُمَا: نەيزىگە تىغ بېكىتتى.

نَصَلَ صَاغِرًا بِحَقِّ فُلَانٍ: پالانىنىڭ ھەققىنى مەجبۇرىي قايتۇردى.

نَصْلٌ: تۆكۈمەك.

نَصْلٌ ج نِصَالٌ و أَنْصُلٌ وَ نُصُولٌ: نەيزە، ئوق ۋە پىچاق قاتارلىقلارنىڭ تىغى، ئۈچى.

نَصُوحٌ: سەمىمىي، راستچىل.

«شَيْخٌ نَصُوحٌ»: سەمىمىي بوۋاي.

تَوْبَةٌ نَصُوحٌ: سەمىمىي تەۋبە.

نَصِيبٌ ج أَنْصِبَاءُ و أَنْصِبَةٌ وَ نُصُبٌ: نېسىۋە، ئۈلۈش، ھەسسە.

«نَصِيبُهُ مِنَ الرِّبْحِ»: پايدىدىن ئۇنىڭ ئۈلۈشى.

«نَصِيبُهُ مِنَ الْمَسْؤُولِيَّةِ»: ئۇنىڭ بىر كىشىلىك مەسئۇلىيىتى.

كَانَتِ الدَّارُ نَصِيبَهُ مِنْ مِيرَاثِ وَالِدِهِ: قورۇ ئاتىسىنىڭ مىراسىدىن ئۇنىڭ ھەسسىگە چۈشتى.

نَصِيحَةٌ ج نَصَائِحُ: نەسىھەت.

«اِتَّبِعْ نَصَائِحَهُ»: ئۇنىڭ نەسىھەتلىرىگە ئەمەل قىلغىن.

«طِبْقَ نَصِيحَتِهِ»: ئۇنىڭ نەسىھەتى بويىچە.

مَاانْفَكَّ يُسْدِيْ إِلَيْهِ نَصَائِحَهُ: ئۇنىڭغا ھارماي نەسىھەت قىلدى.

نَصِيرٌ ج نُصَرَاءُ وَ أَنْصَارٌ: ياردەمچى.

﴿ثُمَّ لَا يَجِدُونَ وَلِيّاً وَلَا نَصِيراً﴾ «قرآن»: ئاندىن (ئۇلارغا) ھېچ ئىگە ۋە ياردەمچى تاپالمايتتى.

نَصِيفٌ: يېرىم، ئوتتۇرا.

«هُوَ فِي نَصِيفِ عُمْرِهِ»: ئۇ يېرىم ئۆمرىدە، ئوتتۇرا يېشىدا.

نَصِيفٌ ج أَنْصِفَةٌ: رومال، سەللە.

نَصِيفٌ نُصَفَاءُ: خادىم، خىزمەتچى، مۇلازىم.

نَضَا يَنْضُو نَضْوًا: سۇغاردى، چىقىرىۋالدى.

نَضَا الثَّوْبَ: كىيىمنى سېلىۋەتتى.

نُضَارٌ: ساپ، خالىس؛ ئالتۇن.

«ذَهَبٌ نُضَارٌ»: ساپ ئالتۇن.

نَضَاضَةٌ ج نَضَاضٌ ونَضَائِضُ: ئازغىنە نەرسە.

نَضَاقَةٌ: تازىلىق، پاكىزلىق.

نِضَالٌ: كۈرەش، كۈرەش قىلىش.

«نِضَالٌ مِنَ أَجْلِ الْحُرِّيَّةِ»: ئەركىنلىك ئۈچۈن كۈرەش قىلماق.

«فِي نِضَالٍ مَعَ الْفَقْرِ»: كەمبەغەللىك بىلەن كۈرەشمەكتە.

«نِضَالٌ مُسَلَّحٌ»: قوراللىق كۈرەش.

«نِضَالٌ سِيَاسِيٌّ»: سىياسىي كۈرەش.

بُؤْرَةُ النِّضَالِ: كۈرەشنىڭ مەركىزىي نۇقتىسى.

نَضَبَ يَنْضِبُ نُضُوبًا الْمَاءُ: سۇ يەرگە سىڭىپ كەتتى.

نَضَبَ الْمَكَانُ: جاي يىراق بولدى.

نَضَبَتِ النَّاقَةُ: تۆگىنىڭ سۈتى ئازلاپ كەتتى.

نَضَبَ عُمْرُهُ: ئۆلدى، ۋاپات بولدى.

نَضَبَ مَاءُ وَجْهِهِ: ئۇيالمىدى.

لَا يَنْضُبُ مَعِينُهُ: ئۇنىڭ ئاتاسى تۈگىمەيدۇ.

نَضِجَ يَنْضَجُ نُضْجًا الشَّيْءُ: پىشتى.

«نَضِجَ الْبُرْتُقَالُ»: ئاپېلسىن پىشتى.

«نَضِجَ اللَّحْمُ»: گۆش پىشتى.

نَضِجَ الرَّأْيُ: پىكىر پۇختا بولدى.

نَضِجَتْ مَدَارِكُ هَذَا الشَّبَابِ: بۇ يىگىتنىڭ ئەقىل-ئىدراكى پىشىپ يېتىلدى.

نُضْجٌ: پىشىپ يېتىلىش، پىشىپ مەي بولۇپ كېتىش.

«نُضْجٌ سِيَاسِيٌّ»: سىياسىي جەھەتتىن پىشىپ يېتىلىش.

نَضَحَ يَنْضَحُ نَضْحًا الشَّيْءُ: ئاقتى، سىرغىدى، تەپچىرىدى.

«نَضَحَ الْإِنَاءُ بِمَا فِيهِ»: قاچا تەپچىرىدى.

نَضَحَتِ الْعَيْنُ: كۆزدىن ياش ئاقتى.

نَضَحَ الثَّوْبَ وَ نَحْوَهُ: كىيىمگە سۇ ياكى خۇشبۇي نەرسە چاچتى، پۈركىدى، سەپتى.

نَضَحَتْنَاالسَّمَاءُ: ئاسماندىن بىزگە يامغۇر ياغدۇرۇپ بەردى.

نَضَخَ يَنْضَخُ نَضْخًا وَ نُضُوخًا الْمَاءُ: سۇ ئېتىلىپ چىقتى، بۇلدۇقلاپ چىقتى، قايناپ چىقتى.

نَضَخَ الشَّيْءَ: نەرسىگە سۇ سەپتى، چاچتى، پۈركىدى، نەمدىدى.

نَضْخٌ: سۇ ئېتىلىپ چىقماق، قايناپ چىقماق، سۇ سەپمەك، چاچماق، پۈركىمەك.

نَضَدَ يَنْضُدُ نَضْدًا: تىزدى.

«نَضَدَ الْعِقْدَ»: مارجاننى تىزدى.

نَضَّدَ يُنَضِّدُ تَنْضِيدًا الْمَتَاعَ: مالنى رەتلەپ تىزدى.

نَضَّدَ أَحْرُفَ الطِّبَاعَةِ: باسما ھەرپلىرىنى تىزدى.

نَضَرَ يَنْضُرُ نُضُورًا وَ نَضْرَةً: نۇرلۇق بولدى، يورۇق، چىرايلىق بولدى، ساپ بولدى، پاكىز بولدى، خۇش چىراي بولدى، يارقىن بولدى، ئوچۇق، گۈزەل بولدى.

«نَضَرَ النَّبَاتُ»: ئۆسۈملۈك گۈزەل بولدى.

«نَضَرَ لَوْنُهُ»: ئۇنىڭ رەڭگى چىرايلىق بولدى.

نَضَّ يَنِضُّ نَضًّا وَ نَضِيْضًا الْمَاءُ: سۇ سىرغىپ ئاقتى.

نَضَّ لَهُ بِشَيْءٍ: ئازراق نەرسە بەردى.

نَضَّ مَالُهُ: مېلى نەق پۇلغا ئايلاندى.

نَضَّ الشَّيْءُ: ئاشكارىلىندى.

نَضَّتِ الْقِرْبَةُ مِنْ شِدَّةِ الْمِلْءِ: جىق قاچىلانغانلىقتىن تولۇم يېرىلىپ كەتتى.

نَضَّ الطَّائِرُ جَنَاحَيْهِ: قۇش قانات قاقتى.

نَضٌّ: ياقمايدىغان ئىش.

نَضَّاحَةٌ ج نَضَّاحَاتٌ: سۇ چاچقۇچ، سۇيۇقلۇق پۈركىگۈچ، سۇ سەپكۈچ.

قَوْسٌ نَضَّاحَةٌ بِالنَّبْلِ: ئوق ياغدۇرىدىغان يا.

نَضَّاخٌ:شارقىرىتىپ چاچقۇچى.

«مَطَرٌ نَضَّاخٌ غَزِيْرٌ»: مول ياغقان يامغۇر.

عَيْنٌ نَضَّاخَةٌ: سۇ ئېتىلىپ چىقىدىغان بۇلاق.

﴿فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّاخَتَانِ﴾ «قۇرئان»: ئۇ ئىككى جەننەتتە قايناپ چىقىپ تۇرغان ئىككى بۇلاق بار.

نَضَّجَ يُنَضِّجُ تَنْضِيْجًا: پىشۇردى.

«نَضَّجَ اللَّحْمَ»: گۆش پىشۇردى.

نَضَفَ يَنْضُفُ نَضَفَانًا الدَّابَّةُ: ئۇلاغ سوكۇلداپ ماڭدى.

نَضِفَ يَنْضَفُ نَضَفًا: خىزمەت قىلدى، مۇلازىمەت قىلدى.

نَضِفٌ: نىجىس، ناپاك، مەينەت.

نَضَلَ يَنْضَلُ نَضَلًا: ئورۇقلىدى، ئاجىزلىدى، چارچىدى.

نَضَلَ يَنْضُلُ نَضْلًا: يەڭدى، غەلىبە قىلدى.

نُضُوْجٌ:پىشىپ يېتىلىش.

«نُضُوْجُ الْفَاكِهَةِ»: مېۋىنىڭ پىشىشى.

«نُضُوْجٌ فِكْرِيٌّ»: ئەقىل-ئىدراك جەھەتتىن يېتىلىش.

نَضِيْدٌ: رەتلىك تىزىلغان، سانجاق-سانجاق بولۇپ كەتكەن.

﴿وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ﴾ «قۇرئان»: ئېگىز ئۆسكەن، مېۋىلىرى سانجاق-سانجاق بولۇپ كەتكەن خورمىلارنى ئۆستۈردۇق.

نَضِيْدَةٌ ج نَضَائِدُ: رەتلىك تىزىلغان، ماتىروس، كۆرپە، تۆشەك، ياستۇق، تەكىيە.

نَضِيْرٌ: گۈزەل، چىرايلىق، نۇرلۇق، پاكىز.

وَجْهٌ نَضِيْرٌ: خۇش چىراي.

نَضِيْضَةٌ ج أَنِضَّةٌ وَ نَضَائِضُ: ئاز يامغۇر.

نَضِيْفٌ: مەينەت؛ پاكىز.

نَطَا يَنْطُو نَطْوًا- الْمَنْزِلُ: جاي يىراق بولدى.

نَطَا الْحَبْلَ: ئارغامچىنى تارتتى.

نِطَابٌ: باش، بويۇن تومۇرى.

نِطَاسِيٌّ ج نِطَاسِيُّوْنَ وَ نُطُسٌ: ئۇستا دوختۇر، توشقان ئالىم.

نِطَاقٌ ج نُطُقٌ: بەلباغ، كەمەر، پەشتاما؛ دائىرە، رايون، چېگرا.

اِتَّسَعَ نِطَاقُ هَذِهِ الْفِكْرَةِ: بۇ پىكىرنىڭ دائىرىسى كەڭ بولدى.

شَيْءٌ وَاسِعُ النِّطَاقِ: كەڭ دائىرىلىك.

فِي نِطَاقِ هَذَا الْمَوْضُوْعِ: بۇ ماۋزۇ دائىرىسى ئىچىدە.

نِطَاقٌ صِحِّيٌّ ، نِطَاقُ الْحَجْرِ الصِّحِّيِّ: يۇقۇملۇق كېسەللىكلەردىن مۇداپىئەلىنىش پونكىتى.

نِطَاقُ التَّبِعَاتِ: مەجبۇرىيەت دائىرىسى، مەسئۇلىيەت دائىرىسى.

نَطَحَ يَنْطَحُ نَطْحًا: ئۈستى، سۈزدى.

نَطَحَهُ الثَّوْرُ: ئۇنى بۇقا ئۈسۈۋەتتى.

«نَطَقَ الْكَبْشُ الصَّبِيَّ»: قوچقار بالىنى ئۈسۈۋەتتى.

نَطَحَ فُلَانًا عَنْ كَذَا: پالاننى قوغدىدى.

نَطَرَ يَنْطُرُ نَطْرًا: قوغدىدى، مۇداپىئە قىلدى.

نَطَرَةٌ عَنْهُ: قورۇدى.

نَطَرَتِ السَّمَاءُ: يامغۇر ياغدى.

نَطِسَ يَنْطَسُ نَطَسًا: ئىشلارغا ئىنچىكە قارىدى، كۆڭۈل بۆلدى.

نَطِسٌ ج نَطِسُونَ: چوڭقۇر پىكىرلىك، ئىنچىكىلەپ قارىغۇچى.

نَطَّ يَنِطُّ نَطًّا وَ نَطِيطًا: سەكرىدى.

«نَطَّتِ الْقِطَّةُ»: مۈشۈك سەكرىدى.

نَطَّ الشَّخْصُ فِي الْأَرْضِ: باردى، كەتتى.

نَطَّ فِي كَلَامِهِ: ۋاتىلدىدى، كوتۇلدىدى.

نُطَّارٌ ج نَطَاطِيرُ: زىرائەتكە تىكلەنگەن قارانچۇق.

نَطَّاطٌ: تولا سەكرەيدىغان.

«قِطٌّ نَطَّاطٌ»: تولا سەكرەيدىغان مۈشۈك.

نَطٌّ ج نَطَّاطُونَ: جاۋىلداق، ۋات-ۋات.

نَطَّفَ يُنَطِّفُ تَنْطِيفًا الْمَرْأَةَ: ئايالنىڭ قۇلىقىغا سىرغا سېلىپ قويدى.

نَطَّقَ يُنَطِّقُ تَنْطِيقًا: سۆزلەتتى؛ بېلىگە كەمەر باغلىدى.

«نَطَّقَتِ الْأُمُّ الصَّبِيَّ»: ئانا بالىنى سۆزلەتتى.

نَطَعَ يَنْطَعُ نَطْعًا اللُّقْمَةَ: يېمەكلىكنى ئېلىپ ئازراق يەپ ئاندىن ئۇنى داستىخانغا قويۇپ قويدى.

نَطِعَ نَطَعًا لَوْنُهُ: رەڭگى ئۆزگەردى، ئۆڭدى.

نَطْعٌ وَ نِطْعٌ وَ نَطَعٌ ج أَنْطَاعٌ وَنُطُوعٌ وَأَنْطُعٌ: پالاس، تۆشەك، سېلىنچا، كۆرپە، كۆرپىچەك، تېرە پالاس.

نَطَفَ يَنْطِفُ نَطْفًا وَ نُطُوفًا وَنَطَفَانًا الْمَاءُ: سۇ تامچىلىدى، ئاز ئاقتى.

«نَطَفَتِ الْقِرْبَةُ»: تۇلۇم ئېقىپ قالدى.

نَطَفَتِ الْمَاءَ: سۇنى قۇيدى، تۆكتى.

نَطَفَهُ بِعَيْبٍ: ئۇنى ئەيىبلىدى.

نَطَفٌ: ئەيىب، نۇقسان، يامانلىق.

نَطِفٌ: نىجىس، مەينەت، گۇمانلىق ئادەم.

نُطْفَةٌ ج نِطَافٌ: سۈزۈك سۇ، تامچە.

«سَقَانِيْ نُطْفَةً عَذْبَةً»: ئۇ ماڭا شېرىن سۇ بەردى.

«جَاءَ وَعَلَى وَجْهِهِ نِطَافٌ مِنْ عَرَقٍ»: ئۇ كەلگەندە ئۇنىڭ يۈزىدە تەر تامچىلىرى بار ئىدى.

نُطْفَةٌ ج نُطَفٌ: مەنىي، ئىسپېرما.

﴿خَلَقَ الإِنسَانَ مِن نُّطْفَةٍ﴾ «قرآن»: ئاللاھ ئىنساننى ئابىمەنىيدىن ياراتتى.

نَطَفَةٌ: ھالقا، سىرغا.

نَطَقَ يَنْطِقُ نُطْقًا وَمَنْطِقًا: سۆزلىدى، گەپ قىلدى، پىكىر بايان قىلدى، سۆزگە چىقتى.

نَطَقَ بِالْحُكْمِ: ھۆكۈم چىقاردى، ھۆكۈم ئېلان قىلدى.

«نَطَقَ الْقَاضِيْ بِالْحُكْمِ»: سوتچى ھۆكۈم چىقاردى.

نَطَقَ الْكِتَابُ: چۈشەندۈردى، ئۇقتۇردى، شەرھلىدى، بايان قىلدى، سۆزلەپ بەردى.

نَطَقَتِ الْقِيْثَارَةُ: گىتار سايراپ كەتتى.

نُطْقٌ: سۆزلەش، سۆز، گەپ-سۆز.

طِفْلٌ مُبَكِّرُ النُّطْقِ: بالدۇر تىلى چىققان بوۋاق.

هُوَ فَاقِدُ النُّطْقِ: ئۇ تىلسىز.

نَطَلَ يَنْطُلُ نَطْلًا وَنُطُولًا - الْخَمْرَ: ھاراقنى سىقىپ چىقاردى.

نَطَلَ الْمَاءَ: سۇنى ئاز-ئاز قۇيدى.

نَطَلَ الْمَاءَ مِنَ الْبِئْرِ: قۇدۇقتىن سۇ تارتتى.

نَطْلٌ: ئۈزۈمنىڭ پوستى، ئازغىنە سۈت.

نَطْلَاءُ: ئاپەت.

نُطْلَةٌ ج نُطَلٌ: ئىككىنچى قېتىم سىقىپ چىقىرىلغان ھاراق.

نُطُوٌّ: يىراقلىق، مۇساپە.

نَطُوفٌ: يامغۇرلۇق بولۇت.

لَيْلَةٌ نَطُوفٌ: يامغۇرلۇق كېچە.

نَطِيحَةٌ ج نَطْحَى وَنَطَائِحُ: ئۈسۈپ ئۆلتۈرۈلگەن قوي.

نِظَارَةٌ: پاراسەت، ماھىرلىق، نازارەت، باشقۇرماق،

مىنىستىرلىك.

نِظَارَةُ الْخَارِجِيَّةِ: تاشقى ئىشلار مىنىستىرلىقى.

نِظَارَةُ الْمَالِيَّةِ: مالىيە مىنىستىرلىقى.

نَظَافَةٌ: تازىلىق، پاكىزلىق.

بَيْتُ النَّظَافَةِ: تازىلىق ئۆيى.

نِظَامٌ: تىزىش، رەتلەش.

نِظَامٌ ج أَنْظِمَةٌ وَنُظُمٌ: تىزىق يىپ، تەرتىپ، تۈزۈم، تۈزۈلمە، توقۇلما، تەشكىل، تەشكىلات.

«يُحَافِظُ الْمُوَظَّفُ عَلَى نِظَامِ الْإِدَارَةِ»: خىزمەتچى ئىدارە تۈزۈمىگە رىئايە قىلىدۇ.

«نِظَامٌ اِشْتِرَاكِيٌّ»: سوتسىيالىستىك تۈزۈم.

«نِظَامٌ عَسْكَرِيٌّ»: ھەربىي تۈزۈم.

«نِظَامٌ جُمْهُورِيٌّ»: جۇمھۇرىيەت تۈزۈمى.

«أَنْظِمَةٌ تَعْلِيمِيَّةٌ»: مائارىپ تۈزۈملىرى، مائارىپ قائىدە-يوسۇنلىرى.

«النِّظَامُ الْأَسَاسِيُّ لِلشَّرِكَةِ»: شىركەتنىڭ قائىدە-تەرتىپلىرى.

النِّظَامُ الْإِجْتِمَاعِيُّ: ئىجتىمائىي تۈزۈم.

النِّظَامُ الْعَامُّ: ئاممىۋى تەرتىپ.

«اِخْتَلَّ النِّظَامُ الْعَامُّ فِي الْبِلَادِ»: دۆلەتنىڭ ئاممىۋى تەرتىپى بۇزۇلدى.

نَظَرَ يَنْظُرُ نَظَرًا إِلَى الشَّيْءِ: نەرسىگە قارىدى، دىققەت بىلەن قارىدى، كۆردى.

نَظَرَ الدَّيْنَ: قەرزنى كېچىكتۈردى.

نَظَرَ الشَّيْءَ: نەرسىنى كۈتتى.

«إِنِّي أَنْظُرُ فَضْلَ اللهِ»: مەن چوقۇم ئاللاھدىن ئىلتىپات كۈتىمەن.

نَظَرَ الشَّخْصَ: كىشىنىڭ گېپىگە قۇلاق سالدى.

نَظَرَ فِي الشَّيْءِ: ئۆگەندى ۋە ئويلاندى.

«نَظَرَ فِي الْقَضِيَّةِ»: مەسىلىنى ئويلاندى.

نَظَرَ بَيْنَ النَّاسِ: كىشىلەر ئارىسىدا ھۆكۈم چىقاردى.

نَظَرَ لِفُلَانٍ: ياردەم قىلدى، قارىدى.

«نَظَرَ لِلْيَتِيمَةِ»: يېتىمگە ياردەم قىلدى، يېتىمگە قارىدى.

﴿ قُلِ انظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ﴾ ‹قۇرئان›: ئېيتقىنكى: «ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى نەرسىلەرنى كۆزىتىڭلار».

نَظَرٌ: قاراش، كۆرمەك، كۆرۈش كۈچى، پىكىر، ئويلىنىش، ئۆگىنىش، تەتقىق قىلىش.

«النَّظَرُ إِلَى الْأَزْهَارِ»: گۈل-چېچەكلەرگە قاراش.

«مَسْأَلَةٌ فِيهَا نَظَرٌ»: ئويلىنىپ بېقىشقا تېگىشلىك مەسىلە.

«مَوْضُوعٌ تَحْتَ النَّظَرِ»: تەتقىق قىلىنىۋاتقان تېما.

«أَعَادَ النَّظَرَ فِي الْمَقَالَةِ»: ماقالىگە قايتا قاراپ چىقتى.

«الْمَحْكَمَةُ ذَاتُ النَّظَرِ»: تولۇق ھوقۇقلۇق مەھكىمە.

«نَظَرٌ سَدِيدٌ»: توغرا قاراش.

«أَهْلُ النَّظَرِ وَالْعِلْمِ»: پىكىرلىك ۋە بىلىملىكلەر.

نَظَرٌ ج أَنْظَارٌ: كۆرۈش كۈچى، كۆرۈش قۇۋۋىتى.

«قَصِيرُ النَّظَرِ»: نەزەر دائىرىسى تار.

بِالنَّظَرِ إِلَى كَذَا / نَظَرًا إِلَى كَذَا: شۇنىڭغا قارىغاندا.

بَعِيدُ النَّظَرِ: نەزەر دائىرىسى كەڭ، پاراسەتلىك.

أَدَارَ نَظَرَهُ مِنْ أَعْلَى الْجِبَالِ: تاغ ئۈستىدىن كۆز يۈگۈرتتى.

نَظْرَةٌ ج نَظَرَاتٌ: بىر قاراش.

«أَلْقَى نَظْرَةً»: لاپپىدە قارىدى.

نَظِرَةٌ: كۈتمەك.

﴿ وَإِنْ كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَى مَيْسَرَةٍ ﴾ ‹قۇرئان›: ئەگەر قەرزدارىڭلار قولى قىسقا بولسا، ئۇنىڭ ھالى ياخشىلانغۇچە كۈتۈڭلار.

نَظَرِيٌّ: كۆزنىڭ، كۆرۈش كۈچىگە مۇناسىۋەتلىك، كۆرۈش سېزىمىغا باغلىق، ئوپتىكىلىق، نەزەرىيىۋى، نەزەرىيە جەھەتتىن.

نَظَرِيًّا: نەزەرىيە جەھەتتىن.

نَظَرِيَّةٌ ج نَظَرِيَّاتٌ: ھۆكۈم، ھۆكۈم جۈملە.

نَظَرِيَّةٌ: نەزەرىيە، ئىلمىي پرىنسىپ، ئىلمىي قانۇن، تەلىمات.

اَلنَّظَرِيَّةُ وَالْعَمَلِيَّةُ / اَلنَّظَرِيَّةُ وَالتَّطْبِيقُ: نەزەرىيە ۋە ئەمەلىيەت، نەزەرىيە ۋە ئەمەلىيەتكە بىرلەشتۈرۈش.

نَظَّارٌ: يىراقنى كۆرىدىغان، ئۆتكۈر، نەزەر دائىرىسى كەڭ.

نَظَّارَاتِيٌّ: كۆزەينەك ياسىغۇچى، ئوپتىكىشوناس.

نَظَّارَةٌ: تاماشىبىنلار، كۆرگۈچىلەر.

نَظَّارَةٌ ج نَظَّارَاتٌ: كۆزەينەك.

نَظَّارَةٌ حَرْبِيَّةٌ: دۇربۇن.

نَظَّارَةٌ مُكَبِّرَةٌ: مىكروسكوپ.

نَظَّارَةٌ مُجَسِّمَةٌ: سىتېرىئوسكوپ (بەدەننى تەكشۈرىدىغان بىر خىل ئەينەك).

أَبُو نَظَّارَةٍ وَ ذُو النَّظَّارَةِ: كۆزەينەكلىك، كۆزەينەك تاقىۋالغان.

نَظَّرَ يُنَظِّرُ تَنْظِيرًا الشَّيْءَ بِالشَّيْءِ: سېلىشتۇردى.

«نَظَّرَ شَهَادَتَهُ الْعِلْمِيَّةَ بِشَهَادَةٍ أُخْرَى»: ئۇنىڭ ئىلمىي دىپلومىنى باشقا دىپلومغا سېلىشتۇردى.

نَظَّرَهُ: ئۇنى نەزەرىيە شەكلىدە ئوتتۇرىغا قويدى.

«نَظَّرَ نَتَائِجَ بَحْثِهِ»: ئۆزىنىڭ تەتقىقات نەتىجىلىرىنى نەزەرىيە شەكلىدە ئوتتۇرىغا قويدى.

نَظَّفَ يُنَظِّفُ تَنْظِيفًا: تازىلىدى، پاكىزلىدى، ئادالىدى.

«نَظَّفَ الْبَيْتَ مِنَ الْوَسَخِ وَالْغُبَارِ»: ئۆيىنى مەينەتچىلىك ۋە چاڭ-توزاندىن تازىلىدى.

«نَظَّفَ مَلَابِسَهُ»: كىيىملىرىنى تازىلىدى.

«نَظَّفَ أَسْنَانَهُ»: چىشلىرىنى تازىلىدى.

نَظَّفَ الشَّخْصُ قَلْبَهُ: قەلبىنى پاك تۇتتى، گۇمانلىق ۋە چەكلىمىلەردىن ساقلىدى.

نَظَّمَ يُنَظِّمُ تَنْظِيمًا: تەرتىپكە سالدى، ئورۇنلاشتۇردى، تەشكىللىدى، ئۇيۇشتۇردى، رەتلىدى.

«نَظَّمَ الطَّالِبُ كُتُبَهُ»: ئوقۇغۇچى كىتابلىرىنى رەتلىدى.

نَظَّمَ اللُّؤْلُؤَ: ئۈنچە-مەرۋايىتلارنى يىپقا ئۆتكۈزدى.

نَظُفَ يَنْظُفُ نَظَافَةً: پاكىز بولدى، تازا بولدى.

«نَظُفَتْ ثِيَابُهُ»: ئۇنىڭ كىيىملىرى پاكىز بولدى.

نَظَمَ يَنْظِمُ نَظْمًا: تىزدى. نەزم يازدى.

«أَنْشَدْتُ نَظْمًا أُهَنِّيهَا أَخَا عَجَلٍ يَا أَهْلَ فَضْلٍ أَقِيلُوا بَعْضَ إِبْهَامِ»: مەن ئىسلام جەمئىيىتى قۇرۇلغانلىقىنى تەبرىكلەش يۈزىسىدىن ھاپىلا-شاپىلا بۇ شېئىرنى يېزىپ چىقتىم، كۆپچىلىك ئۆلىمالار يېتەرسىزلىكلىرىنى كەچۈرۈۋەتسىكەن.

«نَظَمَ جَوَاهِرَ الْقِلَادَةِ»: بويۇنغا ئاسىدىغان مەرۋايىتلارنى تىزدى.

نَظَمَ شِعْرًا: شېئىر تۈزدى.

«نَظَمَ قَصِيدَةً حَمَاسِيَّةً»: قەھرىمانلىق قەسىدىسى تۈزدى.

نَظَمَ أَمْرَهُ: ئىشنى تۈزدى، تەرتىپكە سالدى، رەتلىدى، ئورۇنلاشتۇردى.

نَظْمٌ: تەشكىللىمەك، ئۇيۇشتۇرماق، رەتلىمەك، ئورۇنلاشتۇرماق، تەرتىپكە سالماق، شېئىر، نەزم.

نَظْمُ الشِّعْرِ: شېئىر تۈزۈش، شېئىر يېزىش.

نَظِيرٌ ج نُظَرَاءُ: ئوخشاش، تەڭ-باراۋەر.

«اِسْتَقْبَلَ وَزِيرُ الْخَارِجِيَّةِ نَظِيرَهُ»: تاشقى ئىشلار مىنىستىرى باشقا تاشقى مىنىستىرنى كۈتۈۋالدى.

«فُلَانٌ لَيْسَ لَهُ نَظِيرٌ»: پالانىنىڭ ئوخشىشى يوق.

«هُوَ مُنْقَطِعُ النَّظِيرِ»: ئۇ تەڭداشسىز.

نَظِيفٌ ج نِظَافٌ: تازا، پاكىز.

«تِلْمِيذٌ نَظِيفُ الثِّيَابِ»: كىيىملىرى رەتلىك ئوقۇغۇچى.

نَظِيفُ السَّرَاوِيلِ: پاك.

نَظِيفُ الْيَدَيْنِ: هارام نەرسىلەردىن ئۆزىنى پاك تۇتىدىغان.

نُعَاسٌ: ئۇگدىمەك، مۈگدەش.

نِعَالَةٌ: موزدۇزلۇق، تاقىچىلىق.

نَعَامَةٌ ج نَعَامٌ وَنَعَائِمُ: تۆگە قۇش؛ چۆلدە تىكلەپ قويۇلغان يول بەلگىسى.

جَاءَ كَالنَّعَامَةِ: ئۈمىدسىز قايتتى.

خَفَّتْ نَعَامَةُ الْقَوْمِ: كىشىلەر كەتتى.

رَكِبَ جَنَاحَيِ النَّعَامَةِ: تىرىشتى.

نَعَامَةُ الدِّمَاغِ: كۆكرەك پەردىسى.

نَعَامَةُ الْقَدَمِ: تاپان، تاپان ئوتتۇرىسى.

نَفَرَتْ نَعَامَتُهُ: چۆچۈپ كەتتى.

هُوَ ظِلُّ نَعَامَةٍ: ئۇ ئۇزۇنتۇرا.

نَعَبَ يَنْعَبُ نَعِيبًا وَنُعَابًا الْغُرَابُ: قاغا غاقىلدىدى.

نَعَتَ يَنْعَتُ نَعْتًا: تەسۋىرلىدى، سۈرەتلەپ بەردى، بايان قىلدى، سۈپەتلىدى.

نَعْتٌ ج نُعُوتٌ: سۈپەتلەش، تەسۋىرلەش، بايان قىلىش.

جَمَعَ نُعُوتَ الْخَيْرِ كُلَّهَا: ئۇنىڭدا ياخشىلىق سۈپەتلىرىنىڭ ھەممىسى تېپىلىدۇ.

نَعَثَ يَنْعَثُ نَعْثًا الشَّيْءَ: نەرسىنى ئالدى.

نَعْثَلٌ: ئالجىغان قېرى، ئەركەك سېرتلان، كۆكۈيۈن.

نَعِجَ يَنْعَجُ نَعَجًا اللَّوْنُ: رەڭ ئاپئاق سۈزۈك بولدى.

نَعِجَ الْبَعِيرُ: تۆگە سەمرىدى.

نَعِجَ الشَّخْصُ: قوي گۆشى ئېغىر كەلدى.

نَعْجَةٌ ج نِعَاجٌ وَنَعَجَاتٌ: ساغلىق قوي.

نَعَرَ يَنْعَرُ نَعْرًا وَنَعِيرًا وَنُعَارًا: پۇشۇلدىدى، ئىڭرىدى، خىرقىرىدى.

نَعَرَ الْعِرْقُ بِالدَّمِ: تومۇردىن قان ئېتىلىپ چىقتى.

نَعَرَ فِي الْبِلَادِ: يۇرت كەزدى.

نَعَرَ فُلَانٌ فِي الْفِتْنَةِ: پىتنىگە چېتىلىپ قالدى.

مِنْ أَيْنَ نَعَرْتَ إِلَيْنَا: سەن قەيەردىن كەلدىڭ؟

نَعَرَةٌ ج نَعَرَاتٌ: خورەك، دىماغ تاۋۇشى، پۇشۇلدىغان ئاۋاز.

نُعَرَةٌ ج نُعَرٌ وَنُعَرَاتٌ: دىماغ.

نُعَرَةٌ: مەنمەنلىك، ئۆزىنى چوڭ تۇتۇش، ھاكاۋۇرلۇق؛ كۆكۈيۈن.

فِي فُلَانٍ نَعَرَةٌ: پالانى ھاكاۋۇر.

نُعْرَةٌ إِقْلِيمِيَّةٌ: يۇرتۋازلىق.

نُعْرَةٌ عُنْصُرِيَّةٌ: ئىرقچىلىق.

نَعَسَ يَنْعَسُ نَعْسًا وَنَعَسًا وَنُعَاسًا: ئۇگدىدى، مۈگدىدى، ئۇيقا باستى.

نَعَسَ حَظُّهُ: بەختسىز بولدى.

نَعَسَتِ السُّوقُ: بازار كاساتلاشتى.

«إِذَا نَعَسَ أَحَدُكُمْ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَرْقُدْ حَتَّى يَذْهَبَ عَنْهُ النَّوْمُ» ‹حديث›: سىلەر ناماز ئوقۇۋېتىپ مۈگدەپ قالساڭلار، بېرىپ ئۇيقۇڭلار تۈگىگۈچە ئۇخلاڭلار.

نَعْسَانٌ م نَعْسَى ج نِعَاسٌ: ئۇگدىگۈچى.

نَعَشَ يَنْعَشُ نَعْشًا تىكتى، تىكلىدى، كۆتۈردى، ئۆستۈردى، قوزغاتتى.

«نَعَشَ الشَّجَرَةَ»: دەرەخ تىكتى.

«نَعَشَهُ مِنْ فَقْرِهِ»: ئۇنى كەمبەغەللىكتىن قۇتقۇزدى.

نَعَشَ الرَّبِيعُ النَّاسَ: باھار كىشىلەرنى روھلاندۇردى.

نَعَشَ النَّاسُ الْمَيِّتَ: كىشىلەر ئۆلۈكنى جىنازىغا سېلىپ كۆتۈردى.

نَعْشٌ: تىكلىمەك، تۇرغۇزماق، كۆتۈرمەك،

ئۆستۈرمەك ، قوزغىماق.

نَعْشٌ ج نُعُوشٌ: جىنازا، تاۋۇت.

بَنَاتُ نَعْشِ الْكُبْرَى: چوڭ ئېيىق يۇلتۇزى، چوڭ چۆمۈچ يۇلتۇزى، يەتتە قاراقچى.

بَنَاتُ نَعْشِ الصُّغْرَى: كىچىك ئېيىق يۇلتۇزى.

نَعَصَ يَنْعَصُ نَعَصًا الشَّيْءَ: مەدىرلاتتى، ھەرىكەتلەندۈردى.

نَعَصَ الْجَرَادُ الْأَرْضَ: چېكەتكە ئۆسۈملۈكنى يەپ كەتتى.

نَعِصَ يَنْعَصُ نَعَصًا: ئىرغاڭلىدى.

نَعْصٌ: سازلىق، پاتقاقلىق.

نَعَظَ يَنْعَظُ نَعْظًا وَنَعَظًا وَنُعُوظًا الْقَضِيبُ: زەكەر قايىم بولدى.

نَعَّاسٌ: مۈگدىگەك.

نَعَّالٌ: موزدۇز، تاقىچى.

نَعَّشَ يُنَعِّشُ تَنْعِيشًا: كۆتۈردى، ئۆستۈردى.

نَعَّلَ يُنَعِّلُ تَنْعِيلًا الدَّابَّةَ: ئات ئۇلاغنى تاقىلىدى.

نَعَّلَ الْحِذَاءَ: ئاياغنى چەملىدى.

نَعَّمَ يُنَعِّمُ تَنْعِيمًا: «ھەئە» دېدى.

نَعَّمَ الشَّيْءَ: يۇمشاق قىلدى.

نَعَّمَهُ : باياشات قىلدى.

«نَعَّمَهُ بَعْدَ عُسْرِهِ»: قىيىنچىلىقتىن كېيىن ئۇنى باياشات قىلدى.

نَعَقَ يَنْعَقُ نَعْقًا وَنَعِيقًا وَنُعَاقًا الْغُرَابُ: قاغا غاقىلىدى. «قاق-قاق» قىلدى.

نَعَقَ الرَّاعِي بِغَنَمِهِ: مالچى قويىنى ھوقۇيتتى.

نَعَلَ يَنْعَلُ نَعْلًا: كەش كىيگۈزدى.

«نَعَلَتِ الْأُمّ وَلَدَهُ»: ئانا بالىسىغا كەش كىيگۈزدى.

نَعَلَ الدَّابَّةَ: ئات-ئۇلاغنى تاقىلىدى.

نَعْلٌ: كەش (ئاياغ) كىيگۈزمەك ، تاقىلىماق.

نَعْلٌ ج نِعَالٌ وَأَنْعُلٌ: كەش ، ئاياغ كىيىم ، تاقا.

«لَا يَمْشِ أَحَدُكُمْ فِي نَعْلٍ وَاحِدَةٍ» ‹حديث›: بىر پاي ئاياغ كىيىپ يول يۈرمەڭلار.

نَعُمَ يَنْعُمُ نُعُومًا: يۇمشاق بولدى، يۇمران بولدى، ئۇن بولدى.

نَعُمَ عَيْشُهُ: تۇرمۇشى پاراۋان بولدى، باياشات بولدى.

نَعِمَ يَنْعَمُ نَعَمًا وَنَعِيمًا: يۇمشاق بولدى، يۇمران بولدى.

نَعِمَ عِيْشُهُ: تۇرمۇشى پاراۋان بولدى، باياشات بولدى.

نَعِمَ بَالُهُ: خاتىرجەم بولدى.

«نَعِمَ بِهِ عَيْنًا»: خۇشال بولدى، شادلاندى، ياقتۇردى، ياخشى كۆردى، قىزىقتى، كۆڭلىگە ياقتى، مۇھەببەت باغلىدى، خۇشتار بولدى.

نَعِمَ بِهِ: خۇشال بولدى، بەھرىمەن بولدى.

«نَعِمْتُ بِلِقَائِهِ»: ئۇنىڭ بىلەن ئۇچراشقانلىقىمدىن خۇشال بولدۇم.

نَعِمَ يَنْعَمُ نَعَمًا: كۆكەردى، يېشىللاشتى، ياپيېشىللىققا پۈركەندى.

نَعَمْ: ھەئە ، شۇنداق، ماقۇل، دۇرۇس، توغرا.

«هَلْ جَاءَ أَحْمَدُ؟ نَعَمْ جَاءَ »: ئەھمەد كەلدىمۇ؟ ھەئە كەلدى.

نِعْمَ: نېمىدېگەن ياخشى.

«نِعْمَ مَا صَنَعْتَ»: ئەجەب ياخشى قىلدىڭ.

﴿نِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ﴾ ‹قرآن›: ئاللاھ نېمىدېگەن ياخشى مەدەتكار، نېمىدېگەن ياخشى ياردەمچى!

«نِعْمَ الْأُدْمُ الْخَلّ نِعْمَ الْأُدْمُ الْخَلّ» ‹حديث›: ئاچچىق سىركە بىلەن نان نېمىدېگەن يېيىشلىك، نېمىدېگەن ياخشى.

﴿إِن تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ﴾ ‹قرآن›: سەدىقىنى . ئاشكارا بەرسەڭلار، بۇ ياخشىدۇر.

نَعَمٌ: يۇمشاق بولماق، يۇمران بولماق، پاراۋان بولماق، باياشات بولماق، تىنچ ئارام ئالماق.

نَعَمٌ ج أَنْعَامٌ: تۆگە، قوي، ئۆچكە، ئېشەك ۋە كالىغا ئوخشاش ھايۋاناتلار.

﴿فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعاً تَأْكُلُ مِنْهُ أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ﴾ ‹قرآن›: ئۇنىڭ بىلەن ئۇلارنىڭ ھايۋاناتلىرى ۋە ئۆزلىرى يەيدىغان زىرائەتلەرنى ئۈندۈرۈپ چىقىرىمىز.

نَعْمَاءُ ج أَنْعُمٌ: بەخت ـ سائادەت، پاراۋانلىق، باياشاتلىق، كەڭچىلىك، توقچىلىق، مولچىلىق، مال.

«صَدِيقُهُ فِي النَّعْمَاءِ وَالْبَأْسَاءِ»: ئۇ باياشاتلىقتىمۇ، قىيىنچىلىقتىمۇ ئۇنىڭ دوستى.

«هُوَ صَاحِبُ يُسْرٍ وَنَعْمَاءٍ»: ئۇ پۇل ـ مالنىڭ ئىگىسى.

نُعْمَانٌ: قان، خۇن.

شَقَائِقُ النُّعْمَانِ: ئەپيۇنگۇل، كۆكنار، خەشخاش.

نَعْمَةٌ: نېمەت، راھەت ـ پاراغەت، ھۇزۇر ـ ھالاۋەت.

﴿وَنَعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ﴾ ‹قرآن›: ئۇلار بەھرىمەن بولۇۋاتقان نېمەتلەرنى قالدۇردى.

نِعْمَةٌ ج نِعَمٌ وَ أَنْعُمٌ: نازۇنېمەت، مەرھەمەت، ئىلتىپات.

«فُلَانٌ وَاسِعُ النِّعْمَةِ»: پالانىنىڭ بايلىقى كۆپ.

﴿وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ﴾ ‹قرآن›: پەرۋەردىگارىڭنىڭ (ساڭا بەرگەن) نېمىتىنى (كىشىلەرگە) سۆزلەپ بەرگىن.

«إِنَّ اللهَ يُحِبّ أَنْ يَرَى أَثَرَ نِعْمَتِهِ عَلَى عَبْدِهِ» ‹حديث›: شۈبھىسىزكى، ئاللاھتائالا ئۆز نېمىتىنىڭ ئەسىرىنى بەندىلىرىدە كۆرۈشنى ياقتۇرىدۇ.

«لَكَ عِنْدِي نِعْمَةٌ لَاتُنْكَرُ»: سىزنىڭ ياخشىلىقىڭىزنى ئۇنتۇمايمەن.

«هَذِهِ نِعْمَةُ الإِلَهِ عَلَيْنَا فَاشْكُرُوا اللهَ يَا أُولِي الأَفْهَامِ»: بۇ، ئاللاھنىڭ بىزگە بەرگەن نېمىتىدۇر، ئى ئەقىللىق ئادەملەر ئاللاھقا تەشەككۈر ئېيتىڭلار.

«هُوَ وَلِيّ نِعْمَتِهِ»: ئۇ ئۇنىڭ شەپقەتچىسى.

«هُوَ حَدِيثُ نِعْمَةٍ»: ئۇ يېڭى باي.

نُعْنَاعٌ: ياليۇز.

نَعْنَعَ يُنَعْنِعُ نَعْنَعَةً: كېكەچلىدى، دۇدۇقلىدى.

نُعُومَةٌ: يۇمشاقلىق، يۇمرانلىق.

مُنْذُ نُعُومَةِ أَظْفَارِهِ: ئۇ كىچىكلىكىدىن باشلاپ،...

نَعَى يَنْعَى نَعْيًا وَ نَعِيًّا فُلَانًا: ئۆلۈم خەۋىرىنى يەتكۈزدى.

نَعَى عَلَيْهِ كَذَا: ئەيىبلىدى.

«نَعَى عَلَيْهِ شُرْبَ الْخَمْرِ»: ئۇنىڭ ھاراق ئىچكەنلىكىنى ئەيىبلىدى.

نَعِيمٌ: خۇشاللىق، ھۇزۇر ـ ھالاۋەت؛ بەخت ـ سائادەت، جەننەت، نېمەت.

نَعِيمُ الْحَيَاةِ: تۇرمۇش پاراۋانلىقى، ھاياتنىڭ لەززىتى.

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ﴾ ‹قرآن›: تەقۋادارلار ھەقىقەتەن جەننەتلەردە ۋە نېمەت ئىچىدە بولىدۇ.

«نَعِيمُ اللهِ»: ئاللاھنىڭ رەھمىتى.

نَعِيٌّ: ئۆلۈم خەۋىرىنى يەتكۈزمەك.

نَعِيٌّ ج نَعَايَا: ئۆلۈك ئادەم.

نُغَاشٌ: پەتەك، پاكار، رەزىل.

نُغَاشَةٌ: قىزىل تۇمشۇق قۇشقاچ.

نُغَاشِيٌّ: پاكار، پەتەك، رەزىل.

نَغَبَ يَنْغَبُ نَغْبًا الطَّائِرُ: قۇش سۇ ئىچتى.

نَغَبَ الرِّيقَ: تۈكۈرۈكىنى يۇتتى.

نُغْبَةٌ ج نُغَبٌ: بىر ئوتلام، بىر يۇتۇم.

«سَقَاهُ نُغْبَةً مِنْ لَبَنٍ»: ئۇنىڭغا بىر ئوتلام سۈت ئىچكۈزدى.

نَفَتَ يَنْفُتُ نَفْتًا الشَّعْرَ: چاچنى تارتتى.

نَفْثٌ: يامان ئىش.

نَفَرَ يَنْفَرُ نَفَرًا الشَّخْصُ: قورساق كۆپۈپ ئاچچىقلاندى، غەزەپلەندى.

نَفَرَتِ الْقِدْرُ: قازان قايىندى.

نَفَزَ يَنْفِزُ نَفْزًا الصَّبِيَّ: بالىنى قىچىقلىدى.

نَفَزَ الشَّخْصَ: كىشىنىڭ غەيۋىتىنى قىلدى.

نَفَزَ بَيْنَ الْقَوْمِ: ئارىنى بۇزدى، ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى.

نَفَشَ يَنْفُشُ نَفْشًا وَنَفَشَانًا: پاراكەندە قىلدى، بىسەرەمجان قىلدى.

نَفَشَ إِلَيْهِ: ئۇنىڭغا ئىغىپ كەتتى، مايىل بولدى.

نَفَصَ يَنْفَصُ نَفْصًا الشَّخْصَ: ئۇنى سۈيدۈرۈپ چەكلىدى.

نَفَصَ عَلَيْهِ: ئۇنىڭغا كۆڭۈلسىزلىك كەلتۈردى.

«نَفَصَ عَلَيْهِ حَيَاتَهُ بِالضَّجِيجِ الْمُسْتَمِرِّ»: داۋاملىق ۋاراڭ ـ چۇرۇڭ قىلىپ، كۆڭۈلسىزلىك پەيدا قىلدى.

نَفِصَ يَنْفَصُ نَفْصًا: چالا قالدى، پۈتمىدى.

نَفِصَ الشَّارِبُ: تولۇق ئىچمىدى.

نَفِصَ الرَّجُلُ: مەقسىتىگە يېتەلمىدى.

نَغَّارٌ: غەزەپلەنگۈچى.

جُرْحٌ نَغَّارٌ: قان چىقىپ تۇرىدىغان يارا.

نَغَّرَ يُنَغِّرُ تَنْغِيرًا الصَّبِيَّ: بالىنى قىچىقلىدى.

نَغَّصَ يُنَغِّصُ تَنْغِيصًا: قىيىنلاشتۇردى.

«نَغَّصَ عَيْشَهُ»: ئۇنىڭ تۇرمۇشىنى قىيىنلاشتۇردى.

نَغَّصَ عَلَيْهِ: ئۇنىڭ ياخشى كۆرىدىغان ئىشىنى ئۈزۈپ قويدى.

نَغَّمَ يُنَغِّمُ تَنْغِيمًا: ناخشا ئېيتتى، نەغمە ـ ناۋا قىلدى.

نَغَقَ يَنْغِقُ نَغِيقًا وَنُغَاقًا الْغُرَابُ: قاغا قاقىلدىدى.

نَغَقَتِ النَّاقَةُ: تۆگە بوزلىدى.

نَغِلَ يَنْغَلُ نَغَلًا وَجْهُ الْأَرْضِ: قۇرغاقچىلىقتىن يەر يېرىلىپ كەتتى.

نَغِلَ الْجُرْحُ: يارا ئىرىپ قالدى.

نَغِلَ بَيْنَ الْقَوْمِ: ئارىغا بۆلگۈنچىلىك سالدى.

نَغِلَ قَلْبُهُ عَلَى فُلَانٍ: پالانىغا ئۆچلۈك قىلدى، كۆڭلىدە ئۆچلۈك ساقلىدى.

نَغِلَتْ نِيَّتُهُ: ئۇنىڭ نىيىتى بۇزۇلدى.

نَغِلٌ: هارامدىن بولغان (بالا).

نَغَمَ يَنْغَمُ نَغْمًا الشَّخْصُ: شىۋىرلىدى، پىچىرلىدى.

«سَكَتَ فَمَا نَغَمَ بِحَرْفٍ»: گەپ قىلماي شۈك تۇردى.

«نَغَمَ الشَّخْصُ فِي الْغِنَاءِ»: پەس ئاۋازدا ناخشا ئېيتتى.

نَغَمَ فِي الشَّرَابِ: ئاز ئىچتى.

نَغَمٌ وَنَغْمٌ ج أَنْغَامٌ وَأَنَاغِيمُ: نەغمە ـ ناۋا، ئاھاڭ، كۈي.

أَنْغَامُ الْمُوْسِيْقِي: مۇزىكا كۈيلىرى.

نَغْمَةٌ ج نَغَمَاتٌ: ئاۋازنىڭ ماسلىشىشى، ئاۋازنىڭ خۇشلۇقى، ئاھاڭداش كۈي، گارمونىيە (مۇزىكا نەزەرىيىسىنىڭ ئاھاڭ، ئاككورد تۈزۈلۈشىنى بايان قىلغۇچى قىسمى)، سۆزنىڭ جاراڭلىق بولۇشى.

«أَدَّى التِّلْمِيذُ أُنْشُوْدَةً بِنَغْمَةٍ مُؤَثِّرَةٍ»: شاگىرت چىرايلىق ئاھاڭدا ناخشا ئورۇنلىدى.

«كَلِمَاتُهَا ذَاتُ نَغَمَاتٍ تَرْتَاحُ لَهَا النَّفْسُ»: ئۇنىڭ سۆزلىرى جاراڭلىق بولۇپ، كىشىگە يېقىملىق تۇيۇلىدۇ.

نَغْوٌ: سۆز، پاراڭ.

نَغْوَةٌ: نەغمە ناۋا، ساز، ئاھاڭ، كۈي، مۇقام، تەكشى ئاھاڭ، قىزىق گەپ، يېقىملىق سۆز، سۆز ـ چۆچەك، رىۋايەت، ئىغۋا، ئۆسەك سۆز، سۆھبەت.

نَغَى يَنْغِي نَغْيًا: چۈشىنىكسىز سۆزلىدى.

نَفَى إِلَى فُلَانٍ بِكَلِمَةٍ: پالانىغا چۈشىنىكسىز گەپ قىلدى.

نَفْيٌ: سۆز، پاراڭ.

نَغْيَةٌ: نەغمە - ناۋا، ساز، ئاھاڭ، كۈي، مۇقام، تەككەش ئاھاڭ، قىزىق گەپ، يېقىملىق سۆز؛ سۆز - چۆچەك، رىۋايەت، ئىغۋا، ئۆسەك سۆز، سۆھبەت.

نَفَاثَةٌ ج نَفَائِثُ: شۆلگەي، تۈكۈرۈك، خەپرۈك، بەلغەم.

نَفَادٌ: تۈگەپ كەتمەك، ئىشلىتىپ بولماق.

«عَلَيْكَ يَا وَالِدِيْ مِنِّي التَّحِيَّاتُ وَمَا عَلَيْهَا نَفَادٌ أَوْ نِهَايَاتٌ»: ئى ئاتا! مەندىن سىلىگە تۈگىمەس سالاملار بولسۇن.

نَفَاذٌ: ئۆتمەك، تېشىپ ئۆتمەك، ئىجرا قىلىش، يۈرگۈزمەك.

نَفَاذُ الْبَصِيرَةِ: زېرەكلىك، هوشيارلىق.

نِفَارٌ: ئۈركۈپ قاچماق.

نِفَاسٌ: تۇغۇت، تۇغۇتتىن كېيىن كېلىدىغان قان.

«أَلَمُ النِّفَاسِ»: نىپاس ئاغرىقى.

«حُمَّى النِّفَاسِ»: نىپاس قىزىتمىسى.

نَفَاسَةٌ: قىممەتلىك، يۇقىرى باھالىق.

نُفَاضٌ: قېقىندى، تۇزان، چېشنى چوتكىلىغاندىن كېيىن ئېغىزدا قالغان قالدۇق.

نِفَاضٌ ج نُفُضٌ: پەرتۇق.

نِفَاقٌ: ئىككى يۈزلىمىلىك، مۇناپىقلىق.

نُفَايَةٌ ج نُفَايَاتٌ مِنَ الشَّيْءِ: تاشلاندۇق نەرسە كېرەكسىز نەرسە.

«نُفَايَةُ السَّجَائِرِ»: تاماكا قالدۇقى.

«نُفَايَةُ الطَّعَامِ»: تاماق تاشلاندۇقى.

فُلَانٌ مِنْ نُفَايَاتِ الْقَوْمِ: پالانى قوۋمىنىڭ ئۇساللىرىدىن.

نَفَتَ يَنْفِتُ نَفْتًا وَنَفَتَانًا وَنَفِيتًا -- الْقِدْرُ: قازان قايىندى.

نَفَثَ يَنْفُثُ وَيَنْفِثُ نَفْثًا وَنَفَثَانًا الْبُصَاقَ وَنَحْوَهُ مِنْ فَمِهِ: تۈكۈرۈك ۋە ئۇنىڭغا ئوخشاشلارنى ئېغىزدىن تۈكۈردى.

«نَفَثَتِ الْحَيَّةُ السَّمَّ»: يىلان زەهەر چاچتى، زەهەر پۈركىدى.

نَفَثَهُ: ئۇنى قايمۇقتۇردى.

نَفَثَ اللهُ الشَّيْءَ فِي الْقَلْبِ: ئاللاھ بىرەر نەرسىنى كۆڭۈلگە سالدى.

نُفِثَ فِي نَفْسِي كَذَا: كۆڭلۈمگە شۇنداق ئىلهام قىلىندى.

نَفْثٌ: تۈكۈرۈك، شۆلگەي، بەلغەم.

نَفْثُ الشَّيْطَانِ: لىرىك شېئىر.

نَفْثُ الدَّمِ (فِي الطِّبِّ): قان تۈكۈرۈش.

نَفْثَةٌ ج نَفَثَاتٌ: ئاجرالما، زەهەر سۈيۇقلۇقى، پارتىلىماق، قوزغالماق، كۆتۈرۈلمەك، ئېتىلىپ چىقماق، پۈركىمەك؛ شۆلگەي، تۈكۈرۈك، بەلغەم؛ بىر قېتىم تۈكۈرۈش.

نَفْثَةُ الْقَلَمِ الْأُولَى: نادىر ئەدەبىي ئەسەر.

نَفْثَةُ مَصْدُورٍ: بەلغەم.

نَفَثَاتُ الْفُؤَادِ: ئەندىيە، ئوي، ئاھ، قاراش.

مَا أَحْسَنَ نَفَثَاتِ فُلَانٍ: پالانىنىڭ شېئىرلىرى نېمىدېگەن ياخشى.

نَفَثَاتُ الْأَقْلَامِ: ئەدەبىي ئىجادىيەتلەر.

نَفَجَ يَنْفُجُ / يَنْفِجُ نَفْجًا وَنُفُوجًا: ئۆرلىدى، كۆتۈرۈلدى.

«نَفَجَ الْعَجِينُ»: خېمىر كۆپتى.

نَفَجَ الشَّخْصُ: ئۆزىدە يوق نەرسە بىلەن پەخىرلەندى.

«يَنْفُجُ الْمَغْرُورُ بِنَسَبِ آبَائِهِ»: مەنمەنچى ئادەم ئاتا- بوۋىلىرىنىڭ نەسەبى بىلەن پەخىرلىنىدۇ.

نَفَجَ فَرْخُ الدَّجَاجَةِ: توخۇنىڭ چۈجىسى تۇخۇمىدىن

چىقتى.

نَفَحَ يَنْفَحُ نَفْحًا وَنُفُوحًا الطِّيبُ: خۇش پۇراق تارالدى.

نَفَحَتِ الرِّيحُ: شامال چىقتى.

نَفَحَ الْعِرْقُ: تومۇردىن قان چىقتى، ئاقتى.

نَفَحَهُ مَالًا: ئۇنىڭغا مال بەردى.

نَفْحٌ: پۇرىماق، سوغۇق.

نَفْحَةٌ ج نَفَحَاتٌ: بىر قېتىم پۇراش، يېقىملىق خۇش پۇراق؛ سوۋغا؛ ئىسسىق، غەم، قايغۇ.

﴿وَلَئِن مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ﴾ «قۇرئان»: ئەگەر ئۇلارغا پەرۋەردىگارىڭدىن ئازغىنە ئازاب يەتسىلا...

صَاحِبُ كَرَمٍ وَنَفَحَاتٍ: سېخىي، مەرد.

نَفَخَ يَنْفُخُ نَفْخًا النَّارَ / وَفِي النَّارِ: ئوتنى پۈۋلىدى.

نَفَخَ الزِّقَّ وَغَيْرَهُ: تۇلۇم ۋە باشقىلارنى پۈلەپ ئىچىگە يەل توشتۇردى.

نَفَخَ فِي الْبُوقِ: بۇرغا چالدى.

نَفَخَ شِدْقَيْهِ: چوڭچىلىق قىلدى، ئاتىكارچىلىق قىلدى.

نَفَخَ فِيهِ مِنَ الرُّوحِ: ئۇنىڭغا جان كىرگۈزدى.

نَفَخَ الشَّيْءَ: نەرسىنى كۆپەيتتى، كۆپتۈردى.

نَفَخَ السَّيَّارَةَ: ماشىنىغا يەل ئۇردى.

﴿ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِن رُّوحِهِ﴾ «قۇرئان»: ئاندىن ئۇنى راۋۇرۇس يارىتىپ، ئۇنىڭغا ئۆزىگە مەنسۇپ روھنى كىرگۈزدى (يەنى، جان كىرگۈزدى).

نَفَخٌ: ھاۋانىڭ پۈتىدا بولىدىغان ئىششىق.

نَفْخَةٌ ج نَفَخَاتٌ: پۈۋلىمەك، چالماق؛ ئىششىش، ئاتىكارچىلىق، ھاكاۋۇرلۇق.

نَفْخَةُ الرَّبِيعِ: باھارنىڭ يېشىللىقنى پۈركىنىشى.

نَفْخَةُ الشَّبَابِ: ياشلىقنىڭ يېتىلىشى.

نَفِدَ يَنْفَدُ نَفَادًا: تۈگىدى.

«نَفِدَ مَالُهُ»: ئۇنىڭ مېلى تۈگىدى.

«نَفِدَتِ الطَّبْعَةُ الْأُولَى مِنَ الْكِتَابِ»: كىتابنىڭ بىرىنچى نەشرى تۈگىدى.

﴿مَا عِندَكُمْ يَنفَدُ وَمَا عِندَ اللَّهِ بَاقٍ﴾ «قۇرئان»: (ئى ئىنسانلار!) سىلەرنىڭ ئىلكىڭلاردىكى نەرسىلەر تۈگەيدۇ، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىكى نەرسىلەر تۈگىمەستۇر.

نَفَذَ يَنْفُذُ نُفُوذًا وَنِفَاذًا الْأَمْرُ: ئۆتتى، جارى بولدى، ئاقتى.

«نَفَذَ الْحُكْمُ»: ھۆكۈم جارى بولدى.

نَفَذَ الطَّرِيقُ: يول ئاسانلاشتى.

نَفَذَ إِلَيْهِ الْكِتَابُ: ئۇنىڭغا خەت تەگدى.

نَفَذَ فِيهِ وَمِنْهُ: بىر تەرەپتىن، يەنە بىر تەرەپكە ئۆتتى.

﴿إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَن تَنفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ فَانفُذُوا﴾ «قۇرئان»: ئەگەر سىلەر (ئاللاھنىڭ قازاسىدىن قېچىپ) ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ چېگرالىرىدىن ئۆتۈپ كېتەلىسەڭلار، ئۆتۈپ كېتىڭلار.

نَفَذَ فُلَانٌ فِي الْأُمُورِ: پالانى ئىشلارغا ماھىر بولدى.

نَفَّذَ: ئىجرا قىلماق، ئەمەلگە ئاشۇرماق، بېجىرمەك.

نَفَذٌ ج أَنْفَاذٌ: چىقىش ئېغىزى، يول، چارە، چىقىش يولى.

نَفَرَ يَنْفِرُ نَفْرًا وَنُفُورًا: سەپەر قىلدى، سەپەرگە چىقتى.

﴿فَلَوْلَا نَفَرَ مِن كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ﴾ «قۇرئان»: ئۇلارنىڭ ئىچىدىكى ھەربىرى جامائەدىن يەنە بىر تۈركۈمى دىنىي ئالىم بولۇپ، ئۇلار قوۋمىنىڭ قېشىغا قايتقاندىن كېيىن، قوۋمىنىڭ ئاللاھدىن قورقۇشى ئۈچۈن، ئۇلارنى ئاگاھلاندۇرۇش

مەقسىتىدە نېمىشقا (ئىلىم تەلەپ قىلىشقا) چىقمىدى؟

نَفَرَ يَنْفِرُ نُفُورًا وَنِفَارًا الشَّخْصُ مِنْ كَذَا: نەپرەتلەندى، يىرگەندى، سەسكەندى.

نَفَرَ يَنْفِرُ نِفَارًا الْمَرْأَةُ عَنْ زَوْجِهَا: ئايال ئېرىدىن يۈز ئۆرۈدى.

نَفَرَ الدَّابَّةُ مِنْ كَذَا: يىراقلاشتى.

نَفَرَ الْقَوْمُ لِلْأَمْرِ: كىشىلەر ئىشقا تېز چىقتى، ئالدىرىدى.

«نَفَرُوا لِلْجِهَادِ»: ئۇلار جىھادقا ئالدىراپ چىقتى.

نَفْرٌ: بىرەر ئىش ياكى ئۇرۇشقا چىققان بىر توپ ئادەملەر.

يَوْمُ النَّفْرِ: ھاجىلار مىنادىن مەككىگە كېلىدىغان كۈنى.

نَفَرٌ ج أَنْفَارٌ: ئۈچتىن ئونغىچە كىشى؛ كىشىلەر توپى؛ بىر نەپەر.

نُفْرَةٌ: تۇمار، تىلتۇمار، ھۆكۈمرانلىق، باشقۇرۇش.

نَفَزَ يَنْفِزُ نَفْزًا وَنَفَزًا وَنُفُوزًا وَنَفَزَانًا: ئۆلدى.

نَفَزَ الْغَزَالُ: كېيىك سەكرىدى.

نَفَسَ يَنْفُسُ نَفْسًا ــهُ: ئۇنىڭغا كۆز تەگدى.

نَفُسَ يَنْفُسُ نَفَاسَةً: قىممەت باھالىق بولدى. بىباھا بولدى، نەپىس بولدى.

«نَفُسَتِ الْأَحْجَارُ الْكَرِيمَةُ»: ئېسىل تاشلار بىباھا بولدى.

نَفِسَ يَنْفَسُ نِفَاسًا نُفَسَاءَ الْمَرْأَةُ: ئايال تۇغدى.

نُفِسَتِ الْمَرْأَةُ: ئايال نىپاسدار بولدى.

نَفْسٌ: كۆز تەگمەك، كۆز، ھەقىقەت.

«فُلَانٌ أَصَابَتْهُ نَفْسٌ»: پالانىغا كۆز تەگدى.

«فِي نَفْسِ الْأَمْرِ وَالْوَاقِعِ»: ھەقىقەتتە ۋە ئەمەلىيەتتە.

نَفْسٌ ج نُفُوسٌ وَأَنْفُسٌ: روھ، جان، ئۆز، ئۆزى.

كَبِيرُ النَّفْسِ: ئالىيجاناب، كەڭ قورساق، پاك، جەسۇر.

مُنْقَبِضُ النَّفْسِ: روھى چۈشكۈن، مەيۈس، پەرىشان، كەيپسىز.

تَرْوِيحُ النَّفْسِ: كۆڭۈل ئاچماق، ئىچ پۇشۇقىنى چىقارماق.

«بَذَلَ النَّفْسَ وَالنَّفِيسَ»: مېلىنى ۋە جېنىنى بېغىشلىدى.

«الثِّقَةُ بِالنَّفْسِ»: ئۆزىگە ئىشىنىش.

«الْإِعْتِمَادُ عَلَى النَّفْسِ»: ئۆزىگە تايىنىش.

ضَبْطُ النَّفْسِ: ئۆزىنى تۇتۇۋالماق، ئۆزىنى بېسىۋالماق.

خَرَجَتْ نَفْسُهُ: ئۇنىڭ جېنى چىقتى، ئۆلدى.

فُلَانٌ ذُو نَفْسٍ: پالانى ئەخلاقلىق، ئىرادىلىك.

«جَاءَ فُلَانٌ نَفْسُهُ»: پالانى ئۆزى كەلدى.

«كَرَّرَ الْأَقْوَالَ بِنَفْسِهَا»: سۆزلەرنىڭ ئۆزىنى تەكرارلىدى.

«فِي نَفْسِ الْوَقْتِ»: ۋاقتىنىڭ ئۆزىدە، شۇ ۋاقىتتا، ئەينى ۋاقىتتا.

«نَحْنُ بِأَنْفُسِنَا»: بىز ئۆزلىرىمىز.

«فِي نَفْسِي أَنْ أَفْعَلَ كَذَا»: شۇنداق قىلماقچى ئىدىم.

«عِلْمُ النَّفْسِ»: پسىخولوگىيە.

«طِبُّ النَّفْسِ»: روھىي كېسەللىكلەر ئىلمى.

نَفَسٌ ج أَنْفَاسٌ: نەپەس، تىنىق.

«مَرِيضٌ ذُو نَفَسٍ مُتَقَطِّعٍ»: نەپىسى كېسىلگەن كېسەل، توختاپ-توختاپ تىنىدىغان كېسەل.

«جَذَبَ نَفَسًا طَوِيلًا»: ئۇزۇن نەپەس ئالدى.

«طَوِيلُ النَّفَسِ»: تىنىقى ئۇزۇن.

«شَاعِرٌ طَوِيلُ النَّفَسِ: قَصِيدَةٌ طَوِيلَةُ النَّفَسِ»: ئۇزۇن ۋە بەددىئىيلىكى يۇقىرى يازىدىغان شائىر، ئۇزۇن قەسىدە.

بَيْنِي وَبَيْنَهُ نَفَسٌ: ئۇنىڭ بىلەن مېنىڭ ئارىلىقىم يىراق.

فَاضَتْ أَنْفَاسُهُ: ئۇ ئۆلدى.

هُوَ فِي نَفَسٍ مِنْ أَمْرِهِ: ئۇ كەڭچىلىكتە.

نُفَسَاء ج نِفَاسٌ وَنُفَسَاوَاتٌ: يېڭى تۇغقان ئايال، نىپاسدار ئايال، تۇغۇتلۇق ئايال.

«تُحَاطُ النَّفَسَاءُ بِكُلِّ عِنَايَةٍ»:تۇغۇتلۇق ئايالنىڭ ھالىدىن تولۇق خەۋەر ئېلىنىدۇ.

نَفْسَانِيٌّ: روھىنىڭ، روھىي جەھەتتە، روھ توغرىسىدا، ئىدراكى، ئەقلى، ئاقىلانىلىك، ئەقىل، زىھىن، ئىدراك، پسىخولوگىيە، پسىخولوگىيىنىڭ، پسىخىك.

طِبٌّ نَفْسَانِيٌّ: پسىخولوگ.

«تَحْلِيلٌ نَفْسَانِيٌّ»:پسىخولوگىيە تەھلىلى.

«مَرِيضٌ نَفْسَانِيٌّ»:روھىي كېسەل.

نَفْسِيٌّ: روھىي جەھەتتە، روھىنىڭ، ئىدراكى، ئەقلىي، پسىخىك، ئاقىلانىلىك، پسىخولوگىيىلىك.

طَبِيبٌ نَفْسِيٌّ: پسىخولوگ.

الطِّبُّ النَّفْسِيّ: روھىي داۋالاش.

التَّحْلِيلُ النَّفْسِيّ»:پسىخولوگىيىلىك ئانالىز.

نَفْسِيًّا: ئەخلاقىي جەھەتتە، مەنىۋى جەھەتتە.

نَفْسِيَّةٌ: پسىخىكا، روھىي ھالەت، روھ، مەنىۋى.

حَالَةٌ نَفْسِيَّةٌ مُضْطَرِبَةٌ: قالايمىقان روھىي ھالەت.

نَفَشَ يَنْفُشُ نَفْشًا وَنُفُوشًا الْقُطْنَ أَوِ الصُّوفَ أَوْ نَحْوَهُمَا: پاختا، يۇڭ، قاتارلىقلارنى تارىدى، تىتىدى، رەتلىدى.

نَفَشَتِ الْمَاشِيَةُ فِي الزَّرْعِ: مال كېچىسى زىرائەتكە تارقىلىپ يەپ كەتتى.

﴿إِذْ نَفَشَتْ فِيهِ غَنَمُ الْقَوْمِ﴾ «قرآن»:ئۆز ۋاقتىدا بىر قوۋمنىڭ قويى كېچىسى زىرائەتنى يەپ (بۇزۇۋەتكەندە).

نَفْشٌ: تىتىلغان يۇڭ، چىچىلغان نەرسە؛ يوچىلىق.

نَفَضَ يَنْفُضُ نَفْضًا الْغُبَارَ: چاڭ ـ توزاننى قاقتى.

نَفَضَ الثَّوْبَ وَنَحْوَهُ: كىيىم ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلارنى قاقتى.

نَفَضَ الشَّجَرَ: دەرەخنى ئىرغىتتى.

نَفَضَتْهُ الْحُمَّى: بەزگەك ئۇنى تىترەتتى.

نَفَضَ عَنْهُ غُبَارَ الْكَسَلِ: تېتىكلەشتى، جانلاندى.

نَفَضَ يَدَهُ مِنْ فُلَانٍ: ئۈمىدسىزلەندى.

نَفَضَ يَدَهُ مِنَ الْأَمْرِ: ئىشتىن قول ئۈزدى.

نَفْضٌ: دەرەخ تۈۋىگە تۆكۈلۈپ قالغان غازاڭ، مېۋە قاتارلىقلار.

نَفِطَ يَنْفَطُ نَفْطًا وَنَفْطًا يَدُهُ: ئۇنىڭ قولى قاپاردى.

«نَفِطَتْ يَدَا الْبَنَّاءِ»:تامچىنىڭ ئىككى قولى قاپاردى.

نَفْطٌ: قاپارماق، قاپىرىپ قالماق.

نَفْطٌ / نِفْطٌ: نېفىت.

نَفْطَةٌ: ئاچچىق يامان، قىپى قىزىق، تىرىككەك، سەپرا مىجەز.

نَفْطِيٌّ: نېفىتكە مۇناسىۋەتلىك.

«مِصْبَاحٌ نَفْطِيٌّ»: كىرسىن چىراغ.

«شِرْكَةٌ نَفْطِيَّةٌ»: نېفىت شىركىتى.

نَفَعَ يَنْفَعُ نَفْعًا: مەنپەئەت بەردى، پايدا بەردى.

﴿وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ فِي الْأَرْضِ﴾ «قرآن»: ئىنسانلارغا پايدىلىق نەرسە زېمىندا قېلىپ قالىدۇ.

نَفْعٌ: پايدا بەرمەك، پايدا، مەنپەئەت، ئۈنۈم، نەتىجە، رول، تەسىر.

«لَا يُجْدِي نَفْعًا:»: پايدا بەرمەيدۇ.

أَجْدَى نَفْعًا: پايدا بەردى.

«النَّفْعُ الْعَامّ»: ئاممىۋى پاراۋانلىق، جامائەت مەنپەئەتى.

النَّفْعُ الْمُتَبَادَلُ: ئۆزئارا مەنپەئەت يەتكۈزۈش.

نَفْعِيٌّ: ئۆز كۈچىگە تايىنىپ ئىش كۆرگۈچى،

مەنپەئەتپەرەس.

نَفْعِيَّةٌ: مەنپەئەتپەرەسلىك، پايدىغا ئىنتىلىش.

نَفَّ يَنُفّ نَفًّا ـــ السَّوِيْقَ وَنَحْوَهُ: تالقان ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلارنى چاچتى.

نَفَّ الْأَرْضَ: يەرگە ئۇرۇق چاچتى (سالدى).

نَفَّ يَنِفّ نَفًّا الشَّخْصُ: مىشقىردى.

نَفَّاثٌ ج نَفَّاثُوْنَ: سېھىرگەر، جادۇگەر.

نَفَّاثَةٌ ج نَفَّاثَاتٌ: سېھىرگەر.

﴿وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ﴾ «قۇرئان»: ... تۈگۈنلەرگە دەم سالغۇچى سېھىرگەرلەرنىڭ شەررىدىن (پاناھ تىلەيمەن دېگىن).

طَائِرَةٌ نَفَّاثَةٌ: رېئاكتىپ ئايروپىلان.

نَفَّاجٌ: ئۆزىدە يوق نەرسە بىلەن پەخىرلەنگۈچى، قۇرۇق سۆلەت، پوچى.

نَفَّاخٌ: كېسەللىك ئىششىقى.

«نَفَّاخُ الْحَنَكِ»: تاڭلاي ئىششىقى.

«نَفَّاخُ الرِّجْلِ»: پۇت ئىششىقى.

نَفَّاخَةٌ ج نَفَّاخَاتٌ: كۆپۈك، سوبۇن كۆپۈكچىسى، ماغزاپ، ئويۇنچۇق شار.

نَفَّاطٌ ج نَفَّاطُوْنَ وَنَفَّاطَةٌ: نېفىت ئىشلەپچىقارغۇچى؛ نېفىت ساتقۇچى.

نَفَّاطَةٌ ج نَفَّاطَاتٌ: سۇلۇق قاپارتقۇ؛ نېفىت ئىشلەپچىقىرىش ئورنى، رايونى، نېفىتلىك.

«بِيَدِهِ نَفَّاطَةٌ»: ئۇنىڭ قولىدا سۇلۇق قاپارتقۇ بار.

نَفَّخَ يُنَفِّخُ تَنْفِيْخًا: قاتتىق پۈۋلىدى.

نَفَّذَ يُنَفِّذُ تَنْفِيْذًا الْحُكْمَ: ھۆكۈمنى ئەمەلگە ئاشۇردى، ئىجرا قىلدى.

نَفَّذَ الْأَمْرَ: ئىشنى بېجىردى.

«نَفَّذَ الْمَشْرُوْعَ حَسْبَ الْخُطَّةِ»: ئىشنى پىلان بويىچە ئورۇنلىدى.

نَفَّرَ يُنَفِّرُ تَنْفِيْرًا: قورقۇتۇۋەتتى، چۆچۈتۈۋەتتى، ئۈركىتىۋەتتى، قاچۇرۇۋەتتى.

«نَفَّرَهُ مِنْ بِلَادِهِ»: يۇرتىدىن بىزار قىلىۋەتتى.

«نَفَّرَ الدَّابَّةَ مِنَ الرَّعْيِ»: مالنى ئوتلاقتىن ئۈركىتىۋەتتى.

نَفَّسَ يُنَفِّسُ تَنْفِيْسًا عَنْهُ: شادلاندۇردى.

نَفَّسَ عَنْهُ هَمَّهُ: ھال سورىدى، تەسەللى بەردى، كۆڭلىنى يوپۇتتى.

نَفَّشَ يُنَفِّشُ تَنْفِيْشًا: تارىدى، تىتتى، رەتلىدى.

نَفَّضَ يُنَفِّضُ تَنْفِيْضًا: سىلكىدى، ئىرغىتتى.

نَفَّعَ يُنَفِّعُ تَنْفِيْعًا: پايدىلاندۇردى، مەنپەئەتلەندۇردى، پايدا يەتكۈزدى.

«نَفَّعَهُ بِاسْتِغْلَالِ ضَيْعَتِهِ»: ئۇنىڭ زېمىنىدىن پايدىلاندۇردى.

نَفَّقَ يُنَفِّقُ تَنْفِيْقًا السِّلْعَةَ: مالنى ئوبدۇرۇت قىلدى، تېز ئايلاندۇردى.

نَفَّلَ يُنَفِّلُ تَنْفِيْلًا الشَّخْصَ: كىشىگە ئۇنىڭ تېگىشلىك ئۈلۈشىدىن ئارتۇق بەردى.

«نَفَّلُوْا كَبِيْرَهُمْ»: ئۇلار كاتتىسىغا سوۋغا بەردى.

نَفَقَ يَنْفُقُ نَفْقًا الشَّيْءُ: تۈگىدى.

«نَفَقَ الزَّادُ»: ئوزۇق تۈگىدى.

«نَفَقَ الدَّرَاهِمُ»: پۇل قالمىدى.

نَفَقَ يَنْفُقُ نَفَاقًا الْبِضَاعَةُ: مال بازار تاپتى، مالنىڭ بازىرى چىققى.

«نَفَقَتِ السِّلْعَةُ»: مال بازار تاپتى.

نَفَقَتِ الْمَرْأَةُ: ئاياللىغا لايىق كۆپ چىققى.

نَفَقَ يَنْفُقُ نُفُوْقًا الدَّابَّةُ: ئات ـ ئۇلاغ ئۆلدى.

نَفَقَ الْجُرْحُ: يارا قاتتى.

نَفَقٌ ج أَنْفَاقٌ: تونىل، يەر ئاستى يولى.

«نَفَقُ الْقِطَارِ»: پويىز تونىلى.

«أَنْفَاقُ الْمِتْرُوْ تَحْتَ الْأَرْضِ»: مېتروننىڭ يەر ئاستى تونىللىرى (يوللىرى).

نَفَقَةٌ ج نَفَقَاتٌ: نەپىقە، چىقىم، خىراجەت، راسخوت، ئەرنىڭ ئايالىغا بېرىدىغان

نەپىقىسى.

«أَقَامَ مَأْدُبَةً عَلَى نَفَقَتِهِ»: ئۇ خىراجىتىگە زىياپەت ئۆتكۈزدى.

«النَّفَقَةُ عَلَى الْعِيَالِ»: ئائىلە راسخوتى.

«نَفَقَةُ الْإِنْتَاجِ»: ئىشلەپچىقىرىش چىقىمى.

«إِذَا أَنْفَقَ الرَّجُلُ عَلَى أَهْلِهِ نَفَقَةً يَحْتَسِبُهَا فَهِيَ لَهُ صَدَقَةٌ» ‹حديث›: مۇسۇلمان ئادەم ئاللاھنى كۆزدە تۇتقان ھالدا ئائىلىسىگە خىراجەت قىلسا، ئۇنىڭغا سەدىقە بەرگەنلىك ساۋابى بولىدۇ.

«نَفَقَةُ الْمَعِيشَةِ»: تۇرمۇش راسخوتى، ئوزۇق.

فُلَانٌ قَلِيلُ النَّفَقَاتِ: پالانى بېخىل.

نَفْلٌ: نەپلە، ۋەزىپىنىڭ سىرتىدىكى ئىشلار.

نَفَلٌ ج أَنْفَالٌ: سوۋغا، تارتۇق، ئولجا، غەنىيمەت، تېگىشلىكلىك ئۈلۈشىنىڭ سىرتىدا بېرىلگەن ئولجا.

نَفْنَافٌ: ئىككى تاغ ئارىسىدىكى ھاڭ.

نَفْنَفَ يُنَفْنِفُ نَفْنَفَةً: ئازراق ئېشىپ قالدى.

نَفْنَفٌ ج نَفَانِفُ: ئاتموسفېرا، ھاۋا، كەيپىيات، ھاۋا بوشلۇقى، ئاسمان، قىيا، تىك يار، ھاڭ.

نَفَهَ يَنْفَهُ نُفُوهًا: قورقۇنچاقلىق قىلدى.

نَفَهَ الْحَيَوَانُ: ھايۋان كۆندى.

نَفِهَ يَنْفَهُ نَفْهًا: چارچىدى، ھالسىرىدى.

نُفُوذٌ: ئۆتمەك، تەسىر، نوپۇز، كۈچ-قۇۋۋەت.

«فُلَانٌ ذُو نُفُوذٍ عَظِيمٍ»: پالانى زور كۈچكە ئىگە.

«النُّفُوذُ الْإِجْتِمَاعِيُّ»: ئىجتىمائىي نوپۇز، ئىجتىمائىي تەسىر.

مَنَاطِقُ النُّفُوذِ: چوڭ دۆلەتلەرنىڭ تەسىر دائىرىسى ئىچىدىكى ئاجىز ئەللەر.

نُفُوعٌ ج نُفُعٌ: كۆپ پايدىلىق.

نَفَى يَنْفِي نَفْيًا الشَّيْءَ: ئىنكار قىلدى، رەت قىلدى.

«نَفَى التُّهْمَةَ عَنْ نَفْسِهِ»: ئۆزىگە قىلىنغان تۆھمەتنى ئىنكار قىلدى.

نَفَى الْحَادِثَ: ھادىسىنىڭ يۈز بەرمىگەنلىكىنى خەۋەر قىلدى.

نَفَى الشَّخْصَ: سۈرگۈن قىلدى.

«نَفَى الْمُسْتَعْمِرُ الزُّعَمَاءَ»: مۇستەملىكىچى داھىيلارنى سۈرگۈن قىلدى.

نَفْيٌ: ئىنكار قىلماق، تانماق، رەت قىلماق؛ سۈرگۈن قىلماق، پالىماق.

«أَجَابَهُ عَنْ طَلَبِهِ بِالنَّفْيِ»: ئۇنىڭ تەلىپىنى رەت قىلدى.

أَدَوَاتُ النَّفْيِ: «لَا»، «مَا»، «لَمْ»، «لَيْسَ» گە ئوخشاش بولۇشسىز قوشۇمچىلىرى.

إِشَارَةٌ بِالنَّفْيِ: قارشى ئىسپات.

شَاهِدُ نَفْيٍ: قارشى گۇۋاھچى.

نَفِيرٌ: بۇرغا، كاناي، سۇناي، ئۇرۇشقا چىقىدىغان كىشىلەر. ئوندىن ئاز كىشىلەر.

«بَلِّغُونِي مِنْكَ أَنَّكَ حَقًّا   قَدْ شَرَيْتَ الْفُرُوضَ عِنْدَ نَفِيرِ»: باشقىلارنىڭ ئېيتىپ بېرىشىچە كىشىلەرنىڭ ئالدىدا مال سېتىۋاپلا.

فُلَانٌ لَا فِي الْعِيرِ وَلَا فِي النَّفِيرِ: پالانى مۇھىم ئىشقا يارىمايدۇ، پالانى قاتاردا يوق ئادەم.

النَّفِيرُ الْعَامُّ: ئومۇمىي سەپەرۋەرلىك.

مَا هُوَ بِنَفِيرِ فُلَانٍ: ئۇ پالانىنىڭ خىلى ئەمەس.

يَوْمُ النَّفِيرِ: ھاجىلار منادىن مەككىگە قايتىش كۈنى.

نَفِيسٌ ج نِفَاسٌ: بىباھا، قىممەتلىك.

«كَنْزٌ نَفِيسٌ»: قىممەتلىك غەزىنە.

«إِكْتِشَافَاتٌ نَفِيسَةٌ»: قىممەتلىك كەشپىياتلار.

النَّفِيسُ: كۆپ مال.

نَفِيصٌ: تاتلىق سۇ.

نَفِيطٌ: قولى قاپىرىپ قالغان ئادەم.

نِقَابٌ ج نُقُبٌ: نىقاب، چۈمبەل.

كَشَفَ النِّقَابَ عَنْ كَذَا: ئاشكارا قىلدى، مەخپىيەتلىكلىرىنى ئاشكارىلىدى.

لَقِيتُهُ نِقَابًا: ئۇنىڭ بىلەن ئۇچرىشىپ قالدىم.

هُمَا فَرَخَانِ فِي النِّقَابِ: ئۇ ئىككىسى ئوخشىشىپ كېتىدۇ.

نِقَابَةٌ ج نِقَابَاتٌ: باشقۇرۇش، ئىتتىپاق، بىرلەشمە، جەمئىيەت، ئۇيۇشما.

«نِقَابَةُ الْمُعَلِّمِينَ»: ئوقۇتقۇچىلار ئۇيۇشمىسى.

«نِقَابَةُ عُمَّالِ الْمَنَاجِمِ»: كان ئىشچىلىرى ئۇيۇشمىسى.

«نِقَابَةُ الْأَطِبَّاءِ»: دوختۇرلار ئۇيۇشمىسى.

«نِقَابَةُ الْمُحَامِينَ»: ئادۋوكاتلار بىرلەشمىسى.

عُضْوٌ فِي النِّقَابَةِ: ئۇيۇشما ئەزاسى.

نِقَابِيٌّ: بىرلەشمە، كوللېكتىپ.

«نَشَاطٌ نِقَابِيٌّ»: بىرلەشمە پائالىيەت.

«مُظَاهَرَاتٌ نِقَابِيَّةٌ»: ئىشچىلار نامايىشى.

نُقَاثٌ: سىرتلان.

نِقَارَةٌ: ئويمىچىلىق.

نِقَاشٌ ج نِقَاشَاتٌ: مۇنازىرە، تالاش-تارتىش، تەكشۈرۈش، جېدەل-ماجىرا.

«إِحْتَدَّ النِّقَاشُ بَيْنَ الْخَصْمَيْنِ»: ئىككى رەقىبنىڭ ئارىسىدا دەتالاش كەسكىن بولدى.

«كَثُرَتِ النِّقَاشَاتُ حَوْلَ أَسْعَارِ النِّفْطِ»: نېفىت باھالىرى توغرىسىدا تالاش-تارتىشلار كۆپەيدى.

نِقَاشَةٌ: نەققاشلىق، نەقىشچىلىك، ئويمىچىلىق، بېزەكچىلىك.

نَقَاهَةٌ: ئاستا-ئاستا ساقىيىش، تەدرىجىي ئەسلىگە كېلىش.

«قَضَى فَتْرَةَ النَّقَاهَةِ فِي الْجَبَلِ»: ئۇ ساقىيىش مەزگىلىنى تاغدا ئۆتكۈزدى.

«أَقَامَ بِدَارِ النَّقَاهَةِ»: ساناتورىيىدە تۇردى.

نَقَبَ يَنْقُبُ نَقْبًا الشَّيْءَ: تەشتى، تۆشۈك ئاچتى، كولىدى، بۇرغىلىدى.

«نَقَبَ الْجِلْدَ»: تېرىنى تەشتى.

«يَنْقُبُ الْبَنَّاءُ الْحَائِطَ»: تامچى تامغا تۆشۈك ئېچىۋاتىدۇ.

«نَقَبَ الثَّوْبَ»: كىيىمگە تۆشۈك ئاچتى.

نَقَبَ الشَّخْصُ فِي الْأَرْضِ: باردى، كەتتى.

نَقَبَ الشَّخْصُ عَنِ الشَّيْءِ: ئاختۇردى، تەكشۈردى، تەتقىق قىلدى، ئىزدەندى.

نَقَبَتِ النَّكْبَةُ فُلَانًا: پالانىغا مۇسىبەت كەلدى.

نَقُبَ يَنْقُبُ نَقَابَةً عَلَى قَوْمِهِ: قوۋمىنىڭ كاتتىسى بولدى، باش بولدى، خوجايىن بولدى.

نَقْبٌ: تەشمەك، تۆشۈك ئاچماق، كەزمەك.

نَقْبٌ ج أَنْقَابٌ: تۆشۈك، تاغدىكى تار يول.

«نَقْبٌ فِي الْحَائِطِ»: تامدىكى تۆشۈك.

نَقَتَ يَنْقُتُ نَقْتًا الْعَظْمَ: سۆگەكنىڭ يىلىكىنى چىقىرىۋالدى.

نَقَثَ يَنْقُثُ نَقْثًا الْعَظْمَ: سۆگەكنىڭ يىلىكىنى چىقىرىۋالدى.

نَقَثَ الشَّيْءَ الْمَدْفُونَ: كۆمۈلگەن نەرسىنى كولاپ چىقاردى.

نَقْثٌ: سۈخەنچىلىك.

نَقَحَ يَنْقَحُ نَقْحًا: تازىلىدى، خىللىدى، تاللىدى، ئىلغىدى.

نَقَحَ الْجِذْعَ: چاتىدى، پۇتىدى، شىلدى.

نَقَحَ الْعَظْمَ: سۆگەكنىڭ يىلىكىنى چىقىرىۋالدى.

نَقَخَ يَنْقَخُ نَقْخًا: تاياق بىلەن ئۇردى.

نَقَخَ الْمُخَّ مِنَ الْعَظْمِ: سۆگەكتىن يىلىكنى چىقىرىۋالدى.

نَقَخَ الْمَاءُ الْعَطَشَ: ئۇسسۇزلۇقنى قاندۇردى.

نَقَخَ دِمَاغَهُ: مېڭىسىنى ياردى.

نَقَدَ يَنْقُدُ نَقْدًا الدَّرَاهِمَ: تەڭگىلەرنىڭ ياخشى-

يامىنىنى ئايرىدى.

نَقَدَهُ مَالًا: ئۇنىڭغا مال بەردى.

نَقَدَهُ الثَّمَنَ: ئۇنىڭغا نەق پۇل بەردى.

«نَقَدَ الْكِتَابَ»: كىتابقا باھا بەردى.

نَقَدَ النَّاسَ: كىشىلەرنى تەنقىد قىلدى.

نَقَدَتْهُ الْحَيَّةُ: ئۇنى يىلان چېقىۋالدى.

نَقْدٌ: تەنقىدلىمەك، تەنقىد، باھا بەرمەك، ئوبزور.

«نَقْدٌ ذَاتِيٌّ»: ئۆز-ئۆزىنى تەنقىدلەش.

«النَّقْدُ الْأَدَبِيّ»: ئەدەبىي تەنقىد.

نَقْدٌ بَنَّاءٌ: ئىجابىي تەنقىد.

نَقْدٌ ج نُقُودٌ: پۇل، ئاقچە، مېتال پۇل، قەغەز پۇل.

نَقْدًا: نەخ پۇلغا، نەخ پۇل تاپشۇرۇپ.

دَفْعُ ثَمَنِ الْبِضَاعَةِ نَقْدًا: مالنىڭ پۇلىنى نەق تاپشۇرۇش.

صُنْدُوقُ النَّقْدِ الدَّوَلِيِّ: خەلقئارا پۇل فوندى.

دِرْهَمٌ نَقْدٌ: جىلىك تەڭگە.

حَافِظَةُ النُّقُودِ: پۇل قاپچۇقى.

نَقْدِيٌّ: پۇلنىڭ، پۇللۇق، نەق پۇلنىڭ.

التَّضَخُّمُ النَّقْدِيُّ: پۇل پاخاللىقى.

مَقَالَةٌ نَقْدِيَّةٌ: تەنقىدىي ماقالە.

الْأَزْمَةُ النَّقْدِيَّةُ الدَّوَلِيَّةُ: خەلقئارا پۇل كرىزىسى.

نَقِذَ يَنْقَذُ نَقَذًا: قۇتۇلدى، نىجات تاپتى.

نَقَرَ يَنْقُرُ نَقْرًا: تەشتى.

نَقَرَ الْخَشَبَ أَوِ الْحَجَرَ: ياغاچ ياكى تاشنى ئويدى.

نَقَرَ الطَّائِرُ الْحَبَّ: قۇش داننى چوقۇپ يېدى.

نَقَرَ الشَّخْصُ الْعُودَ: ساز چالدى.

نَقَرَ الشَّخْصَ: ئەيىبلىدى.

نَقَرَ شَيْئًا مِنَ الطَّعَامِ: تاماقنى چىمدىپ ئېلىپ يېدى.

﴿فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ﴾ «قرآن»: سۇر چېلىنغان ۋاقىتتا.

نَقَرَ عَنِ الْأَمْرِ: تەكشۈردى، تەتقىق قىلدى.

نُقْرَةٌ ج نُقَرٌ: تۆشۈك، غار، ئۆڭكۈر، كامار، ئورەك، ئازگال، لەخمە.

نُقْرَةُ الْعَيْنِ: كۆز چانىقى.

نُقْرَةُ الْكَتِفِ: ئالىقان، چاڭگال.

نُقْرَةُ الْقَفَا: گەردەن ئويمىنى.

نُقْرَةٌ: مالنىڭ پۇتلىرىغا تېگىدىغان كېسەللىك.

نِقْرَةٌ: تاكاللاشماق، گەپ تالاشماق.

«بَيْنَهُمَا نِقْرَةٌ»: ئۇ ئىككىيلەن تاكاللىشىپ قالدۇ.

نِقْرِسٌ ج نَقَارِيسُ: پەللىك بوغۇم ئاغرىقى، بوغۇم ياللۇغى، ئۇگە ياللۇغى، سۈيدۈك كىسلاتاسى.

نَقْرَشَ يُنَقْرِشُ نَقْرَشَةً الشَّيْءَ: زىننەتلىدى.

«نَقْرَشَ الْبَابَ»: ئىشىكنى بېزىدى.

نَقْرَشَةٌ: بېزىمەك، زىننەتلىمەك.

نَقْرَشَةُ سَقْفِ الْغُرْفَةِ: ئۆينىڭ تورۇسىنى زىننەتلەش.

نِقْرِيسٌ ج نَقَارِيسُ: ماھىر يولباشچى، پاراسەتلىك يولباشچى، ئۇستا دوختۇر، تالانتلىق دوختۇر.

نَقَزَ يَنْقِزُ / يَنْقُزُ نَقْزًا وَنَقَزَانًا الْحَيَوَانُ: سەكرىدى.

«نَقَزَ الظَّبْيُ»: كېيىك سەكرىدى.

نَقَسَ يَنْقُسُ نَقْسًا النَّاقُوسَ: قوڭغۇراق جىرىڭلىدى.

نَقَسَ الشَّخْصُ: قوڭغۇراق چالدى، داڭ چالدى.

نَقَشَ يَنْقُشُ نَقْشًا: ئويمىچىلىق قىلدى، ھەيكەلتاراشلىق قىلدى، نەقىش ئويدى.

نَقَشَ الْبَيْتَ: ئۆينى ئاقارتتى.

«نَقَشَ الصَّائِغُ فَصَّ الْخَاتَمِ»: زەرگەر ئۈزۈككە كۆز ئورناتتى.

«نَقَشَ الصَّائِغُ إِبْرِيقَ النُّحَاسِ»: ھۈنەرۋەن مىس ئاپتۇۋىغا نەقىش بەردى.

نَقَشَ الشَّيْءَ: زىننەتلىدى، بېزىدى.

«نَقَشَ الشَّوْكَةَ بِالْمِنْقَاشِ»: تىكەننى موچىن بىلەن چىقىرىۋالدى.

نَقَشَ مَرْبِضَ الْغَنَمِ: قوي قوتىنىنى قۇرۇقدىدى.

«إِسْتَوْصُوا بِالْمِعْزَى خَيْرًا فَإِنَّهُ مَالٌ رَقِيقٌ وَانْقُشُوا لَهُ

عَطَنَة » «حديث»: ئـــۆچكىلەرگە ياخـــشى قاراڭلار، چـۈنكى ئـۇ نـازۇك مـال، ئۇنـىڭ قوتىنىنى تازىلاڭلار.

نَقْشٌ: نەقىشلىمەك، ئويماق، بېزىمەك.

نَقْشٌ ج نُقُوشٌ: نەقـــش، بېـــزەك، ھەر خـــىل رەڭدىكى ئويما سىزىقلار، بېزىق ۋە باشقىلار.

«نَقْشٌ عَلَى الْخَشَبِ»: ياغاچقا ئويۇلغان نەقىش.

«نُقُوشٌ عَلَى الرُّخَامِ»: مەرمەرگە ئويۇلغان نەقىشلەر.

«ذَهَبَ الرَّمَادُ حَتَّى مَا نَرَى لَهُ نَقْشًا»: كـۈل تـوزۇپ كەتتى، ھەتتا ئۇنىڭ ئەسىرىنىمۇ كۆرمىدۇق.

نَقَصَ يَنْقُصُ نَقْصًا وَنُقْصَانًا: ئازلىدى، كېمەيدى.

نَقَصَ مَالُهُ: ئۇنىڭ مېلى كېمەيدى.

«عَامٌ يَنْقُصُهُ يَوْمٌ»: بىر يىلغا بىر كۈن كەم.

نَقَصَ الشَّيْءُ: زەئىپلەشتى، ئاجىزلىدى.

«نَقَصَ بَصَرُهُ»: ئۇنىڭ كۆزى ئاجىزلىدى.

«نَقَصَ عَقْلُهُ»: ئۇنىڭ ئەقلى ئاجىزلىدى.

﴿أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا﴾ «قۇرئان»: ئۇلارنىڭ يېرىنى چۆرىسىدىن تارايتىپ بېرىۋاتقانلىقىمىزنى ئۇلار (يەنى، مۇشرىكلار) كۆرمەيۋاتامدۇ؟

نَقَصَهُ شَيْءٌ: ئۇنىڭغا نەرسە كېمىپ قالدى.

نَقَصَ الشَّخْصَ حَقَّهُ: كـــىشىنىڭ ھەققىنـــى كەم بەردى.

«مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ» «حديث»: ســەدىقە بېرىش بىلەن مال كېمىيىپ قالمايدۇ.

نَقْصٌ نُقْصَانٌ: كېمەيمەك، ئازايماق، تۆۋەنلىمەك.

بَدَأَ فِي النُّقْصَانِ: كېمىيىشكە باشلىدى.

نَقْصٌ ج نَقَائِصُ: كەمچىلـــىك، يېتەرســـىزلىك، ئەيىب، نۇقسان.

أَصَابَهُ نَقْصٌ فِي دِينِهِ: ئۇنىڭ دىنىغا نۇقسان يەتتى.

نَقَضَ يَنْقُضُ نَقْضًا الْأَمْرَ: ئىشنى بۇزدى.

نَقَضَ الْبِنَاءَ: بىنانى چـاقتى، ئۆرىـدى، ۋەيـران قىلدى.

«نَقَضَ الْعَدُوُّ الدِّيَارَ بِالْمَدَافِعِ»: دۈشمەن يـۇرتلارنى زەمبىرەكلەر بىلەن ۋەيران قىلدى.

نَقَضَ الْعَهْدَ: ئەھدىنى بۇزدى.

﴿وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا﴾ «قۇرئان»: قەسـەملىرىڭلارنى (ئاللاھنىڭ نامىنى تىلغا ئېلىپ) پۇختىلىغاندىن كېيىن بۇزماڭلار.

نَقَضَ الْحُكْمَ: ھۆكۈمنى بىكار قىلدى.

«نَقَضَتِ الْمَحْكَمَةُ الْحُكْمَ الْإِبْتِدَائِيَّ»: مەھكىمە دەسلەپكى ھۆكۈمنى ئەمەلدىن قالدۇردى.

نَقَضَ الْأَعْرَابُ الْوِلَاءَ لِلْمَلِكِ: قىرلىقلار پادىشاھ ئۈستىدىن ئىسيان كۆتۈردى.

نَقْضٌ: بۇزماق، چاقماق، ۋەيران قىلماق، بىكار قىلماق، ئەمەلدىن قالدۇرماق، خاراب قىلماق.

نَقْضٌ ج أَنْقَاضٌ: خارابىلىك.

«أُسْتُخْرِجَتْ جُثَثُ الضَّحَايَا مِنْ تَحْتِ الْأَنْقَاضِ»: قۇربانلارنىڭ جەسەتلىرى خارابىلىكلەر ئاستىدىن چىقىرىلدى.

مَحْكَمَةُ النَّقْضِ: ئالىي سوت.

نِقْضٌ ج أَنْقَاضٌ: خارابىلىك.

نَقَطَ يَنْقُطُ نَقْطًا الْحَرْفَ: ھەرپكە چېكىت قويدى.

«نَقَطَ الرَّايَ لِتَمْيِيزِهَا عَنِ الرَّاءِ»: «ز»نى «ر»دىن پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن ئۇنىڭ ئۈستىگە چېكىت قويدى.

نَقَطَ الْكِتَابَ: كىتابقا ھەرەكە قويدى.

نُقْطَةٌ ج نُقَطٌ وَنِقَاطٌ: نۇقتا، ئـورۇن، جـاي، چېكىت، توچكا، يەر.

«نُقْطَةُ التَّحَوُّلِ»: ئۆزگىرىش نۇقتىسى.

«نُقْطَةُ الضَّعْفِ»: ئاجىزلىق نۇقتىسى.

«نُقْطَةُ الْإِنْصِهَارِ»: ئېرىش نۇقتىسى.

«نُقْطَةُ الْغَلَيَانِ»: قايناش جايى.

نُقْطَةُ الْبِدَايَةِ: باشلىنىش نۇقتىسى.

نُقْطَةُ النِّهَايَةِ: ئاخىرقى نۇقتا.

نُقْطَةٌ جُمْرُكِيَّةٌ: تاموژنا پونكىتى.

نُقْطَةُ الْإِسْعَافِ: قۇتقۇزۇش ئورنى، قۇتقۇزۇش مەركىزى.

نُقْطَةُ الْإِنْطِلَاقِ: چىقىش نۇقتىسى.

«أَحْرَزَ خَمْسَ عَشْرَةَ نُقْطَةً مِنْ عِشْرِينَ فِي الْإِمْتِحَانِ»: ئىمتىھاندا ئومۇمىي يىگىرمە مەيداندىن ئون بەش مەيداننى قولغا كەلتۈردى.

«لَمْ يَخْتَلِفَا فِي نُقْطَةٍ»: ئۇلار تولۇق بىرلىككە كەلدى.

«النِّقَاطُ الْأَرْبَعُ»: شەرق، غەرب، شىمال، جەنۇبتىن ئىبارەت تۆت تەرەپ.

النُّقْطَةُ السَّوْدَاءُ: قارا داغ.

النُّقْطَتَانِ: قوش چېكىت.

نُقْطَةُ الْإِرْتِكَازِ: تايانچ پونكىت.

نُقْطَةُ عَنْبَرٍ: خال، مەڭ.

«وَضَعَ النُّقَطَ عَلَى الْحُرُوفِ»: ئىشنى ئايدىڭلاشتۇردى.

«إِنْتَصَرَ الْمُلَاكِمُ الْفُلَانِيُّ عَلَى خَصْمِهِ بِالنِّقَاطِ»: پالانى بوكسيور ئۆزىنىڭ رەقىبىنى مەيدانلار بويىچە يەڭدى.

نَقَعَ يَنْقَعُ نَقْعًا الشَّخْصُ: مېھمان ئېشى قىلدى.

نَقَعَ الشَّخْصُ بِالْمَاءِ: سۇغا قانىدى.

نَقَعَ الْمَائِعُ: سۇيۇقلۇق يىغىلدى.

«نَقَعَ السَّمّ فِي أَنْيَابِ الْحَيَّةِ»: يىلاننىڭ چىشلىرىدا زەھەر يىغىلدى.

«نَقَعَ الْمَاءُ فِي بَطْنِ الْوَادِي»: ساي ئوتتۇرىسىدا سۇ يىغىلدى.

نَقَعَ الْعَطَشَ: ئۇسسۇزلۇقنى پەسەيتتى.

مَانَقَعْتُ بِخَبَرِ فُلَانٍ: پالانىنىڭ خەۋىرىگە ئىشەنمىدىم.

نَقَعْتُ بِذَلِكَ نَفْسِي: كۆڭلۈم تىندى.

نَقَعَ النَّعْنَاعَ: ياپۇزنى يۇمشىغىچە سۇغا چىلىدى.

نَقْعٌ: چىلاش، ھۆللىمەك، توختام.

نَقْعٌ ج أَنْقُعٌ: توختام سۇ.

نَقْعٌ ج نِقَاعٌ وَنُقُوعٌ: توزۇغان چاڭ ـ توزان.

﴿فَأَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا﴾ «قرآن»: (قاتتىق چاپقانلىقتىن توپا ـ چاڭ چىقارغان.

نَقْعَاءُ ج نِقَاعٌ: سۇ كۆلچىكى، سۇ ئاستى، توپا ـ چاڭ؛ ئاۋاز.

نَقَفَ يَنْقُفُ نَقْفًا الشَّخْصُ رَأْسَ فُلَانٍ: پالانىنىڭ مېڭىسىنىڭ قېتىقىنى چىقىرىۋەتتى.

نَقَفَ الْفَرْخُ الْبَيْضَةَ: چۈجە تۇخۇمنى تېشىپ چىقتى.

نَقَفَ الشَّرَابَ: شارابنى سۈزۈلدۈردى.

نِقْفٌ ج أَنْقَافٌ: تۇخۇمدىن يېڭى چىققان چۈجە.

«هُوَ مِنْ أَنْقَافِهِ»: ئۇ ئۇنىڭ ئوخشاشلىرىدىن.

نَقَّ يَنِقُّ نَقِيقًا الدَّجَاجَةُ: مېكيان قاقىلىدى.

نَقَّتْ ضَفَادِعُ بَطْنِهِ: ئۇنىڭ قورسىقى ئاچتى.

نَقَّابٌ: كانچى، خاڭچى.

نَقَّارٌ ج نَقَّارُونَ: چوقۇيدىغان، ئويمىكار، نەققاش، ھەيكەلتاراش، ئىزدەنگۈچى، تەكشۈرگۈچى.

نَقَّاشٌ ج نَقَّاشُونَ: نەقىشچى، بېزەكچى.

«نَقَّاشُ الرَّخَامِ»: مەرمەرگە نەقىش ئويغۇچى.

«نَقَّاشُ النُّحَاسِ»: مىس ئويمىكارى.

نَقَّاطَةٌ ج نَقَّاطَاتٌ: دورا تېمىتقۇچ.

نَقَّاقٌ: پاقا، چاۋىلداق، ۋات، كوت ـ كوت.

نَقَّاقَةٌ: پاقا.

نَقَّالَةٌ ج نَقَّالَاتٌ: نوسۇلكا، قۇتقۇزۇش ماشىنىسى.

نَقَّبَ يُنَقِّبُ تَنْقِيبًا: تەكشۈردى، تەكشۈرۈپ تەتقىق قىلدى.

«نَقَّبَ عَنِ الْآثَارِ»: ئاسارىئەتىقىلەرنى تەكشۈردى.

«نَقَّبَ عَنِ النِّفْطِ»: نېفىت تەكشۈردى.

نَقَّبَ الشَّخْصُ فِي الْأَرْضِ: باردى، كەتتى، كەزدى.

﴿فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلْ مِن مَّحِيصٍ﴾ «قرآن»: ئۇلار

(شۇ ئۆممەتلەر) ھەرقايسى جايلارنى كەزدى، (ئۇلارغا) ئۆلۈمدىن قاچىدىغان جاي تېپىلدىمۇ؟

نَقَّحَ يُنَقِّحُ تَنْقِيحًا: ئوبدان تازىلىدى، تاللىدى.

نَقَّحَ الْكَلَامَ أَوِ الْكِتَابَ: تەھرىرلىدى، تۈزەتتى.

«نَقَّحَ الْإِتِّفَاقَ»: كېلىشىمنى تۈزەتتى.

«نَقَّحَ بُنُودَ الْمُعَاهَدَةِ»: شەرتنامىنىڭ ماددىلىرىغا تۈزىتىش كىرگۈزدى.

نَقَّحَتْهُ السِّنُونُ: ئۇ قەھەتچىلىكنىڭ دەردىنى تارتتى.

نَقَّرَ يُنَقِّرُ تَنْقِيرًا الطَّائِرُ الْحَبَّ: قۇش داننى تازا چوقۇپ يېدى.

نَقَّرَ الطَّائِرُ فِي الْمَوْضِعِ: قۇش ئۇۋا ياسىدى.

نَقَّرَ عَلَيْهِ: ئۇنى ئەيىبلىدى، يامان گەپ قىلدى.

نَقَّرَ عَنْهُ: ئاختۇردى، تەكشۈردى، تەتقىق قىلدى.

نَقَّزَ يُنَقِّزُ تَنْقِيزًا الطَّائِرُ: قۇش تىك ئۇچتى.

نَقَّزَتِ الْمَرْأَةُ صَبِيَّهَا: ئايال بالىسىنى سەكرەتتى، ئۇسسۇل ئويناتتى.

نَقَّشَ يُنَقِّشُ تَنْقِيشًا: خىلمۇخىل رەڭلەر بىلەن بېزىدى.

نَقَّصَ يُنَقِّصُ تَنْقِيصًا: كېمەيتتى، كەم قالدۇردى، چۈشۈردى، تۆۋەنلەتتى، كۆپ كېمەيتىۋەتتى.

«نَقَّصَ مِنْ سَاعَاتِ الْعَمَلِ»: ئىش سائەتلىرىدىن كۆپ كېمەيتىۋەتتى.

«نَقَّصَ التَّاجِرُ فِي أَسْعَارِ بِضَاعَتِهِ آخِرَ الْمَوْسِمِ»: سودىگەر مەۋسۇم ئاخىرىدا مېلىنىڭ باھالىرىنى چۈشۈردى.

نَقَّطَ يُنَقِّطُ تَنْقِيطًا الْحُرُوفَ: ھەرپلەرگە چېكىت قويدى.

نَقَّطَ الثَّوْبَ: كىيىمگە سىياھ يۇقتۇرۇۋالدى.

نَقَّطَ الْعَرُوسَ: كېلىنگە تويدا سوۋغا تەقدىم قىلدى.

نَقَّطَ بِهِ الزَّمَانُ: زامان ئۇنىڭغا كەلك بولدى.

نَقَّلَ يُنَقِّلُ تَنْقِيلًا الشَّيْءَ: كۆپ يۆتكىدى، داۋاملىق يۆتكىدى، خاتىرە يازدۇردى.

نَقَّلَ ضَيْفَهُ: مېھمانغا تاماقتىن كېيىن مېۋە-چېۋە قويدى.

نَقَّلَ الْخُفَّ: ئاياغ ياماتتى.

نَقَّى يُنَقِّي تَنْقِيَةً: تازىلىدى، پاكىزلىدى، ئادالىدى.

«نَقَّتِ الْمَرْأَةُ الشَّعِيرَ»: ئايال ئارپىنى تازىلىدى.

نَقَلَ يَنْقُلُ نَقْلًا الشَّيْءَ: يۆتكىدى، كۆچۈردى، توشۇدى، يەتكۈزۈپ بەردى، ئەۋەتتى.

«نَقَلَ الْكُرْسِيَّ إِلَى غُرْفَةِ الطَّعَامِ»: ئورۇندۇقنى ئاشخانىغا يۆتكىدى.

نَقَلَ الْبَضَائِعَ: ماللارنى يوللىدى.

نَقَلَ الْكَلَامَ أَوِ الْكِتَابَ إِلَى لُغَةٍ أُخْرَى: گەپنى ياكى كىتابنى باشقا تىلغا تەرجىمە قىلدى.

«نَقَلَ الْمَقَالَ إِلَى الْفِرَنْسِيَّةِ»: ماقالىنى فرانسۇزچىغا تەرجىمە قىلدى.

نَقَلَ الْخَبَرَ أَوِ الْكَلَامَ: نەقىل كەلتۈردى، رىۋايەت قىلدى.

«نَقَلَ الْمَوْعِظَةَ عَنْ مُعَلِّمِهِ»: ئوقۇتقۇچىسىنىڭ نەسىھىتىنى يەتكۈزدى.

نَقَلَ الْكِتَابَ: كىتابنى كۆچۈردى.

نَقَلَ الْحِسَابَ: ھېسابنى دەپتەرگە چۈشۈردى.

نَقَلَ الْمَرَضَ: كېسەلنى يۇقتۇردى.

نَقَلَ الزَّرْعَ: ئۆسۈملۈكنى كۆچۈردى.

نَقْلٌ: يۆتكەش، توشۇش، يەتكۈزۈش، ئالماشتۇرۇش، نەقىل كەلتۈرۈش.

«نَقْلٌ جَوِّيٌّ»: ھاۋا قاتنىشى.

«نَقْلُ الدَّمِ»: قان يۆتكەش.

نَقْلُ الْمِلْكِيَّةِ: ئىگىدارلىق ھوقۇقىنى باشقىلارغا ئۆتكۈزۈپ بېرىش.

نَقْلًا عَنْ فُلَانٍ: پالانىدىن رىۋايەت قىلىپ.

«ذَكَرَ الْخَبَرَ نَقْلًا عَنْ مَصْدَرٍ مَوْثُوقٍ بِهِ»: خەۋەرنى ئىشەنچلىك مەنبەدىن رىۋايەت قىلىپ بايان قىلدى.

«وَسَائِلُ النَّقْلِ»: قاتناش ۋاسىتىلىرى.

«سَيَّارَةُ نَقْلٍ»: يۈك ماشىنىسى.

«نَقْلٌ إِذَاعِيٌّ»: رادىئو ئاڭلىتىش.

«النَّقْلُ الْمُبَاشِرُ (عَلَى الْهَوَا) لِلْأَلْعَابِ الْأُولِمْبِيَّةِ»: ئولىمپىك تەنھەرىكەت مەيدانىنىڭ ئەمەلىي ئەھۋالىنى بىۋاستە ئاڭلىتىش.

نُقْلَةٌ ج نُقَلٌ: يۆتكىلىش، كەپ توشۇش، چېقىمچىلىق، سۇخەنچىلىك.

«تَمَّتْ نُقْلَتُهُ إِلَى مَعْهَدٍ آخَرَ»: ئۇنىڭ باشقا بىر ئىنستىتۇتقا ئالمىشىشى پۈتتى.

نَقْلِيٌّ: ئەنئەنىۋى، رىۋايەت خاراكتېرلىك.

«الْعُلُومُ النَّقْلِيَّةُ»: ھەدىس، لۇغەتشۇناسلىق ۋە رىۋايەت شەكلىدە ئۆگىتىلىدىغان ئىلىملەر.

نَقَمَ يَنْقِمُ نَقْمًا وَنُقُومًا: يامان كۆردى، يىرگەندى، سەسكەندى.

﴿وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللهِ﴾ «قرآن»: ئۇلار مۆئمىنلەرنى ئاللاھقا ئىمان ئېيتقانلىقلىرى ئۈچۈنلا يامان كۆردى.

نَقَمَ عَلَيْهِ: ئۇنىڭغا غەزەپلەندى.

نِقْمَةٌ ج نِقَمٌ وَنِقْمَاتٌ: ئۆچ، ئىنتىقام، ئۆچمەنلىك ئاداۋەت.

«إِنْتَقَمَ مِنْهُ شَرَّ نِقْمَةٍ»: ئۇنىڭدىن قاتتىق ئۆچ ئالدى.

نَقْنَقَ يُنَقْنِقُ نَقْنَقَةً الضِّفْدَعُ: پاقا كوركىرىدى.

نِقْنِقٌ ج نَقَانِقُ: ئەركەك تۆگە قۇش.

نَقِهَ يَنْقَهُ نَقَهًا وَنَقَاهَةً مِنْ مَرَضِهِ: ئاستا-ئاستا ساقايدى، تەدرىجىي ساقايدى.

نَقُوعٌ: سۇغا چىلانغان قاق، تاتلىق سۇ، خۇشبۇي ئارىلاشتۇرۇلغان بوياق.

«صَبَغَ ثَوْبَهُ بِنَقُوعٍ»: كىيىمنى خۇشبۇي بوياق بىلەن بويىدى.

«رَجُلٌ نَقُوعُ أُذُنٍ»: ھەر نەرسىگە ئىشىنىدىغان ئادەم، گول ئادەم.

نَقِيَ يَنْقَى نَقَاوَةً وَنَقَاءً: تازىلاندى، پاكىز بولدى، سۈپسۈزۈك بولدى.

«نَقِيَ الْقَمْحَ مِنَ الْحَصَى»: بۇغداي شېغىل تاشلاردىن تازا (پاكىز) بولدى.

نَقِيبٌ ج نُقَبَاءُ: باشلىق، رەئىس، سەردار.

﴿وَبَعَثْنَا مِنهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيباً﴾ «قرآن»: ئۇلارنىڭ ئارىسىدىن (يەنى، ئون ئىككى ئايماقنىڭ ھەر بىرىدىن بىردىن) ئون ئىككى باشلىقنى ئەۋەتتۇق.

«نَقِيبُ الصَّحْفِيِّينَ»: ژۇرنالىستلار باشلىقى.

نَقِيبُ الْمُحَامِينَ: ئادۋوكاتلار رەئىسى.

نَقِيبُ الْأَشْرَافِ: غوجىلار باشلىقى.

نَقِيبَةٌ ج نَقَائِبُ: باشلىق، خۇسۇسىيەت، تەبىئەت، ئەخلاق؛ ئىدراك، ئەقىل، پىكىرنىڭ ئۆتكۈرلۈكى.

نَقِيبَةُ الرَّجُلِ: ئادەمنىڭ تەبىئىتى.

«هُوَ مَيْمُونُ النَّقِيبَةِ»: ئۇ سىنالغان ياخشى ئادەم.

«مَالَهُ نَقِيبَةٌ»: ئۇ ئەقىل-ئىدراكلىك ئەمەس.

نَقِيرٌ ج أَنْقِرَةٌ وَنُقُرٌ: تاشقا ياكى ياغاچقا ئويۇلغان ئۆچكە (ئۇرۇقچا)دىكى ئويمان، يىلتىز، مەنبە، تومۇر.

﴿وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيراً﴾ «قرآن»: ئۇلارغا قىلچە زۇلۇم قىلىنمايدۇ.

«لَا يَمْلِكُ شَرْوَى نَقِيرٍ»: ھېچ نەرسىگە ئىگە ئەمەس، كەمبەغەل، ئۇنىڭ ھېچنېمىسى يوق.

نَقِيصَةٌ ج نَقَائِصُ: كەمچىلىك، يېتەرسىزلىك، ئەيىب.

«شِرِّيرٌ نَقَائِصُهُ لَا تُحْصَى»: ئۇنىڭ ئەيىبلىرى دەپ

تۈگەتكۈسىز، قۇلاق كەستى.

نَقِيضٌ: ئەكسى، تەتۈرى.

«هَذَا الْقَوْلُ نَقِيضُ ذَاكَ»: بۇ گەپ ئۇنىڭ ئەكسىچە.

«هُوَ فِي سُلُوكِهِ نَقِيضُ أَخِيهِ»: ئۇنىڭ يۈرۈشى قېرىندىشىنىڭ ئەكسىچە.

عَلَى طَرَفَيْ نَقِيضٍ: دەل ئەكسىچە، ئەكسىچە بولغاندا.

النَّقِيضَانِ: قارىمۇقارشى، بىر-بىرىگە زىت.

نَقِيضَةٌ ج نَقَائِضُ: قارىمۇقارشى، ئەكس، تەتۈرى.

«هِيَ نَقِيضَةُ أَخِيهَا فِي سُلُوكِهَا»: ئۇنىڭ يۈرۈش-تۇرۇشى قېرىندىشىنىڭ تەتۈرىسىچە.

نَقَائِضُ (فِي الشِّعْرِ): بىر شائىرنىڭ يەنە بىر شائىرنىڭ يازغىنىغا قارىمۇقارشى ئوخشاش ۋەزىن ۋە ئوخشاش قاپىيەدە يازغان شېئىرى.

نَقَائِضُ جَرِيرٍ وَالْفَرَزْدَقِ: جەرىر بىلەن فەرەزدەقنىڭ بىر-بىرىگە قارىمۇقارشى يېزىشقان شېئىرلىرى.

نَقِيعٌ ج أَنْقِعَةٌ: چۆلە؛ ساپ سوغۇق سۈت؛ سۈيى كۆپ قۇدۇق؛ تاتلىق سوغۇق سۇ.

دَوَاءٌ نَقِيعٌ: ئۈنۈملۈك دورا.

نَقِيعَةٌ ج نَقَائِعُ: زىياپەت ئۈچۈن سويۇلىدىغان مال؛ سەپەردىن كەلگەن ئادەم ئۈچۈن ئېتىلىدىغان ھاردۇق ئېشى؛ ساپ سوغۇق سۈت.

نَقِيقٌ: ۋاقىلدىماق، كوركىرىماق، پاقىنىڭ كوركىرىغان ئاۋازى.

«أَرَّقَهُ نَقِيقُ الضَّفَادِعِ»: پاقىلارنىڭ كوركىرىغان ئاۋازى ئۇنىڭ ئۇيقۇسىنى قاچۇرۇۋەتتى.

نَقِيٌّ ج نِقَاءٌ وَأَنْقِيَاءُ: ساپ، سۈزۈك، تازا، پاكىز.

«مَاءٌ نَقِيٌّ»: سۈزۈك سۇ.

«آرَاءٌ وَاضِحَةٌ نَقِيَّةٌ»: روشەن سەمىمىي پىكىرلەر.

نُكَاثٌ: تۆگىلەرنىڭ ئېغىزلىرىغا چىقىدىغان قاپارتقۇ.

نِكَاحٌ: نىكاھلانماق، ئۆيلەنمەك، تۇرمۇش قۇرماق، نىكاھ، جىما؛ بالاغەتكە يېتىش.

﴿وَابْتَلُوا الْيَتَامَى حَتَّى إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ﴾ «قرآن»: يېتىملەرنى بالاغەتكە يەتكەنگە قەدەر سىناپ تۇرۇڭلار.

نُكَافٌ: قۇلاق ئالدى بېزى ياللۇغى، گۆرمەن بېزى ياللۇغى.

نَكَالٌ: ئازاب، مۇسىبەت، ئىبرەت.

﴿جَزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالاً مِّنَ اللّهِ﴾ «قرآن»: ئۇلارنىڭ قىلمىشىنى جازالاپ، ئاللاھ تەرىپىدىن ئىبرەت قىلىش يۈزىسىدىن.

نِكَايَةٌ: يەڭمەك، مەغلۇپ قىلماق، خاپا قىلماق، ئاچچىقىنى كەلتۈرمەك.

«فَعَلَ ذَلِكَ نِكَايَةً فِيهِ»: ئۇنى ئۇنىڭ ئاچچىقىنى كەلتۈرۈش ئۈچۈن قىلدى.

نَكَبَ يَنْكُبُ نَكْبًا وَنُكُوبًا الرِّيحُ: شامال يۆنىلىشىنى ئۆزگەرتتى.

«نَكَبَهُ الدَّهْرُ»: بالا-قازاغا يولۇقتى، بەختسىزلىككە ئۇچرىدى.

نَكْبَةٌ ج نَكَبَاتٌ: مۇسىبەت، ئاپەت، بالا-قازا، بەختسىزلىك.

«هُوَ فِي عُسْرٍ مِنْ نَكْبَةٍ إِلَى نَكْبَةٍ»: ئارقىمۇئارقا بالاكەتچىلىككە يولۇقۇپ، قىيىن ئەھۋالدا قالدى.

«نَكَبَاتُ الدَّهْرِ»: زاماننىڭ بەختسىزلىكلىرى.

نَكَتَ يَنْكُتُ نَكْتًا الْأَرْضَ: يەرنى چىچىدى.

نُكْتَةٌ ج نُكَتٌ وَنِكَاتٌ: ئىنچىكە ئىلمىي مەسىلە؛ ئاقنىڭ قارا چېكىت ياكى قارىدىكى ئاق چېكىت؛ يۇمۇر، قىزىقچىلىق، قىزىق.

«فُلاَنٌ حَاضِرُ النُّكْتَةِ»: پالانى ھازىر جاۋاب قىزىقچى.

«أَلْقَى نُكْتَةً»: لەتىپە ئېيتتى.

نَكَثَ يَنْكُثُ نَكْثًا الْيَمِيْنَ أَوِ الْعَهْدَ أَوِ الْبَيْعَ: قەسەم، ياكى ئەھدە، ياكى سودىنى بۇزدى.

﴿وَإِن نَّكَثُوٓاْ أَيْمَانَهُم مِّن بَعْدِ عَهْدِهِمْ﴾ ‹قرآن›: ئەگەر ئۇلار ئەھدى بەرگەندىن كېيىن، قەسەملىرىنى بۇزسا...

نَكَثَ السِّوَاكَ: مسىۋاكنىڭ بېشىنى چۇۋۇدى.

نَكَثَ الْأَثَرَ: ئىزنى ئۆچۈردى، يوقاتتى.

نَكْثٌ: بۇزماق.

نَكْثُ الْعَهْدِ: ئەھدىنى بۇزۇش.

نِكْثٌ ج أَنْكَاثٌ: قايتا ئىگىرىش ئۈچۈن چۇۋۇلغان كونا يىپ؛ قايتا ئىگىرىش ئۈچۈن چۇۋۇلغان كىيىملەر ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلار.

﴿وَلَا تَكُونُواْ كَالَّتِي نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِن بَعْدِ قُوَّةٍ أَنكَاثًا﴾ ‹قرآن›: پىششىق ئىگىرگەن يىپىنى چۇۋۇپ پارچە-پارچە قىلىۋەتكەن خوتۇندەك بولماڭلار.

نَكَحَ يَنْكِحُ نِكَاحًا الْمَرْأَةَ: ئايال بىلەن نىكاھلاندى، ئۆيلەندى، تۇرمۇش قۇردى.

﴿فَانكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ﴾ ‹قرآن›: ئۇلارنىڭ خوجىلىرىنىڭ قوشۇلۇشى بىلەن ئۇلارنى خوتۇنلۇققا ئالساڭلار بولىدۇ.

نَكَحَ الْمَرْأَةَ: ئايال بىلەن جىنسىي مۇناسىۋەت ئۆتكۈزدى.

نُكَحَةٌ ج نُكَحَاتٌ: تولا ئۆيلىنىدىغان.

«هُوَ نُكَحَةٌ مِنْ قَوْمٍ نُكَحَاتٍ»: ئۇ كۆپ ئۆيلىنىدىغانلار ئىچىدىن چىققان، تولا ئۆيلىنىدىغان ئادەم، خوتۇنباز.

نَكِدَ يَنْكَدُ نَكَدًا وَنَكَادًا الْأَمْرُ: ئىش قىيىنلاشتى، تەس بولدى.

نَكَدَ عَيْشُهُ: ئۇنىڭ تۇرمۇشى قىيىن بولدى.

نَكَدَ الشَّيْءُ: نەرسە ئازايدى، ئازلىدى.

«نَكِدَ مَاءُ الْبِئْرِ»: قۇدۇقنىڭ سۇيى ئازلىدى.

نَكَدٌ: قىيىن بولماق، تەس بولماق.

نَكَدٌ ج نِكَادٌ: بەختسىزلىك، باش قىيىنچىلىق، دىلخەستىلىك، بىئاراملىق.

«أَرْضٌ نَكَدٌ»: ناچار يەر.

«رَجُلٌ نَكَدٌ»: بىتەلەي.

نَكِدٌ ج أَنْكَادٌ: بىتەلەي، بەختسىز؛ مۇشەققەتلىك، قىيىن، پىخسىق، بېخىل.

«عَيْشٌ نَكِدٌ»: قىيىن تۇرمۇش.

﴿وَالَّذِي خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا﴾ ‹قرآن›: ناچار يەرنىڭ گىياھى ئاز ئۆسىدۇ.

نَكُرَ يَنْكُرُ نَكَارَةً الْأَمْرُ: ئىش تەس بولدى، قىيىن بولدى، يامان بولدى.

نَكِرَ يَنْكَرُ نَكَرًا وَنُكْرًا وَنَكَارَةً الشَّيْءَ: خۇش كۆرمىدى، بىلمىدى، ئۇقمىدى، چۈشەنمىدى.

﴿فَلَمَّا رَءَآ أَيْدِيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ﴾ ‹قرآن›: ئۇلارنىڭ (يەنى، پەرىشتىلەرنىڭ) ئۇنىڭغا قول ئۇزاتمايۋاتقانلىقىنى كۆرۈپ، ئۇلارنى خۇش كۆرمىدى.

نُكُرٌ ج أَنْكَارٌ: يامان ئىش؛ قىيىن.

﴿يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُّكُرٍ﴾ ‹قرآن›: ئۇ كۈندە چاقىرغۇچى (يەنى، ئىسرافىل) قىيىن ئىشقا (يەنى، ھېسابقا) چاقىرىدۇ.

نُكْرٌ: يامان ئىش، گۇناھ.

نَكْرَاءُ: يامان ئىش؛ قاتتىقچىلىق، قىيىنچىلىق؛ چېۋەرلىك، زېرەكلىك، ھوشيارلىق.

«فِعْلَةٌ نَكْرَاءُ»: يامان قىلىق، يامان ھەرىكەت.

«اِمْرَأَةٌ نَكْرَاءُ»: زېرەك ئايال.

«أَصَابَتْهُمْ مِنَ الدَّهْرِ نَكْرَاءُ»: ئۇلارغا زاماننىڭ پالاكەتچىلىكى يەتتى.

نُكْرَانٌ: ئىنكار قىلىش.

«نُكْرَانُ الْجَمِيْلِ»: ۋاپاغا جاپا قىلىش، ۋاپاسىزلىق قىلىش.

نُكْرَانُ الذَّاتِ: ئۆزىنى ئۇنتۇغان ھالدا، پىداكارلىق بىلەن، پىداكارانە.

نُكْرَةٌ: ئىنكار قىلىش.

نَكِرَةٌ ج نَكِرَاتٌ: ئومۇمىي ئىسىم، تونۇلمىغان، نامسىز، ئىسمى نامەلۇم.

«هُوَ نَكِرَةٌ فِيْ بَلَدِهِ»: ئۇ ئۆز شەھىرىدە تونۇلمىغان.

نَكَزَ يَنْكُزُ نَكْزًا الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى ئۈچلۇق نەرسە بىلەن سانجىدى.

نَكَسَ يَنْكُسُ نَكْسًا الشَّيْءَ: ئاغدۇردى، ئاستىن-ئۈستۈن قىلدى، ئايلاندۇردى، ئۆرىدى.

نَكَسَ رَأْسَهُ: بېشىنى پەس قىلدى.

نَكَسَ الْعَلَمَ: بايراقنى يېرىم چۈشۈردى.

نَكَسَ الطَّعَامُ دَاءَ الْمَرِيْضِ: تاماق كېسەلنى قوزغىدى.

نُكِسَ يُنْكَسُ الْجَنِيْنُ: بالا تەتۈر كەلدى.

نُكِسَ الْمَرِيْضُ: كېسەل قايتىلاندى.

نُكِسَ عَلَى رَأْسِهِ: بېشىنى تۆۋەن سالدى.

﴿ثُمَّ نُكِسُوا عَلَى رُؤُوسِهِمْ﴾ «قۇرئان»: ئاندىن، ئۇلار (خىجالەتچىلىكتىن) باشلىرىنى تۆۋەن سېلىپ،...

نُكْسٌ: دۆم ئۆرىمەك، تەتۈر ئۆرىمەك.

نُكْسَةٌ ج نُكَسَاتٌ: ئۆرۈش قېتىمى؛ كېسەلنىڭ قايتىلىنىشى؛ يېڭىلىش، مەغلۇبىيەت.

«نُكْسَةٌ عَسْكَرِيَّةٌ»: ھەربىي مەغلۇبىيەت.

نَكَشَ يَنْكُشُ نَكْشًا الشَّيْءَ: يۇدى، تازىلىدى، چىقاردى، قازدى.

«نَكَشَ الْأَرْضَ»: يەرنى كولىدى، قازدى.

نَكَشَ الْأَمْرَ: تەكشۈردى، ئىزدەندى.

نَكَصَ يَنْكُصُ نَكْصًا وَنُكُوْصًا: چېكىندى، داجىدى.

نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ: ئارقىسىغا چېكىندى.

﴿فَلَمَّا تَرَاءَتِ الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلَى عَقِبَيْهِ﴾ «قۇرئان»: ئىككى قوشۇن ئۇچراشقان چاغدا شەيتان ئارقىسىغا چېكىندى.

نَكَّصَهُ عَلَى عَقِبَيْهِ: ئۇنى ئارقىسىغا ياندۇردى، قايتۇردى.

نَكَظَ يَنْكُظُ نَكْظًا: قورسىقى قاتتىق ئېچىپ كەتتى.

نَكِظَ يَنْكَظُ نَكْظًا: دەرھال قىلدى، ئالدىراپ ئىشلىدى.

نَكِظَ الرَّحِيْلُ: قوزغىلىش ۋاقتى يېقىنلاشتى.

نَكَعَ يَنْكَعُ نَكْعًا فُلَانٌ عَنِ الْأَمْرِ: ئۆزىنى چەتكە ئالدى، چېكىندى.

نَكَفَ يَنْكُفُ نَكْفًا الدَّمْعَ: مەڭزىگە ئاققان ياشنى بارماق بىلەن سۈرتتى.

نَكِفَ عَنِ الشَّيْءِ: كۆزگە ئىلمىدى، پەس كۆردى، مەنسىتمىدى.

«جَيْشٌ لَا يُنْكَفُ»: سانسىز قوشۇن.

«بَحْرٌ لَا يُنْكَفُ»: تېگى يوق دېڭىز.

نَكْفٌ: چېكىنمەك، قولدا پەيدا بولىدىغان بىر خىل كېسەل.

نَكَفَةٌ ج نَكَفٌ: قۇلاق ئالدى بېزى، گۆرەن بېزى.

نَكَّاتٌ ج نَكَّاتُوْنَ: تەنقىدچى، ئوبزورچى، قىزىقچى، يۇمۇرلۇق گەپ قىلغۇچى، ھەجۋىيار، ھەزىلكەش.

«فُلَانٌ نَكَّاتٌ فِي الْأَعْرَاضِ»: پالانى ئار-نومۇسقا تەگكۈچى.

نَكَّاثٌ: بۇزغىچى، بۇزغۇنچى.

نَكَّبَ يُنَكِّبُ تَنْكِيْبًا الشَّيْءَ: نېرى قىلىۋەتتى، يىراقلاشتۇردى.

نَكَّبَ بِهِ عَنِ الطَّرِيْقِ: ئۇنى يولدىن چەتنەشتۈردى.

نَكَّتَ يُنَكِّتُ تَنْكِيْتًا الرَّطَبُ: خورمىلار كۆرۈندى.

نَكَّتَ الشَّخْصُ: قىزىقچىلىق قىلدى، قىزىقارلىق گەپ قىلدى، ھېكمەتلىك سۆزلىدى، ھەجۋىيارلىق قىلدى، يۇمۇرلۇق گەپ قىلدى.

نَكَّدَ يُنَكِّدُ تَنْكِيْدًا: قىيىنلاشتۇردى.

نَكِدَ عَيْشُهُ: ئۇنىڭ تۇرمۇشىنى كۆڭۈلسىز قىلىپ قويدى.

نَكَّرَ يُنَكِّرُ تَنْكِيرًا الشَّيْءَ: نىقابلىدى، ياپتى، پەردىلىدى، قىياپىتىنى ئۆزگەرتتى.

﴿قَالَ نَكِّرُوا لَهَا عَرْشَهَا﴾ «قۇرئان»: سۇلەيمان ئېيتتى: «ئۇنىڭ (يەنى، بىلقىسنىڭ) تەختىنىڭ (شەكلىنى) ئۆزگەرتىڭلار».

نَكَّسَ يُنَكِّسُ تَنْكِيسًا الْعَلَمَ: بايراقنى تۆۋەن چۈشۈردى، يېرىم چۈشۈردى.

نَكَّسَ رَأْسَهُ: بېشىنى ساڭگىلاتتى.

«نَكَّسَ اللهُ فُلَانًا فِي الْعُمْرِ»: ئاللاھ پالانىنىڭ ئۆمرىنى ئۇزۇن قىلىپ، تېنىنى ئاجىزلىتىۋەتتى.

﴿وَمَنْ نُعَمِّرْهُ نُنَكِّسْهُ فِي الْخَلْقِ﴾ «قۇرئان»: بىز ئۆمرىنى ئۇزۇن قىلغان ئادەمنىڭ تېنىنى ئاجىزلىتىۋېتىمىز.

نَكَّلَ يُنَكِّلُ تَنْكِيلًا الشَّخْصَ بِهِ: ئۇنى جازالاپ باشقىلارغا ئىبرەت قىلدى.

«نَكِّلُوا بِاللُّصُوصِ»: ئوغرىلارنى جازالاپ باشقىلارغا ئىبرەت قىلدى.

نَكَّلَهُ عَنِ الشَّيْءِ: ياندۇردى، قايتۇردى.

نَكَلَ يَنْكُلُ نُكُولًا: چېكىندى، ئارقىغا ياندى.

نَكَلَ عَنِ الْعَدُوِّ: دۈشمەندىن چېكىندى.

نَكَلَ عَنِ الْيَمِينِ: قەسەمدىن ئۆزىنى تارتتى.

نَكَلَ بِهِ: باشقىلارغا ئىبرەت بولغۇدەك جازا بەردى.

نِكْلٌ ج أَنْكَالٌ وَنُكُولٌ: ئېغىزدۇرۇق؛ ئېغىر ئىشكەل، كويزا.

﴿إِنَّ لَدَيْنَا أَنْكَالًا﴾ «قۇرئان»: شۈبھىسىزكى، بىزنىڭ دەرگاھىمىزدا (ئۇلارغا) ئېغىر ئىشكەللەر بار.

«رَجُلٌ نِكْلٌ»: ئۆزىنىڭ ئوخشاشلىرىنى يېڭىدىغان ئادەم، غالىب ئادەم.

«هُوَ نِكْلُ شَرٍّ»: دۈشمەنلىرى ئۈستىدىن غالىب ئادەم.

نَكْبَةٌ: بالايىئاپەت، ھادىسە.

نَكَهَ يَنْكَهُ نَكْهًا: نەپەسلەندى.

نَكَهَتِ الشَّمْسُ: كۈن قاتتىق ئىسسىق بولدى.

نَكَهَ الشَّخْصَ: كىشىنىڭ ئېغىزىنى پۇرىدى.

«نَكَهَتِ الْأُمُّ فَمَ ابْنِهَا»: ئانا ئوغلىنىڭ ئېغىزىنى پۇرىدى.

نَكْهَةٌ: بىر قېتىم نەپەسلەنمەك، تىنماق؛ ئېغىزنىڭ بويى.

«هُوَ طَيِّبُ النَّكْهَةِ»: ئۇنىڭ ئېغىزى خۇشبۇي.

نَكْهَةُ الطَّعَامِ: تائامنىڭ ھىدى، پۇرىقى.

نَكَى يَنْكِي نِكَايَةً الْعَدُوَّ: دۈشمەننى يەڭدى، چېكىندۇردى، غەلىبە قىلدى.

نَكِيرٌ: ئىنكار قىلىش؛ ئەيىبلىمەك، جازالىماق.

«شَدَّدَ النَّكِيرَ عَلَيْهِ»: ئۇنى قاتتىق ئىنكار قىلدى.

«شُتِمَ فَمَا أَبْدَى نَكِيرًا»: تىللاندىيۇ، ئۇنىڭغا يانمىدى.

﴿فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ﴾ «قۇرئان»: (ئۇلارنى ئازاب چۈشۈرۈش بىلەن) ئەيىبلىگەنلىكىم قانداق ئىكەن؟

«أَمْرٌ نَكِيرٌ»: قىيىن ئىش.

النَّلْنُلُ: ئاجىز بوۋاي، زەئىپ بوۋاي.

نَمَا يَنْمُو نَمَاءً وَ نُمُوًّا: كۆپەيدى، ئاشتى، ئۆستى.

نَمَا الزَّرْعُ: ھوسۇل ئاشتى.

«يَنْمُو الْوَلَدُ طَبِيعِيًّا»: بالا تەبىئىي ئۆسمەكتە.

نِمَاصٌ: يىڭنە يىپى.

نِمَاصٌ ج نُمُصٌ وَأَنْمِصَةٌ: يېڭى ئاي، ھىلال ئاي.

نَمِرَ يَنْمَرُ نَمَرًا وَنُمْرَةً: ئاچچىقلاندى، غەزەپلەندى، ئوغسى قايندى.

نَمِرَ الشَّيْءُ: ئالىچىپار بولدى، ئالا تاغىل بولدى.

نَمِرَ الثَّوْبُ: كىيىم ئالىچىپار بولدى.

نَمِرٌ م نَمِرَةٌ ج أَنْمُرٌ وَنُمُورٌ وَنِمَارٌ: يىلپىز، يولۋاس.

«لَا تَرْكَبُوا الْخَزَّ وَلَا النِّمَارَ» ‹حديث›: يولۋاس تېرىسى ۋە يىپەكنى ئېگەر-توقۇم قىلىپ مىنمەڭلار.

نُمْرَةٌ ج نُمَرٌ: چېكىت، توچكا.

نُمْرُقٌ م نُمْرُقَةٌ ج نَمَارِقُ: كىچىك ياستۇق، يۆلەنمە ياستۇق.

﴿وَنَمَارِقُ مَصْفُوفَةٌ﴾ ‹قرآن›: رەت-رەت قويۇلغان ياستۇقلار (بار).

نَمَسَ يَنْمِسُ نَمْسًا السِّرَّ: سىر يوشۇردى، سىر ساقلىدى.

نَمَسَةٌ: ئۇنىڭ بىلەن سىرداشتى.

نَمِسَ يَنْمَسُ نَمَسًا: بۇزۇلدى.

نَمِسَ بِهِ: چاقتى، گەپ توشۇدى، سۇخەنچىلىك قىلدى.

نِمْسٌ ج نُمُوسٌ: مولۇن، مۇشۇك، سېسىق كۆزەن.

نِمْسَا: ئاۋستىرىيە.

نِمْسَاوِيٌّ: ئاۋستىرىيىلىك، ئاۋستىرىيىنىڭ.

نَمَشَ يَنْمُشُ نَمْشًا الْكَلَامَ: يالغان سۆزلىدى، بىلجىرلىدى، سۇخەنچىلىك قىلدى.

نَمِشَ يَنْمَشُ نَمَشًا: سەپكۈن بولۇپ قالدى.

نَمَشٌ: سەپكۈن بولۇپ قالماق، سەپكۈن.

نَمَشُ الْأَشْقَرِ: قوڭۇر سەپكۈن.

«فَعَرَفْنَا نَمْشَ أَيْدِيهِمْ فِي الْعُذُقِ» ‹حديث›: ئۇلارنىڭ خورما ساپىقىدىكى قول ئىزىدىن تونۇۋالدۇق.

نَمَصَ يَنْمُصُ نَمْصًا الشَّعْرَ: تۈكنى يۇلدى.

نَمَطٌ ج أَنْمَاطٌ وَنِمَاطٌ: ئۇسۇل، ئۇسلۇب، تۈر، شەكىل، خىل، تىپ، قېلىپ، پاسون.

«كَلَامُهُ عَلَى نَمَطٍ وَاحِدٍ»: ئۇنىڭ گېپى بىر ئۇسلۇبتا.

«بِنَايَةٌ عَلَى النَّمَطِ الْعَتِيقِ»: كونا ئۇسلۇبتىكى قۇرۇلۇش.

«حَدِيثُ النَّمَطِ»: يېڭى شەكىل، يېڭى پاسون، يېڭى قىياپەت.

«عَتِيقُ النَّمَطِ»: كونىچە، كونا شەكىل، كونا پاسون.

«عَلَى هَذَا النَّمَطِ»: شۇنداق، شۇنداق قىلىپ، شۇ بويىچە.

«عَلَى نَمَطٍ وَاحِدٍ»: ئوخشاش، بىر خىل، بىردەك، تامامەن.

«عَلَى نَمَطٍ وَاسِعٍ»: كەڭ كۆلەملىك، كەڭ مىقياستا، كەڭ دائىرىدە.

«هُوَ مِنَ النَّمَطِ الْبَدِينِ»: ئۇ سېمىزلار تىپىغا كىرىدۇ.

«نَمَطُ الْإِنْتَاجِ»: ئىشلەپچىقىرىش تۈرى.

النَّمَطُ: بىر تىپتىكى كىشىلەر.

نَمَطِيٌّ: ئادەت، قائىدە رەسىم، رەسمىيەتچىلىك، شەكىلۋازلىق، ئادەتتىكى، كونا پەردە، كۈندىلىك ئىشلار؛ بىر خىل بىسات.

نَمَطِيَّةٌ: مىزان، ئۆلچەم، نورمال، پۇل، ئاقچا، بىرلىك، ئۆز.

نَمَغَةٌ ج نَمَغٌ: تاغ چوققىسى، بايلىق، كىشىلەرنىڭ ياخشىسى.

نَمَقَ يَنْمُقُ نَمْقًا الْكِتَابَ: ئۇ كىتاب يازدى.

نَمِلَ يَنْمَلُ نَمَلًا الْمَكَانَ: جايىدا چۈمۈلە كۆپىيىپ كەتتى.

نَمِلَتِ الْيَدُ: قول ئۇيۇشۇپ قالدى.

نُمِلَ الطَّعَامُ: تائامغا چۈمۈلە تېگىپ قويدى.

نَمِلٌ: چۈمۈلىلىك، ئۇيۇشۇپ قالغان، بوشىشىپ كەتكەن؛ ماھىر، پۇختا، ئۇستا.

نَمْلَةٌ ج نَمْلٌ وَنِمَالٌ: چۈمۈلە.

«هُوَ أَضْبَطُ مِنْ نَمْلَةٍ»: ئۇ چۈمۈلىدىنمۇ كىچىك.

نَمْلِيَّةٌ ج نَمْلِيَّاتٌ: يېمەكلىك ساقلايدىغان جاۋەن.

نَمَّ يَنِمُّ نَمًّا الشَّيْءُ: نەرسىنىڭ پۇرىقى تارالدى.

نَمَّ الْحَدِيثَ: گەپ توشۇدى، سۇخەنچىلىك قىلدى.

نَمَّ الْكَلَامَ: ياغلىما گەپ قىلدى، ساختا گەپ

قىلدى.

نَمَّ بَيْنَ الْقَوْمِ: قۇتراتقۇلۇق قىلدى.

«نَمَّ كَلاَمُهُ عَنْ فَرَحِهِ»: سۆزى خۇشاللىقتىن دېرەك بەردى.

«تَكَلَّمَ بِصَوْتٍ يَنُمُّ عَنِ الْحُزْنِ»: سۆزىدىن غەم-قايغۇلۇقى چىقىپ تۇردى.

نَمَّاغَةٌ: باشنىڭ چوققىسى.

نَمَّامٌ ج نَمَّامُونَ: سۇخەنچى، كىشىلەر ئارىسىدا گەپ توشۇغۇچى؛ چۇل رەيھىنى.

نَمَّرَ يُنَمِّرُ تَنْمِيرًا الشَّخْصُ: ئاچچىقلاندى، غەزەپلەندى، ئوغسى قايىندى.

نَمَّرَ وَجْهَهُ: چىرايىنى ئۆزگەرتتى، تۈردى.

نَمَّرَ الشَّيْءَ: نەرسىگە يىلپىز رەڭگىدە گۇل باستى.

نَمَّسَ يُنَمِّسُ تَنْمِيسًا الشَّعْرُ: چاچ مايلىشىپ پاسكىنا بولدى.

نَمَّسَ السَّمْنُ وَالْجُبْنُ وَنَحْوُهُمَا: سارماي، ئىرىمچىك ۋە شۇنىڭغا ئوخشاشلار بۇزۇلۇپ سېسىقشا باشلىدى.

نَمَّسَ عَلَيْهِ الْأَمْرَ: ئىشنى ئارىلاشتۇرۇۋەتتى.

نَمَّصَ يُنَمِّصُ تَنْمِيصًا الشَّعْرُ: تۈكنى يۇلدى.

نَمَّطَ يُنَمِّطُ تَنْمِيطًا الشَّيْءَ: بىر خىل ئۇسلۇبدا قىلدى، بىر خىل پاسوندا قىلدى.

«نَمَّطَ الْبِضَاعَةَ»: تاۋارنى بىر خىل پاسوندا ئىشلىدى.

نَمَّطَهُ عَلَى الشَّيْءِ: ئۇنىڭغا نەرسىنى كۆرسىتىپ قويدى.

نَمَّقَ يُنَمِّقُ تَنْمِيقًا الثَّوْبَ أَوِ الْجِلْدَ: كىيىمنى ياكى تېرىنى بېزىدى.

نَمَّقَ الْكِتَابَ: كىتابنى ياخشى يازدى.

نَمَّقَ الْقَوْلَ: پاساھەتلىك سۆزلىدى.

نَمَّقَ الْمَقَالَةَ: ماقالىنى ياخشى يازدى.

نَمَّى يُنَمِّي تَنْمِيَةً: كۆپەيتتى، ئاشۇردى.

«نَمَّى الْفَلاَّحُ إِنْتَاجَهُ»: دېھقان ئىشلەپچىقىرىشنى ئاشۇردى.

نَمَّى النَّارَ: ئوتنى ئۇلغايتتى.

«بَاتَتِ اللَّيْلَ تُنَمِّي نَارَ الْمَوْقِدِ مِنْ شِدَّةِ الْبَرْدِ»: سوغۇقنىڭ قاتتىقلىقىدىن كېچىچە ئوچاقنىڭ ئوتىنى ئۇلغايتىپ ياتتى.

نَمَّى الْأَمْرَ: تەرەققىي قىلدۇردى.

«نَمَّى الْعَلاَقَةَ بَيْنَ الطَّرَفَيْنِ»: ئىككى تەرەپ ئوتتۇرىسىدىكى ئالاقىنى تەرەققىي قىلدۇردى.

نَمْنَمَ يُنَمْنِمُ نَمْنَمَةً الشَّيْءَ: نەقىشلىدى، بېزىدى.

نَمْنَمَ الْكِتَابَ: كىتابقا نەقىش بەردى.

نَمْنَمَ الزُّجَاجَ: ئەينەكنى بېزىدى.

نَمُوذَجٌ ج نَمَاذِجُ وَ نَمُوذَجَاتٌ: ئۆلگە، نەمۇنە، ئۈرنەك، نۇسخا، ئەۋرىشكە، تىپ، مىسال، فورما، مودېل، شەكىل.

نَمُوذَجٌ صِنَاعِيٌّ: سانائەت ئەۋرىشكىسى.

نَمُوذَجٌ مِنَ الْإِنْتَاجِ الزِّرَاعِيِّ: يېزا ئىگىلىك ئىشلەپچىقىرىشتىن ئۈرنەك.

نَمُوذَجِيٌّ: ئۈلگىلىك، نەمۇنىلىك.

«دَرْسٌ نَمُوذَجِيٌّ»: ئۈلگىلىك دەرس.

«عِيَادَةٌ نَمُوذَجِيَّةٌ»: نەمۇنىلىك ئامبۇلاتورىيە.

«مَدْرَسَةٌ نَمُوذَجِيَّةٌ»: ئۈلگىلىك مەكتەپ.

«مَزْرَعَةٌ نَمُوذَجِيَّةٌ»: تەجرىبە ئېتىزى.

نُمُوٌّ: ئاشماق، ئۆسمەك؛ پىشىپ يېتىلىش.

نُمُوٌّ إِقْتِصَادِيٌّ: ئىقتىسادى ئېشىش.

«مُعَدَّلُ النُّمُوِّ السَّنَوِيِّ»: يىللىق ئېشىش نىسبىتى.

النُّمُوُّ الصِّنَاعِيُّ: سانائەتتە ئېشىش.

نَمَى يَنْمِي نَمَاءً الْمَالُ: مال كۆپەيدى.

نَمَى السِّعْرُ: باھا ئۆرلىدى، ئۆستى.

نَمَى الْحَدِيثُ: گەپ-سۆز تارالدى.

نَمَى الشَّيْءَ: كۆتۈردى، ئۆستۈردى.

نَمَى الْحَدِيثَ إِلَى قَائِلِهِ: ھەدىسنى سەنەدىگە

ئۆلىدى.

نَمِيْرٌ: يېقىشلىق.

نَمِيْرٌ مِنَ الْمَاءِ: تاتلىق سۇ.

«لَهُ حَسَبٌ نَمِيْرٌ»: ئۇنىڭ نەسەبى پاك.

نَمِيْمٌ ج نَمَائِمُ: يوشۇرۇن ئاۋاز، چېقىمچىلىق.

﴿هَمَّازٍ مَّشَّاءٍ بِنَمِيمٍ﴾ «قۇرئان»: غەيۋەتخور، سۇخەنچى...

نَمِيْمَةٌ ج نَمَائِمُ: سۇخەنچىلىك، چېقىمچىلىق.

نُهَاءٌ: خرۇستال، شىشە، ئەينەك؛ ... چە، ئەتراپىدا.

هُمْ نُهَاءُ مِائَةٍ: ئۇلار مىڭ ئەتراپىدا.

نِهَاءٌ: ئاخىرى، ئاخىرقى توچكىسى.

نِهَائِيٌّ: ئەڭ ئاخىرقى، ئاخىرقى نەتىجىسى، ھەل قىلغۇچ.

«بَلَاغٌ نِهَائِيٌّ»: ئۇلتىماتۇم.

«حُكْمٌ نِهَائِيٌّ»: ئەڭ ئاخىرقى ھۆكۈم.

لَا نَهَائِيَّ: چەكسىز، چېكى يوق.

«بَتَّ فِي الْأَمْرِ نِهَائِيًّا»: ئىشتا ئاخىر بىر قارارغا كەلدى.

«كَلِمَةٌ نِهَائِيَّةٌ»: ئاخىرقى سۆز.

«دَوْرَةٌ رِيَاضِيَّةٌ نِهَائِيَّةٌ»: ئاخىرقى قېتىملىق تەنھەرىكەت.

«السَّنَةُ النِّهَائِيَّةُ»: ئاخىرقى يىل.

نَهَابِرُ: دوزاخ، ئوت ئازگىلى.

نُهَادٌ: ئەتراپىدا، تەخمىنەن.

«هَؤُلَاءِ نُهَادُ مِائَةٍ»: بۇلار يۈز ئەتراپىدا.

نَهَارٌ ج أَنْهُرٌ وَنُهُرٌ: كۈندۈز.

نَهَارًا وَلَيْلًا / لَيْلَ نَهَارَ: كېچە-كۈندۈز، ئۈزلۈكسىز.

«يَعْمَلُ الْمَصْنَعُ نَهَارًا وَلَيْلًا»: زاۋۇت كېچە-كۈندۈز ئىشلەيدۇ.

«يَعْمَلُ لَيْلَ نَهَارَ»: ئۈزلۈكسىز ئىشلىمەكتە.

﴿تُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ﴾: كېچىنى كۈندۈزگە كىرگۈزىسەن، كۈندۈزنى كېچىگە كىرگۈزىسەن.

نَهَارِيٌّ: كۈندۈزلۈك.

«عَمَلٌ نَهَارِيٌّ»: كۈندۈزلۈك ئىش.

«طَعَامٌ نَهَارِيٌّ»: ئەتىگەنلىك تاماق.

نِهَايَةٌ ج نِهَايَاتٌ: ئاخىرى، ئاخىرقى توچكىسى، چەك-چېگرا، ئۆلچەم، دەرىجە، چەكلىمە، غايە.

لَا نِهَايَةَ: چەكسىز، چېكى يوق.

نِهَايَةُ الطَّرِيْقِ: ئاخىرقى پونكىت، ئاخىرقى پەللە.

النِّهَايَةُ الصُّغْرَى: ئەڭ تۆۋەن چەك.

النِّهَايَةُ الْكُبْرَى: ئەڭ يۇقىرى پەللە، ئەڭ يۇقىرى چەك.

إِلَى النِّهَايَةِ: ئاخىرىغىچە، ئاداققىچە.

إِلَى مَا لَا نِهَايَةَ: تۈگىمەس، پۈتمەس، چەكسىز.

نِهَايَةُ الْخُطْبَةِ: خۇتبىنىڭ ئاخىرى.

«كَانَ نِهَايَةً فِي الْحِذْقِ»: ئۇ ناھايىتى ماھىر ئىدى.

«هِيَ نِهَايَةٌ فِي الْأَدَبِ»: ئۇ ناھايىتى ئەدەپلىك.

«نِهَايَةً فِي الْأَنَاقَةِ»: ناھايىتى گۈزەل.

نَهَأَ يَنْهَأُ نَهْأً الْإِنَاءُ: قاچا توشتى.

«شَرِبَ حَتَّى نَهَأَ»: قانغۇچە ئىچتى.

نَهَأَ اللَّحْمَ: گۆشنى ياخشى پىشۇرمىدى.

نَهَبَ يَنْهَبُ نَهْبًا: بۇلىدى، بۇلاڭ-تالاڭ قىلدى، تالان-تاراج قىلدى.

«نَهَبَ اللُّصُوْصُ الْقَافِلَةَ»: ئوغرى-قاراقچىلار كارۋاننى بۇلىدى.

«نَهَبَ الْمُجْرِمُوْنَ الْمَصْرِفَ»: جىنايەتچىلەر بانكىنى بۇلىدى.

«إِنَّهُ لَيَنْهَبُ الْأَرْضَ»: ئۇ ھەقىقەتەن تېز ماڭىدۇ.

نَهْبٌ: بۇلاش-تالاش، ھۇجۇم قىلماق.

نَهْبٌ ج نُهُوْبٌ: غەنىيمەت، ھۇجۇم قىلماق، يۇگۈرمەك، نىشان، بۇلۇۋېلىنغان نەرسە.

«أَصْبَحَ فُلَانٌ نَهْبًا لِلطَّعْنِ»: پـالانى تۆهمەتنىڭ نىشانى بولۇپ قالغان.

نُهْبَةٌ: بۇلىماق، تالىماق، بۇلانغان نەرسە.

نَهْبَلٌ: ياشانغان.

نَهَتَ يَنْهَتُ نَهِيتًا وَنُهَاتًا الْقِرْدُ: مايمۇن چىرقىرىدى.

نَهَتَ الْأَسَدُ: يولۋاس ھۆركىرىدى، نەرە تارتتى.

نَهَتَ الْحِمَارُ: ئېشەك ھاڭرىدى.

نَهَجَ يَنْهَجُ نَهْجًا الطَّرِيقَ: يول ماڭدى، يۈردى، قەدەم تاشلىدى.

نَهَجَ عَلَى مِنْوَالِهِ: ئۇنىڭ ئۇسۇلى بويىچە ماڭدى.

نَهَجَ الْأَمْرَ: ئىشنى ئوچۇق چۈشەندۈردى، ئوچۇق ئۇقتۇردى، ئىزاھلىدى، شەرھلىدى.

نَهَجَ الشَّيْءَ: تەرتىپكە سالدى، رەتلىدى.

«نَهَجَتِ الْحُكُومَةُ نَهْجًا حَسَنًا»: ھۆكۈمەت خىزمەتنى ياخشى ئىشلىدى.

نَهِجَ يَنْهَجُ نَهَجًا الشَّخْصُ: ھاسىراپ كەتتى.

نَهَجَ الثَّوْبُ وَغَيْرُهُ: چىرىدى، كونىرىدى.

نَهْجٌ: ماڭماق، يۈرمەك.

نَهْجٌ ج أَنْهُجٌ وَنُهُوجٌ: يول، تۈز يول، ئۇسۇل، ئۇسلۇب؛ پىلان.

النَّهْجُ الْقَوِيمُ: توغرا يول

نَهَجَ نَهْجَهُ: ئۇنىڭ يولىدا ماڭدى.

نَهْجُ الْإِسْتِقْلَالِ: مۇستەقىللىق يولى، مۇستەقىللىق كوچىسى.

نَهَدَ يَنْهَدُ نُهُودًا الثَّدْيُ: ئەمچەك چىقتى، تومپىيىپ چىقتى.

نَهَدَتِ الْمَرْأَةُ: ئايالنىڭ ئەمچىكى تومپىيىپ چىقتى.

نَهَدَتْ فُلَانٌ: ئورنىدىن دەس تۇردى.

نَهَدَتْ لِعَدُوِّهِ: دۈشمىنىگە قارشى چىقتى.

نَهْدٌ ج نُهُودٌ: ئەمچەك؛ تومپىيىپ چىقىپ تۇرغان نەرسە، يىپلىن؛ ئالىيجاناب؛ قايماق، سېرىقماي؛ يولۋاس، ئارغىماق؛ كۈچتۈڭگۈر.

نَهْدَانٌ: توشقان، تولغان.

نَهَرَ يَنْهَرُ نَهْرًا الْمَاءُ: سۇ ئېقىن بولۇپ ئاقتى، دەريا بولۇپ ئاقتى، سۇ ئېتىلىپ چىقتى، چاچراپ چىقتى.

نَهَرَ الْأَرْضَ: يەرنى ياردى.

نَهَرَ الشَّخْصَ: چەكلىدى، قوغلىدى، قوپاللىق قىلدى.

﴿وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ﴾ ‹قرآن›: سائىلغا قوپاللىق قىلما.

نَهْرٌ ج أَنْهَارٌ وَأَنْهُرٌ: دەريا، ئۆستەڭ، ئېقىن.

نَهْرُ النِّيلِ: نىل دەرياسى.

«سَالَتْ تَآلِيفُهُ أَنْهَارًا»: ئۇنىڭ ئەسەرلىرى كۆپ بولدى.

﴿وَبَشِّرِ الَّذِين آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ﴾ ‹قرآن›: (ئى مۇھەممەد!) ئىمان ئېيتقسان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارغا ئۇلارنىڭ ئاستىدىن ئۆستەڭلار ئېقىپ تۇرىدىغان جەننەتلەرگە كىرىدىغانلىقى بىلەن خۇش خەۋەر بەرگىن.

نَهَرٌ: كەڭلىك؛ يورۇقلۇق.

نَهَرٌ ج أَنْهَارٌ: دەريا، ئۆستەڭ.

﴿إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهَرٍ﴾ ‹قرآن›: شۈبھىسىزكى، تەقۋادارلار جەننەتلەردە بولىدۇ، (سۇ، مەي، ھەسەل، سۈت) ئۆستەڭلىرىدىن بەھرىمەن بولىدۇ.

نَهْرِيٌّ: دەريانىڭ، ئۆستەڭنىڭ.

«اِنْجِرَافٌ نَهْرِيٌّ»: يار ئېلىپ كېتىش.

نَهَزَ يَنْهَزُ نَهْزًا: ئىتتىردى، ئۇردى.

نَهَزَ الدَّابَّةَ: ئۇلاغنى ئۇردى.

نَهَزَ رَأْسَهُ: بېشىنى مىدىرلاتتى.

نَهَزَ الدَّلْوَ مِنَ الْبِئْرِ: سوۋغىنى قۇدۇقتىن چىقاردى.

نَهَزَتْنِي إِلَيْكَ حَاجَةٌ: ھاجەتمەنلىك مېنى ئالدىڭىزغا

كەلتۈردى.

نُهْزَةٌ ج نُهَزٌ: پۇرسەت.

«هُوَ نُهْزَةُ الْمُخْتَلِسِ»: ھەممە ئادەم بوزەك قىلىدىغان، موللابوزەك.

نَهَشَ يَنْهَشُ نَهْشًا: چىشلىدى.

نَهَشَهُ الْكَلْبُ: ئۇنى ئىت چىشلىدى.

نَهَشَتِ الْحَيَّةُ الشَّخْصَ: كىشىنى يىلان چاقتى.

نَهَشَ عِرْضَهُ: ئۇنىڭ غەيۋىتىنى قىلدى.

نَهَشَهُ الدَّهْرُ: ئۇنى نامراتلاشتۇرۇۋەتتى.

نَهْشٌ: چىشلىمەك.

نَهْشُ الْيَدَيْنِ: قولى چاققان.

نَهَضَ يَنْهَضُ نَهْضًا وَنُهُوضًا: ئورنىدىن تۇردى، قوپتى، كۆللەندى.

نَهَضَ قَائِمًا: ئورنىدىن دەس تۇردى.

نَهَضَ النَّبْتُ: ئۆسۈملۈك تاختىلاندى.

نَهَضَ لِلْأَمْرِ: باشلىدى، كىرىشتى، تۇتۇش قىلدى، ئاتلاندى.

نَهَضَ عَلَى: قارشى تۇردى، قارشىلىق كۆرسەتتى، قارشى چىقتى.

نَهَضَ إِلَى الْعَدُوِّ: دۈشمەنگە ئۇچرىشىشقا ئاتلاندى.

نَهَضَ بِالْأَمْرِ: ئىشنى ئۈستىگە ئالدى.

نَهَضَ بِالْمَسْؤُلِيَّةِ: مەسئۇلىيەتنى ئۈستىگە ئالدى.

نَهْضٌ: ئورنىدىن تۇرۇش.

نَهْضَةٌ ج نَهَضَاتٌ: ئورنىدىن تۇرۇش؛ كۈچ-قۇۋۋەت؛ گۈللىنىش.

«عَصْرُ النَّهْضَةِ الْعَرَبِيَّةِ فِي الْقَرْنِ التَّاسِعِ عَشَرَ»: 19- ئەسىردىكى ئەرەب گۈللىنىش دەۋرى.

النَّهْضَةُ الْقَوْمِيَّةُ: مىللىي يۈكسىلىش.

نَهْضَةٌ أَدَبِيَّةٌ: ئەدەبىي گۈللىنىش.

نَهْضَةٌ فَنِّيَّةٌ: سەنئەتنىڭ گۈللىنىشى.

النَّهْضَةُ الْعِلْمِيَّةُ: ئىلىم-پەننىڭ گۈللىنىشى، ئەدەبىيات-سەنئەتنىڭ گۈللىنىشى.

نَهَقَ يَنْهَقُ نَهْقًا وَنَهِيقًا الْحِمَارُ: ئېشەك ھاڭىردى.

نَهَكَ يَنْهَكُ نَهْكًا وَنَهَاكَةً — هُ الْأَمْرُ: بىرەر ئىش ئۇنى جۇدەتتى، چارچاتتى.

نَهَكَهُ الْعَمَلُ: ئىش ئۇنى ھالسىرىتىۋەتتى.

نَهَكَتْهُ الْحُمَّى: بەزگەك ئۇنى جۇدىتىۋەتتى.

نَهَكَ الشَّيْءَ: نەرسىنى كونىرىتىۋەتتى.

نَهَكَ عِرْضَ فُلَانٍ: پالانىنىڭ ئابرۇيىنى تۆكتى، شەنىگە داغ تەگكۈزدى.

نُهْكَةٌ ج نَهَكَاتٌ: چارچاتماق، جۇدەتمەك؛ كېسەللىكنىڭ تەسىرى.

«بَدَتْ فِيهِ نُهْكَةُ الْمَرَضِ»: ئۇنىڭدىن كېسەللىك تەسىرى چىقىپ تۇرىدۇ.

نَهِلَ يَنْهَلُ نَهَلًا وَمَنْهَلًا: قانغۇچە ئىچتى.

نَهِلَ مِنْ مَعِينِ الْعِلْمِ: ئۇ ئىلىم بۇلىقىدىن ئىچتى.

نَهِمَ يَنْهَمُ نَهَمًا وَنَهَامَةً: ئاچ كۆزلۈك قىلدى، بېرىلدى، نەپسى يامانلىق قىلدى.

نَهِمَ فِي الْأَكْلِ: ئاچ كۆزلۈك بىلەن يېدى.

نَهِمَ فِي الْعِلْمِ: ئىلىمگە بېرىلدى.

نُهِمَ بِالْمُوسِيقِيِّ: مۇزىكىغا بېرىلدى.

نَهِمٌ: بېرىلگەن.

«قَارِئٌ نَهِمٌ»: كىتابخان، كىتابخۇمار.

نَهْمَةٌ ج نَهَمَاتٌ: بېرىلمەك، قىزىقماق.

«قَضَى مِنْهُ نَهْمَتَهُ»: شەھۋىتىنى قاندۇردى.

نَهْنَهَ يُنَهْنِهُ نَهْنَهَةً —هُ عَنِ الشَّيْءِ: ئۇنى بىرەر نەرسىدىن چەكلىدى.

نَهْنَهَ الدَّابَّةَ: مالنى ياندۇرۇش ئۈچۈن تووۇلىدى.

نَهَّابٌ ج نَهَّابُونَ: بۇلاڭچى، قاراقچى، بۇلاڭ-تالاڭ قىلغۇچى، ئوغرى-قاراقچى.

نَهَّازُ الْفُرَصِ: پۇرسەتپەرەس.

نَهَّاشٌ: چىشلىگەك.

نَهْوَ يَنْهُو نَهَاوَةً: ئەقىل-پاراسەتتە توشتى.

نُهْوَةٌ: پىشماق.

نَهَى يَنْهَى نَهْيًا الشَّيْءَ إِلَيْهِ: يەتتى.

نَهَى إِلَيْهِ الْخَبَرُ: ئۇنىڭغا خەۋەر يەتتى.

نَهَاهُ عَنِ الشَّيْءِ: مەنئى قىلدى، چەكلىدى، توسىدى.

﴿وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى﴾ «قۇرئان»: ئۆزىنى نەپسى-خاھىشىغا بېرىلىشتىن (يەنى، هارام قىلىنغان نەرسىلەردىن) چەكلىگەن.

«كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنْ زِيَارَةِ الْقُبُورِ فَزُورُوهَا» «ھەدىس»: سىلەرنى قەبرىنى زىيارەت قىلىشتىن چەكلىگەنىدىم، ئەمدى زىيارەت قىلساڭلار بولىدۇ.

«هُوَ رَجُلٌ نَهَاكَ مِنْ رَجُلٍ»: ئۇ سېنىڭ ھەممە ھاجىتىڭدىن چىقىدۇ.

نَهْيٌ: چەكلەش، مەنئى قىلىش، توسۇش.

«حَاكِمٌ مُطْلَقٌ لَهُ الْأَمْرُ وَالنَّهْيُ»: ھاكىممۇتلەق، تولۇق ھوقۇقلۇق ھۆكۈمران.

نُهِيٌّ ج نُهُوٌّ: ئەقىل-پاراسەتلىك، چېچەن.

نِهْيٌ: خىرستىئان، ئەينەك، شىشە.

نَهِيءٌ: ياخشى پىشمىغان گۆش، چالا پىشقان گۆش.

نُهْيَةٌ ج نُهًى: ئەقىل، پاراسەت.

﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِأُولِي النُّهَى﴾ «قۇرئان»: ئۇنىڭدا ئەقىل ئىگىلىرى ئۈچۈن نۇرغۇن دەلىللەر بار.

نَوْءٌ: ئېغىرلاشماق، ئېغىرلىق قىلماق.

فُلَانٌ نَوْءَةٌ مُتَخَاذِلٌ: پالانى ئېزىلەڭگۈ ئادەم.

نَوْءٌ ج أَنْوَاءٌ: سوۋغا، تارتۇق، بەرمەك، يامغۇر، ئولتۇرۇۋاتقان يۇلتۇز، ئىتتىك شامال، كۆكتات، بوران، تەيپىك بورىنى.

طَائِرُ النَّوْءِ: بورانقۇش.

نَوَاءٌ: مۇسابىقىلەشمەك، قارشىلاشماق.

نَوَاةٌ ج نَوًى وَنَوَيَاتٌ: ئۇرۇقچا، ئۇچكە، مېغىز؛ يادرو، مەركەز، ئاساس.

نَوَاةٌ صَغِيرَةٌ: ئاتوم يادروسى، يادرو ئېنېرگىيىسى.

تَحْطِيمُ النَّوَاةِ: ئاتومنىڭ پارچىلىنىشى.

﴿إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى﴾ «قۇرئان»: دانلارنى ۋە ئۇرۇقچىلارنى بىخ ئۇرغۇزغۇچى ھەقىقەتەن ئاللاھدۇر.

نَوَاسِيٌّ: يۇمىلاق ئۇرۇقلۇق سۇلۇق ئاق ئۈزۈم.

نَوَالٌ: ئېرىشمەك، نېسىۋە، ئاتا-ئېھسان.

«فَعَمَّ ذَوِي الْفَاقَاتِ طُرًّا نَوَالُهُ   وَآوَى جَدَا أَصْحَابَ فَقْرٍ وَغُرْبَةٍ» نامراتلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ خەير-ئېھسانىدىن نېسىۋدار بولدى. ئۇ غېرىب-غۇرۋالارغا باشپاناھ بولدى.

«نَوَالُهُ مِنْ إِرْثِ أَبِيهِ ضَيْعَةٌ»: دېھقانچىلىق مەيدانى ئۇنىڭ دادىسىنىڭ مىراسىدىن تەگكەن نېسىۋىسى.

نَوَالَكَ أَنْ تَفْعَلَ كَذَا: شۇنداق قىلىشىڭ كېرەك.

نَوَامٌ: ئۇيقۇ، خەتەرلىك ئۇخلاش كېسەلى.

نُؤُومٌ: تولا ئۇخلايدىغان، ئۇيقۇچان.

«رَجُلٌ نُؤُومٌ»: تولا ئۇخلايدىغان ئادەم.

«إِمْرَأَةٌ نُؤُومَةٌ»: تولا ئۇخلايدىغان ئايال.

نَوْبٌ: ئورنىغا قويماق، ئورنىغا دەسسەتمەك، ئورنىنى ئالماق، ئورنىدا، ۋاكالىتەن، ۋەكىللىك قىلماق.

نَوْبَةٌ: قايتماق.

نَوْبَةٌ ج نَوْبَاتٌ وَنُوَبٌ: ئالمىشىش ۋاقتى، نۆۋەت، ھادىسە.

«نَوْبَةُ الْحَارِسِ»: كۆزەتچىنىڭ نۆۋىتى.

«اِعْتَرَتْهُ نَوْبَةٌ عَصَبِيَّةٌ»: ئۇ نېرۋا كېسىلى بولۇپ قالدى.

«نَوْبَةٌ قَلْبِيَّةٌ»: يۈرەك كېسىلىنىڭ قوزغىلىشى.

«نَوْبَةُ جُنُونٍ»: ساراڭلىق كېسىلى.

«جَاءَتْ نَوْبَتُهُ»: ئۇنىڭ قىزىتمىسى ئۆرلەپ كەتتى.

أَصْبَحَ لَا نَوْبَةَ لَهُ: پۇرسەت قولدىن كەتتى.

نُوْبَةٌ ج نُوَبٌ: ھادىسە، مۇسىبەت.

«نُوَبُ الدَّهْرِ»: زاماننىڭ ھادىسىلىرى.

نَوْرٌ ج أَنْوَارٌ: چېچەك، گۈل.

نَوْرُ الْبُرْتُقَالِ: ئاپېلسىن چېچىكى.

نُوْرٌ: يورۇتماق.

نُوْرٌ ج أَنْوَارٌ: نۇر، يورۇقلۇق.

نُوْرٌ كَهْرَبِيٌّ: ئېلېكتر نۇرى، ئېلېكتىر لامپىسى، توك چىراغ، ئېلېكتر يورۇقى، چاقماق نۇرى.

نُوْرُ الْعُيُوْنِ: كۆز نۇرى، كۆرۈش قۇۋۋىتى.

نُوْرُ الْوَجْهِ: رەڭگىروي، چىراي.

نُوْرُ الشَّمْسِ: قۇياش نۇرى، ئاپتاپ.

نُوْرُ الْقَمَرِ: ئاي نۇرى، ئاي يورۇقى، ئايدىڭ.

نُوْرُ الْغَازِ: گاز چىرىغى.

«نُوْرٌ بُرَاقٌ»: پارقىراق نۇر.

عَلَيْكَ نُوْرٌ: نەتىجە قازاندىڭ، بەك ياخشى بولدى.

النُّوْرُ: ئاللاھنىڭ گۈزەل ئىسىملىرىدىن بىرى، رەسۇلۇللاھنىڭ لەقىبى.

أُمُّ النُّوْرِ: ئىسا ئەلەيھىسسالامنىڭ ئانىسى ھەزرىتى مەريەم.

نُوْرَانِيٌّ: نۇرلۇق، شانلىق، پارلاق، يالتىراق.

نُوْرَانِيَّةٌ: نۇرانە، پارلاق، نۇرلۇق، يورۇق.

كَلِمَاتٌ نُوْرَانِيَّةٌ: شانلىق سۆزلەر.

نَوْرَجَ يُنَوْرِجُ نَوْرَجَةً الشَّخْصُ: ئالدى-كەينىگە ماڭدى.

نَوْرَجَ فِي الْكَلَامِ: گەپ توشۇدى.

نَوْرَجٌ ج نَوَارِجُ: خامان تېپىدىغان، تولۇق، تاش تولۇق.

نَوْرَسٌ: چايكا، دېڭىز چايكىسى؛ نېرۋا زەئىپلىشىش، نېرۋا ئاجىزلىق.

نَوْرُوْزٌ: يىل بېشى، ئورتاق خۇشاللىق كۈن.

عِيْدُ النَّوْرُوْزِ: باھار بايرىمى (مارتنىڭ 21- كۈنىگە توغرا كېلىدۇ).

نُوْرِيٌّ: نۇر چاچىدىغان، نۇر چاچقۇچى؛ نۇرلۇق، شانلىق، پارلاق، يورۇق.

جِسْمٌ نُوْرِيٌّ وَ جِرْمٌ نُوْرِيٌّ: يالتىراق جىسىم.

سَنَةٌ نُوْرِيَّةٌ: نۇر يىلى، يورۇقلۇق يىلى.

نَوْصٌ: سېخىيلىك، مەردلىك، قېچىش، قاچماق، قاچىدىغان جاي، قولان.

نَوْطٌ: ئاسماق.

نَوْطٌ ج أَنْوَاطٌ: ئوردېن، مېدال، ئىزنىاك، ھالقا، سىرغا.

«مُنِحَ نَوْطَ الْجِدَارَةِ»: لاياقەتلىك ئوردېنى بېرىلدى.

نَوْطَةٌ ج نَوْطَاتٌ: پوكان، بوغۇز ياكى كۆكسىدىكى ئىششىق، ئۆچلۈك.

نَوْعٌ ج أَنْوَاعٌ: تۈر، خىل، نورما، شەكىل، قىسىم، خاراكتېر، سۈپەت.

«أَنْوَاعُ الْأَقْمِشَةِ»: رەختلەرنىڭ تۈرلىرى.

«نَوْعُ السَّيَّارَةِ»: ماشىنا تۈرى.

«الْأَوَّلُ مِنْ نَوْعِهِ»: ئۆزنىڭ بىرىنچى خىلى.

«النَّوْعُ الْإِنْسَانِيّ»: ئىنسانىيەت، ئادەمزات.

نَوْعًا وَكَمِّيَةً: تۈر ۋە مىقدار جەھەتتە.

نَوْعًا مَّا: مەلۇم دەرىجىدە، ئاز-تولا.

«الْأَنْوَاعُ الْحَيَوَانِيَّةُ»: ھايۋان تۈرلىرى.

«الْأَنْوَاعُ النَّبَاتِيَّةُ»: ئۆسۈملۈك خىللىرى.

النَّوْعَةُ: يېڭى مېۋە.

الْوَزْنُ النَّوْعِيّ لِلْمَعْدَنِ الْفُلَانِيّ: پالانى مېتالنىڭ سېلىشتۇرما ئېغىرلىقى.

تَحَسَّنَتْ نَوْعِيَّةُ الزِّرَاعَةِ: زىرائەت سۈرتى ياخشىلاندى.

نَوْفٌ ج أَنْوَافٌ: تۆگىنىڭ لوككىسى، تۆگە ئۆركىشى، ئېگىز لوككا؛ ئاۋاز.

نَوْفَمْبِيرْ: نويابىر، ئون ئىككىنچى ئاي.

نَوْفَلٌ ج نَوَافِلُ: دېڭىز؛ سېخىي؛ بەرنا يىگىت؛ ئەركەك سىرتلان.

«رَجُلٌ نَوْفَلٌ»: سېخىي ئادەم.

نَوِقَ يَنْوَقُ نَوَقًا: قىزغۇچ ئاق بولدى.

نَوْلٌ: ئېرىشمەك.

نَوْلٌ ج أَنْوَالٌ: ئۆرنەك، ئۇسۇل، ئۇسلۇب، شەكىل؛ كېمىنىڭ كىرا ھەققى.

مَا نَوْلَكَ أَنْ تَفْعَلَ كَذَا: مۇنداق قىلىشىڭ توغرا ئەمەس.

«مَا نَوْلُ إِمْرِئٍ مُسْلِمٍ أَنْ يَقُولَ غَيْرَ الصَّوَابِ»: مۇسۇلمان ئادەم لىللا گەپ قىلىشى كېرەك.

نَوْمٌ: ئۇيقۇ، ئۇخلىماق.

نَوْمٌ مِغْنَاطِيسِيٌّ: گىپنوزلۇق ئۇيقۇ كەلتۈرۈش ئۇسۇلى، ماگنىتلىق ئۇخلۇتۇش.

نَوْمُ الشَّفَقِ: تولغاقسىز تۇغماق.

قِلَّةُ النَّوْمِ: ئۇيقۇسىزلىق.

غُرْفَةُ النَّوْمِ: ياتاق ئۆي.

قَمِيصُ النَّوْمِ: كېچىلىك كىيىم، ئۇخلاش كىيىمى.

نَوْمِيٌّ: ئۇيقۇلۇق، ئۇيقۇغا ئائىت.

اَلْكَلَامُ النَّوْمِيُّ: جۆيلۈش.

نُونٌ ج نُونَاتٌ: نۇن ھەرپى.

نُونٌ ج نِينَانٌ وأَنْوَانٌ: كىت، بېلىق، قىلىچنىڭ بىسى.

ذُو النُّونِ: يۇنۇس ئەلەيھىسسالام.

نُونَةٌ نُونَاتٌ: بېلىق.

نَوَّاحٌ م نَوَّاحَةٌ: تولا يىغلايدىغان، ئۆكسۈپ يىغلىغۇچى.

نَوَّارٌ م نَوَّارَةٌ: چېچەك.

نَوَّاسٌ: لىڭشىغۇچى، تەۋرەنگۈچى.

نَوَّبَ يُنَوِّبُ تَنْوِيبًا: ـھ ئۇنى ئۆزىگە ۋەكىل قىلدى.

«نَوَّبَهُ فِي الإِجْتِمَاعِ»: ئۇنى يىغىندا ئۆزىگە ۋەكىل قىلدى.

نَوَّخَ يُنَوِّخُ تَنْوِيخًا الْبَعِيرَ: تۆگىنى چۆكتۈردى.

نَوَّرَ يُنَوِّرُ تَنْوِيرًا الصُّبْحُ: تاڭ يورۇدى.

نَوَّرَ الشَّجَرُ: دەرەخ چېچەكلىدى.

نَوَّرَ الْمَكَانَ: يورۇتتى، نۇرلاندۇردى.

«نَوَّرَتِ الْبَلَدِيَّةُ الشَّوَارِعَ بِالْفَوَانِيسِ»: شەھەرلىك ھۆكۈمەت كوچىلارنى چىراغلار بىلەن يورۇتتى.

نَوَّرَ الرَّأْيَ: پىكرىنى روشەنلەشتۈردى.

نَوَّرَ عَلَى فُلَانٍ: پالانىنى توغرا يېتەكلىدى.

نَوَّرَ اللهُ قَلْبَهُ: ئاللاھ ئۇنىڭ قەلبىنى يورۇتسۇن.

نَوَّعَ يُنَوِّعُ تَنْوِيعًا: بۆلدى، ئايرىدى، خىلمۇخىل قىلدى، كۆپ خىللاشتۇردى، ئۆزگەرتتى، ئالماشتۇردى.

نَوَّعَ الشَّيْءَ: لىڭشىتتى، مەدىرلاتتى، ئىرغىتتى.

«نَوَّعَتِ الرِّيحُ الأَغْصَانَ»: شامال شاخلارنى لىڭشىتتى.

نَوَّعَ الأَشْيَاءَ: نەرسىلەرنى تۈرگە ئايرىدى، تۈرلىدى، تۈرلۈك تەييارلىدى.

نَوَّقَ يُنَوِّقُ تَنْوِيقًا الْحَيَوَانَ: كۆندۈردى.

«نَوَّقَ الْبَعِيرَ»: تۆگىنى كۆندۈردى.

نَوَّقَ النَّخْلَ: خورمىنى چاڭلاشتۇردى.

نَوَّلَ يُنَوِّلُ تَنْوِيلًا: بەردى، ئاتا قىلدى، بەخش ئەتتى.

نَوَّمَ يُنَوِّمُ تَنْوِيمًا فُلَانٌ: پالانى قاتتىق ئۇخلىدى.

نَوَّمَتِ الإِبِلُ: تۆگە ئۆلدى.

نَوَّمَهُ: ئۇخلاتتى، ناركوز قىلدى.

«نَوَّمَ الدَّوَاءُ الصَّبِيَّ»: دورا بالىنى ئۇخلاتتى.

نَوَّنَ يُنَوِّنُ تَنْوِينًا الْكَلِمَةَ: سۆزنى تەنۋىن بىلەن ئوقۇدى.

نَوَّنَ النُّونَ: نۇن ھەرپىنى يازدى.

نَوَّهَ يُنَوِّهُ تَنْوِيهًا: كۆتۈردى.

نَوَّهَ بِهِ: بايان قىلدى، ئېيتتى، ئوتتۇرىغا قويدى.

نَوَّهَهُ: ماختىدى، ھۆرمەتلىدى، كۈيلىدى، داڭلىدى.

نَوَى يَنْوِي تَنْوِيَةً حَاجَتَهُ: ھاجىتىنى ئادا قىلدى، ئورۇنلىدى.

نَوَّى الشَّخْصُ: ئۇرۇقچىنى تاشلىدى.

نَوَّتِ الثَّمْرَةُ: خورما ئۇرۇق تۇتتى.

نَوَوِيٌّ: ئۇچكىلىك، مېغىزلىق، ئۇرۇقلۇق، ئۇرۇقچىسى بار، يادرولۇق.

الْأَبْحَاثُ النَّوَوِيَّةُ: ئاتوم تەتقىقاتى.

الْأَسْلِحَةُ النَوَوِيَّةُ: يادرو قوراللىرى.

صَوَارِيخُ نَوَوِيَّةٌ: يادرو راكېتاسى.

الْفِيزِيَاءُ النَّوَوِيَّةُ: يادرو فىزىكىسى.

نَوَى يَنْوِي نَوَى الشَّخْصُ: كۆچۈپ كەتتى.

نَوَى يَنْوِي نِيَّةً: نىيەت قىلدى، مەقسەت قىلدى، ئىرادە باغلىدى.

«نَوَى السَّفَرَ إِلَى الْحَجِّ»: ھەجگە سەپەر قىلىشنى نىيەت قىلدى.

نَوَاهُ اللهُ بِخَيْرٍ: ئاللاھ ئۇنى ياخشىلىققا يەتكۈزسۇن.

نَوًى: يىراقلاشماق، يىراقلاپ كەتمەك، يىراق، يىراقلىق؛ ئارىلىق، مۇساپە؛ مەقسەت، نىشان، مۇددىئا.

نِيْءٌ: خام، توڭ.

لَحْمٌ نِيْءٌ: خام گۆش.

نِيَابٌ: ئورنىغا قويماق، ئورنىغا دەسسىمەك، ئورنىنى ئالماق، ئورنىدا، ۋاكالىتەن، ۋەكىللىك قىلماق.

نِيَابَةٌ: ئورۇن باسماق، ۋەكىل بولماق، ۋەكىللىك.

«دَامَتْ نِيَابَتُهُ خَمْسَ سَنَوَاتٍ فِي الْبَرْلَمَانِ»: ئۇنىڭ پارلامېنت ئەزالىقى بەش يىل داۋاملاشتى.

رَئِيسُ النِّيَابَةِ: تەپتىش باشلىقى.

وَكِيلُ النِّيَابَةِ: مۇئاۋىن تەپتىش باشلىقى، تەپتىش باشلىقىنىڭ ۋەكىلى.

بِالنِّيَابَةِ / نِيَابَةً: ۋاكالىتەن، ئورنىدا، ۋەكىللىك قىلىپ.

النِّيَابَةُ الْعُمُومِيَّةُ: جىنايى ئىشلار بۆلۈمى، جىنايى ئىشلار كوللېگىيىسى؛ باش تەپتىش مەھكىمىسى.

نِيَابِيٌّ: ۋەكىللىك، ۋەكىلىنىڭ، پارلامېنتلىق، پارلامېنتلىق تۈزۈم.

مَجْلِسُ نِيَابِيٌّ: پارلامېنت، مىللىي كېڭەش، مىللىي مەجلىس، تۆۋەن پالاتا.

حُكُومَةٌ نِيَابِيَّةٌ: پارلامېنتلىق تۈزۈمدىكى ھۆكۈمەت.

إِنْتِخَابَاتٌ نِيَابِيَّةٌ: پارلامېنت سايلىمى، پارلامېنت ئەزالار سايلىمى.

نِيَاطٌ ج أَنْوِطَةٌ وَنُوطٌ: ئاسقۇ، غول تومۇر، ئائورتا.

«نِيَاطُ الْقَوْسِ»: ئوقيا ئاسقۇسى.

«قَطَعَ نِيَاطَ الْقَلْبِ»: ئۆلتۈردى.

نِيَاقٌ: ئېگىز.

نِيَاقٌ مِنَ الْجَمَلِ: ئېگىز تۆگە.

إِمْرَأَةٌ نِيَاقٌ: قامەتلىك چىرايلىق ئايال.

نِيَامٌ: ئۇيقۇ.

نِيْرٌ ج أَنْيَارٌ: بويۇنتۇرۇق، يولنىڭ گىرۋىكى، ماركا، كالۋۇتۇن يىپ.

حَرْبٌ ذَاتَ نِيْرَيْنِ: قاتتىق ئۇرۇش.

رَزَحَ الشَّعْبُ تَحْتَ نِيْرِ الْإِسْتِعْمَارِ: خەلق جاھانگىرلىكنىڭ بويۇنتۇرۇقى ئاستىدا ئېزىلدى.

نَيْرُوزٌ: يىل بېشى، ئورتاق خۇشاللىق كۈن.

نَيْزَبٌ: تاغ تېكىسى، بۇقا.

نَيْزَكٌ ج نَيَازِكُ: قىسقا نەيزە، ئاقار يۇلتۇز، مېتېئورىت.

نَيْسَانٌ: شەمسىيە ئايلىرىدىن تۆتىنچى ئاي، ئاپرېل.

نَيْصٌ: جەيرە، چوڭ كىرپە.

نَيِّفٌ: ئارتۇق، ئوشۇق، زىيادە.

نَيْكَلٌ: نىكىل.

نِيْكُوْتِيْنٌ: نىكوتىن.

نَيْلٌ: ئېرىشمەك.

نِيلَجٌ: بوۋس، ماي ئىسى؛ ئىندىگو قوڭۇرى، ئىندىگو كۆكى.

نَيْلُوْنٌ: نىلون.

جَوْرَبٌ نِيْلُوْنٌ: نىلون پايپاق.

قَمِيْصٌ مِنَ النِّيْلُوْنِ: نىلون كۆڭلەك.

نِيْلُوْفَرٌ: نىلوپەر، پاتاناق.

نِيْمٌ: كىچىكلىك كىيىم، ئۇخلاش كىيىمى.

نَيِّئٌ: خام، توك، پىشمىغان.

نَيَّأَ يُنَيِّأُ تَنْيِيْأً الْأَمْرَ: ئىشنى چالا قىلدى، تۈگەتمىدى.

نَيَّبَ يُنَيِّبُ تَنْيِيْبًا الشَّيْءَ: ئېغىز چىش بىلەن چىشلىدى، قوزۇق چىش بىلەن چىشلىدى.

نِيَّةٌ: نىيەت قىلماق.

نِيَّةٌ ج نِيَّاتٌ وَنَوَايَا: نىيەت، ئىرادە، مەقسەت، ئىنتىلىش.

«**سَافَرَ إِلَى مَكَّةَ بِنِيَّةِ الْحَجِّ**»: ھەج قىلىش نىيىتى بىلەن مەككىگە سەپەر قىلدى.

«**إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بِالنِّيَّاتِ**» ‹حديث›: ئىشلار نىيەتكە باغلىق.

«**حُسْنُ النِّيَّةِ**»: ھىممەت، ياخشى نىيەت، خەيرخاھلىق، سەمىمىيەت، ئاق كۆڭۈللۈك.

«**سُوْءُ النِّيَّةِ**»: دۈشمەنلىك، ئۆچمەنلىك، يامان غەرەز.

هُوَ نِيَّتِي: ئۇ مېنىڭ مەقسىتىم.

سَلِيْمُ النِّيَّةِ: ئاق كۆڭۈل، دىلى پاك.

سَلَامَةُ النِّيَّةِ: ئاددىي، ئاددىيلىق، سەمىمىي.

نَيَّرَ يُنَيِّرُ تَنْيِيْرًا الثَّوْبَ: رەختكە سۈرەت باستى.

نَيِّرٌ: يورۇتقۇچى، نۇر چاچقۇچى، نۇرلۇق.

«**وَجْهٌ نَيِّرٌ**»: نۇرلۇق يۈز، پارقىراق چىراي.

«**عَقْلٌ نَيِّرٌ**»: يارقىن ئەقىل.

«**النَّيِّرَانِ**»: قۇياش ۋە ئاي.

آرَاءٌ نَيِّرَةٌ: ئوچۇق پىكىرلەر.

نَيَّفَ يُنَيِّفُ تَنْيِيْفًا عَلَيْهِ: ئاشتى، ئېشىپ كەتتى، ھالقىپ كەتتى.

«**نَيَّفَ الْعَدَدَ عَلَى مَا تَقُوْلُ**»: سېنىڭ دەۋاتقىنىڭدىن ئېشىپ كەتتى.

«**نَيَّفَ فُلَانٌ عَلَى السِّتِّيْنَ**»: پالانىنىڭ يېشى ئاتمىشتىن ئاشتى.

«**كَانَ ذَالِكَ مُنْذُ مَا يُنَيِّفُ عَلَى ثَلَاثِ سَنَوَاتٍ**»: بۇ ئۈچ يىلدىن ئارتۇق ۋاقىتتىن بۇيان شۇنداق بولۇۋاتىدۇ.

نَيِّفٌ: ئوشۇق.

«**هَذَا الْجَبَلُ نَيِّفٌ عَلَى ذَلِكَ**»: بۇ تاغ ئۇنىڭدىن ئېگىز.

«**عَشَرَةٌ وَنَيِّفٌ**»: ئون نەچچە (ئون بىردىن ئون ئۈچكىچە).

نَيَّقَ يُنَيِّقُ تَنْيِيْقًا: تاللىدى، ئىلغىدى.

نَيَّلَ يُنَيِّلُ تَنْيِيْلًا الْقُطْنَ وَالصُّوْفَ وَنَحْوَهُمَا: پاختا، يۇڭ ۋە ئۇلارغا ئوخشاشلارنى نىل رەڭدە بويىدى.